

ZAKLJUČNO POROČILO
O REZULTATIH OPRAVLJENEGA RAZISKOVALNEGA DELA
NA PROJEKTU V OKVIRU CILJNEGA RAZISKOVALNEGA
PROGRAMA (CRP) »KONKURENČNOST SLOVENIJE 2006 – 2013«

I. Predstavitev osnovnih podatkov raziskovalnega projekta

1. Naziv težišča v okviru CRP:

Konkurenčno gospodarstvo in hitrejša rast, Deregulacija cen

2. Šifra projekta:

V5-0204

3. Naslov projekta:

Primerjalna analiza relativnih cen v Sloveniji

3. Naslov projekta

3.1. Naslov projekta v slovenskem jeziku:

Primerjalna analiza relativnih cen v Sloveniji

3.2. Naslov projekta v angleškem jeziku:

Comparative Analysis of Relative Prices in Slovenia

4. Ključne besede projekta

4.1. Ključne besede projekta v slovenskem jeziku:

Primerjalna analiza, censka nesorazmerja, mednarodne primerjave, relativne cene

4.2. Ključne besede projekta v angleškem jeziku:

Comparative Analysis, Price Distortions, International Comparisons, Relative Prices

5. Naziv nosilne raziskovalne organizacije:

Univerza v Mariboru, Ekonomsko-poslovna fakulteta

5.1. Seznam sodelujočih raziskovalnih organizacij (RO):

6. Sofinancer/sofinancerji:

Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije, Ministrstvo za gospodarstvo

7. Šifra ter ime in priimek vodje projekta:

6386

red.prof. dr. Davorin Kračun

Datum: 30. 9. 2008

Podpis vodje projekta:

red.prof. dr. Davorin Kračun

Davorin Kračun

Podpis in žig izvajalca:

red.prof. dr. Ivan Rozman, rektor

Ivan Rozman

po pooblastilu rektorja
prorektor UM
prof. dr. Milan Marčič

29. 09. 2008

II. Vsebinska struktura zaključnega poročila o rezultatih raziskovalnega projekta v okviru CRP

1. Cilji projekta:

1.1. Ali so bili cilji projekta doseženi?

- ☒ a) v celoti
☐ b) delno
☐ c) ne

Če b) in c), je potrebna utemeljitev.

1.2. Ali so se cilji projekta med raziskavo spremenili?

- ☐ a) da
☒ b) ne

Če so se, je potrebna utemeljitev:

2. Vsebinsko poročilo o realizaciji predloženega programa dela¹:

Raziskava "Primerjalna analiza relativnih cen v Sloveniji" ima dva vsebinska sklopa:

1. Primerjava cen in plač Slovenije s Slovaško in Hrvaško v aprilu 2007
2. Primerjava cen in plač Slovenije s Švico v marcu 2008

Utemeljitev in sklepne ugotovitve prvega programskega sklopa

Slovenija kot članica EU in nova članica evro območja mora nenehno preverjati svoj gospodarski položaj tako v okviru EU kot tudi z glavnimi gospodarskimi partnerji. V obdobju približevanja in vstopanja v EU so glavne reference bila gospodarska dogajanja v najrazvitejših državah in starih članicah EU. S tem, ko Slovenija vedno bolj konvergira k jedru EU, pa se postavlja vprašanje njenega novega profiliranja. Gospodarski položaj Slovenije je v tem kontekstu nekje med »staro« in »novo« Evropo. Po mnogih gospodarskih kazalcih je med novimi članicami v vodilnem položaju, vendar ob tem dosega ali presega le malo starih članic. Pri tem so mnenja o hitrosti in ustreznosti njenih dosedanjih reform različna, pa tudi o tem, ali je ustrezno izrabila prednosti, ki jih je imela. Na mnoga tovrstna vprašanja pa lahko odgovori empirična analiza, ki s primerjavo Slovenije z najbližjimi reprezentanti »stare« in »nove« Evrope raziše njen položaj v različnih gospodarskih segmentih.

Na področju cen in censkih razmerij prikazujemo položaj Slovenije v primerjavi s Slovaško in Hrvaško. V obeh primerih gre za državi, katerih gospodarska struktura je po splošnem prepričanju bolj oddaljeni od jedra EU kot slovenska. Pri tem je Slovaška formalno pomemben korak pred Hrvaško, saj je že članica EU. Toda po mnogih gospodarskih kazalcih Hrvaška ne zaostaja za Slovaško. Za obe primerjani državi je v zadnjih letih značilen razvojni zagon. Ta se je pri obeh pojavil iz znanih razlogov kasneje kot v večini novih članic EU, vendar kaže na njuno pospešeno približevanje jedru v gospodarskem smislu.

Iz primerjave cen izhaja, da je Slovenija že dosegla višjo stopnjo konvergence z EU kot primerjani državi. Kar pa se tiče razlik med Slovaško in Hrvaško, pa v splošnem ugotavljamo, da so censka razmerja v Sloveniji bližja tistim na Hrvaškem kot na Slovaškem. To kaže na že sedaj močno gospodarsko povezanost Hrvaške z EU ne glede na njen formalni status.

1. Kot ustreza pričakovanjem, kadar opravljamo primerjave z manj razvitimi državami, je splošna pariteta maloprodajnih cen v Sloveniji višja kot na Slovaškem in na Hrvaškem. V celotnem povprečju vzorca so cene v Sloveniji za 21 % višje kot na Slovaškem (indeks 120) in za 10 % višje kot na Hrvaškem (indeks 110), če v obeh primerih upoštevamo tečaj Evropske centralne banke. Ta razlika je še posebej očitna pri cenah storitev: medtem ko imajo cene proizvodov indeks ravni 111 v primerjavi s Slovaško in 106 v primerjavi s Hrvaško, imajo cene storitev raven 151 v primerjavi s Slovaško in 124 v primerjavi s Hrvaško.

¹ Potrebno je napisati vsebinsko raziskovalno poročilo, kjer mora biti na kratko predstavljen program dela z raziskovalno hipotezo in metodološko-teoretičen opis raziskovanja pri njenem preverjanju ali zavračanju vključno s pridobljenimi rezultati projekta.

2. Razlike v plačah kažejo razumljivo na višjo raven v Sloveniji kot v vsaki od primerjanih držav. V primerjavi s Slovaško ima povprečna slovenska plača nominalno raven celo 177, v primerjavi s Hrvaško pa 126. Razlike v ravneh cen nekoliko ublažijo plačne razlike, saj ima povprečna kupna moč slovenske neto plače v Sloveniji raven le 147 v primerjavi s kupno močjo povprečne slovaške plače na Slovaškem in raven 115 v primerjavi s kupno močjo povprečne hrvaške plače na Hrvaškem.
3. Tudi pri cenah živil je Slovenija absolutno dražja, in sicer za 33 % od Slovaške in za 8 % od Hrvaške. V relativnih razmerjih, če kot raven 100 postavimo povprečje cen vzorca v vsaki od primerjanih držav, pa se kot relativno dražja živila v Sloveniji pokažejo le v primerjavi s Slovaško – raven 109, ne pa tudi v primerjavi s Hrvaško – raven le 98. V primerjavi s Slovaško posebej izstopajo cene izdelkov iz žit (absolutna raven 164, relativna 136), predelanega in konzerviranega sadja (absolutna raven 149, relativna 124), predelanega in konzerviranega mesa (absolutna raven 145, relativna 120) ter svežih vrtnin (absolutna raven 142, relativna 118). Le sveže ribe so v Sloveniji cenejše (absolutna raven 98, relativna 81). V primerjavi s Hrvaško so razlike manjše in cene živil precej bolj izravnane. Kot dražje skupine v Sloveniji izstopajo izdelki iz žit (absolutna raven 123, relativna 112), predelano in konzervirano sadje (absolutna raven 118, relativna 107), predelano in konzervirano meso (absolutna raven 113, relativna 103) ter ribe – sveže (absolutna raven 111, relativna 101), predelane in konzervirane (absolutna raven 110, relativna 100).
4. Poleg velike razlike v povprečni ravni cen med Slovenijo in Slovaško so občutne tudi relativne razlike med cenami posameznih blagovnih skupin. Na eni strani imamo poleg živil in storitev še nekaj blagovnih skupin, kjer slovenske cene izrazito prehitujejo slovaške – pri predivih in tkaninah (absolutna raven 126, relativna 104) predvsem svilene tkanine (absolutna raven 144, relativna 119), pri zdravilih in zdravstvenih pripomočkih (absolutna raven 137, relativna 113; samo zdravila imajo absolutno raven 149, kar ustreza relativni ravni 123) ter pri kmetijskem orodju in opremi (absolutna raven 128, relativna 106). Je pa nekaj blagovnih skupin, ki imajo v Sloveniji v povprečju nižje cene, predvsem razsvetljava in kurjava (absolutna raven 87, relativna 72) ter tekoča goriva in maziva (absolutna raven 93, relativna 77).
5. V primerjavi s Hrvaško so razlike tako v ravneh kot tudi v relativnih razlikah cen manj izrazite kot v primerjavi s Slovaško. Z izjemo storitev povprečne slovenske cene za več kot 20 % presegajo hrvaške le v pomembnejših blagovnih skupinah izdelki iz žit (absolutna raven 123, relativna 112), volna in niti (absolutna raven 125, relativna 114), svilene tkanine (absolutna raven 132, relativna 120) ter kmetijsko orodje in oprema (absolutna raven 131, relativna 118). Med višjimi velja omeniti še slovenske cene razsvetljave in kurjave (absolutna raven 117, relativna 107). Za več kot 5 % cenejše blagovne skupine v Sloveniji pa so v povprečju le cigarete (absolutna raven 90, relativna 82), sredstva za kulturo (absolutna raven 94, relativna 85) ter prometna sredstva in deli za vozila (absolutna raven 93, relativna 84).
6. Vprašanja konvergence cen se v primerjavah z manj razvitimi državami odpirajo v obratni smeri kot v primerjavah z bolj razvitimi. V tem primeru je namreč Slovenija tista, ki je bližje censkim razmerjem v razvitem jedru EU, medtem ko sta Slovaška in Hrvaška od teh razmerij bolj oddaljeni. Pričakujemo pa lahko, da bo poleg hitrosti gospodarske rasti tudi proces integracije v skupno tržišče proces konvergence pospešil. Slaba stran

censkih konvergenčnih procesov za manj razvita gospodarstva pa je v izgubljanju komparativnih prednosti, ki jih censke razlike omogočajo. V tej fazi sta primerjani državi temu tveganju še bolj izpostavljeni kot Slovenija.

7. Sicer je glede gospodarske razvitosti (po večini kriterijev, poleg seveda BDP na prebivalca) Slovenija razumljivo pozicionirana pred Slovaško in Hrvaško. Vse tri države zaostajajo za povprečnim bruto domačim proizvodom na prebivalca petindvajseterice, vendar pa je zaostanek iz leta v leto manjši. V letu 2006 je Slovenija po BDP na prebivalca (PPP standard) dosegala 83,8 % EU-25, Slovaška 60,6 %, Hrvaška pa 48,3 %. Stopnje rasti bruto domačega proizvoda Slovaške in Hrvaške presegajo povprečno stopnjo rasti bruto domačega proizvoda v Evropski uniji. Tako je v obdobju 1996–2000 znašala povprečna letna stopnja gospodarske rasti na Slovaškem 3,6 %, na Hrvaškem 3,4 %, v petnajstih državah Evropske unije pa 2,8 %. Slovenija je v tem obdobju dosegla višjo stopnjo rasti, in sicer 4,4 %. Po letu 2001 so se povprečne stopnje rasti na Slovaškem in na Hrvaškem zvišale. V obdobju 2001–2006 sta znašali povprečni letni stopnji gospodarske rasti 5,2 % na Slovaškem in 4,7 % na Hrvaškem, medtem ko je povprečna stopnja petnajsterice v istem obdobju znašala le 1,8 %, petindvajseterice pa 1,9 %. Slovenska stopnja rasti je bila 3,7 %.

8. V vseh treh državah je zaradi tranzicije prišlo do intenzivnih strukturnih sprememb. Pri tem je poleg dinamike pomembno tudi vprašanje makroekonomske stabilnosti:

- Brezposelnost je v Sloveniji (anketna stopnja 6,0 % v letu 2006) bistveno nižja kot na Slovaškem (13,4 %) in na Hrvaškem (11,7 %). Slovaška je med leti 2002 in 2006 brezposelnost znižala za 5,3 odstotne točke, Hrvaška pa za 3,0.
- V letih 2000–2002 je Slovenija imela najvišjo inflacijsko stopnjo, ki pa jo je nato znižala do sprejemljive za prevzem evra. Za Slovaško je značilna volatilitnost, ki pa Hrvaško prizadene v mnogo nižji meri.
- Devizni tečaj slovaške krone kaže rahlo težnjo k apreciaciji, medtem ko so za hrvaško kuno značilna zmerna nihanja tečaja.
- Obrestne mere imajo na Slovaškem in na Hrvaškem težnjo k zniževanju.
- V zadnjih letih je proračunski primanjkljaj Slovenije (1,4 % BDP v 2006) nižji tako od slovaškega (3,4 %) kot tudi od hrvaškega (2,2 %).
- Javni dolg vseh treh držav je izrazito pod maastrichtskim limitom, v Sloveniji je s 27,5 % BDP najnižji. Na Slovaškem se je znižal s 48,9 % v letu 2001 na 40,1 % v letu 2007, na Hrvaškem pa s 43,7 % v letu 2005 na 40,1 % v letu 2007.
- Pri vseh obravnavanih državah gre za odprta gospodarstva, ki so zelo vpeta v mednarodne tokove dobrin in storitev, največje deleže izvoza in uvoza proizvodov ter storitev v bruto domačem proizvodu pa dosega Slovaška. Saldo tekočega računa izkazuje najnižji primanjkljaj pri Sloveniji.

9. Povprečne stopnje rasti produktivnosti dela so na Hrvaškem v zadnjih letih višje od povprečja Evropske unije in blizu stopnjam, ki jih dosegata Slovaška in Slovenija. Hrvaška stopnja rasti produktivnosti dela je bila v obdobju 1997–2000 2,7 %, v obdobju 2001–2006 pa se je povečala na 4,2 %. V petindvajsetih državah Unije je bila stopnja rasti v prvem obdobju (1996–2000) 2,0 %, v drugem pa 1,2 %. Povprečje Unije, Slovaške in Hrvaške je v prvem obdobju (1996–2000) bistveno presegla Slovenija s 4,8 % povprečno letno stopnjo rasti produktivnosti. V obdobju 2001–2006 je bila povprečna stopnja rasti produktivnosti dela v Sloveniji 3,1 % in je zaostala za Slovaško in Hrvaško, a je bila višja

od povprečja EU. Tudi v letu 2007 se bodo Slovenija, Slovaška in Hrvaška po napovedih Evropske komisije uvrstile med države, v katerih bo stopnja rasti produktivnosti dela višja od povprečja Unije.

Utemeljitev in sklepne ugotovitve drugega programskega sklopa:

Primerjalna analiza cen Slovenije s Švico postavlja kot referenco cenam in razmerjem cen v Sloveniji državo, ki ni članica EU, vendar je razvitejša od nje. Ta višja stopnja razvitosti ima svoj odsev tudi v rezultatih analize: poleg velike razlike v ravneh cen (najvišje med vsemi doslej primerjanimi državami) opazimo še večjo razliko v kupni moči neto plač. V celotnem vzorcu pa je le malo število takšnih cen, kjer bi slovenska raven presegala ali pa bi se zelo približala švicarski. Primerjava posameznih značilnih segmentov cen (živila, storitve) daje logične rezultate, ki jih je mogoče integrirati v dosedanja spoznanja o ravneh, dinamiki in konvergenci cen.

Švica predstavlja tudi dobro makroekonomsko referenco. Stabilnost in usklajenost makroekonomskih bilanc na eni strani ne ovira siceršnje gospodarske dinamike (po recesiji v letih 2000-2002 ima Švica zopet višje stopnje rasti kot EU). Kljub visokim plačam so kazalci na trgu dela boljši kot v Sloveniji in EU. Zato Švica lahko predstavlja ustrezno referenco tudi marsikateri državi EU, ne le Sloveniji.

1. Primerjava Slovenije s Švico kaže na sorazmerno veliko razliko ravni cen, Švica je razvitejša in ustrezno draga država. Splošna pariteta maloprodajnih cen v Sloveniji znaša v primerjavi s Švico 72, če upoštevamo tečaj Evropske centralne banke, kar pomeni, da so cene v Sloveniji v povprečju za 28 % nižje. Še bolj očitna je razlika pri cenah storitev, te imajo v Sloveniji raven 62 (so za 38 % nižje), medtem ko imajo proizvodi raven 76 (njihove cene so nižje za 24%). To ustreza pričakovanjem v primerjavah manj razvitih dežel z bolj razvitimi.

2. Razumljivo je velika razlika tudi v povprečnih neto plačah. Povprečna slovenska neto plača znaša ob preračunu po tečaju Evropske centralne banke le 28,6% švicarske. Upošteva cene in notranjo kupno moč denarja v vsaki od primerjanih držav pa za slovenske plače izračunamo raven 40, kar pomeni, da lahko prejemnik povprečne plače v Sloveniji v svoji državi kupi za 60 % manj enakih dobrin kot prejemnik povprečne švicarske plače v svoji državi.

3. Kljub relativni visokim plačam pa so kazalci na trgu dela v Švici boljši kot v Sloveniji in EU. Harmonizirana stopnja anketne brezposelnosti je za leto 2006 le 4,0 % (Slovenija 6,0 %, EU-15 in EU-27 pa 8,2 %), ocenjena za leto 2007 pa 3,7 (Slovenija 4,8 %, EU-15 7,4 %, EU-27 7,1 %). Tudi drugi kazalci na trgu dela, kot na primer stopnja zaposlenosti žensk in starejših, pa tudi stopnja dolgotrajne brezposelnosti, so ugodnejši kot v Sloveniji in EU, s čimer je Švica že zdavnaj presegla cilje, ki si jih je EU zadala z lizbonsko strategijo.

4. Zaradi znanega pospeška v zadnjem letu si cene živil zaslužijo posebno pozornost. Vzorec za celotno skupino živil kaže raven 63, kar pomeni, da so živila v povprečju v Švici dražja za 37 %. Tudi vse živilske blagovne skupine so v Sloveniji absolutno cenejše. Med skupinami živil sta relativno še najdražji predelane in konzervirane ribe (absolutna raven 77, relativna raven 107) ter sveže in predelano mleko (absolutna raven 74, relativna

raven 103). V celotnem vzorcu ni nobenega živilskega proizvoda, ki bi bil v Sloveniji dražji kot v Švici. V Sloveniji najcenejše živilske blagovne skupine pa so: sveže vrtnine (absolutna raven 56, relativna raven 78), sveže ribe (absolutna raven 49, relativna raven 68) in sveže meso (absolutna raven 36, relativna raven 50).

5. V celotnem vzorcu je le nekaj posamičnih primerov proizvodov, ki so v Sloveniji dražji kot v Švici, vendar nobena, niti ožja blagovna skupina ne izkazuje višjega povprečja. Med blagovnimi skupinami se švicarskim cenam še najbolj približajo razsvetljava in kurjava (absolutna raven 89, relativna raven 124) ter tekoča goriva in maziva (absolutna raven 91, relativna raven 126).

6. Poleg živil (absolutna raven 63, relativna raven 88) in storitev (absolutna raven 62, relativna raven 86) sta v Sloveniji v primerjavi s Švico najcenejši blagovni skupini pijače in cigarete (absolutna raven 68, relativna raven 94) – predvsem zaradi cigaret (absolutna raven 61, relativna raven 85) ter prediva in tkanine (absolutna raven 61, relativna raven 85).

7. Primerjava dinamike in ravni cen med Švico, EU in Slovenijo kaže na težnjo konvergence. V primerjavi z EU ima Švica višjo raven cen, Slovenija pa nižjo. Obratno pa je z rastjo cen: v Švici so v zadnjih letih stopnje rasti cen, merjene s harmoniziranim indeksom cen življenjskih potrebščin, bile le na polovici tistih, ki so bile izmerjene v EU. Tudi leta 2007 so cene porasle le za 0,8 %. Ob nadaljevanju takšne dinamike se utegnejo razlike v ravneh cen zmanjšati.

8. Konvergenca BDP ni tako enoznačna, predvsem ne glede razmerja med stopnjami rasti realnega BDP med Švico in EU. Med leti 2004 in 2007 je Švica izkazovala višje stopnje rasti kot EU, kar je prekinilo konvergenčni trend iz let 1998–2003. Seveda pa je očitna konvergenca realnega BDP med Slovenijo in Švico, saj so stopnje rasti v Sloveniji v zadnjih letih za 2 do 3 odstotne točke višje.

9. Po večini makroekonomskih kazalcev Švica izkazuje visoko stopnjo stabilnosti. Čeprav ni članica evroobmočja, bolje izpolnjuje maastrichtske kriterije kot večina članic. Slovenija ima boljši rezultat od Švice le po kriteriju javnega dolga. Delež javnega dolga v BDP v Sloveniji je za polovico švicarskega (24,1 % v Sloveniji v letu 2007, 58,8 % v Švici).

10. Pregled censkih paritet Slovenije v primerjavi s Švico in v zadnjih letih analiziranimi državami:

Ravni v Sloveniji v primerjavi:			Splošna pariteta maloprodajnih cen		Pariteta cen	
živil	Pariteta cen storitev	Pariteta cen	Pariteta neto plač	Pariteta domače	kupne	moči
povprečne plače	Leto primerjave					
Švico	72	63	62	29	40	2008
Nemčijo	82	78	70	42	51	2006
Italijo	85	79	75	50	59	2006
Avstrijo	80	80	70	42	52	2005
Madžarsko	106	111	122	187	176	2005
Slovaško	121	133	151	177	147	2007

Hrvaško	110	108	124	126	115	2007
---------	-----	-----	-----	-----	-----	------

Celotno raziskovalno poročilo je v faznih in letnih poročilih ter v publikacijah:

BEKŮ, Jani, BORŠIČ, Darja, JAGRIČ, Timotej, KRAČUN, Davorin, OVIN, Rasto, ŠLEBINGER, Monika, KRAČUN, Davorin (ur.), JAGRIČ, Timotej (ur.). Slovenski evro na Slovaškem in Hrvaškem : urednika Davorin Kračun, Timotej Jagrič. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta, Inštitut za ekonomsko diagnozo in prognozo, 2007. 116 str., graf. prikazi, tabele. ISBN 978-961-6354-70-7. [COBISS.SI-ID 59372545]

BEKŮ, Jani, BORŠIČ, Darja, JAGRIČ, Timotej, KRAČUN, Davorin, OVIN, Rasto, ŠLEBINGER, Monika, KRAČUN, Davorin (ur.), JAGRIČ, Timotej (ur.). Kupna moč slovenskega evra in švicarskega franka. Maribor: Ekonomsko-poslovna fakulteta, Inštitut za ekonomsko diagnozo in prognozo, cop. 2008. 99 str., graf. prikazi, tabele. ISBN 978-961-6354-81-3. [COBISS.SI-ID 61257473]

3. Izkoriščanje dobljenih rezultatov:

3.1. Kakšen je potencialni pomen² rezultatov vašega raziskovalnega projekta za:

- ☒ a) odkritje novih znanstvenih spoznanj;
- ☒ b) izpopolnitev oziroma razširitev metodološkega instrumentarija;
- ☐ c) razvoj svojega temeljnega raziskovanja;
- ☐ d) razvoj drugih temeljnih znanosti;
- ☐ e) razvoj novih tehnologij in drugih razvojnih raziskav.

3.2. Označite s katerimi družbeno-ekonomskimi cilji (po metodologiji OECD-ja) sovpadajo rezultati vašega raziskovalnega projekta:

- ☐ a) razvoj kmetijstva, gozdarstva in ribolova - Vključuje RR, ki je v osnovi namenjen razvoju in podpori teh dejavnosti;
- ☒ b) pospeševanje industrijskega razvoja - vključuje RR, ki v osnovi podpira razvoj industrije, vključno s proizvodnjo, gradbeništvom, prodajo na debelo in drobno, restavracijami in hoteli, bančništvom, zavarovalnicami in drugimi gospodarskimi dejavnostmi;
- ☐ c) proizvodnja in racionalna izraba energije - vključuje RR-dejavnosti, ki so v funkciji dobave, proizvodnje, hranjenja in distribucije vseh oblik energije. V to skupino je treba vključiti tudi RR vodnih virov in nuklearne energije;
- ☒ d) razvoj infrastrukture - Ta skupina vključuje dve podskupini:
 - transport in telekomunikacije - Vključen je RR, ki je usmerjen v izboljšavo in povečanje varnosti prometnih sistemov, vključno z varnostjo v prometu;
 - prostorsko planiranje mest in podeželja - Vključen je RR, ki se nanaša na skupno načrtovanje mest in podeželja, boljše pogoje bivanja in izboljšave v okolju;
- ☐ e) nadzor in skrb za okolje - Vključuje RR, ki je usmerjen v ohranjanje fizičnega okolja. Zajema onesnaževanje zraka, voda, zemlje in spodnjih slojev, onesnaženje zaradi hrupa, odlaganja trdnih odpadkov in sevanja. Razdeljen je v dve skupini:
- ☐ f) zdravstveno varstvo (z izjemo onesnaževanja) - Vključuje RR - programe, ki so usmerjeni v varstvo in izboljšanje človekovega zdravja;
- ☒ g) družbeni razvoj in storitve - Vključuje RR, ki se nanaša na družbene in kulturne probleme;
- ☒ h) splošni napredek znanja - Ta skupina zajema RR, ki prispeva k splošnemu napredku znanja in ga ne moremo pripisati določenim ciljem;
- ☐ i) obramba - Vključuje RR, ki se v osnovi izvaja v vojaške namene, ne glede na njegovo vsebino, ali na možnost posredne civilne uporabe. Vključuje tudi varstvo (obrambo) pred naravnimi nesrečami.

² Označite lahko več odgovorov.

3.3. Kateri so **neposredni rezultati** vašega raziskovalnega projekta glede na zgoraj označen potencialni pomen in razvojne cilje?

Pospeševanje industrijskega razvoja omogoča predvsem spoznanje o relativnih cenah in s tem o komparativnih prednostih slovenskega gospodarstva
Razvoj infrastrukture: s primerjavo cen infrastrukturnih dejavnosti pridemo do pomembnih ugotovitev o njihovih karakteristikah v primerjavi z referenčnimi infrastrukturnimi sistemi
Družbeni razvoj in storitve: rezultati raziskav karakterizirajo pomembna spoznanja o delovanju ekonomskega sistema v Sloveniji
Splošni napredek znanja: gre za razvoj in preverjanje metodologij, za temeljna in aplikativna gospodarska spoznanja in za razvoj tako makro kot mikro ekonomske teorije.

3.4. Kakšni so lahko **dolgoročni rezultati** vašega raziskovalnega projekta glede na zgoraj označen potencialni pomen in razvojne cilje?

Dolgoročno imajo rezultati projekta pomen tako za ekonomsko politiko kot tudi za poslovne odločitve. Omogočajo namreč temeljna spoznanja o delovanju slovenskega gospodarstva v primerjavi z relevantnimi državami. Ima tudi teoretično-metodološki pomen.

3.5. Kje obstaja verjetnost, da bodo vaša znanstvena spoznanja deležna zaznavnega odziva?

- ☒ a) v domačih znanstvenih krogih;
- ☒ b) v mednarodnih znanstvenih krogih;
- ☒ c) pri domačih uporabnikih;
- ☒ d) pri mednarodnih uporabnikih.

3.6. Kdo (poleg sofinancerjev) že izraža interes po vaših spoznanjih oziroma rezultatih?

1. Gospodarstveniki, saj o rezultati zelo pomembni za njihove poslovne odločitve
2. Akademski ekonomisti zaradi možnosti mednarodnih primerjav na področju cen in dohodkov
3. Javnost in mediji, saj rezultati zadevajo problematiko vsakdanjega življenja

3.7. Število diplomantov, magistrrov in doktorjev, ki so zaključili študij z vključenostjo v raziskovalni projekt?

--

4. Sodelovanje z tujimi partnerji:

4.1. Navedite število in obliko formalnega raziskovalnega sodelovanja s tujimi raziskovalnimi inštitucijami.

4.2. Kakšni so rezultati tovrstnega sodelovanja?

5. Bibliografski rezultati³ :

Za vodjo projekta in ostale raziskovalce v projektni skupini priložite bibliografske izpise za obdobje zadnjih treh let iz COBISS-a) oz. za medicinske vede iz Inštituta za biomedicinsko informatiko. Na bibliografskih izpisih označite tista dela, ki so nastala v okviru pričujočega projekta.

6. Druge reference⁴ vodje projekta in ostalih raziskovalcev, ki izhajajo iz raziskovalnega projekta:

Bilo je več javnih predstavitev projekta, o katerih so mediji poročali.

³ Bibliografijo raziskovalcev si lahko natisnete sami iz spletne strani: <http://www.izum.si/>

⁴ Navedite tudi druge raziskovalne rezultate iz obdobja financiranja vašega projekta, ki niso zajeti v bibliografske izpise, zlasti pa tiste, ki se nanašajo na prenos znanja in tehnologije.

Navedite tudi podatke o vseh javnih in drugih predstavitvah projekta in njegovih rezultatih vključno s predstavitvami, ki so bile organizirane izključno za naročnika/naročnike projekta.

Raziskovalni projekt št. V5-0204 v okviru CRP »Konkurenčnost Slovenije 2006-20213« z naslovom »Primerjalna analiza relativnih cen v Sloveniji«

Povzetek projekta

Na področju cen in censkih razmerij prikazujemo položaj Slovenije v primerjavi s Slovaško in Hrvaško na eni strani in s Švico na drugi. Rezultati temeljijo na empiričnih raziskavah, ki vključujejo terensko snemanje cen. Primerjalna analiza cen Slovenije s Slovaško in Hrvaško je bila opravljena v letu 2007, s Švico pa v letu 2008. Kot ustreza pričakovanjem, kadar opravljamo primerjave z manj razvitimi državami, je splošna pariteta maloprodajnih cen v Sloveniji višja kot na Slovaškem in na Hrvaškem. V celotnem povprečju vzorca so cene v Sloveniji za 21 % višje kot na Slovaškem (indeks 120) in za 10 % višje kot na Hrvaškem (indeks 110), če v obeh primerih upoštevamo tečaj Evropske centralne banke. Ta razlika je še posebej očitna pri cenah storitev: medtem ko imajo cene proizvodov indeks ravni 111 v primerjavi s Slovaško in 106 v primerjavi s Hrvaško, imajo cene storitev raven 151 v primerjavi s Slovaško in 124 v primerjavi s Hrvaško. V primerjavi s Slovaško ima povprečna slovenska plača nominalno raven celo 177, v primerjavi s Hrvaško pa 126. Razlike v ravneh cen nekoliko ublažijo plačne razlike, saj ima povprečna kupna moč slovenske neto plače v Sloveniji raven le 147 v primerjavi s kupno močjo povprečne slovaške plače na Slovaškem in raven 115 v primerjavi s kupno močjo povprečne hrvaške plače na Hrvaškem. Primerjava Slovenije s Švico kaže na sorazmerno veliko razliko ravni cen v obratni smeri, Švica je razvitejša in ustrezno draga država. Splošna pariteta maloprodajnih cen v Sloveniji znaša v primerjavi s Švico 72, če upoštevamo tečaj Evropske centralne banke, kar pomeni, da so cene v Sloveniji v povprečju za 28 % nižje. Še bolj očitna je razlika pri cenah storitev, te imajo v Sloveniji raven 62 (so za 38 % nižje), medtem ko imajo proizvodi raven 76 (njihove cene so nižje za 24%). To ustreza pričakovanjem v primerjavah manj razvitih dežel z bolj razvitimi. Povprečna slovenska neto plača znaša ob preračunu po tečaju Evropske centralne banke le 28,6% švicarske. Upoštevaje cene in notranjo kupno moč denarja v vsaki od primerjanih držav pa za slovenske plače izračunamo raven 40, kar pomeni, da lahko prejemnik povprečne plače v Sloveniji v svoji državi kupi za 60 % manj enakih dobrin kot prejemnik povprečne švicarske plače v svoji državi.

Project Summary

The project deals with price levels and relative prices in Slovenia compared with selected countries: Slovakia, Croatia and Switzerland. Empirical data have been collected directly on the ground. The comparative analysis of prices with Slovakia and Croatia took place in 2007, while with Switzerland in 2008. As expected when dealing with less developed countries, the retail prices in general are in Slovenia higher than in Slovakia and Croatia. The sample shows the prices in Slovenia 21% higher than in Slovakia and 10% higher than in Croatia considering the ECB rate of exchange. The difference is even more expressed with services: the commodity prices are 11% higher than in Slovakia and 6% higher than in Croatia while the services are 51% higher in Slovenia than in Slovakia and 24% higher than in Croatia. Comparing with Slovakia the nominal wages are in Slovenia 77% higher and comparing with Croatia 26% higher. Considering the level of retail prices the purchasing power of average wage in Slovenia is 47% higher than in Slovakia and 15% higher than in Croatia. Comparison with the Switzerland discovers the differences in opposite direction. The average price parity in Slovenia is 72 only (when the price level in Switzerland is marked as 100) considering the ECB rate of exchange. The average price of services has the level 62 while the average price of commodities has the level 76. The average net wage in Slovenia has the level 28,6. When the prices and the domestic purchasing power of money is taken into account the purchasing power of Slovenian average net wage is 40% of the corresponding value in Switzerland.

Univerza v Mariboru
ekonomsko-poslovna
fakulteta

INŠTITUT ZA EKONOMSKO DIAGNOZO IN PROGNOZO

Primerjalna analiza relativnih cen v Sloveniji

CRP: V5-0204

1. del: Primerjava cen in plač Slovenije s Slovaško in Hrvaško v aprilu 2007

PREDGOVOR K 1. DELU

Slovenija kot članica EU in nova članica evro območja mora nenehno preverjati svoj gospodarski položaj tako v okviru EU kot tudi z glavnimi gospodarskimi partnerji. V obdobju približevanja in vstopanja v EU so glavne reference bila gospodarska dogajanja v najrazvitejših državah in starih članicah EU. S tem, ko Slovenija vedno bolj konvergira k jedru EU, pa se postavlja vprašanje njenega novega profiliranja. Gospodarski položaj Slovenije je v tem kontekstu nekje med »staro« in »novo« Evropo. Po mnogih gospodarskih kazalcih je med novimi članicami v vodilnem položaju, vendar ob tem dosega ali presega le malo starih članic. Pri tem so mnenja o hitrosti in ustreznosti njenih dosedanjih reform različna, pa tudi o tem, ali je ustrezno izrabila prednosti, ki jih je imela. Na mnoga tovrstna vprašanja pa lahko odgovori empirična analiza, ki s primerjavo Slovenije z najbližjimi reprezentanti »stare« in »nove« Evrope razišče njen položaj v različnih gospodarskih segmentih.

Na področju cen in censkih razmerij prikazujemo položaj Slovenije v primerjavi s Slovaško in Hrvaško. V obeh primerih gre za državi, katerih gospodarska struktura je po splošnem prepričanju bolj oddaljeni od jedra EU kot slovenska. Pri tem je Slovaška formalno pomemben korak pred Hrvaško, saj je že članica EU. Toda po mnogih gospodarskih kazalcih Hrvaška ne zaostaja za Slovaško. Za obe primerjani državi je v zadnjih letih značilen razvojni zagon. Ta se je pri obeh pojavil iz znanih razlogov kasneje kot v večini novih članic EU, vendar kaže na njuno pospešeno približevanje jedru v gospodarskem smislu.

Iz primerjave cen izhaja, da je Slovenija že dosegla višjo stopnjo konvergence z EU kot primerjani državi. Kar pa se tiče razlik med Slovaško in Hrvaško, pa v splošnem ugotavljamo, da so censka razmerja v Sloveniji bližja tistim na Hrvaškem kot na Slovaškem. To kaže na že sedaj močno gospodarsko povezanost Hrvaške z EU ne glede na njen formalni status.

Raziskava, na kateri temelji to besedilo, je nastala v okviru CRP V5-0204 AARS ob sofinanciranju Ministrstva za gospodarstvo Republike Slovenije. Izvedla jo je raziskovalna ekipa Instituta za ekonomsko diagnozo in prognozo Ekonomsko-poslovne fakultete Univerze v Mariboru, jedro pa so sestavljali dr. Jani Beko, dr. Darja Boršič, dr. Timotej Jagrič, dr. Davorin Kračun (vodja raziskave), dr. Rasto Ovin in mag. Monika Šlebinger.

V Mariboru, septembra 2007

VSEBINA 1. DELA

I.	PREGLED GOSPODARSKIH GIBANJ	145
1.	GOSPODARSKE RAZMERE NA SLOVAŠKEM IN NA HRVAŠKEM	146
1.1	Osnovni ekonomski kazalci	146
1.1.1	Realni sektor	146
1.1.2	Kazalci nominalne konvergence	156
1.1.3	Ekonomski odnosi s tujino	165
1.2	Razvitost in razvojne možnosti opazovanih gospodarstev	170
II.	MEDNARODNA PRIMERJAVA CEN IN PLAČ: SLOVENIJA, SLOVAŠKA IN HRVAŠKA	45
II. A	RAVNI CEN IN PLAČ: SLOVENIJA IN SLOVAŠKA	45
2.	PRIMERJAVA MALOPRODAJNIH CEN MED SLOVENIJO IN SLOVAŠKO	45
2.1	Nacionalna raven cen v Sloveniji aprila 2007	46
3.	RELATIVNA KUPNA MOČ POVPREČNIH SLOVENSKEH NETO PLAČ	47
3.1	Relativna kupna moč povprečnih slovenskih neto plač aprila 2007	47
4.	RAVNI CENSKIH PARITET BLAGOVNIH SKUPIN – ABSOLUTNA PRIMERJAVA (april 2007)	48
4.1	Blago	49
4.1.1	Živila	49
4.1.2	Pijače in cigarete	53
4.1.3	Prediva in tkanine	54
4.1.4	Gotovi tekstilni izdelki	55
4.1.5	Usnjeni izdelki	56
4.1.6	Razsvetljava in kurjava	57
4.1.7	Oprema za gospodinjstvo	57
4.1.8	Higienske potrebščine in zdravila	59
4.1.9	Sredstva za izobraževanje, kulturo in razvedrilo	60
4.1.10	Prometna sredstva in deli za vozila	61
4.1.11	Tekoča goriva in maziva	61
4.1.12	Kmetijsko orodje in oprema	62
4.1.13	Gradbeni material	62
4.2	Storitve	63
5.	CENSKE "DISPARITETE" V SLOVENIJI – RELATIVNA PRIMERJAVA	197
II. B	RAVNI CEN IN PLAČ: SLOVENIJA IN HRVAŠKA	70
6.	PRIMERJAVA MALOPRODAJNIH CEN MED SLOVENIJO IN HRVAŠKO	70
6.1	Nacionalna raven cen v Sloveniji aprila 2007	71
7.	RELATIVNA KUPNA MOČ POVPREČNIH SLOVENSKEH NETO PLAČ	72
7.1	Relativna kupna moč povprečnih slovenskih neto plač aprila 2007	72
8.	RAVNI CENSKIH PARITET BLAGOVNIH SKUPIN – ABSOLUTNA PRIMERJAVA (april 2007)	73
8.1	Blago	74
8.1.1	Živila	74
8.1.2	Pijače in cigarete	78

8.1.3	Prediva in tkanine	79	
8.1.4	Gotovi tekstilni izdelki	79	
8.1.5	Usnjeni izdelki	80	
8.1.6	Razsvetljava in kurjava	81	
8.1.7	Oprema za gospodinjstvo	82	
8.1.8	Higienske potrebščine in zdravila	83	
8.1.9	Sredstva za izobraževanje, kulturo in razvedrilo	84	
8.1.10	Prometna sredstva in deli za vozila	84	
8.1.11	Tekoča goriva in maziva	85	
8.1.12	Kmetijsko orodje in oprema	85	
8.1.13	Gradbeni material	86	
8.2	Storitve		86
9.	CENSKE "DISPARITETE" V SLOVENIJI – RELATIVNA PRIMERJAVA		89
	SKLEPNE UGOTOVITVE		93
	VIRI		222
	ANEKS I: RAZISKOVALNE METODE IN REPREZENTATIVNOST PORABNE KOŠARE		102
1.	Raziskovalne metode		102
1.1	Censke paritete	102	
1.2	Nacionalna raven cen	103	
1.3	Ravni censkih paritet blagovnih skupin	103	
1.4	Disparitete cen	103	
1.5	Relativna kupna moč povprečne neto plače	104	
2.	Porabna košara (vzorec) in njena reprezentativnost		104
	ANEKS II: CENSKE PARITETE IN NJIHOVE RAVNI APRILA 2007, SLOVAŠKA		106
	ANEKS III: CENSKE PARITETE IN NJIHOVE RAVNI APRILA 2007, HRVAŠKA		126

I. PREGLED GOSPODARSKIH GIBANJ

1. GOSPODARSKE RAZMERE NA SLOVAŠKEM IN NA HRVAŠKEM

1.1 Osnovni ekonomski kazalci

1.1.1 Realni sektor

Stopnje rasti bruto domačega proizvoda Slovaške in Hrvaške presegajo povprečno stopnjo rasti bruto domačega proizvoda v Evropski uniji. Tako je v obdobju 1996–2000 znašala povprečna letna stopnja gospodarske rasti na Slovaškem 3,6 %, na Hrvaškem 3,4 %, v petnajstih državah Evropske unije pa 2,8 %. Slovenija je v tem obdobju dosegla višjo stopnjo rasti, in sicer 4,4 %. Najvišjo stopnjo rasti med novimi članicami Evropske unije je v tem obdobju imela Poljska, in sicer 5,1 %. Po letu 2001 so se povprečne stopnje rasti na Slovaškem in na Hrvaškem zvišale. V obdobju 2001–2006 sta znašali povprečni letni stopnji gospodarske rasti 5,2 % na Slovaškem in 4,7 % na Hrvaškem, medtem ko je povprečna stopnja petnajsterice v istem obdobju znašala le 1,8 %, petindvajseterice pa 1,9 %. Slovenska stopnja rasti je bila 3,7 %. V tabeli 1 so prikazane stopnje rasti realnega bruto domačega proizvoda na Slovaškem, na Hrvaškem, v Sloveniji, v evroobmočju in v Evropski uniji po letu 2002.

Tabela 1: Rast realnega bruto domačega proizvoda (v % glede na preteklo leto, stalne cene preteklega leta)

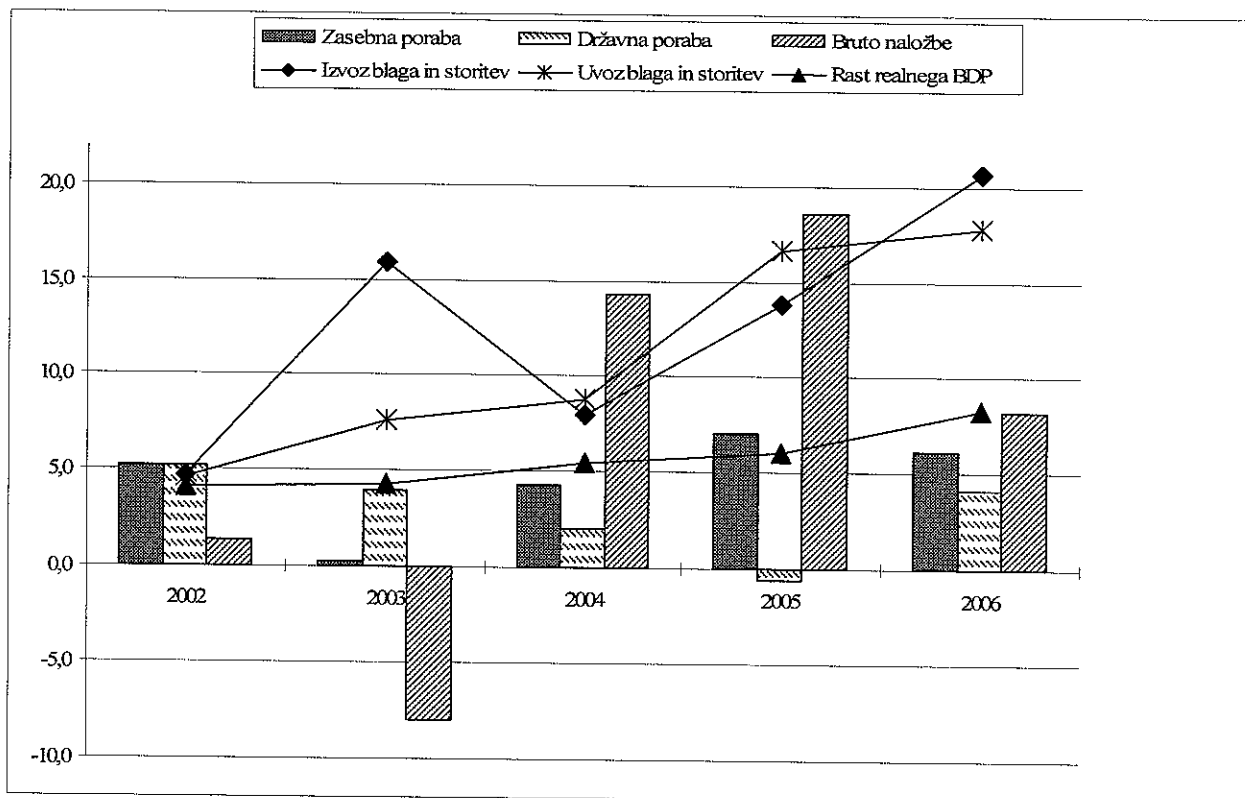
	2002	2003	2004	2005	2006	2007 ^a	2008 ^a
Slovaška	4,1	4,2	5,4	6,0	8,3	8,5 (7,2)	6,5 (5,7)
Hrvaška	5,6	5,3	3,8	4,3	4,8	4,8 (4,6)	4,5 (4,5)
Slovenija	3,5	2,7	4,4	4,0	5,2	4,3 (4,2)	4,0 (4,5)
Evroobmočje	0,9	0,8	2,0	1,5	2,7	2,6 (2,1)	2,5 (2,2)
EU-25	1,2	1,3	2,4	1,8	2,9	2,9 (2,4) ^b	2,7 (2,4) ^b

Opombi: ^aPomladanska napoved Evropske komisije, v oklepajih podatki iz jesenske napovedi. ^bEU-27.

Vir: Eurostat – Economy and Finance, National Accounts (14. 7. 2007), EC (2007a), EC (2007b).

Stopnja gospodarske rasti se je na Slovaškem od leta 1999 naprej, ko je znašala 0,3 %, zviševala. Ves čas, z izjemo leta 2003, sta h gospodarski rasti največ prispevali rast zasebne porabe in investicijska aktivnost zasebnega sektorja (slika 1). Zasebna poraba se je še posebej okrepila v letu 2005 zahvaljujoč rasti plač, močni valuti, rasti zaposlenosti in lažjemu dostopu do posojil (EIU 2006). Realna stopnja rasti posojil gospodinjstvom je v tem letu znašala kar 41 % (ECB 2006) in je precej presegla rast kreditiranja podjetniškega sektorja.

Slika 1: Stopnje rasti agregatnega povpraševanja na Slovaškem (v % glede na preteklo leto, stalne cene preteklega leta)

Vir: Eurostat – Economy and Finance, National Accounts (31. 3. 2007).

K visoki rasti investicijskega povpraševanja v zadnjih letih so prispevali ekonomske reforme in dobro vodena makroekonomska politika¹, privatizacija in nizki stroški dela, kar je privabilo tuje investitorje, še posebej iz panog z visoko dodano vrednostjo (transportna oprema, elektronski proizvodi) (EIU 2006). V letu 2006 sta tako pričeli s proizvodnjo dve novi tovarni avtomobilov (Peugeot – Citroën in Hyundai), kar bo v prihodnje ugodno vplivalo na izvozno dinamiko slovaškega gospodarstva in povečalo pozitiven prispevek zunanjega sektorja k skupni gospodarski aktivnosti. Gospodarska rast se je v letu 2006 znova okrepila in dosegla rekordno vrednost 8,3 %. K takšnemu gospodarskemu izkazu sta poleg rasti zasebne porabe in investicijske aktivnosti prispevali še rast državne porabe in mednarodna menjava. Na rast slovaškega izvoza je ugodno vplivala okrepitev rasti v EU, rast uvoza pa je ostala na podobni ravni kot leto poprej, saj se je z dokončanjem gradnje obeh tovarn avtomobilov zmanjšal uvoz investicijskih dobrin.

V letih 2007 in 2008 napovedi kažejo na znižanje gospodarske rasti (zaradi nižje rasti izvoznega in zasebnega povpraševanja), ki pa bo primerjalno gledano še zmeraj relativno visoka. K rasti bo še naprej največ prispevala domača poraba. Rast plač in ugodna gibanja na trgu dela naj bi spodbujali rast zasebne porabe, ki pa bi se naj po drugi strani upočasnila zaradi denarnega zaostrovanja in višjih obrestnih mer. Pričakovati je tudi nekoliko večjo rast javne porabe, ki pa jo bo omejevala zahteva po izpolnjevanju maastrichtskih kriterijev, saj želi Slovaška v letu 2009 prevzeti evro. Večji prispevek h gospodarski rasti se pričakuje tudi od mednarodne menjave, predvsem zaradi povečanja izvoza (EIU 2007c, ECB 2006).

¹ Med bolj izpostavljenimi ukrepi je uvedba enotne davčne stopnje leta 2004.

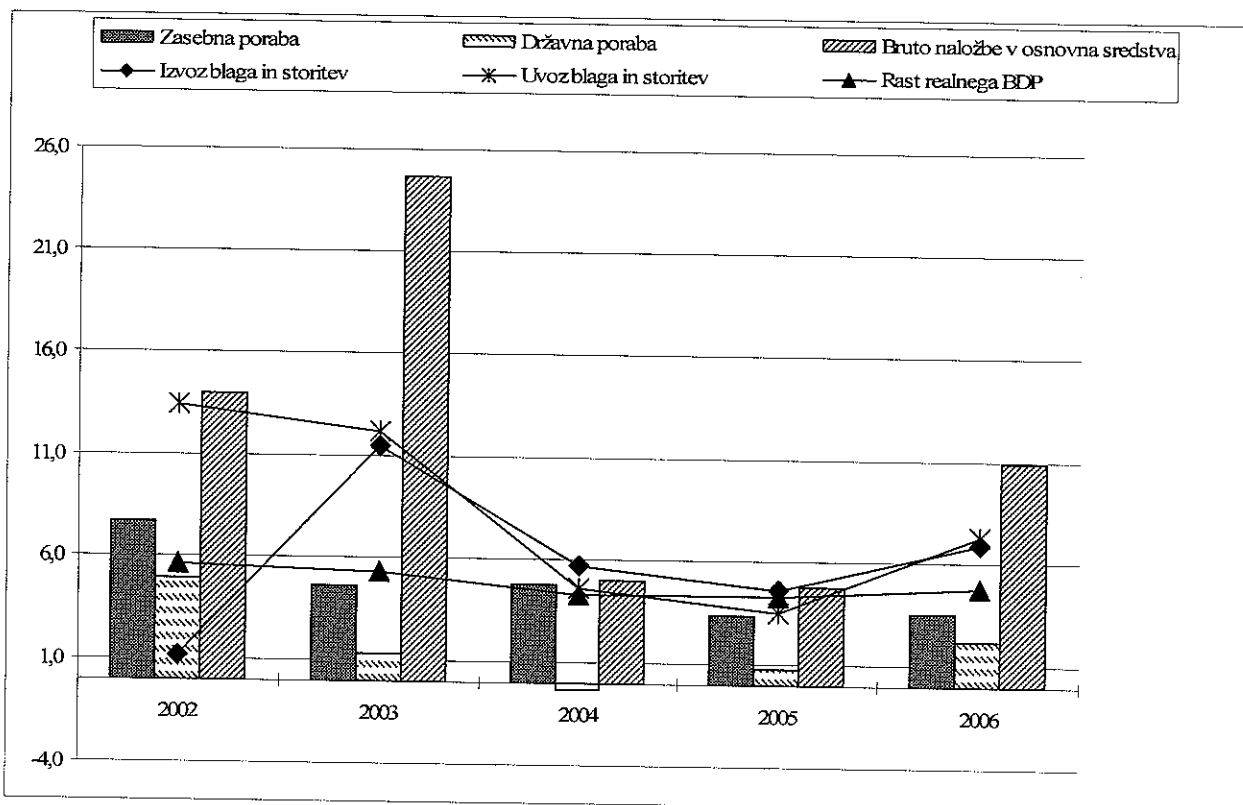
K visokim stopnjam ekonomske aktivnosti na Hrvaškem je po letu 2000 največ prispevala naložbena dejavnost (slika 2). Podjetniške naložbe so posledica prestrukturiranja gospodarstva in s tem povezanih nakupov osnovnih sredstev podjetij. K visoki rasti naložb so bistveno pripomogle poslovne banke. Vstop kapitalsko močnih tujih bank na hrvaški trg je namreč močno povečal likvidnost bančnega sektorja, kar se je odrazilo v povečani kreditni aktivnosti bank. Hkrati se je zaradi znižanja obrestnih mer povečalo tudi kreditno povpraševanje podjetij. Letne stopnje rasti posojil podjetjem so po letu 2001 presegle dvomestno številko, zadolženost podjetniškega sektorja pa se je na Hrvaškem povečala od 42,9 % bruto domačega proizvoda (2000) na 49,2 % (2004) (International Relations Committee Task Force on Enlargement 2006). Bruto naložbe javnega sektorja so usmerjene v infrastrukturne projekte. Med njimi je najpomembnejši in najobsežnejši projekt obnova in izgradnja avtocest. Ker Hrvaška še zdaleč ni končala s prestrukturiranjem gospodarstva, bodo naložbe verjetno tudi v prihodnje eden od ključnih dejavnikov gospodarske aktivnosti.

Hkrati je bila gospodarska rast dodatno podprta z domačo zasebno porabo. Vir zanjo sta bila rast razpoložljivih neto dohodkov zaradi sprememb davčne zakonodaje in zadolževanje gospodinjstev pri poslovnih bankah. Posojila slednjim so v letu 2003 predstavljala 40 % bruto domačega proizvoda (evroobmočje 47 %) (ECB 2006). Realne stopnje rasti posojil gospodinjstev so v letih 2003–2005 presegale 15 % letno, v letu 2003 je bila stopnja rasti celo 26 %. Zadolženost gospodinjstev, merjena z deležem dolga v bruto domačem proizvodu, se je na Hrvaškem v obdobju 2000–2004 podvojila (od 15,9 % na 32,8 %) in je vplivala tudi na porast zadolženosti celotnega privatnega sektorja (povečanje od 58,8 % bruto domačega proizvoda v letu 2000 na 82 % v letu 2004) (International Relations Committee Task Force on Enlargement 2006). Zaradi nevarnosti takšnih gibanj za stabilnost bančnega sektorja in cen hrvaška centralna banka omejuje poslovne banke pri kreditiranju in tudi zato sta se po letu 2002 znižali stopnji rasti zasebne porabe (skoraj prepolovila) in bruto naložb.

K hrvaški gospodarski rasti po stabilizaciji političnih razmer na širšem območju znova več prispeva turistični sektor, ki pa je precej nestabilen. V trgovinski bilanci pa beleži Hrvaška primanjkljaj. K rasti uvoza prispevajo povpraševanje gospodinjstev, uvoz opreme zaradi modernizacije podjetij in uvozna odvisnost od nafte. Na drugi strani pa je rast blagovnega izvoza počasna. To je med drugim posledica strukture izvoza, v katerem prevladujejo proizvodi z nizko dodano vrednostjo, in relativno visokih stroškov dela v primerjavi z drugimi državami v regiji. Da bi Hrvaška zmanjšala izpostavljenost neugodnim šokom zaradi mednarodne konkurence, bo morala pospešiti prilagajanja podjetniškega sektorja ter modernizirati, privatizirati in spodbujati konkurenčnost menjalnega sektorja (International Relations Committee Task Force on Enlargement 2006).

V letu 2006 se je na Hrvaškem znova okrepila naložbena aktivnost zasebnega in javnega sektorja. Rast zasebne porabe so poganjala posojila, potrošniško zaupanje, izplačila zaostalih pokojnin ter višje plače in socialni transferji. Krepitev izvoza v letu 2006 je posledica močnejše rasti domače porabe v Nemčiji in v Italiji, ki predstavljata najpomembnejša izvozna trga Hrvaške v evroobmočju, in izboljševanja produktivnosti izvoznega sektorja. Vendar pa je bil zaradi višje stopnje rasti uvoza prispevek zunanjega sektorja k rasti bruto domačega proizvoda negativen (EIU 2007a).

Slika 2: Stopnje rasti agregatnega povpraševanja na Hrvaškem (v % glede na preteklo leto, cene 1997)

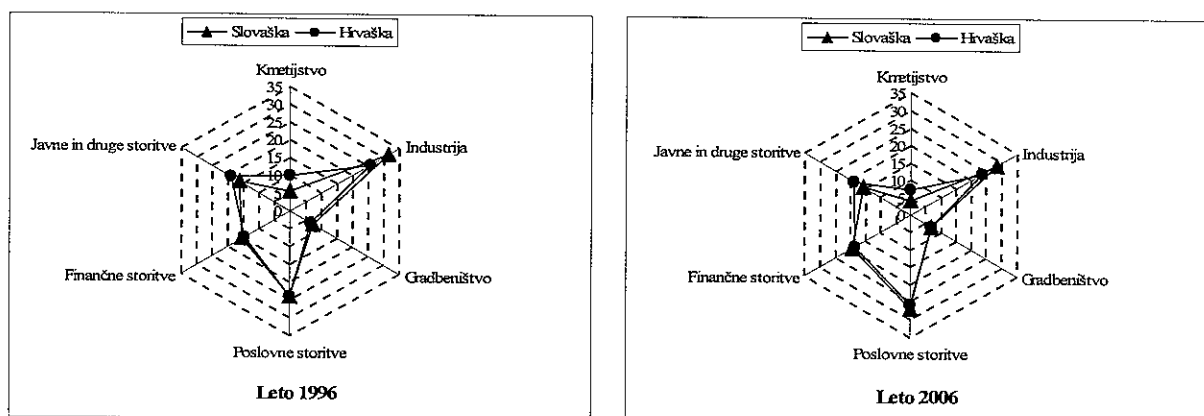

Vir: Državni zavod za statistiku – Priopćenje, Procjena tromjesečnog obračuna bruto domačeg proizvoda u četvrtom tromjesečju 2006 (30. 3. 2007).

Tudi v letih 2007 in 2008 naj bi gospodarsko rast poganjalo predvsem domače povpraševanje, tako zasebna poraba kot investicijska aktivnost podjetij. Na slednjo naj bi ugodno vplivala pogajanja o pridruženju Evropski uniji. Zaradi volitev je pričakovati povečanje stopnje rasti državne porabe in investicijske aktivnosti javnega sektorja. Rast izvoza bo predvsem posledica izvoza storitev, vendar pa naj bi višja produktivnost ugodno vplivala tudi na izvoz blaga. Za izvoz bi lahko bila ugodna tudi gibanja deviznega tečaja, saj je hrvaška valuta po ocenah ena od najbolj precenjenih valut v srednji in vzhodni Evropi (EIU 2007a). Stopnja gospodarske rasti naj bi se v letu 2008 znižala, a še zmeraj ostala višja od 4 %.

V nadaljevanju prikazujemo strukturo slovaškega in hrvaškega gospodarstva na osnovi deleža posameznih sektorjev v dodani vrednosti. Iz prikaza na sliki 3 je razvidno, da se je v obeh gospodarstvih skozi proces tranzicije zmanjšal ekonomski pomen industrije, pri čemer ima industrija na Slovaškem in v Sloveniji večji delež v bruto domačem proizvodu kot na Hrvaškem. Razlog za takšno razmerje je med drugim dejstvo, da so na Hrvaškem zaradi nizke izvozne konkurenčnosti propadla številna podjetja. Posledično se je zato močno zmanjšal tradicionalni industrijski sektor (predelava kovin, tekstilna industrija, predelava hrane). K temu je precej prispevala vojna, ki je odložila in upočasnila prilagajanje gospodarstva. Delež industrije v skupni dodani vrednosti Slovaške je bil leta 2006 višji od hrvaškega za 4,6 odstotne točke. Večji delež kot na Hrvaškem ima na Slovaškem še gradbeništvo (za 0,1 odstotne točke). Pri gradbeništvu slovaški delež presega tudi slovenskega, ki je leta 2005 znašal 5,9 %.

Slika 3: Dodana vrednost po dejavnostih na Slovaškem in na Hrvaškem v letih 1996 in 2006 (v % od skupne dodane vrednosti v osnovnih cenah)

Opomba: Glede na Standardno klasifikacijo dejavnosti (SKD) smo v okviru finančnih storitev zajeli sektorja J in K, v okviru poslovnih storitev sektorje G, H in I, v javnih in drugih storitvah pa so zajeti sektorji od L do P. Kmetijstvo zajema tudi ribištvo.

Vir: Eurostat – Economy and Finance, National Accounts (19. 7. 2007).

V obeh državah se je povečal pomen storitvenega sektorja, ki je bil pred tranzicijo relativno slabše razvit. Slovaška zaostaja za Hrvaško pri javnih in drugih storitvah za 3 odstotne točke (v primerjavi s Slovenijo je zaostanek še večji in je leta 2005 znašal 5,3 odstotne točke). Večji delež kot na Hrvaškem imajo na Slovaškem finančne ter poslovne storitve. Delež prvih je večji za 0,6 odstotne točke, delež drugih pa za 0,9 odstotne točke. Pri obeh sektorjih slovaški delež zaostaja za slovenskim. V letu 2005 je bolj zaostajal in sicer za 3,9 odstotne točke, delež poslovnih storitev, delež finančnih storitev pa je v primerjavi s Slovenijo manjši za 2 odstotni točki.

Delež² kmetijstva se v dodani vrednosti vseh industrializiranih držav znižuje, toda na Slovaškem in na Hrvaškem je še zmeraj relativno visok. Na Slovaškem je v letu 2006 znašal 4 % bruto dodane vrednosti, na Hrvaškem pa 7,1 % kar je bistveno višje od povprečja Evropske unije (1,8 %). Slovenski delež je leto poprej znašal 2,5 %. Slovaška z lastno proizvodnjo zadovolji večino potreb po glavnih kmetijskih proizvodih (žitarice, sladkorna pesa, krompir, govedina, svinjina, perutnina in mleko). Za državo so značilne manjše, družinsko vodene kmetije. Leta 2003 je imelo 53 % vseh kmetij v povprečju do 0,5 hektarja obdelovalnih površin, medtem ko je bilo velikih kmetij (več kot tisoč hektarjev obdelovalne zemlje) manj kot odstotek. Priliv sredstev na osnovi skupne kmetijske politike EU naj bi spodbudil kmetijsko proizvodnjo in izboljšal pogoje poslovanja živilsko-predelovalne industrije. Tudi na Hrvaškem v strukturi kmečkih gospodarstev prevladujejo majhne kmetije. Kar polovica vseh kmetij namreč razpolaga z manj kot enim hektarjem obdelovalne zemlje (EIU 2004, 25). Več kot 20 hektarjev obdelovalne zemlje je imel leta 2003 le en odstotek kmečkih gospodarstev. Kljub zmanjšanju deleža kmetijstva v bruto dodani vrednosti za 29 % med leti 1996 in 2006, je njegov delež še zmeraj visok. Ne glede na to pa Hrvaška z domačo kmetijsko proizvodnjo ne pokriva vseh potreb in je bila v letu 2006 neto uvoznik kmetijskih proizvodov. Vojna na

² Pregled sektorjev temelji na EIU (2006; 2007b).

Hrvaškem je precej prizadela kmetijski sektor, ki si še ni povsem opomogel. Tako denimo dosega proizvodnja žitaric le 60 % tiste iz leta 1991. Podobno je tudi v živinoreji. Število glav govedi se je sicer povečalo, vendar pa njihovo skupno število predstavlja le 50 % števila iz leta 1990.

Delež industrije je v obeh analiziranih državah manjši od skupnega deleža storitev v bruto dodani vrednosti. Slovaški delež, ki je leta 2006 presegal evropsko povprečje za 7,9 odstotne točke, znaša 28,1 % in se je v obdobju 1996–2006 zmanjšal za 3,5 odstotne točke. Na Hrvaškem je leta 2006 za 3,3 odstotne točke presegal povprečje Evropske unije, v primerjavi z letom 1996 pa se je zmanjšal za 2,1 odstotne točke. Ne glede na odstotke ima industrijski sektor tako na Slovaškem kot na Hrvaškem pomembno vlogo v gospodarstvu, prav od aktivnosti tega sektorja pa so odvisne tudi številne dejavnosti na področju storitev.

Struktura predelovalnega sektorja v obeh državah je zelo diverzificirana. Slabost predelovalnega sektorja, ki je skupna Slovaški in Hrvaški, pa je majhen delež hitro rastočega sektorja tehnološko zahtevnih izdelkov. Leta 2002 je bil povprečen delež *high-tech* sektorjev³ v dodani vrednosti predelovalne industrije Evropske unije 12,7 %, na Slovaškem pa le 5,2 %. Pred obema je bila Slovenija s 13,3 % deležem (European Communities 2006a, 78). Posledično je majhen tudi delež teh izdelkov⁴ v izvozu posameznih držav. Med 25 državami Evropske unije je Slovaška leta 2004 dosegla 22. mesto, medtem ko je bila Slovenija 21 (European Communities 2006b, 174). Vendar pa se je v obeh državah delež izvoza teh izdelkov v letih 2000–2004 povečal in še raste. V strukturi predelovalnih dejavnosti na Hrvaškem pa prevladujejo delovno intenzivne dejavnosti z nizko dodano vrednostjo. S tem je struktura hrvaškega predelovalnega sektorja bolj podobna manj razvitim državam na jugovzhodu Evrope (Bolgarija, Romunija) kot pa strukturi naprednih tranzicijskih držav (Gligorov idr. 2002).

Slovaška je močna v celi vrsti predelovalnih dejavnosti, pomembno vlogo na svetovnem trgu pa ima kot proizvajalka strojev in transportnih naprav. Avtomobilska industrija se je še posebej okrepila na osnovi novih (greenfield) tujih naložb (Volkswagen, Peugeot–Citroen in Hyundai). Razvoj te panoge je in bo imel ugodne posledice tudi za nastajanje manjših podjetij, ki poslujejo kot dobavitelji večjih podjetij, ter na dejavnosti, kot so proizvodnja izdelkov iz gume ter proizvodnja električne in optične opreme. V strukturi hrvaškega predelovalnega sektorja prevladujejo proizvodnja hrane in pijač, založništvo in tiskarstvo, proizvodnja kemikalij in drugih nekovinskih mineralnih izdelkov, proizvodnja kovinskih izdelkov, strojev in naprav ter proizvodnja plovil. Podjetja, ki se ukvarjajo s proizvodnjo živil in prehranbenih izdelkov, oskrbujejo predvsem domači trg in trge sosednjih držav. Izpostavljamo Podravko, ki je najpomembnejši izvoznik v tem sektorju. Iste trge oskrbuje Hrvaška tudi z izdelki iz rafinerij v Sisku in na Reki. V farmacevtskem sektorju je ključni akter Pliva, ki je zelo dejavna tudi na mednarodnih trgih. Takšen mednarodni položaj je v veliki meri posledica Plivinega odkritja antibiotika Azithromycina. Zanj je Pliva dobila patent, mednarodno pa ga trži ameriško podjetje Pfizer. Leta 2006 je Plivo kupilo ameriško podjetje Barr Pharmaceuticals. Hrvaške državne ladjedelnice imajo sicer zmeraj dovolj naročil, a so kronično v rdečih številkah zaradi višjih cen jekla, padanja vrednosti ameriškega

³ V dejavnosti visoke tehnologije so upoštevani: proizvodnja farmacevtskih surovin in preparatov (SKD 24.4), proizvodnja pisarniških strojev in računalnikov (SKD 30), proizvodnja radijskih, televizijskih in komunikacijskih naprav in opreme (SKD 32), proizvodnja medicinskih, finomehaničnih in optičnih instrumentov ter ur (SKD 33) in proizvodnja zračnih in vesoljskih plovil (SKD 35.3).

⁴ Poleg izdelkov, proizvedenih v dejavnostih, ki so našteje pod prejšnjo navedenko, so upoštevani še kemični izdelki in vojaška oprema.

dolarja in prezaposlenosti. Prestrukturiranje sektorja je zaradi pomena ladjedelnic za obalna mesta in zaposlenost v regiji politično izjemno zahtevno. Izgube pokriva država z različnimi oblikami državne pomoči, kar zelo obremenjuje javne finance. Državne pomoči temu sektorju ne podpira niti teorija o multiplikativnih učinkih. Podatki namreč kažejo, da ladjedelnice kar 80 % vseh potrebnih inputov uvozijo.

Tako na Slovaškem kot na Hrvaškem se povečuje pomen storitvenega sektorja. Podrobneje bomo predstavili finančni sektor in turizem.

V obeh državah so daleč najpomembnejše finančne institucije banke.⁵ Delež bančnih sredstev v celotnih sredstvih bančnega in nebančnega sektorja je leta 2005 znašal 84,1 % na Slovaškem in 81 % na Hrvaškem, kar je bistveno več od evroobmočja (71,5 %). V bruto domačem proizvodu so predstavljala bančna sredstva leta 2005 na Slovaškem 95,4 % in na Hrvaškem 116,6 %. Takšen odstotek uvršča hrvaški bančni sektor med enega večjih v vzhodnoevropskem prostoru. V primerjavi z razvitimi zahodnoevropskimi državami je bančni sektor v obeh državah relativno majhen, saj so bančna sredstva v evroobmočju leta 2005 predstavljala kar 265,3 % bruto domačega proizvoda evroobmočja.

Skupna značilnost obeh držav je relativno visoka koncentracija bančnega sektorja. Pet največjih bank je leta 2005 na Slovaškem razpolagalo z 68 % vseh bančnih sredstev, na Hrvaškem pa so štiri največje banke obvladovale 74 % vseh bančnih sredstev. V evroobmočju je znašal ta odstotek 41 %, v Sloveniji pa 63 %. Predvsem za Hrvaško je bila značilna nenehna konsolidacija in zmanjševanje števila bank. Še leta 1998 je bilo na trgu prisotnih 60 bank, v tretjem tromesečju leta 2006 pa je bilo njihovo število za slabo polovico manjše (33).

V bančnem sektorju prevladujejo tujci, ki so leta 2005 obvladovali skupaj 93 % vseh bančnih sredstev na Slovaškem in 91 % sredstev na Hrvaškem (povprečna vrednost za evroobmočje je bila 16 %). Tuje banke so na trga vstopile praviloma po krizah in potem, ko so bila postavljena ustrezna pravila igre. Upošteva vrednosti kazalca reform bančnega sektorja, ki ga redno pripravlja Evropska banka za obnovo in razvoj (EBRD), sta Slovaška in Hrvaška, z vrednostmi indikatorja 3,7 in 4,0 v letu 2005, skorajda na koncu s potrebnimi reformami.⁶ Znanje in tehnologija, ki so ju prinesle tuje banke, sta bistveno izboljšala kakovost bančnih storitev. Hkrati so banke preko mednarodnih povezav dobile dostop do cenejših sredstev na mednarodnih trgih. Drugi deli finančnega sektorja, kot denimo zavarovalnice, pokojninski skladi in borza, so v obeh državah slabše razviti in predstavljajo potencial za nadaljnji razvoj in tuja vlaganja.

Prihodki od turizma so se na Slovaškem v obdobju 2001–2005 sicer podvojili, toda hoteli in restavracije so v letu 2005 prispevali le slabih 1,2 % k slovaškemu bruto domačemu proizvodu, v njem pa je bilo zaposlenih 2,6 % vseh zaposlenih. Glede na geografski položaj in naravne danosti ima zato Slovaška v tem sektorju še številne možnosti.

Za turizem so na Slovaškem precejšnjega pomena domači gosti, saj so 54,8 % vseh nočitev leta 2005 opravili prav domači gosti. Največ tujih gostov prihaja na Slovaško iz Češke republike, saj so leta 2005 predstavljali 28 % vseh tujih gostov, sledijo jim Nemci (20,9 %) in Poljaki (12,1 %) (Spörel 2007).

⁵ Značilnosti bančnega sektorja so povzete po ECB (2006).

⁶ Vrednost 4,3 pomeni, da je v bančnem sektorju na voljo celotna paleta bančnih storitev in da sta bančna zakonodaja in nadzor povsem usklajena s pravili BIS. V Sloveniji je vrednost kazalca znašala 3,3.

Na Hrvaškem je bilo leta 2005 v turističnem sektorju neposredno (»hoteli in restavracije«) zaposlenih 3,6 % vseh zaposlenih na Hrvaškem, neposredni delež tega sektorja v bruto dodani vrednosti pa je znašal 3,8 %. Izjemnega pomena za turizem so tuji gosti, saj so nočitve tujih gostov v letu 2006 predstavljale kar 89 % vseh nočitev. Zaradi multiplikativnih učinkov daje ta sektor kruh bistveno večjemu številu zaposlenih, saj spodbuja povpraševanje še v trgovinskem (12,9 % bruto dodane vrednosti) in transportnem sektorju (okrog 10,4 % bruto dodane vrednosti). Za prihodke od turizma pa je neugodno dejstvo, da med turisti, ki obiščejo Hrvaško, prevladujejo gosti z nizko kupno močjo. Da bi si zagotovila stabilne prihodke iz te dejavnosti, mora Hrvaška pritegniti večje število gostov z večjo kupno močjo. To bo zahtevalo dodatna vlaganja v izboljšanje kakovosti turistične infrastrukture – torej vlaganja v hotele, ceste, komunalno infrastrukturo, raznovrstnejšo izvenpenzijsko ponudbo in podobno.

Stopnja brezposelnosti, merjena po anketni metodologiji, je v Sloveniji bistveno nižja tako od slovaške in hrvaške kakor tudi od povprečja Evropske unije (tabela 2). Na Slovaškem se je stopnja brezposelnosti od leta 2002 do leta 2006 znižala za 5,3 odstotne točke. K temu so prispevale visoke stopnje gospodarske rasti in liberalizacija trga dela. Spremenjen zakon o delovnih razmerjih v letu 2003 povečuje fleksibilnost pri zaposlovanju in odpuščanju, zvišuje omejitve glede nadurnega dela (od 150 na 400 ur letno) in zaostruje pogoje za pridobitev socialnih pravic. To naj bi spodbudilo zaposlovanje in pripravljenost za delo. Toda kljub visokim stopnjam gospodarske rasti ostaja stopnja brezposelnosti še zmeraj razmeroma visoka zaradi strukturnih neskladij. Z gospodarsko rastjo se je povečala ponudba zahtevnejših del, medtem ko je na voljo premalo delovnih mest, ki bi angažirala manj kvalificirano delovno silo. Zaradi tega ostaja stopnja dolgotrajne brezposelnosti razmeroma visoka, na drugi strani pa lahko pride do pomanjkanja določenih profilov delovne sile in posledično do pritiskov po zvišanju plač.⁷ Slednje lahko neugodno vpliva na inflacijsko stopnjo in zmanjša konkurenčne prednosti Slovaške.

Tabela 2: Harmonizirana stopnja anketne brezposelnosti (v %)^a

	2002	2003	2004	2005	2006	2007 ^b
Hrvaška	14,7	14,1	13,6	12,6	11,7	11,4
Slovaška	18,7	17,6	18,2	16,3	13,4	12,2
Slovenija	6,3	6,7	6,3	6,5	6,0	5,8
Evroobmočje	8,2	8,7	8,8	8,6	7,9	7,3 ^c
EU-25	8,7	9,0	9,0	8,7	7,9	7,2 ^d

Opombi: ^aDefinicija Eurostata. Delež brezposelnih v starosti od 15 do 74 let v aktivnem prebivalstvu. Oseba je brezposelna, če je v času anketiranja delala manj kot eno uro na teden. ^bPomladanska napoved Evropske komisije. ^cUpoštevana tudi Slovenija. ^dEU-27.

Vir: Eurostat – Population and Social Conditions, Harmonised Unemployment Rate (29. 3. 2007), EC (2007b).

Tudi gibanja na Hrvaškem so ugodna, saj se stopnja brezposelnosti po letu 2002 vztrajno zmanjšuje, čeprav še zmeraj dosega dvomestno številko. Podobno kot na Slovaškem so tudi na Hrvaškem fleksibilnost trga povečali s spremembo zakona o delovnih razmerjih (leta 2003). Zakon med drugim poenostavlja in skrajšuje postopke v zvezi z odpuščanjem in zaposlovanjem ter znižuje višine odpravnin. S to spremembo se je indeks, ki meri strogost delovne zakonodaje (indeks varovanja zaposlitve – employment protection legislation), znižal

⁷ S problemi zaradi pomanjkanja kvalificirane delovne sile se že sooča avtomobilska industrija.

od 3,6 na 2,7. Na Slovaškem je njegova vrednost 2,4, v Sloveniji 3,5, povprečje EU pa znaša 2,4 (Bejaković 2006). Zaradi slabo delujočega nepremičninskega trga je tudi na Hrvaškem geografska mobilnost delovne sile majhna. Tako se brezposelni iz regij, kjer je stopnja brezposelnosti razmeroma visoka (vzhodna Slavonija, osrednja Dalmacija), težje odločajo za iskanje zaposlitve, denimo, v Zagrebu, kjer je ponudba delovnih mest relativno večja (EIU 2007b).

V obeh državah je zelo izrazito neskladje med registrirano stopnjo brezposelnosti in anketno stopnjo brezposelnosti. Podobne razlike opazimo tudi v drugih tranzicijskih državah. Številni brezposelni so namreč prijavljeni na zavodu za zaposlovanje le zato, da prejmejo denarno nadomestilo, čeprav v resnici ne iščejo dela. Hkrati pa pogosto veliko število tistih, ki so prijavljeni na zavodu za zaposlovanje, dela na črno.

Kljub reformam, ki jih izvajata obe državi, sta slovaški in hrvaški trg dela med bolj rigidnimi v Evropski uniji. Po ocenah Svetovne banke (World Bank 2006) je Hrvaška leta 2006 zasedla 130. mesto, Slovaška pa 72. mesto med 175 državami pri kazalcu, ki meri težave pri najemanju in odpuščanju delavcev, omejitve pri spreminjanju delovnega časa in stroške odpuščanja. Obe državi sta v primerjavi z letom 2005 izboljšali položaj za eno mesto.

Najslabši oceni sta državi dobili za težave pri najemanju in odpuščanju delovne sile ter za rigidnost delovnega časa. Indeks rigidnosti zaposlenosti⁸ je na Slovaškem v letu 2006 znašal 39, na Hrvaškem pa 50. Povprečna vrednost indeksa za regijo (Evropa in osrednja Azija) je bila 40,8, povprečje OECD pa 33,3. Povprečni stroški odpuščanja⁹ so bili na Hrvaškem (39) bistveno višji od povprečja OECD (31,3) ter povprečja Evrope in centralne Azije (26,2), medtem ko so bili na Slovaškem izrazito nižji (13).

Tabela 3: Izbrani kazalci trga dela v letih 2000 in 2006

	Hrvaška		Slovaška		Slovenija		EU-25	
	2000	2006	2000	2006	2000	2006	2000	2006
Skupna stopnja zaposlenosti ^a	53,4 ^g	55,6	56,8	59,4	62,8	66,6	62,4	64,7 ^f
Stopnja zaposlenosti žensk ^b	46,7 ^g	49,4	51,5	51,9	58,4	61,8	53,6	57,4 ^f
Stopnja zaposlenosti moških ^b	60,5 ^g	62,0	62,2	67,0	67,2	71,1	71,2	72,0 ^f
Delež starejših zaposlenih ^c	24,8 ^g	34,3	21,3	33,1	22,7	32,6	36,6	43,6 ^f
Stopnja brezposelnosti mlajših od 25 let ^d	41,7 ^{h,i}	32,0 ^{h,j}	36,9	26,6	16,3	13,9	17,4	17,3
Stopnja dolgotrajne brezposelnosti ^e	8,9 ^g	6,7	10,3	10,2	4,1	2,9	3,9	3,6 ^f

Opombe: ^aŠtevilo zaposlenih v starosti med 15–64 let v primerjavi s celotnim številom prebivalcev v tem starostnem razredu. ^bŠtevilo zaposlenih žensk/moških v starosti med 15–64 let v primerjavi s celotnim številom žensk/moških v tem starostnem razredu. ^cŠtevilo zaposlenih v starosti med 55–64 let v primerjavi s celotnim številom prebivalcev v tem starostnem razredu. ^dŠtevilo brezposelnih v starosti med 15–24 let v primerjavi z aktivnim prebivalstvom. ^eŠtevilo oseb, ki so brezposelne več kot eno leto v primerjavi z aktivnim prebivalstvom. ^fZačasni podatek. ^gLeto 2002. ^hJulij–december. ⁱLeto 2001. ^jLeto 2005.

Vir: Eurostat – Population and Social Conditions, Labour Market, Employment and Unemployment (19. 7. 2007), DZS (2003), DZS (2006).

⁸ Ugodnejše so manjše vrednosti indeksa.

⁹ Stroški, povezani z odpuščanjem zaposlenih (odpovedni rok in višina odpravnine), so izraženi v tedenski plači. Kazalec torej pove, koliko tedenskih plač mora izplačati delodajalec, da lahko odpusti zaposlenega delavca.

V obeh gospodarstvih je zaskrbljujoča visoka stopnja dolgotrajne brezposelnosti in brezposelnosti med mladimi (tabela 3). Med dolgotrajno brezposelnimi najdemo predvsem veliko število manj kvalificirane delovne sile. Zato je Evropska komisija v oceni nacionalnega programa reform za uresničevanje Lizbonske strategije Slovaško opozorila (EC 2006a), da bo morala nameniti več pozornosti ukrepom, ki bodo učinkovito zmanjšali dolgotrajno in strukturno brezposelnost. Po oceni OECD (2007) programi kreiranja delovnih mest in subvencioniranja v okviru aktivne politike zaposlovanja zaenkrat niso bili najbolj učinkoviti pri zniževanju dolgotrajne brezposelnosti, zato bi morali biti ti programi v prihodnje bolj ciljno usmerjeni. Tudi Hrvaška je v nacionalnem akcijskem programu zaposlovanja za obdobje 2005–2008 kot enega od ciljev izpostavila zmanjšanje dolgotrajne brezposelnosti (Republika Hrvatska 2004) in v ta namen v letu 2006 med ukrepi aktivne politike zaposlovanja uvedla aktivnosti, kot so izobraževanje in zaposlitvene subvencije (EC 2006b).

Visoka stopnja brezposelnosti mladih, še posebej med tistimi, ki končajo poklicno izobraževanje, kaže na to, da izobraževalni programi dijakom na Slovaškem ne dajejo ustreznega znanja za uspešno nastopanje na trgu dela. Da bi bili ti programi bolje prilagojeni zahtevam in potrebam trga dela, bi se morali v njihovo načrtovanje (učni programi) in izvedbo (praksa, pripravništvo oz. vajeništvo) bolj aktivno vključevati delodajalci. Nekaj primerov dobre prakse je že moč najti v avtomobilski industriji (OECD 2007). Tudi slovaški nacionalni program reform (EC 2006a) izpostavlja izobraževalno politiko in reforme izobraževalnega sistema kot najvišjo prioriteto za izboljšanje človeškega kapitala in spodbujanje zaposlovanja tako mladih kot odraslih. Z reformami na vseh ravneh izobraževanja želi Slovaška izboljšati znanja o uporabi informacijsko-komunikacijske tehnologije, znanje tujih jezikov, spodbuditi vseživljenjsko izobraževanje in izobraževanje otrok iz zapostavljenih socialnih skupin. Poleg tega načrtuje večjo vključenost mladih brezposelnih v programe aktivne politike zaposlovanja, še posebej v programe izobraževanja. Evropska komisija je Slovaško opozorila, da naj več pozornosti v izobraževalnem sistemu nameni vključevanju privatnega sektorja, promoviranju podjetništva, predvsem pa morajo biti ukrepi in politike za zmanjševanje stopnje brezposelnosti med mladimi bolj dodelani.

Tudi Hrvaška namerava zmanjšati brezposelnost med mladimi s spremembami izobraževalnega sistema in z ukrepi aktivne politike zaposlovanja, ki so ciljno usmerjeni k mladim brez delovnih izkušenj (EC 2006b). Izboljšati bo treba kakovost vseh ravni izobraževanja: osnovnošolskega in srednješolskega izobraževanja kakor tudi poklicnega izobraževanja in usposabljanja. To zajema posodobitev učnih programov, izboljšanje kakovosti poučevanja in posodobitev opreme. Za te namene je Hrvaška leta 2005 dobila od Svetovne banke posojilo v vrednosti 68 milijonov evrov (EIU 2007b).

Pomen izobraževanja za zmanjšanje brezposelnosti, in to ne le mladih, je razviden iz podatkov v tabeli 4. Višja stopnja izobrazbe pomembno povečuje zaposlitvene možnosti posameznika, saj se verjetnost, da bo oseba brezposelna, zelo zmanjša z višjo stopnjo izobrazbe.

Pri skupni stopnji zaposlenosti sta Slovaška in Hrvaška še zelo oddaljeni od zastavljenega lizbonskega cilja, po katerem naj bi leta 2010 bilo 70 % prebivalcev zaposlenih v starostni skupini 15–64 let. Tudi na področju zaposlenosti žensk sta obe državi še precej daleč od ciljne lizbonske vrednosti 60 % zaposlenih žensk v letu 2010. Slovenija je ta cilj v letu 2005 že dosegla.

Tabela 4: Stopnja brezposelnosti glede na doseženo stopnjo izobrazbe v letih 2001 in 2006 (v starostni skupini 25–59 let)

	Brez izobrazbe oziroma osnovnošolska izobrazba		Srednješolska izobrazba		Visokošolska izobrazba	
	2001	2006	2001	2006	2001	2006
Hrvaška	14,4 ^a	14,6	13,1 ^b	10,8	8,7 ^a	5,0 ^b
Slovaška	38,3	43,7	15,0	10,9	4,4	2,6
Slovenija	8,3	7,7 ^b	4,3	5,3	2,2 ^b	2,9 ^b
EU–25	9,9	10,3	7,8	7,3	3,9	4,1

Opomba: ^aLeto 2002. ^bNezanesljiv podatek.

Vir: Eurostat – Population and Social Conditions, Education and Lifelong Learning (29. 3. 2007).

Za večjo zaposlenost žensk je pomembna institucionalna organiziranost otroškega varstva kakor tudi varstva starejših. V kolikor tega ni, so ženske tiste, ki tradicionalno prevzamejo skrb za nego. Dopust za nego in vzgojo otrok sicer pomaga staršem pri usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja, vendar pa lahko predolga odsotnost poslabša zaposlitvene možnosti žensk. Zato OECD (2007) Slovaški predlaga skrajšanje triletnega starševskega dopusta. K večji zaposlenosti žensk bi prispevala tudi nižja povprečna efektivna davčna stopnja na zaslužke druge zaposlene osebe v gospodinjstvu. Na Hrvaškem se položaj žensk v času tranzicije ni tako zelo poslabšal kot položaj moških, še zmeraj pa je njihova stopnja zaposlenosti bistveno nižja od moških. Hrvaški nacionalni akcijski program zaposlovanja med ukrepi za večjo zaposlenost žensk izpostavlja boj proti diskriminaciji, ukrepe za izboljšanje položaja zaposlenih z otroki, spodbujanje ženskega podjetništva in vključevanje žensk v netradicionalne dejavnosti ter ciljne programe usposabljanja, prekvalifikacij žensk in obnavljanja znanja v času porodniškega dopusta (Republika Hrvatska 2004).

Velik zaostanek imajo vse tri države na področju zaposlovanja starejših, saj za slabih 20 odstotnih točk zaostajajo za lizbonskim ciljem. Ta določa stopnjo zaposlenosti starejših v letu 2010 pri 50 %. Evropska komisija (EC 2005) zato v svojih smernicah za vodenje ekonomske politike izpostavlja, da morajo države v prihodnje več pozornosti nameniti zaposlovanju starejših. To zahteva ukrepe, kot so: zviševanje starosti za upokožitev, spodbujanje vseživljenjskega izobraževanja, izboljševanje delovnih pogojev, investiranje v ukrepe za zaščito pred poškodbami pri delu ipd. Evropska strategija zaposlovanja tako na primer predvideva, da naj bi se povprečna efektivna starost ob izstopu s trga dela (upokožitev) povečala za 5 let do 2010 (v primerjavi s starostjo 59,9 leta, ki je veljala 2001). Po podatkih Eurostata je bila leta 2005 povprečna efektivna starost ob izstopu s trga dela na Hrvaškem 59,7 leta, na Slovaškem 59,2 leta, v Sloveniji 58,5 leta, povprečje EU–25 pa je znašalo 60,9 leta. Višjo aktivnost starejših bi lahko na Slovaškem dosegli tudi z reformo pokojninskega sistema, saj je sedaj določena minimalna starost za upokojevanje (62 let) relativno nizka v primerjavi z drugimi državami, hkrati pa bi lahko bilo upokojevanje pred oziroma po dopolnitvi zakonsko določene starosti bolj kaznovano oziroma nagrajeno (OECD 2007). Po oceni Evropske komisije slovaški nacionalni program reform ne vključuje ukrepov, ki bi spodbujali aktivno staranje in tako podaljševali aktivnost starejših zaposlenih (EC 2006a). Na Hrvaškem bo od 1. januarja 2008 naprej za upokožitev s 15 leti delovne dobe potrebna starost 65 let (moški) oziroma 60 let (ženske). Pet let prej se bodo lahko upokožili zavarovanci z daljšo zavarovalno dobo (moški 35 let oziroma ženske 30 let), vendar se jim bo v tem primeru pokojnina trajno znižala za 20,4 % (HZMO 2006).

Da bi povečali stopnjo zaposlenosti, tako skupno kot stopnjo zaposlenosti žensk in starejših, bodo morale države v prihodnje povečati stopnjo aktivnosti prebivalstva. Tako je za Slovaško, še bolj pa za Hrvaško, značilna visoka stopnja neaktivnosti prebivalstva. Leta 2006 je stopnja aktivnosti v starostni skupini od 15 do 64 let na Hrvaškem znašala 62,8 % in je tako bistveno zaostajala za slovensko (70,9 %), za povprečjem Evropske unije (70,6 %) in za Slovaško (68,6 %). Financiranje velikega števila neaktivnega prebivalstva obremenjuje javne finance in zaposlene. Zaradi zmanjševanja rojstev in staranja prebivalstva pa se bodo države v prihodnje soočale tudi s pomanjkanjem delovne sile.

Da bi zvišala zaposlenost Slovaška načrtuje zmanjšanje davčne obremenitve zaposlenih z nizkimi dohodki, poenostavitev administrativnih postopkov, povezanih z zaposlovanjem in samozaposlovanjem, izboljšanje geografske mobilnosti dela in namerava bolj ciljno usmeriti ukrepe aktivne politike zaposlovanja k najbolj ranljivim skupinam na trgu dela (EC 2006a). OECD (2007) opozarja na previdnost pri uporabi ukrepov, s katerimi želi slovaška vlada zmanjšati revščino in neenakost v porazdelitvi dohodkov. Med drugim so zvišali minimalno plačo po stopnji, ki presega povprečno rast plač, vlada pa načrtuje še nadaljnja povišanja, kar bi lahko ogrozilo predvsem delovne možnosti za manj in nekvalificirano delovno silo. Hrvaška pa načrtuje v okviru ukrepov aktivne politike zaposlovanja ukrepe, kot so: podpore, izobraževanje in zaposlitvene subvencije za zaposlovanje mladih brez delovnih izkušenj, dolgotrajno brezposelnih, starejših in drugih ranljivih skupin (EC 2006b).

Sicer so na Slovaškem splošne davčne obremenitve relativno ugodne, saj se je država leta 2005 uvrstila na 25. mesto pri razvrščanju držav glede na velikost splošnega davčnega bremena v Evropski uniji (European Communities 2007). Za njo sta se uvrstili le Litva in Romunija. Leta 2005 so davki in socialni prispevki predstavljali 29,8 % slovaškega bruto domačega proizvoda. V primerjavi z letom 1995 so se znižali za 10,3 odstotne točke in so bili bistveno nižji od tistih v Sloveniji (40,5 %) in od povprečja Evropske unije (39,7¹⁰ %). V istem letu je povprečna implicitna stopnja obdavčitve dela znašala 33,7 % oziroma za 2,9 odstotne točke manj od ponderiranega povprečja Unije in se je v primerjavi z letom 1995 zmanjšala za 5,8 odstotne točke. Pri razvrščanju po tem kazalcu se je Slovaška leta 2005 uvrstila na 17. mesto med 27. državami. Za povečanje aktivnosti prebivalstva je dobro, da so na Slovaškem skorajda prepolovili past brezposelnosti (od 73 % v letu 2001 na 43 % v letu 2005)¹¹, aktivnost prebivalstva pa želijo povečati še z nadaljnjim znižanjem davčnih obremenitev, še posebej zaposlenih z najnižjimi dohodki¹². V letu 2005 je njihova obremenitev znašala 35,3 % in je Slovaško uvrščala med države EU z relativno nizko obremenitvijo. V Sloveniji je znašala 36,4 %, v EU-25 pa 39,4 %. Najvišje breme je bilo v Belgiji (49,1 %), najnižje pa na Cipru (19,1 %), Malti (18,7 %) in na Irskem (19,9 %).

¹⁰ Ponderirano povprečje; aritmetično povprečje je znašalo 37,8 %.

¹¹ Past brezposelnosti meri, kolikšen odstotek bruto plače predstavlja vsota davkov, socialnih prispevkov in izgube nadomestila za brezposelnost in drugih nadomestil, ki jih izgubi brezposelna oseba, ko se ponovno zaposli. Opredeljena je kot razlika med bruto dohodki in povečanjem neto dohodka pri prehodu iz brezposelnosti v zaposlenost, izražena pa je kot odstotek bruto dohodkov.

¹² Davčna obremenitev najnižjih plač je opredeljena kot vsota dohodnine od bruto plače, davka na izplačane plače in prispevkov zaposlenega in delodajalca za socialno varnost deljeno z vsoto bruto plače zaposlenega, delodajalčevih prispevkov in davkov na izplačane plače. Primerjava je narejena na primeru samske osebe brez otrok, ki zasluži 67 odstotkov povprečne plače v državi.

Na Hrvaškem je leta 2005 delež davkov in prispevkov znašal 40,1 % bruto domačega proizvoda (IMF 2007a) in je bil relativno primerljiv s slovenskim deležem in povprečjem Evropske unije. Glede na to da je raven dohodka na Hrvaškem nizka, je davčno breme relativno visoko. Ker glavnino davčnih prihodkov, podobno kot v novih članicah Evropske unije, predstavljajo posredni davki (davek na dodano vrednost, trošarine, davki na uvoz), obremenitev dela ni pretirana in je možno davčno strukturo označiti kot razmeroma ugodno. Davčna obremenitev povprečne plače na Hrvaškem je leta 2006 znašala okrog 39 %, kar je bistveno manj od 48 %, kolikor je znašala denimo leta 1995 (Bejaković 2006). Posledično ni mogoče pripisati krivde za visoke stopnje brezposelnosti in nizke stopnje zaposlenosti na Hrvaškem previsoki davčni obremenitvi dela (Cazes idr. 2006, 38). Vseeno pa bi bilo po mnenju avtorjev smiselno znižati splošno davčno breme, saj bi tako lahko zmanjšali tudi delež sive ekonomije, večji delež neposrednih davkov v javnofinančnih prihodkih pa bi zmanjšal dohodkovno neenakost.

Za obe državi so značilne velike razlike v regionalnih stopnjah brezposelnosti (tabela 5). Na Slovaškem je najnižja stopnja brezposelnosti v glavnem mestu, kjer je za več kot polovico nižja od povprečja države. V osrednjem in vzhodnem delu države pa stopnje brezposelnosti presegajo 19 % in so med najvišjimi v Evropski uniji. Regija Východné Slovensko je bila z 23,1 % celo na prvem mestu po najvišji stopnji brezposelnosti v Evropski uniji leta 2005. Ta regija se je uvrstila tudi med prvih deset regij v Evropski uniji v letu 2005, ki imajo najvišje stopnje brezposelnosti žensk (24,0 %) in mladih (41,4 %). Takšno nesorazmerje med regionalnimi stopnjami brezposelnosti ostaja tudi zaradi slabe regionalne mobilnosti delovne sile. Ena od pomembnih ovir za večjo mobilnost je zagotovo slabo delujoč nepremičninski trg (OECD 2007). Vlada rešuje probleme na stanovanjskem trgu s subvencijami pri nakupu stanovanj in z izgradnjo državnih subvencioniranih najemniških stanovanj. Ker so čakalne vrste za pridobitev slednjih zelo dolge, to odvrča ljudi od selitev. Trg za najem privatnih nepremičnin pa na Slovaškem skoraj ne obstaja. Da bi izboljšali razmere OECD slovaški vladi predlaga, da naj odpravi ovire za delovanje privatnega najemniškega trga, gradnjo subvencioniranih vladnih stanovanj pa usmeri v regije, kjer je povpraševanje po stanovanjih največje. K boljši mobilnosti naj bi prispevala tudi izgradnja transportne infrastrukture. Tudi Evropska komisija opozarja Slovaško, da bi morala biti bolj aktivna pri odpravljanju regionalne brezposelnosti (EC 2006a).

Podobno kot na Slovaškem tudi na Hrvaškem neučinkovit nepremičninski trg precej zavira mobilnost delovne sile. Leta 2005 je bila registrirana stopnja brezposelnosti v osmih županijah nižja, kar v trinajstih pa višja od državnega povprečja. Najvišje stopnje brezposelnosti beležijo območja v vzhodnem in južnem delu države. Zahvaljujoč oddaljenosti od vojnega območja in turizmu so stopnje brezposelnosti v severni Istri bistveno nižje, glavno središče ekonomske aktivnosti pa ostaja Zagreb, ki privablja tudi vedno več prebivalcev od drugod.

Visoke stopnje rasti produktivnosti ugodno vplivajo na konkurenčnost slovaškega gospodarstva, saj znižujejo stroške dela na enoto proizvoda (slika 4). V nasprotju s Slovaško je Hrvaška slabše obvladovala rast teh kategorij.

Tabela 5: Razlike v stopnjah brezposelnosti po regijah v letu 2005 (v %)^a

Hrvaška ^b		Slovaška	
Županije	%	Regije	%
Grad Zagreb, Istarska županija	7,8–8,0	Bratislavsky kraj	5,3
Primorsko-goranska, Varaždinska, Krapinsko-zagorska, Međimurska županija	13,4–15,5	Trencianský kraj, Trnavský kraj	8,1–10,5
Zagrebačka, Koprivničko-križevačka, Dubrovačko-neretvanska županija	16,7–18,3	Zilinský kraj, Nitrianský kraj	15,3–17,8
Požeško-slavonska, Zadarska, Splitsko-dalmatinska, Ličko-senjska županija	20,9–22,4	Presovský kraj, Banskobystrický kraj, Kosický kraj	21,5–24,7
Bjelovarsko-bilogorska, Osječko-baranjska, Šibensko-kninska, Karlovačka županija	25,6–27,6	-----	---
Brodsko-posavska, Virotivičko-podravska, Sisaško-moslavačka, Vukovarsko-srijemska županija	29,5–32,1	-----	---
Hrvaška	17,1	Slovaška	16,3

Opomba: ^aŠtevilo brezposelnih v starosti med 15–74 let v primerjavi s celotnim številom prebivalcev v tem starostnem razredu. ^bStopnja registrirane brezposelnosti, stanje 31. 12. 2005.

Vir: Eurostat – General and Regional Data, Regional Labour Market (28. 3. 2007), HZZ (2006).

Povprečna rast bruto nominalnih plač je na Slovaškem relativno visoka, vendar pa so visoke tudi povprečne letne stopnje produktivnosti. V letih 2001–2006 so bruto stroški dela na zaposlenega¹³ rasli po povprečni letni stopnji 7,6 %. Rast realnih plač je zmerna in v skladu z gibanji produktivnosti oziroma za njo celo nekoliko zaostaja. Po podatkih Evropske komisije (EC 2007b) je znašala povprečna rast produktivnosti dela na Slovaškem v obdobju 1996–2000 in v obdobju 2001–2006 4,3 %. Podatka za rast realnih stroškov dela¹⁴ na zaposlenega v istem obdobju sta 3,8 % in 2,4 %. Slednje se na Slovaškem odraža tudi v gibanjih realnih stroškov dela na enoto proizvoda in v povprečnem deležu plač v bruto domačem proizvodu v osnovnih cenah, ki se je znižal od 50,5 % (1996–2000) na 48,5 % (2001–2006).

Povprečne stopnje rasti produktivnosti dela so na Hrvaškem v zadnjih letih višje od povprečja Evropske unije in blizu stopnjam, ki jih dosegata Slovaška in Slovenija. Hrvaška stopnja rasti produktivnosti dela je bila v obdobju 1997–2000 2,7 %, v obdobju 2001–2006 pa se je povečala na 4,2 %. V petindvajsetih državah Unije je bila stopnja rasti v prvem obdobju (1996–2000) 2,0 %, v drugem pa 1,2 %. Povprečje Unije, Slovaške in Hrvaške je v prvem obdobju (1996–2000) bistveno preseglalo Slovenija z 4,8 % povprečno letno stopnjo rasti produktivnosti. V obdobju 2001–2006 je bila povprečna stopnja rasti produktivnosti dela v Sloveniji 3,1 % in je zaostala za Slovaško in Hrvaško, a je bila višja od povprečja EU. Tudi v letu 2007 se bodo Slovenija, Slovaška in Hrvaška po napovedih Evropske komisije (2007b) uvrstile med države, v katerih bo stopnja rasti produktivnosti dela višja od povprečja Unije.

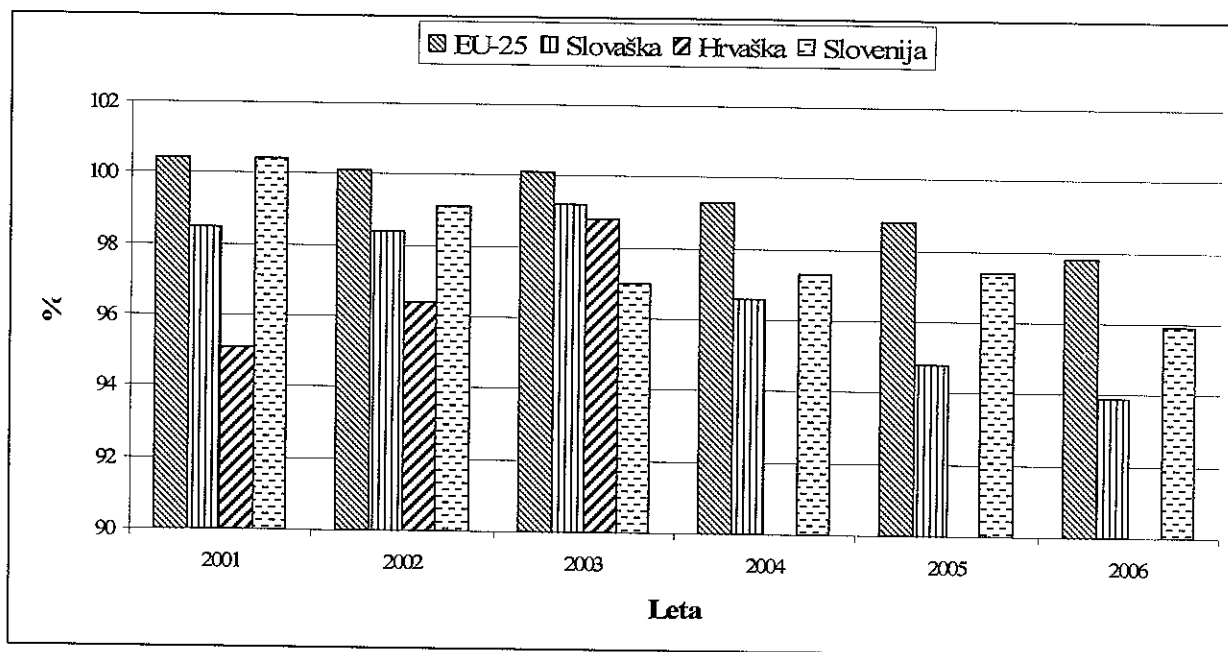
Kljub visokim stopnjam produktivnosti na Hrvaškem so se realni stroški dela na enoto proizvoda povečevali, saj je rast produktivnosti zaostajala za rastjo realnih plač, posledično pa je to neugodno vplivalo na konkurenčnost hrvaškega gospodarstva. V obdobju 1998–2003 je

¹³ Upoštevani so tudi prispevki delodajalcev.

¹⁴ Deflator zasebne porabe.

znašala rast realnih bruto stroškov dela na zaposlenega¹⁵ 4,7 %, rast produktivnosti v istem obdobju pa je bila 3,9 %. Povprečna letna rast nominalnih bruto stroškov dela na zaposlenega je bila 8,8 %. Po napovedih Evropske komisije (EC 2007a, 108) naj bi tudi v letih 2007 in 2008 stopnja rasti realnih plač prehitela stopnjo rasti produktivnosti.

Slika 4: Gibanje stroškov dela na enoto proizvoda v celotnem gospodarstvu (2000=100)^{abc}

Opombe: ^aStroški dela na enoto proizvoda so izračunani kot razmerje med stroški dela na zaposlenega v tekočih cenah v primerjavi z vrednostjo bruto domačega proizvoda v tekočih cenah na celotno število zaposlenih. Število zaposlenih v števcu upošteva le zaposlene, medtem ko so v imenovalcu zajeti tudi samozaposleni. ^bPodatki za EU-25 ne upoštevajo Luksemburga. Za leto 2006 so jesenska napoved Evropske komisije. ^cZa Hrvaško ni podatkov za leta 2004 do 2006.

Vir: EC (2007b), EC (2006c).

1.1.2 Kazalci nominalne konvergence

Ekonomska konvergenca pomeni, da se vrednosti posameznih ekonomskih spremenljivk na območju, ki ga sestavljajo različne države ali regije, zbližujejo. Pri tem velja, da temelji približevanje na napredku in izboljševanju položaja držav, ki so bile v zaostanku, in ne v poslabšanju položaja bolj razvitih držav ali regij. V okviru ekonomske konvergence lahko opazujemo realno ali pa nominalno konvergenco. Realna konvergenca pomeni, da se ravni ekonomske blaginje v opazovanih državah izenačujejo. Nominalna konvergenca pa pomeni izenačevanje spremenljivk, ki označujejo makroekonomsko stabilnost, kjer imamo v mislih predvsem elemente cenovne stabilnosti in elemente fiskalne politike (Martin in Velasquez 2001, 5). Ti elementi so zajeti tudi v okviru maastrichtskih kriterijev.

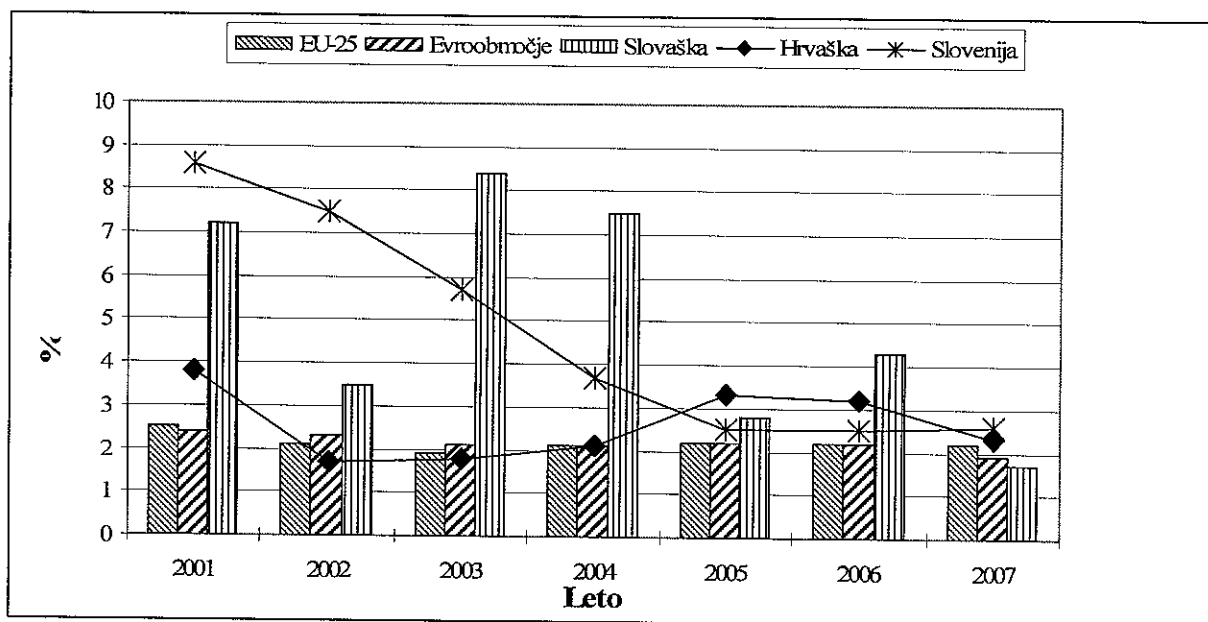
Za gibanje cen na Slovaškem je značilna precejšnja volatilitnost (slika 5). Konec 90. let je Slovaška uspešno znižala inflacijsko stopnjo. K temu je poleg restriktivne denarne politike veliko prispevala vlada z administrativnim posegi. Tako so med drugim znižali stopnjo davka

¹⁵ Deflator zasebne porabe.

na dodano vrednost, številne dobrine in storitve obdavčili po nižji namesto višji stopnji davka na dodano vrednost, začasno odpravili nekatere carine, vlada pa tudi ni liberalizirala oblikovanja cen cele vrste dobrin (med drugim transport in najemnine), ki so predstavljale okrog petino potrošniške košarice.¹⁶ Tako se je oblikoval precejšen „inflacijski dolg“. Da bi zagotovila kritje stroškov storitev, je vlada v letih 2003 in 2004 izvedla številne popravke nadzorovanih cen, ki so se povišale v povprečju za 18 oziroma 13 %. Še posebej velike spremembe so nastale pri cenah energije (zemeljski plin, elektrika in ogrevanje). Prilagoditev je zajela tudi najemnine, cene vode in cene transportnih storitev za potnike. Posledica sta bili visoki inflacijski stopnji v obeh letih (EIU 2006, EC 2006d). Cene so v obeh letih rasle še zaradi odprave nižje stopnje davka na dodano vrednost (zvišana od 10 na 19 %), zaradi usklajenosti z Unijo pa je morala Slovaška zvišati še trošarine za tobak, nekatere alkoholne izdelke in mineralna olja. Po oceni slovaškega statističnega urada so se proste cene zaradi posrednih učinkov davčnih sprememb zvišale za 1,7 (2003) oziroma 1,9 (2004) odstotne točke (EC 2006d, 140).

Po opravljeni prilagoditvi nadzorovanih cen se je inflacija v letu 2005 znižala. V letu 2006 se je inflacijska stopnja znova zvišala, kar je posledica višjih cen nafte, dviga cen energije, ki je pod nadzorom države, rasti cen hrane (petina potrošniške košarice) ter višjih trošarin za tobak in alkohol. Kljub apreciaciji slovaške valute, še posebej v letih 2003 in 2004, je rast uvoznih cen prispevala k višji inflacijski stopnji na Slovaškem.

Slika 5: Inflacijske stopnje, merjene s harmoniziranim indeksom cen življenjskih potrebščin (v % glede na povprečje preteklega leta)^{abcd}

Opombe: ^aZa evroobmočje podatki v letu 2000 vključujejo tudi Grčijo. ^bPodatki za leto 2007 so pomladanska napoved Evropske komisije. ^cPodatki za leto 2007 se nanašajo na EU-27. ^dZa Hrvaško splošen indeks cen življenjskih potrebščin.

Vir: Eurostat – Economy and Finance, Prices (29. 5. 2007), EC (2007a), DZS (2007a).

¹⁶ Cene električne energije za gospodinjstva so bile denimo leta 1997 za polovico nižje kot v glavnih evropskih državah in so bile nizke tudi v primerjavi z drugimi tranzicijskimi državami (EIU 2006).

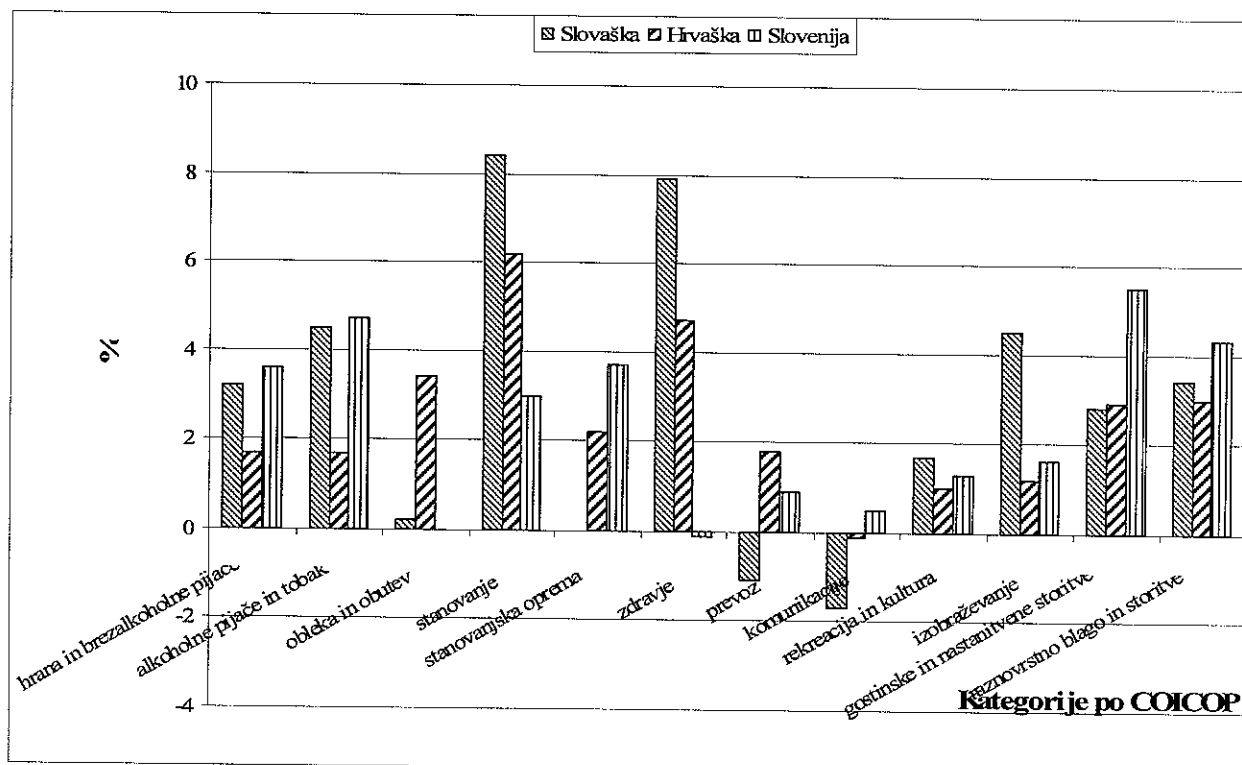
Po ocenah Evropske komisije naj bi bila inflacijska stopnja na Slovaškem v letu 2007 nižja od dveh odstotkov, k čemur naj bi prispevale počasnejša rast nadzorovanih cen (energije), apreciacija slovaške krone in uvedba nižje stopnje davka na dodano vrednost za medicinske izdelke. Nevarnost za zvišanje inflacijske stopnje, tudi dolgoročno, pa predstavljata visoka gospodarska rast in pomanjkanje ustrezne delovne sile na trgu dela, kar lahko posledično sproži zahteve po rasti plač. V letu 2008 bodo na Slovaškem ponovno zvišali trošarine za tobačne izdelke, kar naj bi zvišalo inflacijsko stopnjo za 0,4 odstotne točke (EC 2007a).

Dolgoročno predstavlja veliko tveganje za rast povprečnih cen na Slovaškem gibanje cen energije (Jevčak 2006a). Te imajo na Slovaškem večjo utež pri izračunu cenovnih indeksov kot v drugih evropskih državah. V obdobju 2001–2005 je zaradi slabe energetske učinkovitosti znašala povprečna vrednost uteži na Slovaškem 16,1, medtem ko je bila v EU–25 8,6 in v evroobmočju 8,4. V Sloveniji je znašala 12,7. Takšne razmere na Slovaškem so posledica pomanjkljive konkurence, neustreznega nadzora, vladnih subvencij neučinkoviti premogovniški industriji in pomanjkanja spodbud za učinkovitejšo rabo energije. Cene energije se bodo verjetno zvišale tudi zaradi načrtovanega zaprtja dveh reaktorjev jedrske elektrarne Jaslovske Bohunice. Da bi izpolnila maastrichtske kriterije, bo morala Slovaška narediti več da zagotovi stabilne cene energije. Nadzorni organ za omrežne industrije je tako sprejel sklep, da morajo cene električne energije za gospodinjstva (okrog 30 % električnega trga) v letu 2007 ostati nespremenjene, medtem ko naj bi se cena zemeljskega plina za gospodinjstva znižala za 4 %. S temi ukrepi bo Slovaška sicer lahko zmanjšala inflacijsko stopnjo, vendar pa so v nasprotju s tržnim sistemom (EIU 2007c).

Hrvaška v zadnjih ohranja cenovno stabilnost gospodarstva. Hrvaška stopnja inflacije je bila leta 2002 in 2003 nižja tudi od povprečne inflacijske stopnje držav, članic evroobmočja ter EU–15 in EU–25. K nizki inflacijski stopnji so prispevali stabilnost tečaja, umirjena rast realnih plač, nizke inflacijske stopnje v pomembnih hrvaških trgovinskih partnericah in apreciacija hrvaške kune glede na ameriški dolar, kar je nevtraliziralo pritisk na cene zaradi visokih dolarških cen nafte (HNB 2004, 15). Zaradi rasti cen energije (nafte), transportnih storitev in hrane se je inflacijska stopnja v letih 2005 in 2006 zvišala. Po ocenah Evropske komisije (2007a) bo inflacijska stopnja v letu 2007 2,3 %, v letu 2008 pa 3,0 %.

Na sliki 6 prikazujemo gibanje posameznih komponent indeksa cen življenjskih potrebščin v letu 2007 na Slovaškem, na Hrvaškem in v Sloveniji. Dejstvo, da imajo Slovaška, Hrvaška in Slovenija višjo inflacijsko stopnjo kot Unija in evroobmočje, se odraža tudi v višjih stopnjah rasti posameznih censkih komponent. Gibanje cen nafte na svetovnih trgih se odraža tudi v gibanju cen stanovanj v vseh treh obravnavanih državah. Na Slovaškem so k povprečni vrednosti stopnje rasti cen, ki je v obravnavanem obdobju znašala 3,5 %, največ prispevale cene stanovanj, kamor je vključena tudi energija za ogrevanje (8,4 %), cene zdravstvenih storitev (7,9 %), cene alkoholnih pijač in tobaka ter cene izobraževalnih storitev (oboje po stopnji 4,5 %). Na Hrvaškem pa so končno povprečno stopnjo rasti cen (2,6 %) poleg cen stanovanj oblikovale še cene zdravstvenih storitev (4,7 %), cene obleke in obutve (3,4 %) ter cene gostinskih in nastanitvenih storitev (2,9 %). V obeh državah so zabeležili padec cen komunikacijskih storitev. To je delno posledica tudi liberalizacije in privatizacije tega sektorja. Na Slovaškem so telekomunikacijski trg sicer liberalizirali že leta 2003, prvi alternativni ponudniki pa so zaradi visokih cen, ki jih je za priključitev na omrežje zaračunaval slovaški Telekom, na trg vstopili šele po dveh letih (EIU 2006).

Slika 6: *Indeksi cen življenjskih potrebščin po COICOP v aprilu 2007 (povprečje zadnjih 12 mesecev v % glede na isto obdobje predpreteklega obdobja; primerjava Slovenije, Slovaške in Hrvaške)^a*

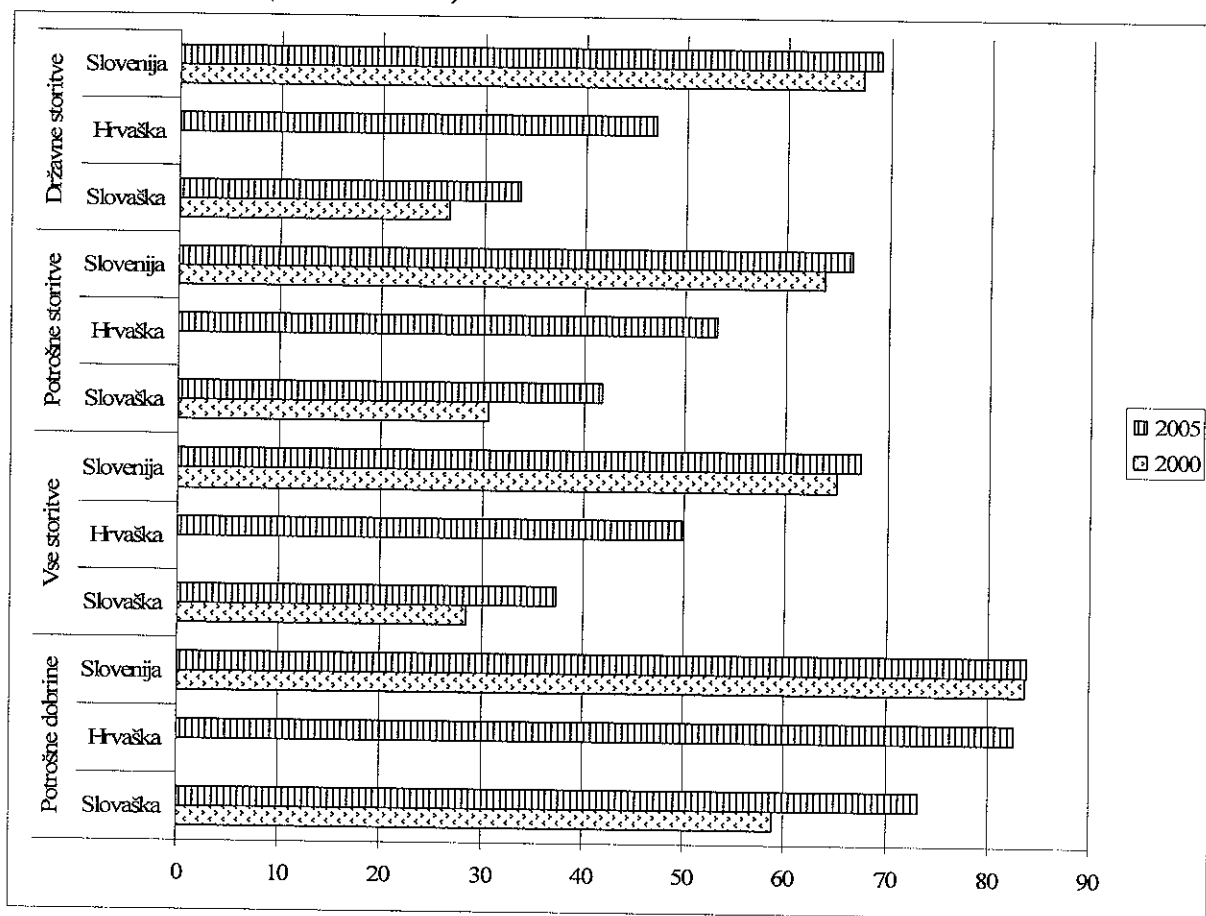
Opomba: ^aZa Hrvaško indeks cen življenjskih potrebščin.

Vir: Eurostat – Economy and Finance, Prices (16. 5. 2007), DZS (2007a)

Visoke stopnje rasti cen bi morali obe državi dosegati predvsem pri cenah storitev, saj njihova raven izrazito zaostaja za ravni Evropske unije (slika 7). Če vzamemo kot osnovo povprečno raven cen v Evropski uniji, so cene storitev na Slovaškem leta 2005 dosegle 37,4 % povprečja Evropske unije, na Hrvaškem pa 49,9 %. Še najbližje so bile evropskemu povprečju cene storitev v Sloveniji (67,4 % povprečja Evropske unije). Tudi potrošne dobrine so bile v vseh treh državah v povprečju cenejše kot v Uniji, vendar pa so bile censke razlike manjše kot pri storitvah. Največja razlika je bila med cenami dobrin na Slovaškem in v Evropski uniji, saj so bile potrošne dobrine tam za 26,7 % cenejše od podobnih dobrin v petindvajseterici. Na Hrvaškem so bile cenejše v povprečju za 17,4 %, v Sloveniji pa za 16,1 %.

Hitrost konvergence cen je tudi dober kazalec delovanja notranjega trga. Z odpravo ovir za trgovanje z dobrinami in storitvami namreč prihaja do arbitraže, kar velja predvsem za menjalne, nekoliko manj pa za nemenjalne dobrine. Ravni cen petnajsterice so že bistveno bolj konvergirale, kot pa ravni cen novih članic. Najvišjo stopnjo cenovne konvergence so dosegle ustanovne članice Unije (Beneluks, Nemčija, Francija in Italija). Pomemben dejavnik konvergence cen pa sta poleg dolžine članstva v Uniji tudi geografska bližina in odsotnost jezikovnih ovir (EC Internal Market&Services DG 2005).

Slika 7: Relativna raven cen na Slovaškem, na Hrvaškem in v Sloveniji v letih 2000 in 2005 (EU-25 = 100)^a

Opomba: ^aZa Hrvaško za leto 2000 ni podatka.

Vir: Eurostat – Economy and Finance, Prices (26. 1. 2007).

K počasnejšim inflacijskim stopnjam lahko precej prispeva delujoča konkurenca, ki jo je zato treba ustrezno spodbujati. V slovaškem programu za uresničevanje Lizbonske strategije je zato izboljšanje poslovnega okolja ena od treh prioriteta na mikroekonomskem področju (EC 2006a). Ukrepi, s katerimi želi Slovaška zagotoviti dolgoročno konkurenčnost, zajemajo: zmanjšanje administrativnih bremen, lažji dostop do financ z ustanovitvijo borze v sodelovanju s sosednjimi državami, izboljšanje učinkovitosti pravosodnega sistema ter zmanjšanje, odprava in preusmeritev od sektorskih državnih pomoči k pomočem, ki upoštevajo horizontalne prioritete (majhna podjetja, R&D.) Na znižanje administrativnih stroškov poslovanja in povečanje učinkovitosti pravosodnega sistema je Slovaško opozoril tudi OECD (2007). Da bi spodbudila konkurenco, bi morala Slovaška po mnenju te organizacije narediti več še na področju profesionalnih storitev in glede regulacije omrežnih sektorjev. Posamezna poklicna združenja imajo na Slovaškem velik vpliv pri določanju nalog, članstvo v zbornicah je obvezno, zakonodaja pa dopušča tudi veliko samoregulacije. Na področju omrežnih industrij čaka Slovaško predvsem veliko dela na trgu energetske storitve, kjer še ni vzpostavljena konkurenca. Zmanjšati bo treba tudi fragmentiranost trga in preprečiti necenovno diskriminacijo. Oblikovati bo treba regulativne mehanizme, ki bodo spodbujali in omogočali trajno konkurenco. To vključuje med drugim javno objavo vstopnih pogojev za nove ponudnike, določitev bolj natančnih pogojev poslovanja za omrežne operaterje na področju elektrike in zemeljskega plina (npr. kako deliti stroške omrežij), spodbujati vstop zasebnega kapitala ipd. Dodatne konkurenčne spodbude potrebuje tudi telekomunikacijski

sektor in sektor železniškega prometa. V prvem je treba zmanjšati državni delež v prvotnem telekomunikacijskem operaterju in zagotoviti finančno neodvisnost sektorskega regulatorja, v železniškem sektorju pa je treba odpraviti neposredno subvencioniranje podjetja, ki je v državni lasti (EIU 2006).

Na Hrvaškem je država v zadnjih letih privatizirala kar nekaj premoženja (prodaja deležev v bankah, telekomunikacijah, energetskega sektorju), tako da se je povečal delež privatnega sektorja. Liberalizacija in prilagajanje telekomunikacijskega sektorja dobro potekata, zlasti v mobilni telefoniji pa se je zelo povečala tržna konkurenca. V energetskega sektorju je vlada že delno privatizirala naftno družbo INA, medtem ko še ni pričela reformirati elektro podjetij. Vendar pa vlada še zmeraj močno posega in ostaja lastnica v pomembnih industrijskih sektorjih, kot sta ladjedelništvo in jeklarstvo. Ta dva sektorja sta skupaj s proizvodnjo aluminija in železnicami glavna prejemnika državnih pomoči. Hrvaške železnice so sicer predmet prestrukturiranja pod nadzorom Svetovne banke. Rezultat naj bi bila razdelitev in privatizacija podjetja, ki ima precejšnje zgube, s čimer bi zmanjšali pritisk na javne finance (EIU 2007b).

Državne pomoči, ki so leta 2005 predstavljale 2,8 % bruto domačega proizvoda, namerava vlada, tudi zaradi približevanja Evropski uniji, zmanjšati na 2,1 % bruto domačega proizvoda do leta 2007. Po vladnem načrtu naj bi vlada do konca junija 2005 tudi odprodala celotno premoženje Hrvatskega privatizacijskega sklada (EIU 2007b). Dejanski napredek pri privatizaciji pa je bistveno počasnejši zaradi dejavnikov, kot so: nezadostna pripravljenost vlade za izvedbo privatizacije, pravni problemi, majhno zanimanje potencialnih investitorjev in včasih tudi nerealistični prodajni pogoji (EC 2006d). Korak naprej je Hrvaška naredila pri poenostavitvi in skrajšanju časa za ustanovitev podjetja, vendar pa neučinkovitost administrativnega aparata še zmeraj ovira vstop in izstop podjetij na in s trga. Podobno kot Slovaška mora tudi Hrvaška izboljšati hitrost in učinkovitost delovanja pravosodnega sistema, več pozornosti pa namerava vlada nameniti podpori majhnim in srednje velikim podjetjem (EC 2006b).

Skrb za stabilnost cen je na Slovaškem in na Hrvaškem v pristojnosti nacionalnih centralnih bank (Národná banka Slovenska in Hrvatska narodna banka). Primarna cilja obeh centralnih bank sta stabilnost cen. Ker želi Slovaška leta 2009 prevzeti evro, si je slovaška centralna banka v srednjeročnem programu denarne politike zastavila cilj, da naj bi bila inflacijska stopnja decembra 2007 in 2008 (dvanajstmesečno povprečje), merjena s harmoniziranim indeksom cen življenjskih potrebščin, nižja od 2 % (NBS 2004). Pri vodenju denarne politike Slovaška eksplicitno uporablja inflacijsko ciljanje od leta 2005, ko je postala članica ERM II, implicitno pa ga je uporabljala že od leta 1999 naprej. Kot članica ERM II si mora Slovaška prizadevati za vzdrževanje stabilnosti deviznega tečaja, hkrati pa je obvezana za vodenje zdravih javnih financ in spodbujanje plačnih gibanj, ki odražajo rast produktivnosti. Zastavljene cilje banka dosega predvsem z obrestno politiko in z operacijami na odprtem trgu (repo posli). Transparentnost inflacijskega ciljanja pa naj bi znižala tudi inflacijska pričakovanja javnosti (NBS 2004).

V večini obdobja po letu 2000 je slovaška centralna banka zniževala obrestne mere. Izjema je zvišanje obrestne mere aprila leta 2002 in serija povišanj v letu 2006. Od novembra 2002 do marca 2006 je centralna banka skorajda prepolovila ključne obrestne mere. Osnovna obrestna mera, ki je enaka obrestni meri za dvotedenske repo posle, se je znižala s 6,5 % (november 2002) na 3,00 % (marec 2005). Cilj znižanj je bil spodbuditi domače povpraševanje in preprečiti apreciacijske pritiske na domačo valuto.

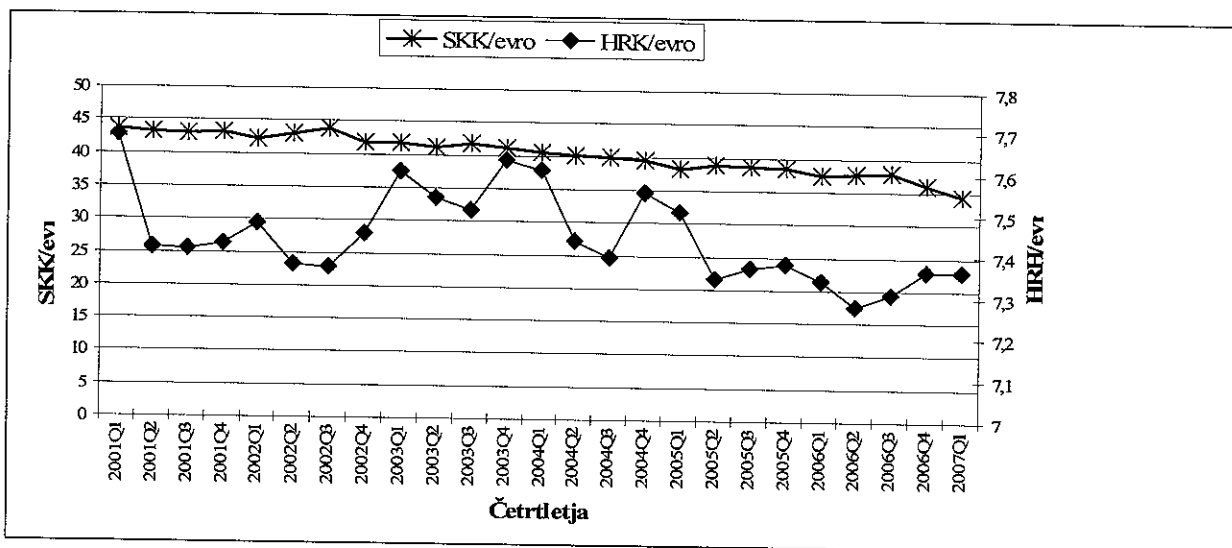
Razlogi za zvišanje obrestnih mer v letu 2002 so bili poslabšanje zunanjetrgovinskega položaja, težave v javnem sektorju ter pričakovano povečanje posojil podjetjem in gospodinjstvom, kar bi lahko ogrozilo gibanje deviznega tečaja in posledično vplivalo na inflacijsko stopnjo. V letu 2006 pa je centralna banka zvišala obrestne mere, da bi preprečila dvig inflacijske stopnje in inflacijskih pričakovanj zaradi visoke stopnje gospodarske rasti in s tem povezanega tujega in domačega povpraševanja, ki je bilo še dodatno podprto s povečanim bančnim kreditiranjem. Proinflacijsko je bilo tudi gibanje cen nafte in cen nadzorovanih dobrin in storitev, predvsem tistih, povezanih z energijo. V letu 2007 banka obrestne mere zaradi ugodnih makroekonomskih, censkih in tečajnih gibanj znova znižuje. Od konca aprila znaša osnovna obrestna mera 4,25 % (Press Releases of the Bank of Board of the NBS). Izjemnega pomena za nizko inflacijsko stopnjo na Hrvaškem je izbrana politika deviznega tečaja. Hrvaška se je odločila za sistem uravnavanega drsenja, pri čemer gibanje tečaja kune ostaja v (nenapovedanem) pasu glede na evro. Razlog za ciljanje deviznega tečaja je visok delež posojil in depozitov v tuji valuti oziroma uporaba valutnih klavzul v transakcijah s kunami. Po podatkih Hrvatske narodne banke je delež depozitov v tuji valuti v skupnih vezanih in varčevalnih vlogah februarja 2007 znašal slabih 66 %. Vse do leta 2004 je njegova vrednost presegala 80 %. Stabilnost deviznega tečaja je tako imela in ima pomembno vlogo pri zmanjševanju inflacijskih pričakovanj na Hrvaškem (HNB 2004, 15). Po mnenju centralne banke je ciljanje deviznega tečaja zaradi značilnosti hrvaškega gospodarstva (majhnost, odprtost, izvozna usmerjenost, nenehno spreminjanje finančnega sektorja) primernejše, kot pa denimo neposredno inflacijsko ciljanje (EIU 2004, 32). S primernostjo takšne izbire operativnega denarnega cilja se strinja tudi IMF (2007a). Stabilnost deviznega tečaja pa je spodbudila nezavarovano zadolževanje v tuji valuti, kar predstavlja potencialno tveganje za finančno stabilnost. Zaradi tega je zelo pomemben dosleden nadzor nad bančnim poslovanjem.

Zadolževanje zasebnega sektorja in visoka kreditna aktivnost poslovnih bank bi lahko ogrozili stabilnost cen na Hrvaškem. Zato vodi centralna banka restriktivno denarno politiko. Leta 2003 je uvedla dva restriktivna ukrepa, ki naj bi zmanjšala kreditno aktivnost bank. Tako so morale poslovne banke, v katerih je bila rast posojil v posameznem četrtletju višja od 4 %, obvezno kupiti blagajniške zapise centralne banke. Ti so bili obrestovani po obrestni meri, ki je bila nižja od tržne. Posledično se je kreditna aktivnost poslovnih bank znižala s 30,4 % v letu 2002 na 14,6 % v letu 2003. Drugi ukrep se je nanašal na devizne rezerve. Poslovne banke so morale zagotoviti, da znaša razmerje med deviznim povpraševanjem in deviznimi obveznostmi 35 %. V obdobju 2004–2006 je centralna banka nekajkrat povišala stopnjo obvezne rezerve in spremenila način njenega obračunavanja, da bi zmanjšala zadolževanje v tujini. V letu 2006 je znašala stopnja obvezne rezerve za tuje bančne obveznosti 55 %. Kljub tem ukrepom sta se stopnji rasti posojil in denarnih agregatov povečevali (EC 2006b). Tudi v letu 2007 namerava centralna banka omejevati rast posojil in zunanjega zadolževanja z administrativnimi posegi (EIU 2007b). Tako bodo morale poslovne banke, v katerih bo letna stopnja rasti posojil presegla 12 %, v znesku presežka kupiti vrednostne papirje centralne banke. IMF (2007a) opozarja, da bi morala centralna banka boljše nadzorovati poslovanje bank, namesto da ukrepa s tržno nekonformnimi instrumenti.

Slovaška je od 28. novembra 2005 vključena v ERM II. Menjalno razmerje med slovaško krono in evrom je bilo določeno v razmerju 38,4550 krone za evro na osnovi tržnega tečaja. Gibanje tečaja krone mora ostajati v pasu +/- 15 % okrog centralne paritete (spodnja intervencijska meja je 32,6868, zgornja pa 44,2233). Kot kaže slika 8, se tečaj krone giblje bližje spodnji meji in izkazuje apreciacijske pritiske. Izjema je leto 2002, ko je zaradi

politične nestabilnosti pred parlamentarnimi volitvami prišlo do precejšnje, a začasne depreciacije (EC 2006d).

Slika 8: Povprečni nominalni devizni tečaji evra do krone in kune

Vir: Eurostat – Economy and Finance, Exchange Rates (3. 4. 2007).

Dejavniki, kot so: ugodni makroekonomski kazalci, politična stabilnost in prilivi tujega kapitala, na Slovaškem povzročajo apreciacijske pritiske. Od srede 2002 do vstopa v ERM II je krona v primerjavi z evrom apreciirala za okrog 10 % (EC 2006d). Vse do leta 2005 je centralna banka redno intervenirala na deviznem trgu, da bi preprečila preveliko povečanje vrednosti domače valute. V zadnjem času pa centralna banka, v želji po izpolnitvi maastrichtskega inflacijskega cilja, dopušča apreciacijo krone (EIU 2006). IMF (2007c) pa je slovaško centralno banko opozoril, naj s svojimi instrumenti poskrbi za to, da bo pripravljena na morebitne špekulativne kapitalske prilive. V obdobju članstva Slovaške v ERM II se je namreč povečala razlika med obrestnimi merami na Slovaškem in v evroobmočju (EC 2006d).

Gibanje tečaja hrvaške kune izkazuje tako apreciacijske kot depreciacijske pritiske. Apreciacijski pritiski v letu 2005 in začetku leta 2006 so posledica izdaje državnih obveznic, kapitalskih prilivov in apreciacijskih pričakovanj, povezanih s pristopnimi pogajanjmi Hrvaške za članstvo v EU. Da bi preprečila prevelika nihanja tečaja, je centralna banka v obdobju od oktobra 2005 do avgusta 2006 desetkrat intervenirala na deviznem trgu in od poslovnih bank odkupila skupaj 860 milijonov evrov (EC 2006b).

Prikaz nadaljujemo s podatki o gibanju obrestnih mer (tabela 6). Obrestne mere so na eni strani kazalec zaupanja investitorjev, na drugi strani pa tudi kazalec njihovih inflacijskih pričakovanj. Obrestne stopnje na Slovaškem in v Sloveniji so višje od povprečja držav evroobmočja, vendar je za obe državi značilen precejšen napredek pri njihovem zniževanju. Hrvaška je šele decembra 2005 izdala prve državne obveznice v kunah z dospelostjo deset let, ki bi lahko bile primerljive z maastrichtskim konvergenčnim kriterijem. Kuponska obrestna mera znaša 5,25 %, vlada pa pričakuje donosnost do dospelja okrog 4 % (Erste Bank 2006).

Tabela 6: Obrestne mere – maastrichtski konvergenčni kriteriji (v %)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Slovaška	8,04	6,94	4,99	5,03	3,52	4,41
Slovenija	–	–	6,40	4,68	3,81	3,85
Evroobmočje	5,03	4,91	4,14	4,12	3,42	3,84
EU-25	–	–	4,34	4,44	3,71	-

Opomba: ^aPovprečna donosnost državne obveznice z dospelostjo 5 let.

Vir: Eurostat – Economy and Finance, Interest Rates (25. 5. 2007).

Nizka inflacijska stopnja in stabilni devizni tečaj se na Hrvaškem odražata tudi v znižanju obrestnih mer. K znižanju bančnih obresti je precej prispeval tudi prihod tujih bank na hrvaški bančni trg. Tako so se na primer obrestne mere za dolgoročna posojila podjetjem z valutno klavzulo znižale s 15,34 % (januar 1997) na 6,11 % (januar 2007), obrestne mere za prebivalstvo pa z 11,42 % (januar 1997) na 6,29 % (januar 2007).

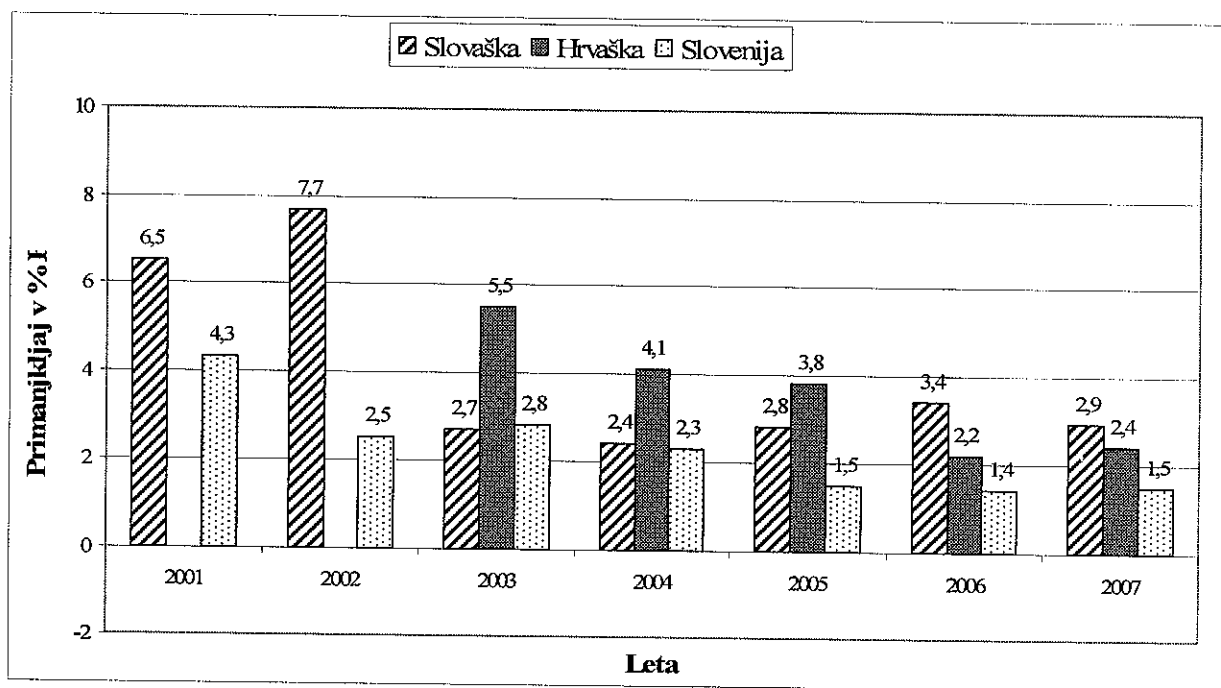
Položaj javnih financ se izboljšuje tako na Slovaškem kot na Hrvaškem (slika 9), vendar pa je proračunski primanjkljaj še zmeraj bistveno višji od slovenskega. Zaradi visokih stopenj primanjkljaja, ki bistveno presegajo maastrichtske kriterije, je Svet Evropske unije leta 2004 sprejel sklep o obstoju presežnega primanjkljaja na Slovaškem in državo opozoril, da naj ga zmanjša najkasneje do leta 2007 (EC 2006d, 141). Kot je razvidno iz podatkov, to Slovaški tudi uspeva. Toda po mnenju več institucij (Evropska komisija, Mednarodni denarni sklad, slovaška narodna banka), bi lahko oziroma bi moral biti napredek Slovaške pri zniževanju proračunskega primanjkljaja bistveno večji glede na visoke stopnje gospodarske rasti v zadnjih letih.

Da bi konsolidirali javne finance in zagotovili njihovo dolgotrajno vzdržnost, so na Slovaškem izvedli vrsto strukturnih in institucionalnih reform, s katerimi so izboljšali tudi transparentnost in kredibilnost proračunskega procesa (EIU 2006). V letu 2004 je Slovaška izvedla obsežno reformo davčnega sistema. Ključni element reforme je bila uvedba enotne davčne stopnje v višini 19 % v letu 2004. Ta stopnja se uporablja tako za obdavčitev dohodkov prebivalcev (pred reformo od 10 do 38 %) kot tudi za obdavčitev podjetniških dobičkov (pred reformo 25 %). 19 % znaša tudi stopnja davka na dodano vrednost (pred reformo sta bili dve v višini 14 % in 20 %). Z reformo so nadalje odpravili obdavčitev dividend, dediščin, daril, prav tako pa ni obdavčen promet z nepremičninami. Slovaška je z reformo odpravila tudi vse izjeme, posebne davčne režime in olajšave (EC 2006e). Posledično so se zaradi reforme znižali prihodki od neposrednih davkov, povečali pa so se posredni prihodki. V skupnem so se javnofinančni prihodki zaradi reforme v letu 2004 znižali za 0,5 % bruto domačega proizvoda. Dolgoročno naj bi se prihodki povečali, saj naj bi nižji davki spodbudili tako naložbe kot delo in s tem posledično rast. Toda zaradi nekaterih potez nove vlade se lahko zgodi, da bodo prihodki v prihodnje naraščali počasneje, kot je bilo predvideno (EIU 2007c). Decembra 2006 je bila sprejeta odločitev o vnovični uvedbi dveh stopenj davka na dodano vrednost. Nižja stopnja v višini 10 % velja zaenkrat za zdravila in izbrane medicinske pripomočke, obstaja pa velika verjetnost političnih pritiskov za njeno uporabo pri obdavčitvi večjega števila dobrin in storitev (omenjajo se učbeniki, dobrine za izobraževanje, inovativne dobrine, hrana, oblačila).

Predvsem na izdatkovni strani bi lahko/morala Slovaška narediti več. Evropska komisija (EC 2007c) je Slovaški med drugim priporočila, da naj za hitrejšo fiskalno konsolidacijo določi nominalno mejo za rast proračunskih izdatkov. Nekaj ukrepov za zmanjšanje izdatkov so

sicer sprejeli. Povišali so potrebno starost za upokojitev na 62 let (prej 58 let za ženske z otroki in 60 let za moške) (EIU 2006). Spremenjen je bil sistem financiranja obveznega dokladnega pokojninskega sistema, ki kratkoročno sicer zvišuje javne izdatke. 9 % bruto plače vsakega zaposlenega gre namreč od leta 2005 naprej v obvezni (drugi) steber, ki je kapitalsko financiran. Manjkajoča sredstva za kritje dospelih pokojninskih obveznosti pa zagotavlja proračun. Veliko pristojnosti na področju financiranja šolstva in upravljanja majhnih in srednje velikih bolnišnic in klinik je bilo preneseno na občinske in regionalne organe, ki so dobile tudi pristojnost pobiranja nekaterih davkov. Reformo zdravstvenega sistema so počasi pričeli izvajati sredi leta 2003 (Jevčak 2006b). Njen cilj je bil izboljšanje učinkovitosti sistema, a se sodeč po podatkih ta ni povečala. Uvedli so razna doplačila, večino bolnišnic in drugih ponudnikov zdravstvenih storitev, ki so do tedaj delovali na neprofitni osnovi in so bili zavarovani pred stečajem, so organizirali kot običajne delniške družbe. Zaradi reforme se je sicer znižal delež javnih izdatkov za zdravstvo v bruto domačem proizvodu, medtem ko so skupni izdatki ostali nespremenjeni, saj se je povečal delež privatnih izdatkov. Z reformo in kakovostjo zdravstvenega sistema so prebivalci precej nezadovoljni. Glede na to, da se Slovaška uvršča na rep držav EU po višini zdravstvenih sredstev na prebivalca, je tudi vprašanje, v kolikšni meri ta sredstva omogočajo povečanje kakovosti storitev.

Slika 9: Proračunski primanjkljaj na Slovaškem, Hrvaškem in v Sloveniji (v % bruto domačega proizvoda)^{abcd}

Opombe: ^aPo metodologiji ESA 95. Izračun temelji na metodi za ugotavljanje presežnega primanjkljaja.

^bPozitivne vrednosti pomenijo primanjkljaj, negativne pa presežek. ^cPomladanska napoved Evropske komisije za leto 2007. ^dZa Hrvaško manjkajo podatki za leti 2001 in 2002.

Vir: EC (2007a).

Sicer pa namerava vlada v prihodnje znižati javne izdatke predvsem z zmanjšanjem števila zaposlenih v državni administraciji in z nižjimi subvencijami (EIU 2007c). V kolikšni meri bo to dejansko izvedla, je vprašljivo. Da bi namreč lahko izkoristila čimveč evropskih sredstev, bo morala Slovaška oblikovati ustrezne administrativne kapacitete. Zaradi administrativnih

slabosti je namreč v obdobju 2004–2006 izkoristila le četrtno pripadajočih sredstev. Upošteva je pretekle poteze (uvedba pokojnin, ki jih je prejšnja vlada odpravila, zvišanje denarne pomoči ob rojstvu prvega otroka za 275 % ipd.) je dvomljiva tudi sposobnost in pripravljenost vlade na zniževanje subvencij in pomoči.

Tudi Hrvaška se je z različnimi ukrepi uspešno lotila fiskalne konsolidacije in izpolnjevanja ciljev, ki si jih je zastavila v predpristopnem programu za vstop v EU oziroma ciljev, ki so bili postavljeni v dogovoru z Mednarodnim denarnim skladom ob sklenitvi stand-by aranžmaja za obdobje 2004–2006 (EC 2006f, IMF 2007a). Toda IMF (2007b) Hrvaški, podobno kot Slovaški, priporoča, da naj bo bolj ambiciozna pri postavljanju srednjeročnih ciljev glede proračunskega primanjkljaja. Po vladnem načrtu naj bi znašal proračunski primanjkljaj v letu 2008 2,6 % BDP in v letu 2009 2,4 %, predlog IMF pa je 2 % in 1,5 %.

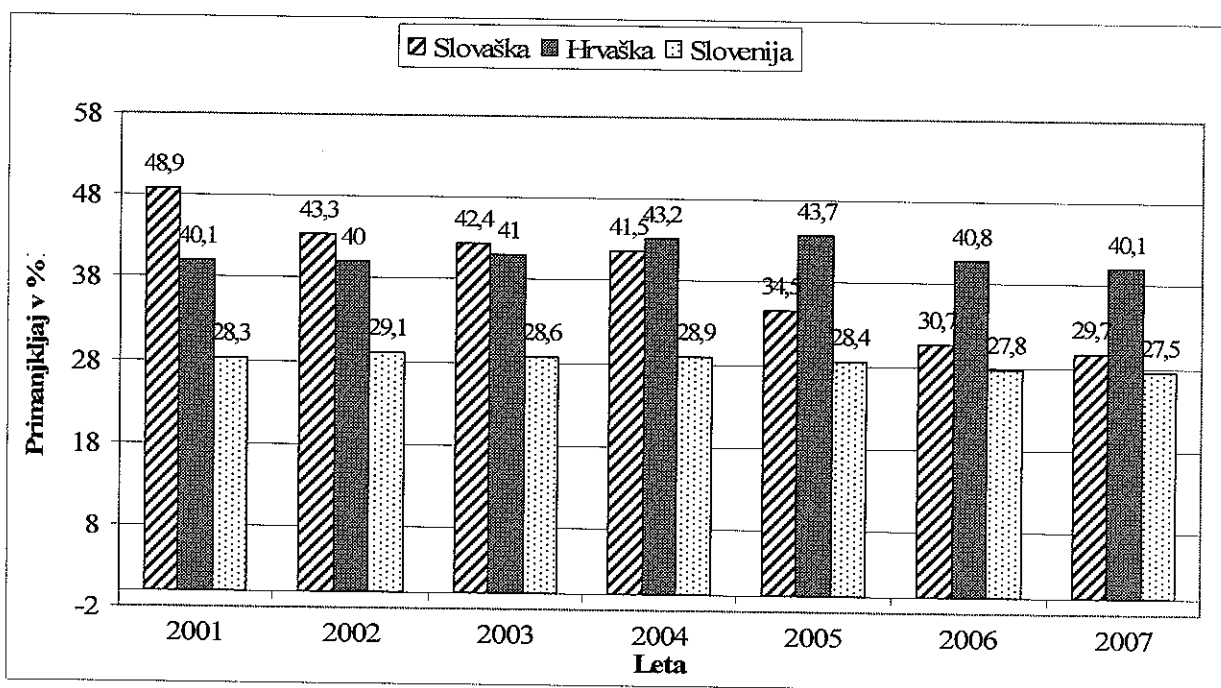
Hrvaška si mora prizadevati predvsem za zmanjšanje deleža izdatkov v bruto domačem proizvodu. Glede na izbrani režim deviznega tečaja in vodenje denarne politike, je za reagiranje ob šokih potrebna fiskalna fleksibilnost. Z nižjimi javnimi izdatki bi Hrvaška med drugim ustvarila tudi prostor za črpanje evropskih sredstev in za financiranje aktivnosti v zvezi s pristopom k EU. Stroški slednjih naj bi v obdobju 2006–2008 na letni ravni znašali v povprečju od 0,83 do 0,87 % BDP. Da bi znižala javne izdatke je Hrvaška leta 2002 uvedla večstebni pokojninski sistem. Obvezni in prostovoljni pokojninski steber dopolnjujeta državne pokojnine, ki se z višanjem starosti ob upokojitvi in spremembami usklajevanja pokojnin manjšajo (EIU 2007b). Leta 2005 so v zdravstvu uvedli sistem enotnih javnih naročil za nabavo zdravil in drugih pripomočkov v bolnišnicah, za financiranje zdravil pa so po vzoru drugih evropskih držav uvedli referenčni sistem. Reforma zdravstvenega sistema še ni končana, saj je po mnenju IMF poraba zdravstvenih storitev previsoka. Sredi leta 2006 so spremenili sistem financiranja zdravstvenega sistema, vendar pa je bila reforma manj obsežna, kot so sprva načrtovali, zato bodo manjši tudi prihranki. V prihodnosti vlada načrtuje nadaljnje spremembe v sistemu financiranja.

Vsekakor bo morala hrvaška vlada za uspešno dolgoročno fiskalno konsolidacijo, ki bo zagotovila vzdržnost javnih financ in zmanjšanje javnega dolga, bolj pospešeno izvesti strukturne reforme na področju zdravstva, socialnih pomoči in državnih pomoči podjetjem (EC 2006b, EC 2006f, IMF 2007b). Pri odobravanju socialnih pomoči bi se moral bolj upoštevati dohodkovni in premoženjski status prosilcev, hkrati pa bi bilo treba konsolidirati raznovrstne oblike pomoči, da njihovo akumuliranje ne bi odvrčalo ljudi od dela. Vlada je sicer pričela s postopki za pripravo reforme sistema socialne varnosti, kdaj in kako bo reforma dejansko zaživela pa je negotovo, saj številne interesne skupine že lobirajo za to, da bi bile izvzete iz načrtovanih sprememb. IMF opozarja še na visok delež plač v javnih izdatkih, ki bi ga lahko/naj Hrvaška zmanjšala z zmanjšanjem števila zaposlenih (vlada načrtuje povečanje), ter z bolj fleksibilnim in individualiziranim nagrajevanjem zaposlenih v odvisnosti od uspešnosti. Sklad še opozarja vlado, da naj bo previdna pri izdajanju garancij za posodabljanje podjetij v težavnih sektorjih (predvsem ladjedelništvo), da ne bi prišlo do povečanja izdatkov.

Na prihodkovni strani so v letu 2006 (EC 2006b) okrepili davčno administracijo (ustanovili so finančno policijo in uvedli storitev e-DDV). Načrtovano znižanje stopnje davka na dodano vrednost iz 22 na 20 %, ki jo je sedanja hrvaška vlada obljubljala v predvolilnem času, so na pritiske IMF odložili za nedoločen čas (EIU 2007b). V letu 2006 je k rasti prihodkov precej prispevala visoka stopnja gospodarske rasti, ki je bila višja od načrtovane.

Zadolženost javnega sektorja je najmanjša v Sloveniji, kjer vrednost javnega dolga predstavlja slabo tretjino bruto domačega proizvoda (slika 10). Na Slovaškem je do leta 2005 presegala 40 % bruto domačega proizvoda. Z uporabo privatizacijskih prihodkov je Slovaška javni dolg leta 2005 zmanjšala za deset odstotnih točk. V letu 2006 se je dolg znižal predvsem zato, ker je agencija, ki upravlja javni dolg, zmanjšala svojo likvidnost (depozite). Dolg naj bi se zaradi visoke gospodarske rasti zmanjševal tudi v prihodnje (EC 2007a, EC 2007c, EC 2006e).

Slika 10: Javni dolg na Slovaškem, na Hrvaškem in v Sloveniji (v % bruto domačega proizvoda)^{ab}

Opombi: ^aPo metodologiji ESA 95. Izračun temelji na metodi za ugotavljanje presežnega primanjkljaja.

^bPomladanska napoved Evropske komisije za leto 2007.

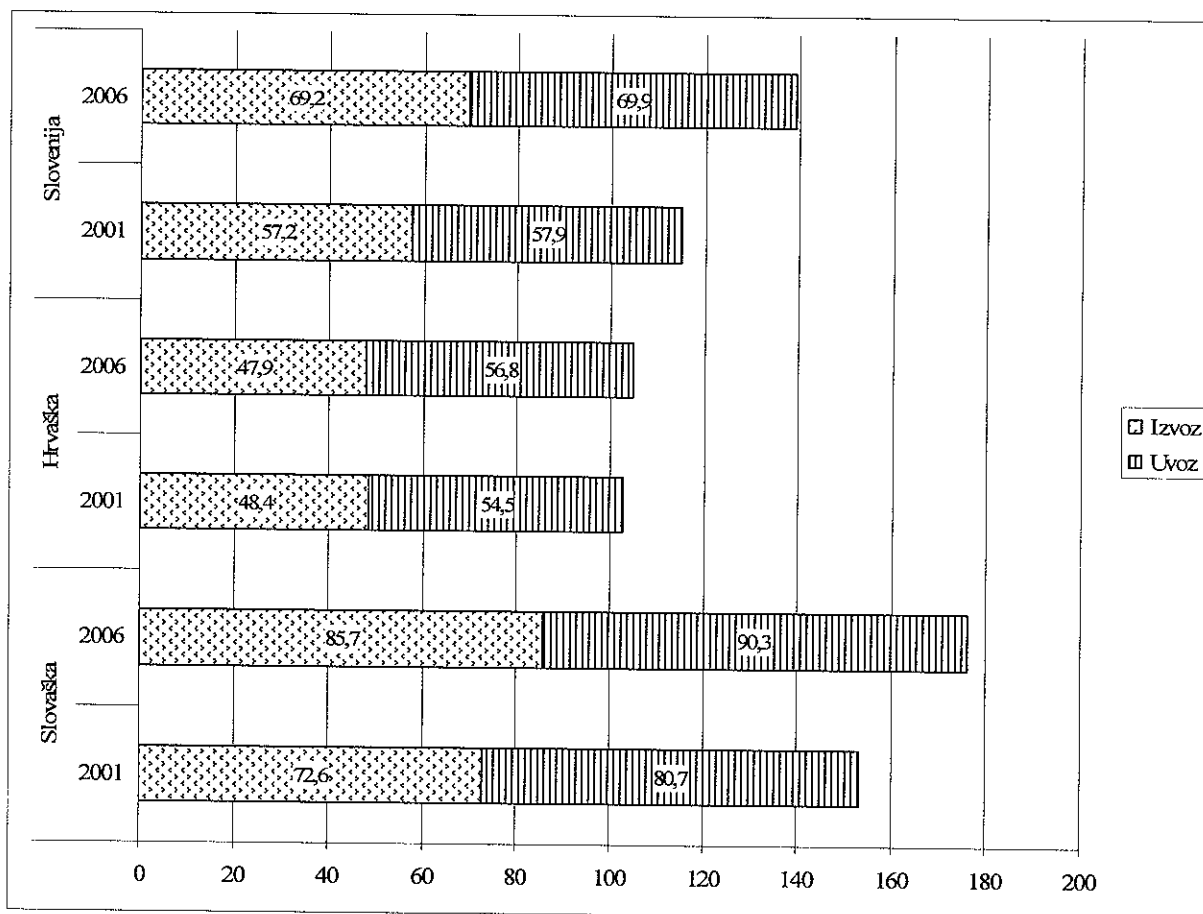
Vir: EC (2007a).

Zadolženost javnega sektorja na Hrvaškem je nekaj nad 40 % bruto domačega proizvoda in se v zadnjih letih ni bistveno zmanjšala. Ob upoštevanju izdanih garancij in dolga državne banke za razvoj (Hrvatska banka za obnovu in razvitak) pa bi breme javnega dolga znašalo dobro polovico bruto domačega proizvoda (EC 2006f). Najpomembnejši vir financiranja javnega dolga je zadolževanje v tujini, obveznosti v tuji valuti pa predstavljajo kar 80 % vsega dolga (IMF 2007b). Z nadaljevanjem fiskalne konsolidacije in privatizacijskimi prihodki naj bi se javni dolg do 2012 zmanjšal za dobre štiri odstotne točke. Zmanjševanje javnega dolga in povečevanje deleža domačega financiranja pa že in še bo ugodno vplivalo tudi na saldo tekočega računa in na hrvaški zunanji dolg. Stabiliziranje visokega in rastočega zunanjega dolga je namreč eden od ključnih ciljev hrvaške makroekonomske politike (EC 2006b).

1.1.3 Ekonomski odnosi s tujino

Pri vseh obravnavanih državah gre za odprta gospodarstva, ki so zelo vpeta v mednarodne tokove dobrin in storitev, največje deleže izvoza in uvoza proizvodov ter storitev v bruto domačem proizvodu pa dosega Slovaška (slika 11).

Slika 11: Delež izvoza in uvoza blaga in storitev v bruto domačem proizvodu na Slovaškem, na Hrvaškem in v Sloveniji (v %)

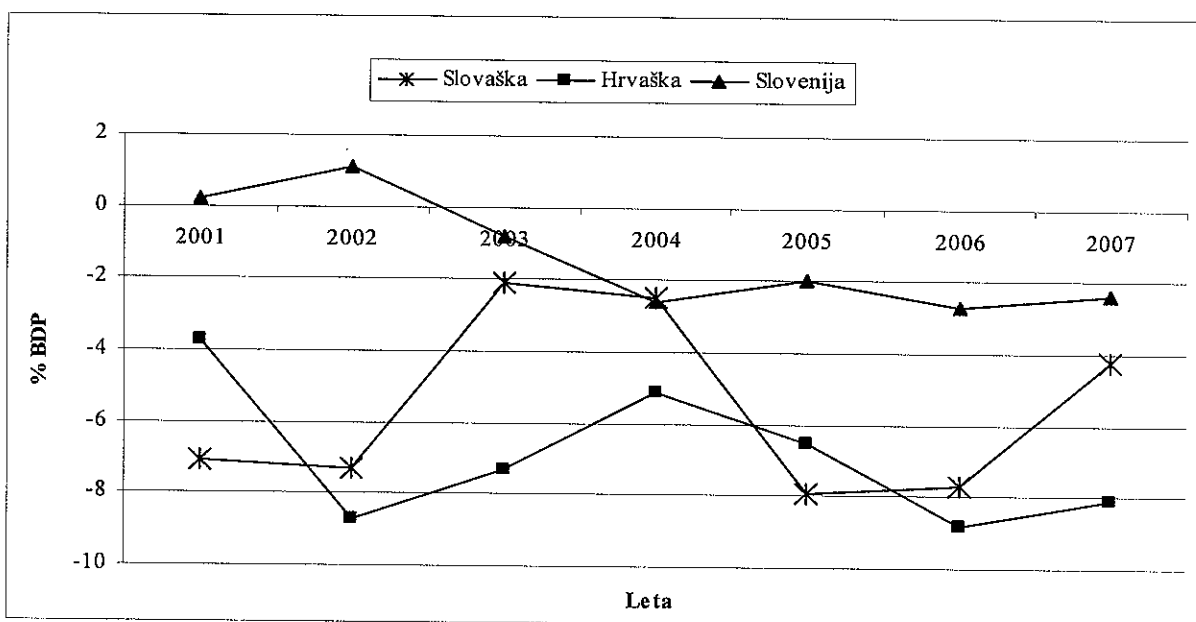
Vir: Eurostat – Economy and Finance, Annual National Accounts (7. 7. 2007).

V mednarodni menjavi je izrazito negativen in visok primanjkljaj tekočega računa značilen za Hrvaško, v posameznih letih pa tudi za Slovaško (slika 12). Saldo tekočega računa na Slovaškem je predvsem odraz gibanj salda trgovinske bilance (slika 13). Visok slovaški primanjkljaj v letih 2001–2002 je nastal predvsem zaradi okrevanja domačega povpraševanja in posledično večjega uvoza, ki je bil financiran z zadolževanjem v tuji valuti. Saldo tekočega računa se je znova poslabšal po letu 2004, tokrat zaradi uvoza tehnološke opreme. Sredstva zanj so bila zagotovljena s presežkom v kapitalnem računu. Povečani odlivi v bilanci dohodkov so posledica neposrednih tujih naložb na Slovaško. K temu je treba dodati še plačila zaradi visoke obrestne mere. Za storitveno bilanco sta značilni močna rast tako na debetni kot kreditni strani. Uvoz je posledica potreb gospodarstva po tujih storitvah. Izvozna stran pa se povečuje zato, ker je Slovaška pritegnila številne tuje ponudnike storitev s svojimi nizkimi plačami (npr. centri za pomoč uporabnikom) (EIU 2006).

Večji delež blaga z visoko dodano vrednostjo v strukturi slovaškega izvoza je precej prispeval k stabiliziranju izvoznih prihodkov. V strukturi slovaškega izvoza se je zelo povečal delež, ki ga imajo stroji in transportne naprave. Po podatkih slovaškega statističnega urada (Statistical Office of Slovak Republic 2007a) je ta leta 1997 znašal 28,4 %, leta 2005 pa že 44,3 %. Od leta 1998 naprej ta blagovna skupina zaseda prvo mesto. K temu so prispevale predvsem neposredne tuje naložbe v avtomobilski sektor (Volkswagen) in v sektor elektronike (Sony). Stroji ter električni aparati in naprave so leta 2005 predstavljali 25,6 % celotnega izvoza (leta

1997 15,1 %), delež cestnih in drugih transportnih vozil pa je znašal 19,3 % (leta 1997 13,7 %) (Statistical Office of Slovak Republic 2007b). Glede na nove investicije v avtomobilski panogi lahko pričakujemo dodatno povečanje deleža vozil. Slovaška naj bi predvidoma proizvedla 850.000 avtomobilov letno (EIU 2006). Tudi na uvozni strani so na prvem mestu stroji in transportne naprave, leta 2005 so predstavljali 37,9 % celotnega uvoza.

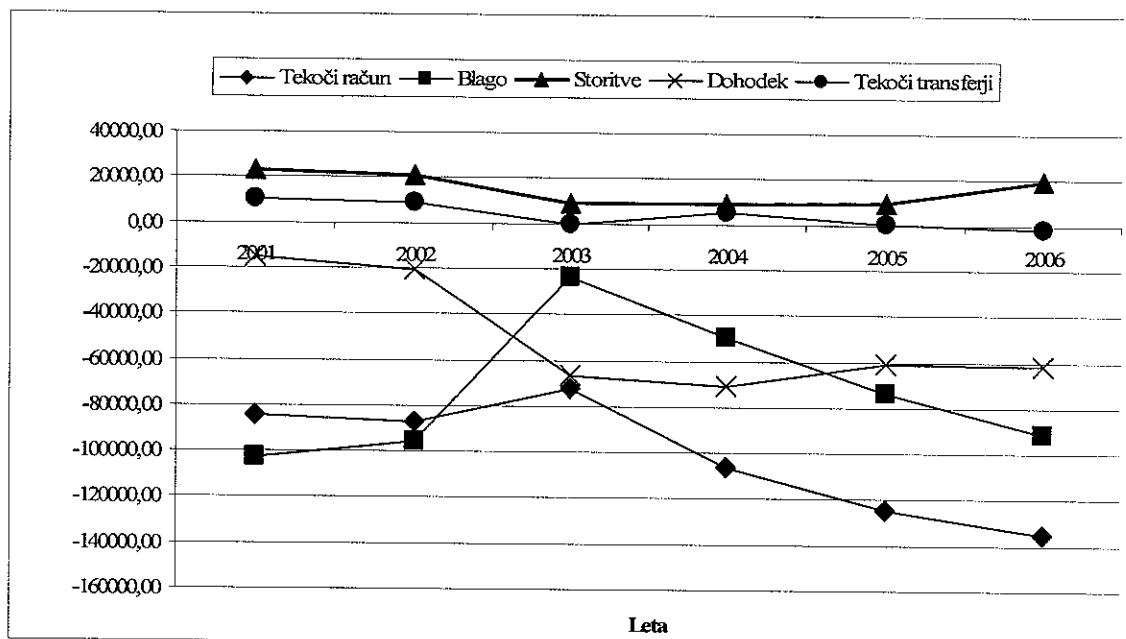
Slika 12: Saldo tekočega računa na Slovaškem, na Hrvaškem in v Sloveniji (v % bruto domačega proizvoda)^a

Opomba: ^aPomladanska napoved Evropske komisije za leto 2007.

Vir: EC (2007b).

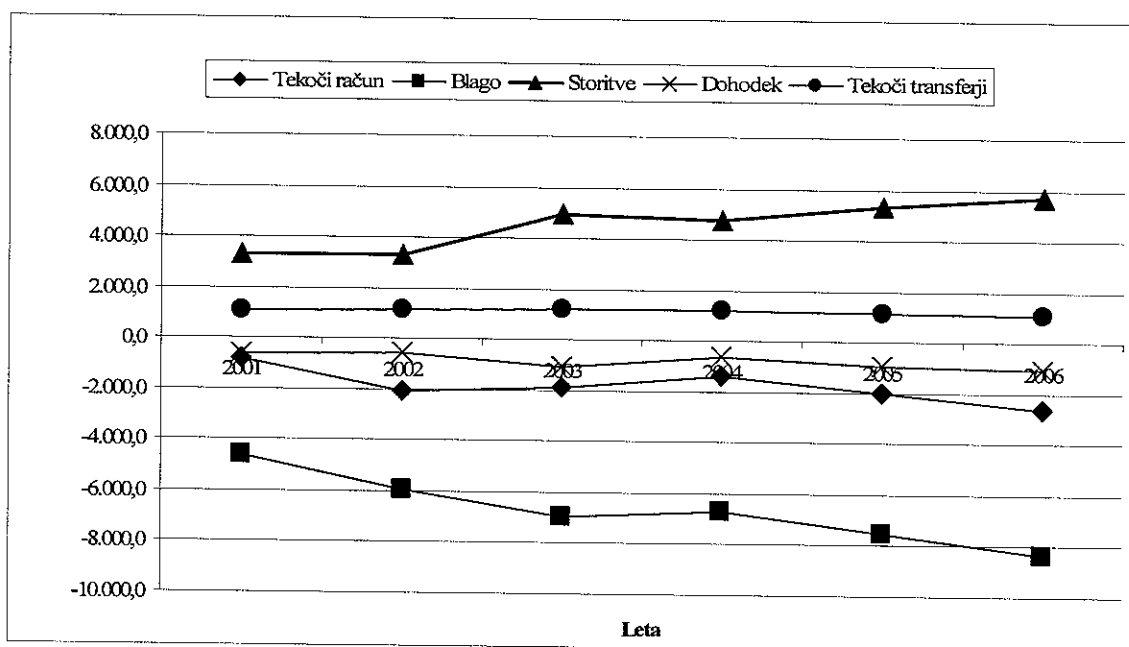
Slika 13: Gibanje saldov posameznih bilanc tekočega računa na Slovaškem (v milijonih slovaških kron)

Vir: National Bank of Slovakia Monetary Survey, različne številke.

Tudi na Hrvaškem je primanjkljaj tekočega računa predvsem posledica primanjkljaja v trgovinski bilanci (slika 14). Takšno stanje generira hkrati skromen izvoz in velik uvoz. Po letu 2000 je bila letna stopnja rasti uvoza blaga, z izjemo 2004, višja od desetih odstotkov. Ravno obratno pa je bila letna rast izvoza blaga praviloma nižja od desetih odstotkov. Izjemi sta leti 2004 in 2006, ko sta stopnji rasti znašali 18,5 % in 16,9 %. Uvoz poganja poraba gospodinjstev, podprta s posojili poslovnih bank, in podjetij, ki povprašujejo po investicijskih dobrinah. Tisti del primanjkljaja trgovinske bilance, ki nastaja zaradi potreb podjetniškega prestrukturiranja, ni tako zaskrbljujoč. Z uvozom teh dobrin se izboljšuje konkurenčnost hrvaškega gospodarstva in posledično tudi sposobnost financiranja nastalih dolgov. Restriktivni ukrepi hrvaške centralne banke na področju odobravanja posojil gospodinjstvom in rahel upad ekonomske aktivnosti so v letih 2003 in 2004 nekoliko zmanjšali primanjkljaj tekočega računa v deležu bruto domačega proizvoda.

Slika 14: Gibanje saldov posameznih bilanc tekočega računa na Hrvaškem (v milijonih evrov)

Vir: Hrvatska narodna banka (2007a).

Bolj je za Hrvaško kritičen majhen izvoz blaga. K temu je gotovo prispevalo tudi to, da Hrvaška do leta 2000 ni imela sklenjenih trgovinskih sporazumov s pomembnimi gospodarskimi partnericami (ni bila članica EU, ni bila vključena v CEFTO in tudi ni bila članica WTO). Zato so se hrvaški izvozniki srečevali z različnimi carinskimi in necarinskimi ovirami. Kot trgovski partner tudi niso bili zanimivi za države CEFTA, saj za hrvaške izvoznike ni veljalo pravilo države izvoznice pri obračunavanju davka na dodano vrednost (Vujčić 2001, 8). Vendar pa se primanjkljaj trgovinske bilance po letu 2000, ko so bile te ovire odpravljene¹⁷, ni zmanjšal, ampak se je celo povečal. Delno je za to kriv večji uvoz zaradi povečanega domačega povpraševanja. Razloge za takšna gibanja trgovinske bilance pa

¹⁷ Po spremembi političnega režima leta 2000 je Evropska unija odpravila ovire za uvoz hrvaških izdelkov in državi, skupaj z drugimi državami na zahodnem Balkanu, odobrila preferencialni dostop za izvoz tekstilnih izdelkov. Leta 2003 je Hrvaška sicer postal članica CEFTA, toda korist članstva je bila tedaj že bistveno manjša, saj je velik del članic leta 2004 vstopil v EU (leta 2007 pa še Bolgarija in Romunija) (EIU 2007b).

moramo iskati tudi v premajhnem izvozu, ki mu botruje predvsem slaba kakovost izdelkov. Ta pa je posledica prepočasne preobrazbe industrijskega sektorja (EIU 2004, 45).

Tudi na Hrvaškem so na prvem mestu med izvoznimi izdelki stroji in transportne naprave (28,9 % leta 2005) (DZS 2006). Delež strojev, aparatov in mehaničnih pripomočkov, elektrotehnične opreme, naprav za snemanje ter predvajanje zvoka in televizijske slike je predstavljal 16,7 % izvoza, delež cestnih vozil in drugih transportnih vozil pa 12,5 %. Med njima so se uvrstili mineralni izdelki (15,8 %).

Negativen saldo trgovinske bilance kompenzirajo presežki iz bilance storitev in bilance transferjev. V bilanci storitev so najpomembnejši prihodki od turizma. Saldo potovanj predstavlja kar 95 % salda bilance storitve. Vojsna in politična nestabilnost v regiji sta v začetku 90. let 20. stoletja močno prizadeli hrvaški turizem in oklestili prihodke te dejavnosti. Če ne bi bilo prihodkov od turizma, bi Hrvaška težko financirala primanjkljaj tekočega računa. Prevladujoč pomen enega sektorja, ki je povrh tega zelo občutljiv na zunanje šoke, pa ne zagotavlja stabilnih deviznih prilivov. Turistična gibanja so namreč zelo občutljiva na morebitno politično nestabilnost v regiji. Nadalje se zaradi sprememb v »potovalnih trendih« turisti odločajo za vedno nove turistične destinacije in niso zvesti le eni državi ali kraju.

Za izvoz in uvoz tako Slovaške kot Hrvaške je zelo pomembno območje Evropske unije. Kar 85,1 % celotnega slovaškega izvoza je leta 2006 šlo na trge Evropske unije. Najpomembnejša trgovinska partnerica Slovaške je Nemčija, kamor Slovaška izvozi slabo četrtnino svojega blaga (tabela 7). Nemčiji z bistveno manjšimi deleži sledijo Češka republika, Italija, Poljska in Avstrija. Med prvimi petimi izvoznimi partnericami so vse članice Evropske unije. Slovenija je leta 2006 predstavljal 0,9 % slovaškega izvoza. Tudi na uvozni strani so najpomembnejše trgovske partnerice Slovaške države Evropske unije oziroma Nemčija. Tako je Slovaška leta 2006 iz Evropske unije uvozila 68 % vsega blaga, delež uvoženih izdelkov iz Nemčije pa je predstavljal dobrih 20 % celotnega slovaškega uvoza. Med prvimi petimi uvoznici na Slovaškem najdemo poleg držav Evropske unije na tretjem mestu Rusijo. Štiri in več odstoten delež v slovaškem uvozu sta imeli leta 2006 še Poljska (4,4 %) in Kitajska (4,0 %). Slovenija je manj pomembna trgovinska partnerica Slovaške. Uvoz iz naše države predstavlja le 0,5 % celotnega slovaškega uvoza. V strukturi menjave Slovenije je leta 2006 znašal izvoz na Slovaško 1,6 %, uvoz iz Slovaške pa je predstavljal 1,4 % celotnega slovenskega uvoza (BS 2007).

Tabela 7: Najpomembnejše slovaške in hrvaške trgovinske partnerice leta 2006 (v % celotnega slovaškega oziroma hrvaškega izvoza oziroma uvoza)

Uvoz blaga				Izvoz blaga			
Slovaška		Hrvaška		Slovaška		Hrvaška	
Država	%	Država	%	Država	%	Država	%
Nemčija	20,5	Italija	16,7	Nemčija	23,6	Italija	23,1
Češka r.	12,3	Nemčija	14,5	Češka r.	14,0	Bosna in Hercegovina	12,6
Rusija	11,3	Rusija	10,1	Italija	6,5	Nemčija	10,4
Madžarska	4,6	Slovenija	6,3	Poljska	6,2	Slovenija	8,2
Italija	4,5	Avstrija	5,4	Avstrija	6,0	Avstrija	6,0
EU-25	68,0	EU-25	65,0	EU-25	85,1	EU-25	63,3

Vir: Statistical Office of the Slovak Republic (2006), DZS (2007b).

Tudi za Hrvaško je za izvoz in uvoz blaga zelo pomembno območje Evropske unije. V devetdesetih letih se je sicer delež izvoza v EU v celotnem hrvaškem izvozu zmanjšal in je bil leta 1999 manjši od 50 %. Zaradi počasnega prestrukturiranja in slabe kakovosti izdelkov so namreč trge, ki so jih prej oskrbovala hrvaška podjetja, zasedle druge tranzicijske države. Najpomembnejša trgovinska partnerica je Italija, kamor je Hrvaška leta 2006 izvozila 23,1 % svojega blaga, uvozila pa 16,7 % vsega blaga. Italiji sledijo na izvozni strani Bosna in Hercegovina, Nemčija in Slovenija. Okrepitev trgovskih vezi z državami nekdanje Jugoslavije in rast izvoza na te trge je bila še posebej dobrodošla v času šibkega uvoznega povpraševanja Evropske unije v obdobju 2002–2005 (EIU 2007b). Večino blaga Hrvaška uvozi iz Evropske unije. Leta 2006 je njen delež predstavljal 65 % vsega uvoženega hrvaškega blaga. Rusija se je na uvozni strani uvrstila na visoko mesto kot dobaviteljica surove nafte.

Slovenija ostaja pomembna trgovinska partnerica Hrvaške. Uvoz iz naše države predstavlja kar 6,3 % celotnega hrvaškega uvoza, izvoz v našo državo pa 8,2 % celotnega hrvaškega izvoza. To našo državo uvršča na četrto mesto med državami, s katerimi Hrvaška največ trguje. V strukturi slovenskega uvoza zaseda Hrvaška s 4 % peto mesto, na izvozni strani pa tretje. Na Hrvaško je Slovenija leta 2006 izvozila 8,7 % vsega blaga (BS 2007).

Gibanja na tekočem računu se odražajo tudi v kapitalnem delu bilance in v zunanji zadolženosti celotne države. Leta 2006 je zunanja zadolženost na Hrvaškem znašala 84,8 % bruto domačega proizvoda in je bila za več kot sto odstotkov višja kot leta 1997, ko je znašala 37,1 % (HNB 2007c). V zadnjih letih se je povečeval predvsem delež dolga zasebnega sektorja (banke, gospodinjstva). Zunanja zadolženost leta 2006 je v Sloveniji znašala 80,3 %, na Slovaškem pa 55,6 % bruto domačega proizvoda.

Slovaška in Hrvaška se glede na tokove neposrednih investicij uvrščata med neto uvoznice kapitala. Po podatkih Eurostata je delež neposrednih tujih naložb na Slovaškem leta 2005 predstavljal 35 % bruto domačega proizvoda in se je v primerjavi z letom 1997, ko je znašal 8,9 %, povečal za slabih 300 %. Na Hrvaškem so neposredne tuje naložbe leta 2005 predstavljale 38,5 % bruto domačega proizvoda. V Sloveniji je bil ta delež bistveno manjši in je znašal 21,6 %.

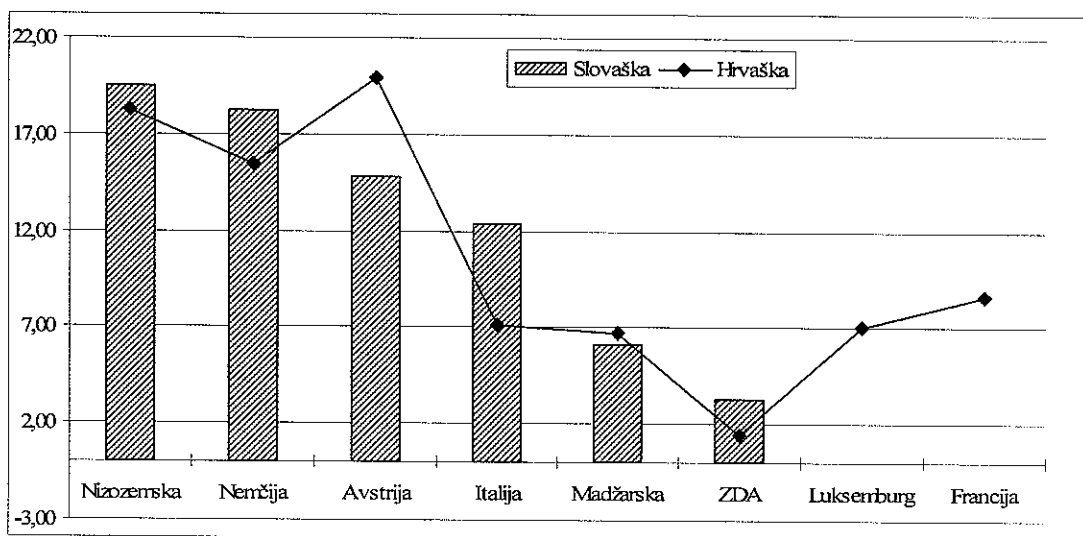
Slovaška privablja neposredne tuje investitorje s svojim strateškim položajem v Evropi in s konkurenčnim trgom dela, ki podjetjem zagotavlja relativno visoko kvalificirano, toda poceni delovno silo (EIU 2006). Delovna sila pa postaja na Slovaškem v zadnjem obdobju redka in posledično dražja, saj številni Slovaki v želji po višjih dohodkih zapuščajo državo. Da bi zapolnila kapacitete se podjetja zelo angažirajo pri iskanju delovne sile in plačujejo tudi visoke potne stroške delavcem, ki se vozijo iz oddaljenih krajev. To pa seveda draži delovno silo.

Po podatkih slovaške centralne banke najpomembnejši tuji investitorji na Slovaško prihajajo iz starih članic Evropske unije (slika 15). Nizozemska, Nemčija, Avstrija in Italija ostajajo najpomembnejše investitorke. V obdobju od 2001 do 2006 sta se deleža Nemčije in Avstrije zmanjšala, povečala pa sta se deleža Nizozemske in Italije. Združene države Amerike, ki so bile denimo leta 2001 na petem mestu (6,1 %), so leta 2006 zdrsnile na deveto mesto (3,3 %). V tem letu je bila peta najpomembnejša država investitorica na Slovaškem Madžarska z 6,1 % deležem.

Največji prejemniki tujega kapitala so predelovalne dejavnosti (39,1 % leta 2006), finančno posredništvo (10,2 %) in podjetja, ki se ukvarjajo z oskrbo z elektriko, plinom in vodo (13,9

%) (NBS Monetary Survey, različne številke). V predelovalni dejavnosti je najpomembnejši prejemnik tujih investicij avtomobilska industrija, saj sta se kar dva avtomobilska proizvajalca, in sicer francoski Peugeot–Citroën in južnokorejski Hyundai, odločila za proizvodnjo na Slovaškem. Še pred uveljavitvijo strožje evropske zakonodaje na področju državnih pomoči (veljati je začela 2007), je Slovaška konec leta 2006 odobrila posebne investicijske spodbude dobaviteljem južnokorejskega proizvajalca v obliki davčnih oprostitev, subvencij za ustvarjanje delovnih mest in podpore pri izobraževanju. Poleg proizvajalcev avtomobilskih komponent so med 40 podjetji, ki so bila deležna spodbud, predvsem podjetja, ki proizvajajo elektronske izdelke. Največji posamezni prejemnik med njimi je Sony (Japonska) (EIU 2006).

Slika 15: Obseg neposrednih tujih investicij na Slovaškem in na Hrvaškem glede na državo leta 2006 (v % vseh neposrednih tujih investicij, stanje konec leta)^{ab}

Opomba: ^aZa Luksemburg in Francijo na Slovaškem ni podatka. ^bHrvaški deleži izračunani na osnovi vsote tokov neposrednih tujih investicij v obdobju 1993–2006.

Vir: NBS Monetary Survey, različne številke, HNB (2007b).

Do sredine 90. let prejšnjega stoletja je Hrvaška financirala primanjkljaj na tekočem računu predvsem z zadolževanjem v tujini in s prelivanjem domačih prihrankov iz tujine nazaj na Hrvaško. Šele po letu 1998 se je v financiranju primanjkljaja tekočega računa povečal delež tujih neposrednih investicij. Poslovno tveganje zaradi vojne in nestabilnost gospodarskega okolja sta bila dejavnika, ki sta v začetku 90. let zaustavila večji dotok tujega kapitala na Hrvaško. Vodilne pri investiranju na Hrvaškem so države Evropske unije. Glavnina neposrednih tujih naložb prihaja iz Avstrije. Več kot 10-odstotni delež imata še Nemčija in Nizozemska. Osmo mesto na lestvici neposrednih tujih investorjev zaseda Slovenija, katere delež znaša 3,7 %. Med leti 2001 in 2006 se je relativno močno zmanjšal delež Nemčije (za 12,5 odstotne točke) in Združenih držav Amerike (17,4 odstotne točke), medtem ko se je povečala vloga Nizozemske (za 13,4 odstotne točke). Slovenski delež je v obdobju 1993–2001 znašal 3,2 % in je pomenil 7. mesto.

Tuje neposredne naložbe na Hrvaškem so bile v preteklih desetih letih usmerjene predvsem v storitvene dejavnosti – telekomunikacije in denarno posredništvo. V začetku aprila 2007 je bilo v sektorju finančnega posredništva brez zavarovalniških in pokojninskih skladov kar

32,7 % vseh neposrednih naložb.¹⁸ Na drugo mesto se je uvrstila proizvodnja kemikalij in kemičnih proizvodov (13,8 %), več kot deset odstotkov tujega kapitala pa je šlo še v sektor pošte in telekomunikacij (12,8 %). Neposredne naložbe v te dejavnosti so izboljšale kakovost referenčnih izdelkov in storitev, kar še posebej velja za bančništvo in trgovino. Majhen delež neposrednih tujih naložb v predelovalne dejavnosti je sicer tudi eden od razlogov za počasno gospodarsko preobrazbo.

Hrvaška se je leta 2006 uvrstila na 124. mesto med 175. državami glede na to, kako enostavno je poslovanje v njej. Skupen položaj države je odvisen od večjega števila kazalcev poslovanja, med drugim so upoštevani sistem zaposlovanja in odpuščanja, podatki o tem, kako enostavno je začeti in prenehati s poslovanjem, dostop do posojil ipd. V primerjavi z letom 2005 je pridobila 10 mest. Posebno nizko je razvrščena pri poslovanju z licencami (170. mesto) in pri zaščiti investitorjev (156. mesto). Slovaška je v letu 2006 v primerjavi z letom poprej poslabšala svoj položaj za dve mesti in bila uvrščena na 36. mesto. Pri kar sedmih od desetih kazalcev je leta 2006 poslabšala svoj položaj v primerjavi z letom 2005. Najnižje mesto je dosegla pri kazalcu zaščite investitorjev (118. mesto) (World Bank 2006).

V svojem letnem poročilu o neposrednih tujih naložbah je UNCTAD (2006) v letu 2005 rangiral 141 držav po posebnem indeksu, s katerim so merili dejansko velikost pritokov neposrednih naložb (*inward FDI performance index*). Izračunali so ga kot količnik med deležem pritokov neposrednih tujih naložb posamezne države v globalnih tokovih neposrednih tujih naložb in deležem bruto domačega proizvoda izbrane države v svetovnem bruto domačem proizvodu. Na podlagi povprečnih vrednosti za obdobje 2003–2005 se je Slovaška leta 2005 uvrstila na 60. mesto (vrednost količnika 1,892), leto poprej pa je bila uvrščena celo na 21. mesto, Hrvaška pa je bila na 38. mestu (vrednost količnika 2,937). Slovenija je bila z vrednostjo količnika 1,024 na 92. mestu.

Poleg tega so na osnovi 12 različnih spremenljivk izračunali še indeks privlačnosti države za neposredne tuje investicije (*inward FDI potential index*), ki kaže kakšen bi lahko bil potencialni pritok neposrednih tujih investicij. Med spremenljivkami so med drugim upoštevane razpoložljivost informacijske in komunikacijske infrastrukture, lokalne tehnološke zmogljivosti, razpoložljivost visokokvalificirane delovne sile ipd. Indeks je izračunan na osnovi podatkov za obdobje 2002–2004. Pri tej razvrstitvi je Slovaška zasedla 42. mesto, Hrvaška 52. in Slovenija 29. mesto. Vse tri države se na podlagi podatkov za obdobje 2002–2004 uvrščajo med države, kjer sta oba indeksa visoka (t. i. *front-runners*). Gre torej za države, ki imajo velik potencial in ki ga tudi dobro izkoriščajo. Po indeksu, ki meri velikost odlivov neposrednih naložb (*outward FDI performance index*), je Slovenija zasedla 33. mesto, Hrvaška je bila 50., Slovaška pa 94.

1.2 Razvitost in razvojne možnosti opazovanih gospodarstev

V tem poglavju predstavljamo nekatera primerjalna gibanja na področju realne konvergence in razvojnih možnosti izbranih gospodarstev. Realno konvergenco običajno ugotavljamo s primerjavo vrednosti bruto domačega proizvoda na prebivalca med različnimi državami. Dejavniki, ki omogočajo državi, da bo dolgoročno dosegala gospodarsko rast, so povezani z obsegom in kakovostjo proizvodnih dejavnikov, to je človeškega in fizičnega kapitala.

¹⁸ Deleži so izračunani na osnovi neposrednih tujih investicij in reinvestiranih dobičkov od neposrednih investicij na Hrvaškem.

Poglejmo najprej gibanje vrednosti bruto domačega proizvoda na prebivalca po pariteti kupne moči (tabela 8). Vse tri države zaostajajo za povprečnim bruto domačim proizvodom na prebivalca petindvajseterice, vendar pa je zaostanek iz leta v leto manjši. Slovenija je leta 2006 med desetimi novimi članicami zasedla drugo mesto, takoj za Ciprom.

Tabela 8: Primerjava bruto domačega proizvoda na prebivalca, PPP standard, EU-25 = 100

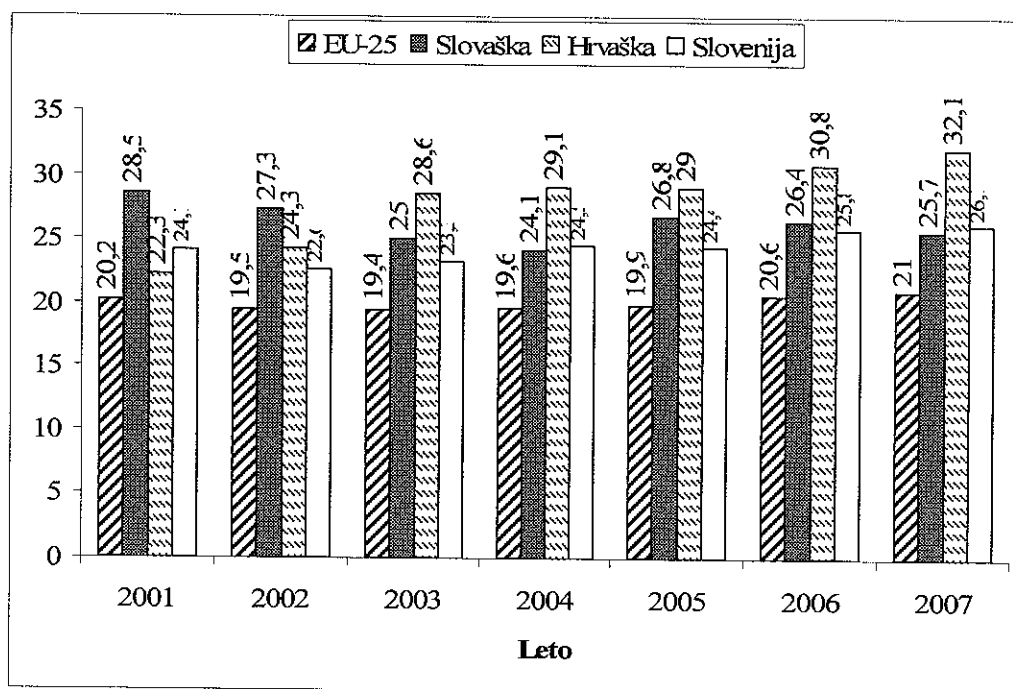
	1998 ^a	2000	2002	2004	2006	2007 ^b	2008 ^b
Slovaška	47,7	47,4	51,0	54,4	60,6	63,7	66,1
Hrvaška	41,7	40,8 ^a	43,6 ^a	47,0 ^b	48,3 ^b	50,6	51,6
Slovenija	71,9	72,7	74,5	79,9	83,8	84,9	85,9

Opombi: ^aOcena. ^bNapoved.

Vir: Eurostat – Economy and Finance, Main Economic Indicators (7. 7. 2007).

Za oceno realne konvergence in zmožnosti dolgoročne rasti je pomemben tudi fizični kapital, kazalec zanj pa naj bi bila po predlogu Martinove in Velasqueza (2001) akumulirana vrednost izdatkov za raziskave in razvoj. V pričujočem primeru prikazujemo razvojne zmožnosti s podatki o deležu bruto investicij v osnovna sredstva in deležu izdatkov za raziskave in razvoj v bruto domačem proizvodu.

Slika 16: Delež bruto investicij v osnovna sredstva v bruto domačem proizvodu (v %)^a

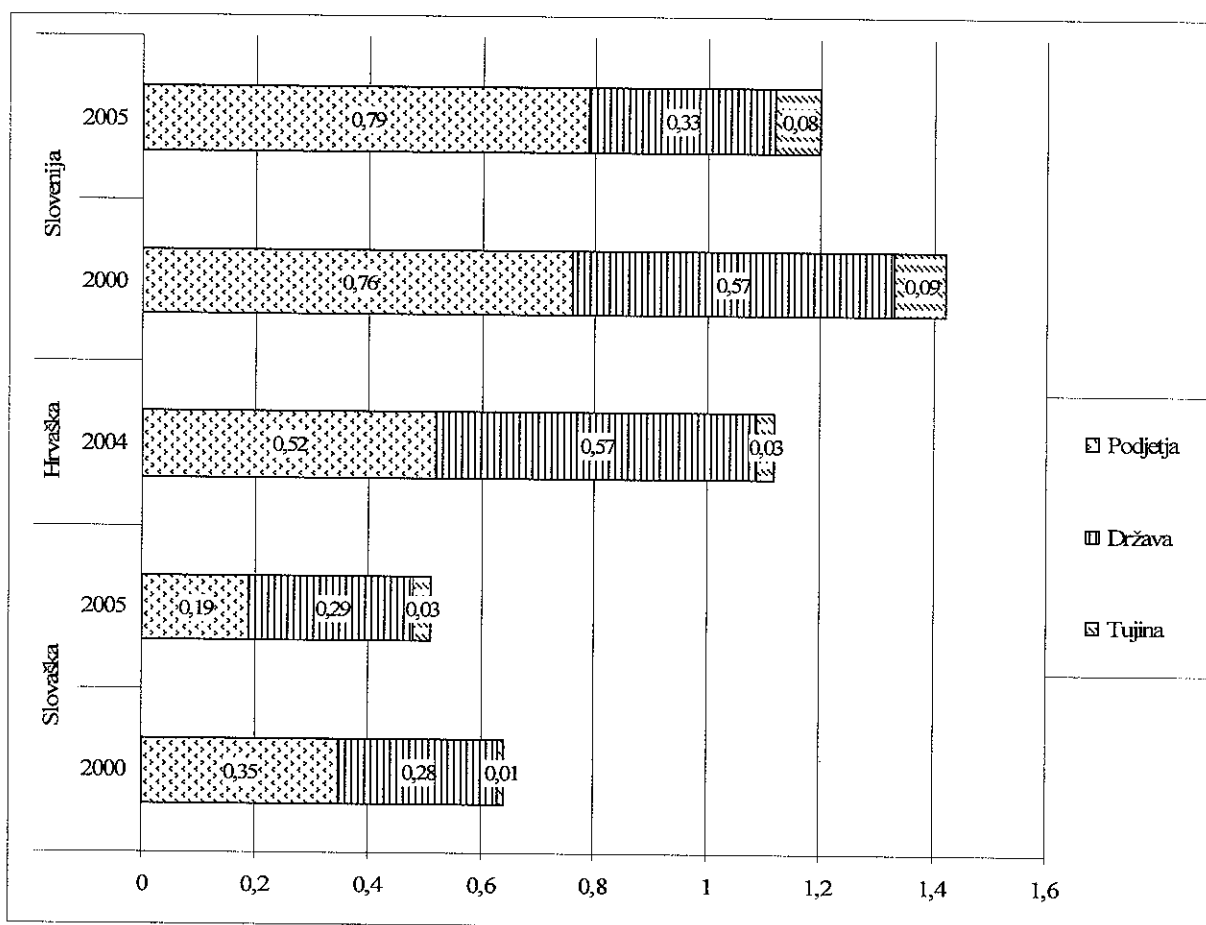
Opomba: ^aPomladanska napoved Evropske komisije za leto 2007.

Vir: Eurostat – Economy and Finance, National Accounts (7. 7. 2007).

S slike 16 je razvidno, da je imela največji delež bruto naložb v osnovna sredstva v bruto domačem proizvodu Hrvaška. V vseh treh državah so bili opazovani deleži višji od povprečja Evropske unije. Na Hrvaškem in v Sloveniji je opazen trend zviševanja, medtem ko je za Slovaško značilno nihanje deleža.

Na sliki 17 prikazujemo delež izdatkov za raziskave in razvoj v bruto domačem proizvodu. Raziskava European Policy Committee (EPC 2002) je pokazala izrazito zvezo med izdatki za raziskave in razvoj ter rastjo produktivnosti, ki posledično pomaga pri doseganju realne konvergenice. Cilj, ki si ga je zadala Evropska unija, je 3-odstotni delež izdatkov za raziskave in razvoj v bruto domačem proizvodu. Deleži vseh treh držav zaostajajo za zastavljenim ciljem, še posebej velik je zaostanek na Slovaškem. V Sloveniji je bil ta delež leta 2005 1,2 %. Enak odstotek je leta 2004 dosegla Hrvaška, medtem ko je na Slovaškem znašal delež leta 2005 le 0,51 % in se je v primerjavi z letom 2000 zmanjšal. Iz prikaza je jasno vidno, da je še najbližje ciljni vrednosti 3 % Slovenija.

Slika 17: Bruto izdatki za raziskave in razvoj glede na vir sredstev (v % bruto domačega proizvoda)^a

Opomba: ^aPodatki za Slovenijo za leto 2005 so začasni

Vir: Eurostat – Science and Technology – R&D Expenditure (31. 1. 2007).

Slovaška si je zato kot eno od prioritet na področju mikroekonomskih politik v nacionalnem programu reform za uresničevanje Lizbonske strategije zastavila krepitev naporov na področju raziskav in razvoja ter inovacij (EC 2006a). To bo izvedla s podpiranjem visoko kvalificiranih znanstvenikov, s spodbujanjem povezovanja mednarodno priznanih in kakovostnih raziskav s podjetniškim sektorjem ter z učinkovito javno podporo raziskavam in inovacijam. Po oceni Evropske komisije bi morala Slovaška bolj natančno opredeliti, kako spodbujati R&R ter inovativnost, še posebej v majhnih in srednje velikih podjetjih. Pri

financiranju raziskovalnih aktivnosti naj bi bil bolj aktivno vključen tuji kapital (neposredne tuje naložbe). Za Slovaško bi bilo dobro, da si postavi konkretne cilje, ki jih želi doseči glede deleža sredstev za raziskave in razvoj v bruto domačem proizvodu. Končno pa mora po mnenju Komisije izboljšati še sistem prijavljanja patentov.

Tudi Hrvaška si je kot enega od ciljev v procesu prevzemanja *acquis communautaire* zastavila spodbujanje investicij v raziskave in razvoj (EIU 2007b). Področje znanosti in raziskav bo prejelo kar 40 % vseh sredstev, potrebnih za implementacijo evropskega pravnega reda. To predstavlja 0,34 do 0,36 % letnega bruto domačega proizvoda. Toda samo povečanje sredstev za raziskave in razvoj je premalo. Nacionalni svet za konkurenčnost (2004) je že leta 2004 izpostavil, da bi se moral povečati delež teh investicij v podjetjih. Seveda pa so raziskave in razvoj le eden od elementov narodne inovacijske sposobnosti. Zato je treba po mnenju Nacionalnega sveta za konkurenčnost poleg sredstev ustrezno pozornost nameniti še absorpcijski sposobnosti (sposobnost delovne sile, da uporablja nove tehnologije in posledično poveča produktivnost), širjenju novosti na različna področja in povpraševanju. Nacionalni svet je priporočal vrsto aktivnosti, ki naj bi jih izvedla Hrvaška, da bi spodbudila inovativnost (spodbujanje uvedbe ISO standardov v podjetjih z državnim sofinanciranjem dela stroškov, povečevanje produktivnosti, spodbujanje in krepitev inovacijske kapacitete podjetij s strani države z ukrepi, zbranimi na enem mestu, izboljšanje subvencioniranja tehnološke aktivnosti podjetij, spodbujanje transferja znanja in izkušenj preko učečih se podjetij, izboljšanje statističnega sistema, uvedba nacionalnih nagrad za inovativnost podjetij in posameznikov ipd.).

Človeški kapital nastaja kot posledica investiranja v izobraževanje, zdravje, kot posledica nenehnega izobraževanja ob delu, seveda pa ne smemo pozabiti na prirojene sposobnosti. Bistvena značilnost vseh teh naložb je, da povečujejo posameznikovo produktivnost tako na trgu dela kakor tudi na področju drugih netržnih aktivnosti (CSLS 2001, 5).

Za prikaz ravni človeškega kapitala smo upoštevali podatke o odstotku prebivalcev, ki imajo doseženo srednješolsko izobrazbo in se izobražujejo, ter podatke o strukturi univerzitetnih diplomantov.

Iz podatkov v tabeli 9 izhaja, da na področju dosežene formalne srednješolske izobrazbe prebivalcev vse tri države presegajo povprečje Evropske unije in tudi presegajo zastavljeni evropski cilj, po katerem naj bi v letu 2010 vsaj 85 % vseh oseb, starih 22 let, imelo srednješolsko izobrazbo (EC 2006g, 5). Nasploh je delež prebivalcev z doseženo srednješolsko izobrazbo v novih članicah visok. Tako ne čudi podatek, da so prva tri mesta v celotni Uniji pri tem kazalcu leta 2006 zasedle Češka republika, Poljska in Slovaška. Slovenija se je uvrstila na četrto mesto. Dobro splošno znanje je bil tudi pomemben motiv za neposredne tuje naložbe v te države.

Vse tri obravnavane države dosegajo ugodne rezultate tudi pri izobraževanju mladih po zaključeni osnovni šoli. Na Slovaškem je bilo leta 2006 le 6,4 % prebivalcev v starostni skupini od 18–24 let, ki niso nadaljevali z izobraževanjem. Še večji uspeh na tem področju beležita Hrvaška in Slovenija. Ne glede na to pa tudi pri tem kazalniku vse tri dosegajo zastavljeni evropski cilj. Tudi po tem kazalniku dosegajo najboljše rezultate nove članice Unije. Na prvih treh mestih so bile leta 2006 Slovenija, Češka republika in Poljska. Slovaška se je uvrstila na četrto mesto.

Tabela 9: Izbrani kazalci za področje izobraževanja v letih 2001 in 2006^a

	% prebivalcev, ki ima vsaj srednješolsko izobrazbo ^b		% prebivalcev, ki predčasno zaključijo izobraževanje ^c		% prebivalcev, ki se vseživljenjsko izobražujejo ^e	
	2001	2006	2001	2006	2001	2006
Slovaška	94,4	91,5	5,6 ^g	6,4	8,5 ^g	4,3
Hrvaška	90,6 ^g	93,8 ^h	8,3 ^g	5,3 ^d	1,9 ^g	2,1 ^h
Slovenija	88,2	89,4	7,5	5,2 ^d	7,3	15,0
EU-25	76,5	77,7	17,0	15,1	7,5 ^f	10,1
EU (2010)	85 %		10 %		12,5 %	

Opombe: ^aPodatki na osnovi ankete o delovni sili. ^bV starostni skupini od 20–24 let. ^cDelež prebivalcev v starosti od 18–24 let, ki se ne izobražujejo in imajo doseženo osnovnošolsko izobrazbo. ^dNezanesljiv podatek. ^eOdstotek odraslih prebivalcev v starostni skupini od 25–64 let, ki se izobražujejo. ^fOcenjena vrednost. ^gLeto 2002. ^hLeto 2005.

Vir: Eurostat – Population and Social Conditions, Education and Lifelong Learning (13. 6. 2007), EC (2006g).

Izjemnega pomena za ohranjanje sposobnosti za delo in večjo zaposljivost delovne sile je vseživljenjsko učenje. Cilj Evropske unije je do leta 2010 povečati povprečni delež izobraževanja odrasle populacije na 12,5 % (EC 2006g). To je še zmeraj bistveno manj od treh najboljših držav, Švedske¹⁹, Danske in Velike Britanije, kjer je delež leta 2006 znašal preko 26 %.

Tabela 10: Visokošolska statistika v letih 1998 in 2004^a

	% diplomantov s področja družboslovnih in poslovnih ved ter prava		% diplomantov s področja matematike, naravoslovnih ved in tehnologije		Število diplomantov na 1000 prebivalcev v starostni skupini 20–29 let		Število diplomantov s področja matematike, naravoslovnih ved in tehnologije (v 1000) ^b	
	1998	2004	1998	2004	1998	2004	2000	2003
Slovaška	25,3	29,5	21,1	24,1	24,4 ^a	38,2	4,7	7,7
Hrvaška	-	35,2	-	17,8	-	30,1	-	3,4
Slovenija	41,2	47,3	23,8	18,7	33,6	50	2,6	2,6
EU-25 ^a	31,8	35,0	25,1	23,6	-	-	650,2	754,9

Opombi: ^aOcene. ^bVključno z doktorandi.

Vir: Eurostat – Population and Social Conditions, Education and Training (19. 3. in . 2007), EC (2006g).

Za povečanje konkurenčnosti v prihodnosti bo še kako pomembna dobro izobražena delovna sila. Tako na Slovaškem kot v Sloveniji se je od leta 1998 do leta 2004 zelo povečalo število tistih, ki se odločijo za nadaljevanje izobraževanja na visokošolski ravni in posledično je višje tudi število diplomantov (tabela 10). Na Slovaškem se je v tem obdobju povečalo število diplomantov na 1000 prebivalcev v starostni skupini 20–29 let za 56,6 %, v Sloveniji pa za 48,8 %. Opozoriti velja, da je takšen porast delno tudi posledica dejstva, da mladi težko dobijo delo in zato nadaljujejo z izobraževanjem. Zaskrbljujoče pri tem je, da je tako na

¹⁹ Za Švedsko je na voljo le podatek za leto 2005, ki je bil 32,1 %.

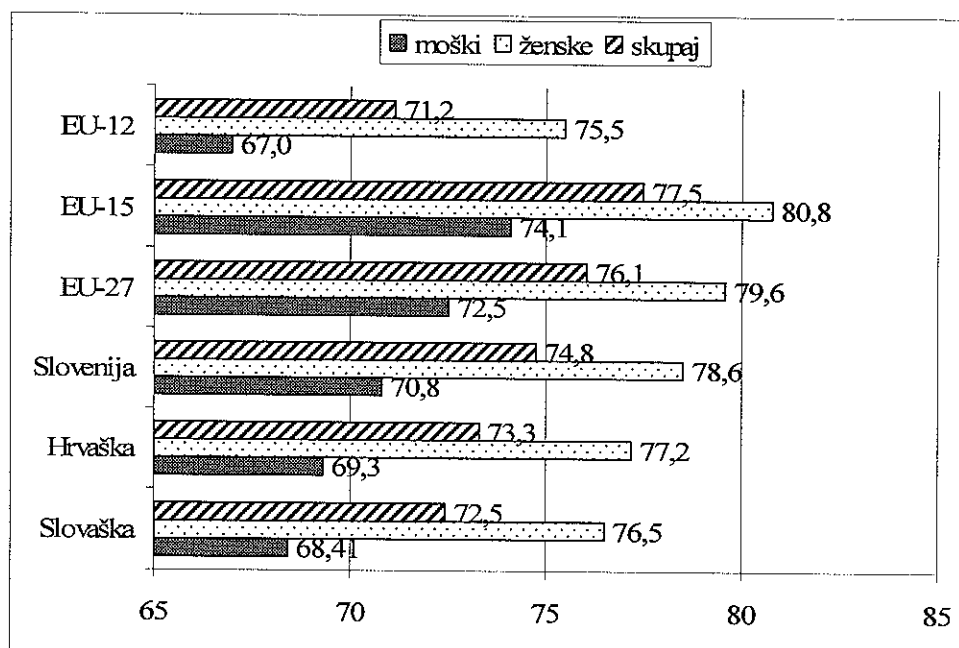
Hrvaškem kot v Sloveniji v strukturi diplomantov izrazito visok delež družboslovnih ved, medtem ko je delež diplomantov s področja naravoslovnih in tehnoloških ved majhen in se je v Sloveniji celo zmanjšal. Za Slovaško je na tem področju značilen pozitiven trend.

Zato bo treba v Evropi zelo povečati število tistih, ki bodo študirali naravoslovne in tehnološke vede. Cilj Unije je do leta 2010 povečati število diplomantov s teh področij za 15 %, kar zahteva povprečno letno rast števila diplomantov za 1,6 % v obdobju 2001–2010 (EC 2006g). Da bi dosegli zastavljeni cilj, bi se moralo torej število diplomantov do leta 2004 kumulativno povečati za 6,6 %. Kot kažejo podatki v tabeli 10, sta Slovaška in Slovenija na dobri poti. Slovaška je bila skupaj z Italijo in Poljsko na prvem mestu med evropskimi državami glede na najvišje povprečne letne stopnje rasti v letih 2000–2003.

Kljub povečanju števila diplomantov pa na Slovaškem veliko mladih, ki končajo srednješolsko poklicno izobraževanje, ne nadaljuje študija. Eden od razlogov za to je pomanjkanje krajših in strokovno usmerjenih študijskih programov, zato bi morala Slovaška spodbujati njihovo nastajanje (OECD 2007). Ker ti dijaki običajno dosežejo manjše število točk pri sprejemnih izpitih na univerzah, se ne morejo vpisati kot redni študenti, ki so oproščeni plačila šolnine, temveč le kot izredni. Čeprav je parlament maja 2005 že drugič zavrnil predlog zakona o šolninah v višini 30 % stroškov študija (EIU 2006), OECD predlaga vladi, da razmisli o uvedbi šolnin v visokem šolstvu, kar bi povečalo učinkovitost študija in družbeno enakost. Kot smo že omenili slovaški nacionalni program reform (EC 2006a) izpostavlja izobraževalno politiko in reforme izobraževalnega sistema kot najvišjo prioriteto za izboljšanje človeškega kapitala in povečanje zaposlenosti tako mladih kot odraslih.

Temeljni kazalec različnih prikazov zdravja je zmeraj pričakovana življenjska doba ob rojstvu. Na Slovaškem, na Hrvaškem in v Sloveniji in tudi v povprečju Evropske unije so med letoma 1995 in 2005 dosegli napredek na tem področju (slika 18, slika 19).

Slika 18: Pričakovana življenjska doba ob rojstvu v letu 1995^{ab}

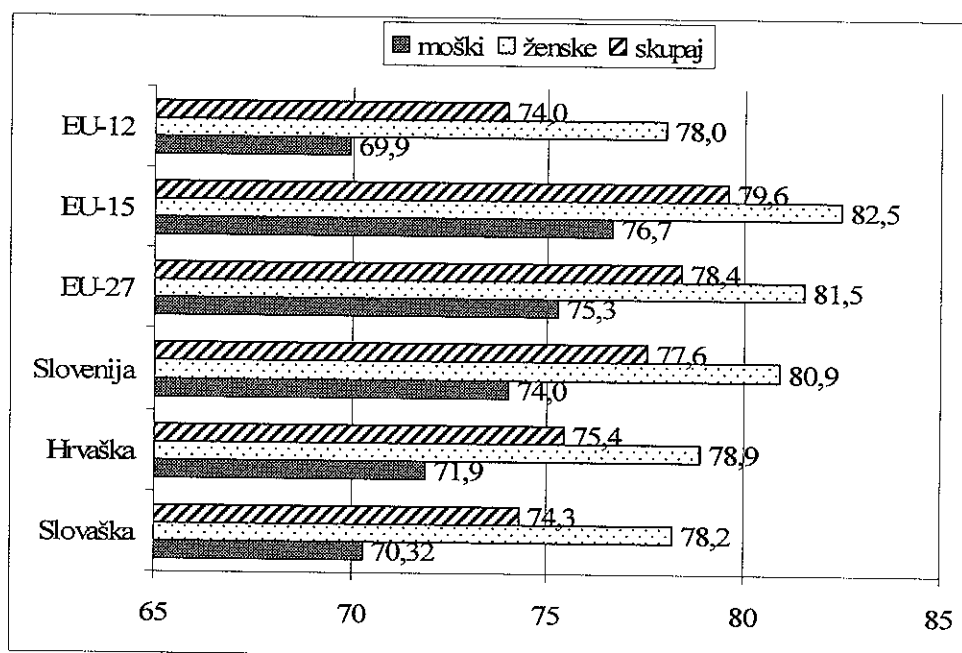
Opombi: ^aEU – 15 so stare članice EU. ^bEU – 12 so nove članice EU.

Vir: WHO – Health for all database.

V novih članicah se je pričakovana življenjska doba v obdobju 1995–2005 povečala za 3,9 %, še zmeraj pa absolutno gledano precej zaostaja za starimi članicami, kjer je bila leta 2004 79,6 leta. Najboljše rezultate med obravnavanimi državami dosega Slovenija.

Za oceno ravni človeškega kapitala pa ni pomembna le pričakovana življenjska doba, temveč tudi njena kakovost, zaradi česar v nadaljevanju predstavljamo podatek o popravljeni pričakovani življenjski dobi, ki upošteva zdravje (t. i. DALE – *disability-adjusted life expectancy*). Ta kazalec nam v povprečju pove, koliko "zdravih" let lahko pričakuje novorojenec. Pri izračunu tega kazalca upoštevamo podatke o smrtnosti in podatke o deležu bolnih.

Slika 19: Pričakovana življenjska doba ob rojstvu v letu 2005^{abc}

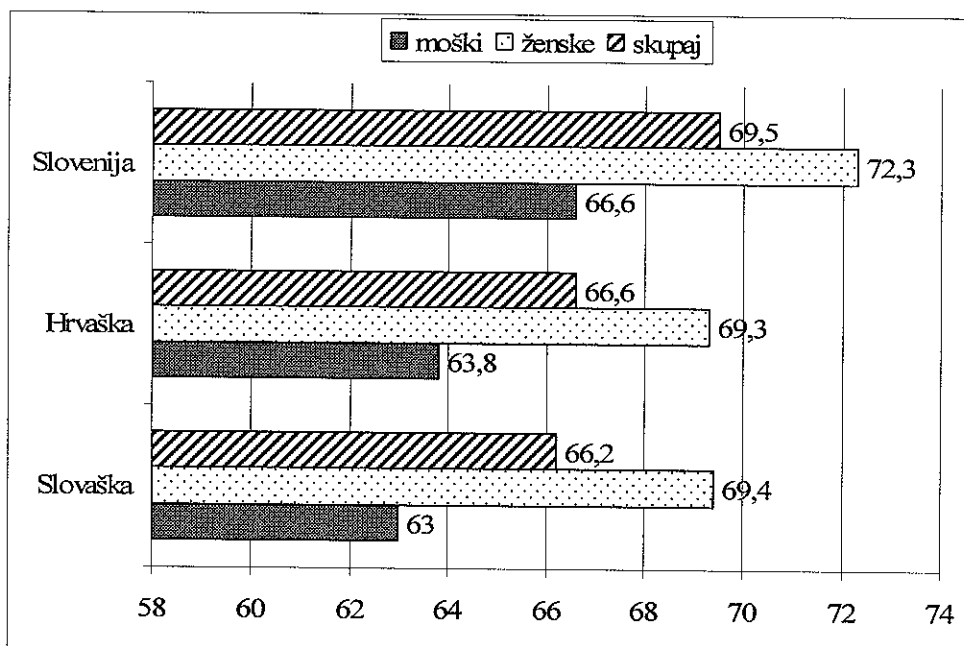

Opombe: ^aEU – 15 so stare članice EU. ^bEU – 12 so nove članice EU. ^cEU – 15 namesto 2005 leto 2004.

Vir: WHO – Health for all database.

Pomanjkljivo vlaganje v zdravje v tranzicijskih državah se najbolj odraža po tem kazalcu, saj je pričakovana življenjska doba v tem primeru v Sloveniji še krajša, kot pa pri običajnem prikazu. V Sloveniji je bila pričakovana življenjska doba, merjena s kazalcem DALE, v letu 2002 za 9,4 % krajša od siceršnje, na Slovaškem za 10,4 % in na Hrvaškem za 11 %. Prebivalci Hrvaške, rojeni leta 2002, lahko pričakujejo, da bodo v povprečju dočakali 66,6 zdravih let, kar pomeni 0,4 leta manj kot Slovaki in kar 2,9 leta manj kot Slovenci.

Slika 20: Pričakovana življenjska doba ob rojstvu, merjena s kazalcem DALE v letu 2002

Vir: WHO – Health for all database.

II. MEDNARODNA PRIMERJAVA CEN IN PLAČ: SLOVENIJA, SLOVAŠKA IN HRVAŠKA

II. A RAVNI CEN IN PLAČ: SLOVENIJA IN SLOVAŠKA

2. PRIMERJAVA MALOPRODAJNIH CEN MED SLOVENIJO IN SLOVAŠKO

Agregatna censka pariteta predstavlja nacionalno raven cen. Različne značilnosti menjalnih in nemenjalnih dobrin so osnova za večino teorij nacionalne ravni cen (Officer 1982; Kravis in Lipsey 1983; Dornbush 1987). Če odmislimo trgovinske in druge ovire ter transportne stroške, naj bi mednarodna menjava izravnala cene menjalnih dobrin med državami. Cene nemenjalnih dobrin pa so med državami različne predvsem zato, ker previsoki transportni stroški omejujejo njihovo mednarodno menjavo (Dornbusch 1987).

Do definicije nacionalne ravni cen nam pomaga predpostavka, da imamo v gospodarstvu tri skupine dobrin: izvozne in uvozne, ki skupaj predstavljajo menjalne dobrine, ter nemenjalne dobrine. Cene menjalnih dobrin se določajo z mednarodno menjavo (Clague 1988):

$$p_1 = p_1^* \cdot DT \quad (1),$$

$$p_2 = p_2^* \cdot DT \quad (2),$$

kjer so p_1^* in p_2^* cene izvoznih in uvoznih dobrin v bazni državi, DT pa devizni tečaj, definiran kot število enot domače valute za enoto valute bazne države. Cene p_3 so cene nemenjalnih dobrin in na njih ne vpliva mednarodna menjava.

Pariteta kupne moči je:

$$PKM = \left(\frac{p_1}{p_1^*} \right)^a \left(\frac{p_2}{p_2^*} \right)^b \left(\frac{p_3}{p_3^*} \right)^c \quad (3),$$

kjer so a , b in c ponderji. Njihov seštevek je enak 1 in so po Geary-Khamisovi metodi enaki za vse države (Geary 1958; Khamis 1972; 1984).

Nacionalna raven cen je tako enaka:

$$NRC = \frac{PKM}{DT} = \left(\frac{p_3}{p_3^* \cdot DT} \right)^c \quad (4).$$

Zaradi mednarodne menjave naj bi bile cene menjalnih dobrin enake v vseh državah. Raven cen pa se med državami razlikuje zaradi razlik med cenami nemenjalnih dobrin.

Tako pravi teorija. Empirične analize kažejo drugače. Na ravni končnega povpraševanja niti cene menjalnih dobrin niso enake med državami (Clague 1988). Države v tranziciji so imele v

preteklem sistemu izrazite censke disparitete, zato cene menjalnih dobrin v teh državah še danes niso izenačene. To velja tudi za Slovenijo (Žižmond 1992a; 1992b; Kračun in Žižmond 1995).

2.1 Nacionalna raven cen v Sloveniji aprila 2007

Nacionalno raven cen smo v Sloveniji izračunali po naslednji enačbi:

$$\text{Nacionalna raven cen} = \frac{\text{Agregatna censka pariteta}}{\text{Tečaj Evropske centralne banke}} \cdot 100 = \frac{\text{ACP}}{\text{TECB}} \cdot 100 \quad (5).$$

Tabela 10 predstavlja agregatno censko pariteto, izračunano na osnovi censkih paritet posameznih izdelkov in storitev.

Tabela 10: Agregatna censka pariteta in nacionalna raven cen aprila 2007

1. ACP = agregatna censka pariteta vzorca	0,0361 EUR/SKK
2. ECB = tečaj Evropske centralne banke	0,0299 EUR/SKK
3. Nacionalna raven cen v Sloveniji: (ACP*100)	120,92

Aprila 2007 je bila raven maloprodajnih cen v Sloveniji glede na vzorec za 20,92 % višja kot na Slovaškem.

3. RELATIVNA KUPNA MOČ POVPREČNIH SLOVENSКИH NETO PLAČ

Relativna kupna moč slovenskih neto plač nam pove, koliko odstotkov dobrin lahko kupi zaposleni Slovenec s svojo povprečno neto plačo v Sloveniji manj oziroma več kot zaposleni Slovak s svojo povprečno neto plačo na Slovaškem.

V ta namen moramo pariteto neto plač (PW) deliti z že izračunano agregatno censko pariteto (ACP):

$$RKM = \frac{PW}{ACP} \quad (6).$$

Pri tem velja poudariti, da so izračuni le približni, zlasti zaradi neprimerljivosti storitev, zaradi različnih ugodnosti družbenega standarda (zdravstvo, šolstvo, pokojninski sistem itd.), različnega obsega sive ekonomije, različne strukture gospodarstva in podobno.

3.1 Relativna kupna moč povprečnih slovenskih neto plač aprila 2007

Plače za delo v tekočem mesecu so izplačane v prihodnjem mesecu. Tako so plače, ki so na voljo za porabo v opazovanem mesecu, izplačane za delo, opravljeno v predhodnem mesecu. Zato so v tabeli 11 navedene neto plače, ki so bile izplačane aprila 2007 za delo v marcu istega leta.

Tabela 11: Povprečne mesečne neto plače, razpoložljive za porabo v aprilu 2007

Povprečne neto plače v Sloveniji	815,34 EUR
Povprečne neto plače na Slovaškem (ocena)	15.393,46 SKK
Povprečne neto plače na Slovaškem (TECB=0,0299 EUR/SKK)	460,26 EUR

V absolutnem smislu so bile povprečne mesečne neto plače v Sloveniji aprila 2007 za 77 % višje kot na Slovaškem oziroma so bile slovaške plače za 43,5 % nižje od slovenskih.

Zaradi različnih ravni cen je notranja kupna moč plač drugačna. Pariteta plač je:

$$PW = \frac{W_{SLO}}{W^*} \quad (7).$$

$$PW = \frac{815,34 \text{ EUR}}{15.393,46 \text{ SKK}} = 0,0530 \text{ EUR/SKK}.$$

Sedaj lahko uporabimo enačbo 6 in izračunamo relativno kupno moč povprečnih slovenskih neto plač:

$$RKM = \frac{PW}{ACP} = \frac{0,0530}{0,0361} = 1,4681.$$

S svojo povprečno plačo je lahko Slovenec v aprilu v Sloveniji kupil 47 % dobrin več, kot jih je zmogel zaposleni Slovak s povprečno neto plačo na Slovaškem.

4. RAVNI CENSKIH PARITET BLAGOVNIH SKUPIN – ABSOLUTNA PRIMERJAVA (april 2007)

Z absolutno primerjavo censkih paritet med dvema državama, v našem primeru Slovenijo in Slovaško, dobimo odgovor na vprašanje, katere blagovne skupine so bile v Sloveniji absolutno dražje oziroma absolutno cenejše kot na Slovaškem.

V ta namen primerjamo ravni censkih paritet blagovnih skupin z deviznim tečajem Evropske centralne banke, kar lahko zapišemo kot:

$$\frac{\text{Raven censke paritete blagovne skupine}}{\text{Tečaj ECB}} = \frac{\text{Censka pariteta blagovne skupine}}{\text{Tečaj ECB}} \cdot 100 = \frac{\text{CP}}{\text{TECB}} \cdot 100 \quad (8).$$

V primeru, ko je raven censke paritete večja od 100, so proizvodi oziroma storitve v izbrani blagovni skupini v Sloveniji absolutno dražji kot na Slovaškem. Obratno pa bo veljalo, ko je raven censke paritete manjša od 100. Tedaj bo blagovna skupina v Sloveniji absolutno cenejša kot na Slovaškem.

Podatki za 14 skupin proizvodov in storitev v tabeli 13 kažejo, da so bili aprila 2007 proizvodi in storitve v Sloveniji v povprečju za 21 % dražji kot na Slovaškem. Blago, kjer smo opazovali cene 503 izdelkov, ki smo jih nato združili v 13 skupin, je bilo aprila 2007 v Sloveniji v povprečju za 11 % dražje kot na Slovaškem. Od vseh opazovanih blagovnih postavk jih je bilo 79 % takih, ki so bile v Sloveniji dražje kot v primerjani državi. 54 od njih je bilo v Sloveniji za več kot 50 % dražjih kot na Slovaškem, v sedmih primerih celo za več kot 100 %. V sedmih primerih pa so bile cene proizvodov v Sloveniji za 30 in več % nižje kot na Slovaškem. Najdražji posamezni proizvod med vsemi 503 opazovanimi proizvodi je polnozrnat kruh, ki je bil v Sloveniji za 147 % dražji kot na Slovaškem. Druga skrajnost so športni copati za košarko, kjer so bile slovenske cene nižje od slovaških za 56 %.

Izrazito dražje so v Sloveniji storitve. Spremljanje cen 98 storitev pokaže, da so te v Sloveniji v povprečju za 51 % dražje kot na Slovaškem. Kar v 36 % primerov so bile storitve v Sloveniji za več kot 50 % dražje kot na Slovaškem. V desetih primerih so bile cene storitev v Sloveniji nižje kot na Slovaškem. Vseh deset podskupin storitev je bilo v Sloveniji dražjih (v primerjavi s Slovaško). Najmanj so cene v Sloveniji presegale cene finančnih in drugih storitev v primerjani državi (za 18 %). Najcenejša posamezna storitev med vsemi 98 opazovanimi storitvami je bila mesečna naročnina za ISDN telefonski priključek, kjer so bile slovenske cene nižje od slovaških za 34 %. Druga skrajnost je mesečni izdatek za dijaški dom, kjer so bile slovenske cene višje od slovaških za 279 %.

Med 13 blagovnimi skupinami najdemo štiri, ki so bile v Sloveniji cenejše kot na Slovaškem: razsvetljava in kurjava, usnjeni izdelki, tekoča goriva in maziva ter prometna sredstva in deli za vozila. Med dražjimi skupinami izstopajo cene proizvodov v skupinah živila, kmetijsko orodje in oprema ter prediva in tkanine, ki so bile za več kot 25 % višje kot na Slovaškem.

Od vseh 52 opazovanih skupin proizvodov in storitev je bilo devet takih, ki so bile v Sloveniji cenejše kot v primerjani državi: razsvetljava in kurjava, obutev, tekoča goriva in maziva, trikotajna oblačila, perilo, sredstva za kulturo, prometna sredstva in deli za vozila, usnjena galanterija in sveže ribe. Šest skupin proizvodov in storitev je bilo v Sloveniji za

več kot 50 % dražjih kot na Slovaškem: storitve družbenega varstva, storitve za izobraževanje, prometne storitve, osebne in druge storitve, izdelki iz žit in komunalne storitve.

Tabela 13: Ravni cenских paritet (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
I	ŽIVILA	0,04	133
II	PIJAČE IN CIGARETE	0,03	112
III	PREDIVA IN TKANINE	0,04	126
IV	GOTOVI TEKSTILNI IZDELKI	0,03	107
V	USNJENI IZDELKI	0,03	92
VI	RAZSVETLJAVA IN KURJAVA	0,03	87
VII	OPREMA ZA GOSPODINSTVO	0,03	112
VIII	HIGIENSKE POTREBŠČINE IN ZDRAVILA	0,04	118
IX	SREDST. ZA IZOB., KULT. IN RAZVEDRILO	0,03	113
X	PROMETNA SREDSTVA IN DELI ZA VOZILA	0,03	98
XI	TEKOČA GORIVA IN MAZIVA	0,03	93
XII	KMETIJSKO ORODJE IN OPREMA	0,04	128
XIII	GRADBENI MATERIAL	0,03	107
	BLAGO (I–XIII)	0,03	111
XIV	STORITVE	0,05	151
	SKUPAJ (I–XIV)	0,04	121

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

V nadaljevanju predstavljamo ravni cen proizvodov in storitev znotraj posameznih blagovnih skupin.

4.1 Blago

V okviru blaga smo opazovali cene 503 proizvodov, ki smo jih nato združili v 13 blagovnih skupin. Podrobno informacijo o vsakem posameznem proizvodu je moč najti v aneksu II, v nadaljevanju pa predstavljamo glavne ugotovitve o razmerju cen med Slovaško in Slovenijo po posameznih blagovnih skupinah.

4.1.1 Živila

V vzorcu živil, ki so razvrščena v 13 skupin, smo primerjali 156 reprezentančnih proizvodov. Živila so bila aprila 2007 v Sloveniji v povprečju za 33 % dražja kot na Slovaškem. Iz podatkov v tabeli 14 vidimo, da je bila v Sloveniji cenejša kot na Slovaškem le blagovna skupina sveže ribe.

Med dražjimi blagovnimi skupinami izstopajo izdelki iz žit, ki so bili v Sloveniji za 64 % dražji kot na Slovaškem. Sledijo jim blagovne skupine predelano in konzervirano sadje,

predelano in konzervirano meso ter sveže vrtnine – te so bile v Sloveniji za več kot 40 % dražje kot na Slovaškem.

V skupini živil najdemo štiri od skupno sedmih proizvodov, ki so bili v Sloveniji za več kot 100 % dražji kot na Slovaškem in tri od skupno štirinajstih proizvodov, ki so bili v Sloveniji za več kot 20 % cenejši kot v primerjani državi.

Tabela 14: Ravni censkih paritet živil (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
1	SVEŽE VRTNINE	0,04	142
2	SVEŽE SADJE	0,04	120
3	KOKOŠJA JAJCA	0,03	113
4	SVEŽE RIBE	0,03	98
5	IZDELKI IZ ŽIT	0,05	164
6	PREDELANE IN KONZERVIRANE VRTNINE	0,04	137
7	PREDELANO IN KONZERVIRANO SADJE	0,04	149
8	SVEŽE MESO	0,04	129
9	PREDELANO IN KONZERVIRANO MESO	0,04	145
10	PREDELANE IN KONZERVIRANE RIBE	0,04	120
11	SVEŽE IN PREDELANO MLEKO	0,03	112
12	MAŠČOBE	0,03	107
13	OSTALI ŽIVILSKI PROIZVODI	0,04	119
	ŽIVILA	0,04	133

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Živila predstavljamo v nadaljevanju podrobneje. V tabeli 15 navajamo ravni censkih paritet za izdelke iz žit. Ti so bili aprila 2007 v Sloveniji za 64 % dražji kot na Slovaškem in so bili najdražja skupina med 42 opazovanimi skupinami proizvodov v Sloveniji. Tako ne preseneča podatek, da najdemo med skupno 20 izdelki iz žit kar sedem proizvodov, katerih cene so bile v Sloveniji za več kot 60 % višje kot na Slovaškem.

K doseženi ravni censke paritete je največ prispevala skupina kruh in pecivo. Vse blagovne postavke v tej podskupini so bile v Sloveniji dražje od primerljivih proizvodov na Slovaškem. Izstopata polnozrnat kruh in mala žemlja, ki sta bila najdražja med reprezentančnimi proizvodi iz žit (za več kot 100 %). Poleg teh dveh dobrin je bilo le še pet izdelkov v skupini blago v Sloveniji dražjih kot na Slovaškem za več kot 100 % (rdeča pesa, sirup proti kašlju, računalniški priročnik, rozine in sintetična odeja).

Tabela 15: Ravni cenских paritet izdelkov iz žit (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Mleto in oluščeno žito	0,04	144
	Kruh in pecivo	0,05	174
	Testenine	0,04	124
5	IZDELKI IZ ŽIT	0.05	164

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Predelane in konzervirane vrtnine (tabela 16) so bile aprila 2007 v Sloveniji v povprečju za 37 % dražje kot na Slovaškem. Proizvode v tej blagovni skupini smo združili v tri podskupine, in sicer: zamrznjene vrtnine, vkisane vrtnine in ostali izdelki iz vrtnin. Cene vseh podskupin so bile v Sloveniji višje kot na Slovaškem, izstopajo pa vkisane vrtnine, kjer so bile slovenske cene višje od slovaških za 47 %. Med posameznimi proizvodi velja izpostaviti najdražja artikla: kislo zelje v vrečki in gorčico v kozarcu. Najcenejša izdelka v tej blagovni podskupini sta bila kisl paprika in konzerviran fižol v zrnju.

Tabela 16: Ravni cenских paritet predelanih in konzerviranih vrtnin (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Zamrznjene vrtnine	0,04	129
	Vkisane vrtnine	0,04	147
	Ostali izdelki iz vrtnin	0,04	134
6	PREDELANE IN KONZERVIRANE VRTNINE	0,04	137

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Predelano in konzervirano sadje je bilo v Sloveniji v povprečju za 49 % dražje kot na Slovaškem (tabela 17). Ta odstotek po velikosti skupino uvršča na drugo mesto živil, ki so bila v Sloveniji dražja kot na Slovaškem. Vseh osem izdelkov znotraj te blagovne skupine je bilo v Sloveniji dražjih kot na Slovaškem. Izstopajo rozine, ki so bile pri nas za več kot 100 % dražje kot v primerjani državi.

Tabela 17: Ravni cenских paritet predelanega in konzerviranega sadja (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Suho sadje	0,05	161
	Predelano sadje	0,04	135
7	PREDELANO IN KONZERVIRANO SADJE	0,04	149

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Tudi sveže meso je bilo v Sloveniji dražje kot na Slovaškem, in sicer za 29 %. Vsi opazovani proizvodi znotraj te skupine so bili v Sloveniji dražji kot na Slovaškem. Bistveno dražji (vsaj za 30 %) so bili: očiščen piščanec, piščančji file in telečje meso s kostjo.

Cene predelanega in konzerviranega mesa so bile v Sloveniji za 45 % višje od tistih na Slovaškem (tabela 18). Ta odstotek po velikosti skupino uvršča na tretje mesto živil, ki so bila v Sloveniji dražja kot na Slovaškem. Vse blagovne podskupine so bile v Sloveniji absolutno dražje kot v primerjani državi. Izrazito dražja (za več kot 80 %) pa sta bila jetrna pašteta in suha svinjska rebra. Še najmanj so bile slovenske cene višje od slovaških pri pršutu (za 2 %).

Tabela 18: Ravni cenских paritet predelanega in konzerviranega mesa (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Suhomesnati izdelki	0,04	144
	Klobasni proizvodi	0,04	141
	Mesne konzerve	0,05	162
	Ostali izdelki iz mesa	0,04	143
9	PREDELANO IN KONZERVIRANO MESO	0,04	145

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Predelane in konzervirane ribe so se skupaj s svežim sadjem uvrstile na sedmo mesto najdražjih skupin med živil in so v Sloveniji presegale cene primerljivih proizvodov na Slovaškem za 20 %. Vsi opazovani proizvodi znotraj te skupine so bili v Sloveniji dražji (od 5 do 40 %).

Tudi v skupini sveže in predelano mleko (tabela 19) so bile vse blagovne podskupine v Sloveniji dražje kot na Slovaškem. Le dva izdelka od skupno štirinajstih znotraj te blagovne skupine sta bila v Sloveniji cenejša kot na Slovaškem – to sta bila mlečni napitek in lahki sir. Najdražja blagovna podskupina je bila kislo mleko (za 16 %), znotraj te pa kislá smetana (za 33 %). Razpon cen posameznih proizvodov znotraj blagovne skupine je med opazovanima državama velik. Topljeni sir je bil v Sloveniji za 50 % dražji kot na Slovaškem, mlečni napitek pa je bil za 20 % cenejši.

Tabela 19: Ravni cenjskih paritet svežega in predelanega mleka (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Sveže mleko	0,03	107
	Kislo mleko	0,03	116
	Siri	0,03	115
	Ostali mlečni izdelki	0,03	108
11	SVEŽE IN PREDELANO MLEKO	0,03	112

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Maščobe so bile v Sloveniji v povprečju za 7 % dražje kot na Slovaškem. Še najbolj so slovenske cene presegale slovaške pri margarinah za peko in pri olivnem olju (za 14 %). V Sloveniji je bilo cenejše kot na Slovaškem le bučno olje (za 30 %). To je tudi eden od sedmih proizvodov, ki so bili v Sloveniji za 30 in več % cenejši kot na Slovaškem.

Ostali živilski proizvodi so bili v Sloveniji za 19 % dražji kot na Slovaškem (tabela 20). Med skupno 29 izdelki sta bila v Sloveniji cenejša kot v primerjani državi le hrana za pse (briketi) in keksi. Slaba polovica ostalih živilskih izdelkov je bila v Sloveniji za več kot 20 % dražja kot na Slovaškem. Bistveno dražja kot na Slovaškem je bila podskupina drugi prehrambeni izdelki (za 30 %), kamor sodijo tudi med, pražena kava in majoneza. Ti izdelki so bili v Sloveniji za 40 in več % dražji kot na Slovaškem.

Tabela 20: Ravni cenjskih paritet ostalih živilskih proizvodov (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Sladkor	0,03	106
	Kakav in kakavovi proizvodi	0,04	120
	Bonboni	0,03	108
	Keksi in podobno	0,03	115
	Drugi prehrambeni izdelki	0,04	130
	Začimbe	0,04	128
	Hrana za domače živali	0,03	106
13	OSTALI ŽIVILSKI PROIZVODI	0,04	119

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

4.1.2 Pijače in cigarete

Blagovna skupina pijače in cigarete temelji na opazovanju 18 reprezentativnih pijač, tako alkoholnih kot brezalkoholnih, in treh reprezentantov cigaret.

Iz podatkov v tabeli 21 vidimo, da so bile aprila 2007 cene pijač v Sloveniji v povprečju za 21 % višje kot na Slovaškem. Cenejši kot na Slovaškem so bili v Sloveniji štirje od 18 reprezentantov pijač. To so bili: ledeni čaj, namizno belo in rdeče vino ter coca-cola v pločevinki. Cene cigaret so se v Sloveniji razlikovale od cen primerljivih proizvodov na Slovaškem le za 4 %.

Tabela 21: Ravni censkih paritet pijač in cigaret (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Vina	0,04	122
	Žgane pijače	0,04	124
	Pivo	0,04	119
	Brezalkoholne pijače	0,04	122
14	PIJAČE	0,04	121
15	CIGARETE	0,03	104
	PIJAČE IN CIGARETE	0,03	112

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

4.1.3 Prediva in tkanine

Blagovno skupino prediva in tkanine tvori 15 reprezentativnih izdelkov, ki smo jih združili v štiri podskupine: volna in niti (3 izdelki), volnene tkanine (6 izdelkov), bombažne tkanine (3 izdelki) in svilene tkanine (3 izdelki) (tabela 22).

Tabela 22: Ravni censkih paritet prediv in tkanin (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
16	VOLNA IN NITI	0,04	136
17	VOLNENE TKANINE	0,03	114
18	BOMBAŽNE TKANINE	0,04	134
19	SVILENE TKANINE	0,04	144
	PREDIVA IN TKANINE	0,04	126

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Kot celota je bila ta blagovna skupina v Sloveniji za 26 % dražja kot na Slovaškem. Najbolj so bile slovenske cene višje od slovaških pri svilenih tkaninah (za 44 %). Med posameznimi dražjimi proizvodi izstopata bombaž za pletenje in tkanina iz viskoze, ki sta bila v Sloveniji za več kot 80 % dražja kot na Slovaškem. Nižjo ceno kot na Slovaškem je v Sloveniji dosegla le mešanica volne (za 3 %). Cene dobre polovice izdelkov so bile v Sloveniji za več kot 20 % višje od tistih na Slovaškem.

4.1.4 Gotovi tekstilni izdelki

Tabela 23 kaže censke paritete in ravni censkih paritet gotovih tekstilnih izdelkov. V tej blagovni skupini smo opazovali 67 reprezentativnih proizvodov, ki smo jih po lastnostih razvrstili v šest podskupin.

Tabela 23: Ravni censkih paritet gotovih tekstilnih izdelkov (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
20	TRIKOTAŽNA OBLAČILA	0,03	95
21	NOGAVICE	0,03	107
22	PERILO	0,03	96
23	KONFEKCIJA OBLEKE	0,03	109
24	KONFEKCIJA ZA GOSPODINJSTVO	0,04	122
25	TALNE PREPROGE	0,03	101
	GOTOVI TEKSTILNI IZDELKI	0,03	107

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke,

Skupina se skupaj z blagovno podskupino gradbeni material uvršča na zadnje mesto blagovnih skupin, ki so bile v Sloveniji dražje kot na Slovaškem. Najdražja je bila podskupina konfekcija za gospodinjstvo, cenejši pa sta bili skupini trikotažna oblačila in perilo. Od vseh opazovanih blagovnih postavk jih je bilo 70 % takih, ki so bile v Sloveniji dražje kot v primerjani državi. Trije proizvodi v tej skupini so bili v Sloveniji dražji kot na Slovaškem za 50 in več %: sintetična odeja (za 101 %), posteljnina iz damasta (za 69 %), (za 60 %) in kravata (za 50 %). Sintetična odeja je eden od skupno sedmih proizvodov, ki so bili v Sloveniji za več kot 100 % dražji kot na Slovaškem. Med cenejšimi proizvodi izstopajo moška majica, klasične moške spodnjice in moški dežni plašč, ki so bili v Sloveniji za 15 in več % cenejši kot na Slovaškem.

Tabela 24: Ravni cenских paritet perila in konfekcijske obleke (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Konfekcija perila	0,03	104
	Trikotažno spodnje perilo	0,03	92
22	PERILO	0,03	96
	Moška oblačila	0,03	111
	Ženska oblačila	0,03	109
	Otroška oblačila	0,03	105
23	KONFEKCIJA OBLEKE	0,03	109

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Za 4 % je bilo v Sloveniji cenejšje perilo (tabela 24). V blagovni podskupini trikotažno spodnje perilo je bilo šest od devetih izdelkov v Sloveniji cenejših od primerljivih slovaških proizvodov in posledično je bilo nižje tudi povprečje cen celotne podskupine (za 8 %). Pri nakupu oblačil je bilo treba v Sloveniji v povprečju plačati za 9 % več kot na Slovaškem. Med osemindvajsetimi proizvodi, ki smo jih primerjali v okviru konfekcije obleke, izstopajo kravata, moški sako, ženski plašč, moška obleka, žensko krilo in ženske kopalke, ki so bili v Sloveniji za več kot 20 % dražji kot na Slovaškem.

4.1.5 Usnjeni izdelki

V vzorcu usnjenih izdelkov smo primerjali cene reprezentativnih proizvodov obutve (18) in usnjene galanterije (6) (tabela 25)

Tabela 25: Ravni cenских paritet usnjenih izdelkov (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Moška obutev	0,03	112
	Ženska obutev	0,03	105
	Otroška obutev	0,03	107
	Ostala obutev	0,02	63
26	OBUTEV SKUPAJ	0,03	91
27	USNJENA GALANTERIJA	0,03	98
	USNJENI IZDELKI	0,03	92

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Usnjeni izdelki so bili v Sloveniji za 8 % cenejši kot na Slovaškem. Pri obutvi, ki je bila v Sloveniji za 9 % cenejša kot na Slovaškem, so bile absolutno dražje podskupine moške, ženske in otroške obutve, medtem ko je bila ostala obutev v Sloveniji v povprečju cenejša kot v primerjani državi. Vsi štirje proizvodi, ki tvorijo skupino ostala obutev, so bili v Sloveniji cenejši od

primerljivih slovaških proizvodov. V tej skupini najdemo tudi športne copate za košarko, ki so bili najcenejši posamezni proizvod med vsemi 503 opazovanimi proizvodi. Med dražjimi proizvodi pri obutvi, ki jih je bilo vsega skupaj trinajst od skupno osemnajstih proizvodov, so bili v Sloveniji najdražji moški športni sandali (za 29 %). Polovica artiklov je imela v Sloveniji do 10 % višjo ceno kot na Slovaškem.

Edina opazovana proizvoda pri usnjeni galanteriji, ki sta bila v Sloveniji cenejša, sta bila šolski nahrbtnik in moške usnjene rokavice. Ostali izdelki so bili v Sloveniji dražji od podobnih artiklov v primerjani državi. Najdražji je bil moški pas (za 9 %). Skupaj so bili proizvodi usnjene galanterije v Sloveniji v povprečju za 2 % cenejši kot na Slovaškem.

4.1.6 Razsvetljava in kurjava

Blagovno skupino razsvetljava in kurjava sestavljajo tri podskupine: električna energija za gospodinjstvo, sredstva za razsvetljavo in kurjava. Skupaj smo primerjali cene 10 reprezentativnih proizvodov.

Proizvodi v tej blagovni skupini so bili aprila 2007 v Sloveniji za 13 % cenejši kot na Slovaškem (tabela 26). S tem je ta blagovna skupina zasedla prvo mesto med blagovnimi skupinami, ki so bile v Sloveniji cenejše kot na Slovaškem.

Proizvode lahko strukturiramo v štiri skupine. V prvo skupino smo razvrstili proizvode, ki so bili v Sloveniji izrazito cenejši (za 25 in več %) v primerjavi s Slovaško. Ta proizvoda sta bila električna energija za gospodinjstva (dnevna tarifa) in zidno stikalo. Drugo skupino tvorijo proizvodi, ki so bili v Sloveniji cenejši za manj kot 10 %. To so: kurilno olje, drva za kurjavo in plin butan v jeklenkah. V tretjo skupino smo združili proizvode, ki so imeli v Sloveniji enako ceno ali pa so bili do 15 % dražji od artiklov na Slovaškem (navadna žarnica, zemeljski plin in varčna žarnica). V četrti skupini sta najdražja reprezentanta te skupine, ki sta bila dražja od primerljivih slovaških izdelkov za več kot 40 % (1,5V in 9V baterijska vložka).

Tabela 26: Ravni cenских paritet razsvetljave in kurjave (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Električna energija za gospodinjstvo	0,02	71
	Sredstva za razsvetljavo	0,04	119
	Kurjava	0,03	98
28	RAZSVETLJAVA IN KURJAVA	0,03	87

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

4.1.7 Oprema za gospodinjstvo

V tabeli 27 so podane censke paritete in ravni cenских paritet opreme za gospodinjstvo. V tej blagovni skupini je zajetih 51 reprezentativnih proizvodov, od tega 11 reprezentantov pohištva, 11 reprezentantov posode in pribora, 6 reprezentantov drugih predmetov za gospodinjstvo in 23 reprezentantov električnih aparatov za gospodinjstvo.

Tabela 27: Ravni cenjskih paritet opreme za gospodinjstvo (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
29	POHIŠTVO	0,03	116
30	POSODA IN PRIBOR	0,04	122
31	DRUGI PREDMETI ZA GOSPODINJSTVO	0,04	121
32	ELEKTRIČNI APARATI ZA GOSPODINJSTVO	0,03	103
	OPREMA ZA GOSPODINJSTVO	0,03	112

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Oprema za gospodinjstvo je bila v Sloveniji dražja kot na Slovaškem za 12 %. Vse blagovne podskupine so bile v Sloveniji dražje kot na Slovaškem. Le štirje izdelki od skupno 51 znotraj te blagovne skupine so bili v Sloveniji cenejši kot na Slovaškem. Cene sedmih izdelkov so bile v Sloveniji enake cenam na Slovaškem, ostali izdelki pa so bili v Sloveniji dražji od podobnih artiklov v primerjani državi. Šest proizvodov je bilo celo dražjih za več kot 40 %: kozarec za vino (za 93 %), ekonom lonec (za 85 %), nerjaveči jedilni pribor (za 62 %), kuhinjski stol (za 59 %), plastično vedro (za 45 %) in plastična posoda (za 41 %).

Pri blagovni skupini pohištvo izstopajo kuhinjski stol, kuhinjska garnitura in kuhinjska miza. Prva dva artikla sta bila v Sloveniji izrazito dražja kot na Slovaškem (za več kot 38 %), zadnji pa je pri nas dosegel enako ceno kot v primerjani državi.

Tabela 28: Ravni cenjskih paritet posode in pribora (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Posoda iz stekla	0,04	122
	Posoda iz porcelana	0,03	104
	Kovinska posoda	0,04	125
	Jedilni pribor	0,05	162
30	POSODA IN PRIBOR	0,04	122

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Znotraj skupine posoda in pribor so bile vse opazovane blagovne podskupine v Sloveniji dražje kot na Slovaškem (tabela 28). Občutno dražji kot na Slovaškem je bil v Sloveniji jedilni pribor, in sicer kar za 62 %.

Cene električnih aparatov za gospodinjstvo so bile v Sloveniji v povprečju za 3 % višje od slovaških (tabela 29). Dobra četrtina električnih aparatov za gospodinjstvo je imela v Sloveniji enako ceno kot na Slovaškem. 57 % cen opazovanih izdelkov v tej skupini pa je bilo v Sloveniji do deset odstotkov višjih od tistih na Slovaškem.

Tabela 29: Ravni cenjskih paritet električnih aparatov za gospodinjstvo (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Audio-video oprema	0,03	102
	Toplotne naprave	0,03	101
	Hladilne naprave	0,03	101
	Ostale naprave	0,03	106
32	ELEKTRIČNI APARATI ZA GOSPODINJSTVO	0,03	103

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

4.1.8 Higijenske potrebščine in zdravila

V vzorcu te blagovne skupine smo zajeli skupaj 46 reprezentativnih proizvodov. Od tega smo primerjali cene 35 reprezentantov higijenskih potrebščin ter 11 reprezentantov zdravil in zdravstvenih pripomočkov (tabela 30).

Ta blagovna skupina je bila v Sloveniji dražja kot na Slovaškem v povprečju za 18 %. Izrazito dražja so bila v Sloveniji v primerjavi s Slovaško zdravila in zdravstveni pripomočki (za 37 %). V tej blagovni podskupini je tudi sirup proti kašlju, ki je bil eden od sedmih proizvodov, katerih cene so v Sloveniji presegle cene na Slovaškem za več kot enkrat. Njegova cena je bila višja od slovaške za 113 %. Druga skrajnost med zdravili so vitaminske tablete, ki so bile v Sloveniji za 4 % cenejše kot na Slovaškem.

Tabela 30: Ravni cenjskih paritet higijenskih potrebščin in zdravil (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Pralna sredstva	0,03	112
	Toaletno-kozmetični proizvodi	0,03	111
	Proizvodi za osebno higieno	0,03	106
	Proizvodi za stanovanjsko higieno	0,03	111
33	HIGIENSKÉ POTREBŠČINE SKUPAJ	0,03	110
	Zdravila	0,04	149
	Zdravstveni pripomočki	0,03	109
34	ZDRAVILA IN ZDRAVSTVENI PRIPOMOČKI	0,04	137
	HIGIENSKÉ POTREBŠČINE IN ZDRAVILA	0,04	118

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Dražje kot na Slovaškem so bile tudi higijenske potrebščine (za 10 %). Razpon cen posameznih proizvodov znotraj te blagovne skupine je velik. Skupaj je bilo štiri petine proizvodov te blagovne podskupine v Sloveniji dražjih kot v primerjani državi. Trije proizvodi so bili v Sloveniji dražji kot na Slovaškem za več kot 30 % (sredstvo za strojno

pomivanje posode, barvni preliv za lase in gobica za pomivanje). Med štirimi cenejšimi proizvodi pri higienskih potrebščinah je bil najcenejši tekoči detergent za posodo (za 7 %).

4.1.9 Sredstva za izobraževanje, kulturo in razvedrilo

V tabeli 31 so navedene censke paritete in ravni censkih paritet sredstev za izobraževanje, kulturo in razvedrilo. Rezultate smo dobili s primerjavo cen 27 sredstev za izobraževanje, 8 sredstev za kulturo (časopis in revije) in 26 sredstev za razvedrilo.

Tabela 31: Ravni censkih paritet sredstev za izobraževanje, kulturo in razvedrilo (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/TECB; ECB = 100
	Knjige in učbeniki	0,05	163
	Računalniška oprema	0,03	111
	Šolski pribor	0,04	125
35	SREDSTVA ZA IZOBRAŽEVANJE	0,04	127
36	SREDSTVA ZA KULTURO	0,03	97
	Glasbila in drugo	0,03	110
	Športni rekviziti	0,03	103
	Ostalo	0,03	107
	Cvetje in izdelki za vrtnarstvo	0,04	127
37	SREDSTVA ZA RAZVEDRILO	0,03	106
	SREDST. ZA IZOB., KULT. IN RAZVEDRILO	0,03	113

CP = censka pariteta; ECB = tečaj Evropske centralne banke.

Povprečne cene te blagovne skupine so bile aprila 2007 v Sloveniji višje kot na Slovaškem za 13 %. Izrazito dražja kot na Slovaškem so bila sredstva za izobraževanje, medtem ko so bila sredstva za kulturo v Sloveniji cenejša kot na Slovaškem.

K visokim povprečnim cenam sredstev za izobraževanje v Sloveniji so prispevali predvsem knjige in učbeniki, ki so bili v Sloveniji v povprečju dražji od primerljivih proizvodov na Slovaškem za 63 %. Med temi proizvodi je bil denimo računalniški priročnik dražji za 110 %, žepni slovar pa za 71 %. Med sredstvi za kulturo, ki so bila za 3 % cenejša kot na Slovaškem, so bile cene petih reprezentantov (63 %) v Sloveniji nižje od slovaških.

Le 10 od skupno 61 proizvodov za izobraževanje, kulturo in razvedrilo je bilo v Sloveniji cenejših kot na Slovaškem, med njimi je bila polovica cenejša za več kot 20 %. Med te izdelke sodijo: tedenski reviji za mladino oziroma odrasle, računalniška igrice, revija Men's health in miška za osebni računalnik.

4.1.10 Prometna sredstva in deli za vozila

Povprečne cene blagovne skupine prometna sredstva in deli za vozila so bile aprila 2007 v Sloveniji za 2 % nižje kot na Slovaškem. Skupaj smo primerjali cene 26 reprezentativnih proizvodov, od tega 15 avtomobilov, treh koles, enega motornega kolesa in sedmih delov za vozila. Rezultati so zbrani v tabeli 32.

Blagovni podskupini v Sloveniji, ki sta bili cenejši kot na Slovaškem, sta bili avtomobili in motorna kolesa. Najdražja blagovna podskupina so kolesa.

Omenimo še proizvode, ki so bili v Sloveniji izrazito dražji oziroma izrazito cenejši od proizvodov primerjane države. Med prve se uvrščata avtomobilski plašč in žensko kolo, ki sta bila dražja za več kot 30 %. V drugi skupini proizvodov izstopa motorno kolo, ki je bilo cenejše za 31 %, plašč za motorno kolo ter avtomobila Renault Megane in Scenic pa so bili cenejši za 12 do 15 %. 73 % cen opazovanih proizvodov v tej skupini je bilo v Sloveniji do deset odstotkov višjih oziroma nižjih od tistih na Slovaškem.

Tabela 32: Ravni cenских paritet prometnih sredstev in delov za vozila (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/TECB; ECB = 100
	Avtomobili	0,03	94
	Kolesa	0,03	116
	Motorna kolesa	0,02	69
	Deli za vozila	0,03	112
38	PROMETNA SREDSTVA IN DELI ZA VOZILA	0,03	98

CP = censka pariteta; ECB = tečaj Evropske centralne banke.

4.1.11 Tekoča goriva in maziva

Izidi primerjave cen petih reprezentantov tekočih goriv in maziv so zbrani v tabeli 39. V Sloveniji je bilo treba za te proizvode odšteti v povprečju za 7 % manj kot na Slovaškem. Med posameznimi cenejšimi proizvodi pri tekočih gorivih in mazivih izstopata 98-oktanski bencin in plinsko olje, ki sta bila za 12 % cenejša. Aditiv, ki je bil v Sloveniji za 31 % dražji kot na Slovaškem, je bil najdražji posamezni proizvod te skupine.

Tabela 33: Ravni cenских paritet tekočih goriv in maziv (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/TECB; ECB = 100
39	TEKOČA GORIVA IN MAZIVA	0,03	93

CP = censka pariteta; ECB = tečaj Evropske centralne banke.

4.1.12 Kmetijsko orodje in oprema

Kmetijsko orodje in oprema sta bila v Sloveniji v aprilski primerjavi cen za 28 % dražja kot na Slovaškem (tabela 34). Gre za drugo najdražjo blagovno skupino. Primerjali smo cene šestih reprezentantov kmetijskega orodja in treh reprezentantov opreme za kmetijstvo.

Kmetijsko orodje je bilo v Sloveniji za 15 % dražje kot na Slovaškem, cene opreme za kmetijstvo pa so bile v povprečju višje od cen primerljivih izdelkov na Slovaškem za 29 %. Vsi reprezentativni proizvodi so bili v Sloveniji dražji kot na Slovaškem, izrazito dražji pa so bili električne škarje za živo mejo (za 63 %), aluminijasta A lestev (za 28 %) in motika (za 25 %). Najcenejši izdelek, a še zmeraj dražji kot na Slovaškem, je bila sekira. Njena cena je bila v Sloveniji višja od cene na Slovaškem le za 2 %.

Tabela 34: Ravni cenских paritet kmetijskega orodja in opreme (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
40	KMETIJSKO ORODJE	0,03	115
41	OPREMA ZA KMETIJSTVO	0,04	129
	KMETIJSKO ORODJE IN OPREMA	0,04	128

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

4.1.13 Gradbeni material

Tabela 35 prinaša primerjavo cen gradbenega materiala. Skupaj smo primerjali dvanajst reprezentativnih proizvodov, ki so bili v Sloveniji v povprečju za 7 % dražji od proizvodov na Slovaškem.

Proizvode lahko strukturiramo v tri skupine. V prvo skupino smo razvrstili proizvode, ki so bili v Sloveniji cenejši v primerjavi s Slovaško. To so vrtalnik Black&Decker, električni razdelilec in kladivo. Drugo skupino tvorijo proizvodi, ki so imeli enako ceno ali pa so bili v Sloveniji dražji za 10 % in manj. To so lepilo za keramične ploščice, laminat, cement, žebli in izolirni trak. V tretjo skupino pa smo združili proizvode, ki so bili v Sloveniji dražji od artiklov na Slovaškem za več kot 10 % (stiropor, mavčna plošča, meter in okensko steklo).

Tabela 35: Ravni cenских paritet gradbenega materiala (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
42	GRADBENI MATERIAL	0,03	107

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

4.2 Storitve

Primerjava cen storitev pokaže, da so bile le-te aprila 2007 v Sloveniji kar za 51 % višje kot na Slovaškem (tabela 36). 98 opazovanih storitev smo razvrstili v 10 podskupin. V vzorcu smo upoštevali 14 reprezentantov obrtnih storitev, 13 reprezentantov osebnih storitev, 3 reprezentante stanarine, 4 reprezentante komunalnih storitev, 4 reprezentante finančnih in drugih storitev, 11 reprezentantov storitev za izobraževanje in kulturo, 3 reprezentante storitev družbenega varstva, 7 reprezentantov prometnih storitev, 26 reprezentantov gostinsko-hotelskih storitev in 13 reprezentantov komunikacij.

Vse skupine storitev so bile v Sloveniji dražje od primerljivih storitev na Slovaškem. Kot izrazito dražje lahko izpostavimo storitve družbenega varstva (za 213 %), storitve za izobraževanje in kulturo (za 84 %) in prometne storitve (za 75 %).

Med 98 storitvami je bilo v Sloveniji kar 86 storitev dražjih kot na Slovaškem. Porazdelitev dražjih storitev je bila naslednja: 37 % storitvenih postavk je bilo v Sloveniji dražjih kot na Slovaškem do 25 %. Druga večja skupina storitev, v kateri je bilo 22 % storitvenih postavk, je bila dražja od storitev na Slovaškem od 26 % do 50 %. V tretji skupini storitev, ki so bile v Sloveniji dražje od 51 do 75 %, najdemo znova 22 % storitev, v zadnjo skupino pa smo razvrstili storitve, ki so bile za 76 in več odstotkov dražje. Takih je bilo 19 %. Najdražja posamezna storitev med vsemi 98 opazovanimi storitvami je bil izdatek za dijaški dom. Sledijo mu izdatek za študentski dom, vožnja z avtobusom v razdalji 60 kilometrov, mineralna voda, izdatek za vrtec (polna cena) in RTV naročnina. Cene teh storitev so bile v Sloveniji za več kot 160 % višje od slovaških.

Tabela 36: Ravni censkih paritet storitev (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/TECB; ECB = 100
43	OBRTNE STORITVE IN POPRAVILA	0,04	141
44	OSEBNE IN DRUGE STORITVE SKUPAJ	0,05	173
45	STANARINA	0,04	136
46	KOMUNALNE STORITVE	0,05	160
47	FINANČNE IN DRUGE STORITVE	0,04	118
48	STORITVE ZA IZOBRAŽEVANJE IN KULTURO	0,06	184
49	STORITVE DRUŽBENEGA VARSTVA	0,09	313
50	PROMETNE STORITVE	0,05	175
51	GOSTINSKE IN HOTELSKE STORITVE	0,04	121
52	KOMUNIKACIJE	0,04	135
	STORITVE	0,05	151

CP = censka pariteta; ECB = tečaj Evropske centralne banke.

Med desetimi storitvami, ki so bile v Sloveniji cenejše kot na Slovaškem, so bile štiri cenejše za manj kot 10 %. Izrazito cenejša kot na Slovaškem je bila v Sloveniji mesečna naročnina na ISDN telefonski priključek. Med šestimi najcenejšimi storitvami najdemo poleg že omenjene mesečne naročnine še: pisemsko znamko v domačem prometu (za 20 %),

impulz za klic iz mobilnega telefona (predplačniški paket) v istem omrežju, prenos dvokilogramske pošiljke s hitro pošto in uro parkiranja v garažni hiši (za 15 %) ter obrok hitre hrane – Happy Meal (za 12 %).

V nadaljevanju bomo izpostavili še ravni censkih paritet nekaterih izbranih storitev. Avtomobili so bili v Sloveniji za 6 % cenejši kot na Slovaškem, zato pa je pri nas dražje njihovo servisiranje in vzdrževanje. Tako je treba za popravilo avtomobila v Sloveniji odšteti za 39 % več kot na Slovaškem, za zamenjavo olja in filtra 25 % več, za zamenjavo koles in njihovo uravnoteženje 20 % več, pranje avtomobila pa je bilo pri nas za 10 % dražje. Dražja kot na Slovaškem sta tudi obvezno zavarovanje vozila (za 16 %) in tehnični pregled vozila (za 11 %). Najdražja obrtna storitev v Sloveniji je bila izdelava ključa (za 104 %).

77 % cen opazovanih osebnih storitev je bilo v Sloveniji za več kot 35 odstotkov višjih od tistih na Slovaškem. Posamezne storitve v tej skupini so bile v Sloveniji tudi za enkrat in več dražje kot v primerjani državi (fotografiranje za osebno izkaznico, kemično čiščenje ženskega plašča in žensko striženje).

Stanarina je bila v Sloveniji za 36 % dražja od primerljivih storitev na Slovaškem. Še najbolj so bile slovenske cene višje od slovaških pri stanarini za dvosobno stanovanje v centru mesta (za 45 %). Cene komunalnih storitev v Sloveniji so presegale slovaške za 60 %. Najdražja storitev te skupine je bilo ogrevanje stanovanja na daljavo iz toplotne (za 74 %). Edina opazovana storitev, ki je bila v Sloveniji cenejša, je bila ura parkiranja v garaži.

Še najmanj so bile slovenske cene višje od slovaških pri finančnih in drugih storitvah (za 18 %). Druga skrajnost so storitve družbenega varstva, ki so bile v Sloveniji v povprečju za 213 % dražje kot na Slovaškem.

Za storitvami družbenega varstva so bile storitve za izobraževanje in kulturo druga najdražja storitvena skupina. Dostop do interneta je bila edina storitev v Sloveniji, ki je bila v tej skupini cenejša kot na Slovaškem (za 2 %). Najdražja storitev v Sloveniji, to je RTV naročnina, pa je presegla ceno primerljive storitve na Slovaškem za 163 %. Za več kot enkrat je bil v Sloveniji višji tudi izdatek za obisk fitnesa.

Tretje mesto najdražjih storitev so zasedle prometne storitve, ki so bile v Sloveniji za 75 % dražje kot na Slovaškem. Izpostavljamo avtobusni prevoz v razdalji 60 kilometrov in izdatek za vožnjo s taksijem v mestu. Prvo zato, ker je bila to najdražja storitev omenjene podskupine (za 188 %), drugo pa zato, ker je njena slovenska cena presegla slovaško le za 4 %.

Razpon cen posameznih komunikacijskih storitev, ki so bile v Sloveniji za 35 % dražje kot na Slovaškem, je velik. Štiri opazovane storitve so imele v Sloveniji nižjo ceno kot na Slovaškem (mesečna naročnina na ISDN telefonski priključek, znamka za pismo v domačem prometu, prenos dvokilogramske pošiljke s hitro pošto in impulz za klic iz mobilnega telefona-predplačniški paket). Izrazito dražji kot na Slovaškem so bili v Sloveniji: poštnina za dvokilogramski paket (za 73 %), minuta telefonskega pogovora s tujino (za 67 %) in impulz za klic iz mobilnega telefona (naročniški paket) ter prednaročniška SIM kartica brez impulzov (oba za 64 %).

Posebej predstavljamo še skupino gostinske in hotelske storitve (tabela 37). Tovrstne storitve so bile v Sloveniji za 21 % dražje kot na Slovaškem. V tej skupini izstopajo gostinske storitve. Njihova raven cen je bila v Sloveniji v povprečju za 36 % višja kot na Slovaškem. Še

najmanj so bile slovenske cene višje od slovaških pri hitri hrani (za odstotek). V tej storitveni podskupini so tudi vse štiri gostinsko-hotelske storitve, ki so bile v Sloveniji cenejše kot na Slovaškem.

Tabela 37: Ravni cenских paritet gostinskih in hotelskih storitev (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Gostinske storitve	0,04	136
	Hotelske storitve	0,04	128
	Hitra hrana	0,03	101
51	GOSTINSKE IN HOTELSKE STORITVE	0,04	121

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

5. CENSKE "DISPARITETE" V SLOVENIJI – RELATIVNA PRIMERJAVA

V četrtem poglavju smo s pomočjo absolutne primerjave (primerjava censke paritete z deviznim tečajem) pokazali, katere blagovne skupine so v Sloveniji dražje oziroma cenejše kot na Slovaškem.

Pri mednarodnih primerjavah cen pa nas zanimajo še relativne primerjave oziroma t. i. censke disparitete. Do censkih disparitet pride, ko censka pariteta določenega blaga oziroma skupine blaga znatneje odstopa od agregatne censke paritete (paritete kupne moči). Z enačbo to razmerje zapišemo kot:

$$\frac{\text{Raven censke paritete blagovne skupine}}{\text{Agregatna censka pariteta}} = \frac{\text{Censka pariteta blagovne skupine}}{\text{Agregatna censka pariteta}} \cdot 100 = \frac{CP}{ACP} \cdot 100 \quad (9).$$

Pri primerjavi censkih paritet blagovnih skupin z agregatno censko pariteto upoštevamo kot referenčno vrednost censka razmerja na Slovaškem. Raven censke paritete blagovne skupine pokaže, za koliko odstotkov je ta blagovna skupina v Sloveniji relativno dražja oziroma relativno cenejša od povprečja celotnega vzorca v Sloveniji.

Če je raven censke paritete večja od 100, potem je blagovna skupina relativno dražja, če pa je raven censke paritete manjša od 100, potem je blagovna skupina relativno cenejša od agregatne censke paritete oziroma paritete kupne moči. Censke "disparitete" v Sloveniji prikazujemo v tabeli 38.

V nasprotju z absolutno primerjavo, dosegajo pri relativni primerjavi cene blaga nižjo raven, cene storitev pa imajo tudi po tej primerjavi višjo raven. Tako so storitve v Sloveniji v povprečju za 25 % dražje od povprečja celotnega vzorca opazovanih proizvodov in storitev, blago pa je za 8 % cenejše od povprečja opazovanega vzorca.

Kar deset od trinajstih blagovnih skupin je imelo v Sloveniji podpovprečno raven cen. Največje disparitete najdemo pri razsvetljavi in kurjavi, usnjenih izdelkih ter pri tekočih gorivih in mazivih. Te skupine so bile v Sloveniji cenejše v primerjavi s Slovaško (absolutna primerjava).

Nadpovprečno raven cen pa dosegajo v Sloveniji cene živil, kmetijskega orodja in opreme ter cene prediv in tkanin. Blagovna skupina živil je bila tudi najdražja blagovna skupina v Sloveniji po absolutni primerjavi censkih paritet.

Censka pariteta 32 % vseh opazovanih blagovnih postavk in 59 % storitev je bila višja od agregatne censke paritete. 16 proizvodov in 14 storitev je bilo za več kot 50 % dražjih od povprečja vzorca. Za več kot 40 % pa je bilo cenejših od povprečja vzorca osem proizvodov in ena storitev.

Največji dispariteti pri posameznih proizvodih med 601 opazovanim proizvodom in storitvijo najdemo pri izdatku za dijaški dom (za 213 % višja od agregatne censke paritete) in pri športnih copatih za košarko (za 64 % nižja od povprečja vzorca). Prav ta dva artikla sta bila v Sloveniji najdražja oziroma najcenejša v primerjavi s Slovaško (absolutna primerjava).

Tabela 38: Ravni cenских paritet – relativna primerjava (april 2007; primerjava s Slovaško)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/ACP; ACP = 100
I	ŽIVILA	0,04	109
II	PIJAČE IN CIGARETE	0,03	93
III	PREDIVA IN TKANINE	0,04	104
IV	GOTOVI TEKSTILNI IZDELKI	0,03	88
V	USNJENI IZDELKI	0,03	76
VI	RAZSVETLJAVA IN KURJAVA	0,03	72
VII	OPREMA ZA GOSPODINSTVO	0,03	93
VIII	HIGIENSKE POTREBŠČINE IN ZDRAVILA	0,04	98
IX	SREDST. ZA IZOB., KULT. IN RAZVEDRILO	0,03	93
X	PROMETNA SREDSTVA IN DELI ZA VOZILA	0,03	80
XI	TEKOČA GORIVA IN MAZIVA	0,03	77
XII	KMETIJSKO ORODJE IN OPREMA	0,04	105
XIII	GRADBENI MATERIAL	0,03	89
	BLAGO (I-XIII)	0,03	92
XIV	STORITVE	0,05	125
	SKUPAJ (I-XIV)	0,04	100

CP = censka pariteta; ACP = agregatna censka pariteta (pariteta kupne moči).

Podrobnejši prikaz cenških disparitet v Sloveniji (za 52 blagovnih in storitvenih skupin) podajamo v tabeli 39.

Pri blagu je imelo v Sloveniji 26 ali 62 % vseh blagovnih skupin raven cen, ki je bila nižja od agregatne censke paritete. Za dvajset in več odstotkov so bile nižje ravni cen pri šestih skupinah. To so: razsvetljava in kurjava, obutev, tekoča goriva in maziva, perilo, trikotna oblačila in sredstva za kulturo. Za 10 do 19 % pa so v Sloveniji za agregatno censko pariteto zaostajale cene skupin: prometna sredstva in deli za vozila, usnjena galanterija, sveže ribe, talne preproge, električni aparati za gospodinjstvo, cigarete, gradbeni material, nogavice, maščobe in konfekcija obleke. Pri nadpovprečnih ravneh cen izpostavljamo izdelke iz žit. Njihova raven je bila za 36 % višja od povprečja celotnega vzorca v Sloveniji.

Pri storitvah najdemo v Sloveniji le eno skupino storitev, ki je imela podpovprečno raven cen. To so bile finančne in druge storitve. Razpon odstopanja ravni cen navzgor je pri storitvah bistveno večji kot pri blagu. Tako je bilo največje odstopanje pri storitvah za 213 % (izdatek za dijaški dom), pri blagu pa za 105 % (polnozrnat kruh). Polovica skupin, ki je presegla agregatno censko pariteto, jo je presegla za več kot 40 %. Sem sodijo storitve družbenega varstva, storitve za izobraževanje in kulturo, prometne storitve ter osebne in druge storitve.

Tabela 39: Ravni censkih paritet – relativna primerjava (april 2007; primerjava s Slovaško)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/SKK	Raven censke paritete CP/ACP; ACP = 100
1	SVEŽE VRTNINE	0,04	118
2	SVEŽE SADJE	0,04	99
3	KOKOŠJA JAJCA	0,03	94
4	SVEŽE RIBE	0,03	81
5	IZDELKI IZ ŽIT	0,05	136
6	PREDELANE IN KONZERVIRANE VRTNINE	0,04	114
7	PREDELANO IN KONZERVIRANO SADJE	0,04	124
8	SVEŽE MESO	0,04	107
9	PREDELANO IN KONZERVIRANO MESO	0,04	120
10	PREDELANE IN KONZERVIRANE RIBE	0,04	99
11	SVEŽE IN PREDELANO MLEKO	0,03	93
12	MAŠČOBE	0,03	89
13	OSTALI ŽIVILSKI PROIZVODI	0,04	99
14	PIJAČE	0,04	100
15	CIGARETE	0,03	86
16	VOLNA IN NITI	0,04	112
17	VOLNENE TKANINE	0,03	94
18	BOMBAŽNE TKANINE	0,04	111
19	SVILENE TKANINE	0,04	119
20	TRIKOTAŽNA OBLAČILA	0,03	79
21	NOGAVICE	0,03	89
22	PERILO	0,03	79
23	KONFEKCIJA OBLEKE	0,03	90
24	KONFEKCIJA ZA GOSPODINJSTVO	0,04	101
25	TALNE PREPROGE	0,03	84
26	OBUTEV SKUPAJ	0,03	75
27	USNJENA GALENTERIJA	0,03	81
28	RAZSVETLJAVA IN KURJAVA	0,03	72
29	POHIŠTVO	0,03	96
30	POSODA IN PRIBOR	0,04	101
31	DRUGI PREDMETI ZA GOSPODINJSTVO	0,04	100
32	ELEKTRIČNI APARATI ZA GOSPODINJSTVO	0,03	85
33	HIGIENSKE POTREBŠČINE SKUPAJ	0,03	91
34	ZDRAVILA IN ZDRAVSTVENI PRIPOMOČKI	0,04	113
35	SREDSTVA ZA IZOBRAŽEVANJE	0,04	105
36	SREDSTVA ZA KULTURO	0,03	80
37	SREDSTVA ZA RAZVEDRILO	0,03	94

38	PROMETNA SREDSTVA IN DELI ZA VOZILA	0,03	81
39	TEKOČA GORIVA IN MAZIVA	0,03	77
40	KMETIJSKO ORODJE	0,03	95
41	OPREMA ZA KMETIJSTVO	0,04	107
42	GRADBENI MATERIAL	0,03	89
43	OBRTNE STORITVE IN POPRAVILA	0,04	117
44	OSEBNE IN DRUGE STORITVE SKUPAJ	0,05	143
45	STANARINA	0,04	113
46	KOMUNALNE STORITVE	0,05	133
47	FINANČNE IN DRUGE STORITVE	0,04	98
48	STORITVE ZA IZOBRAŽEVANJE IN KULTURO	0,06	152
49	STORITVE DRUŽBENEGA VARSTVA	0,09	259
50	PROMETNE STORITVE	0,05	144
51	GOSTINSKE IN HOTELSKE STORITVE	0,04	100
52	KOMUNIKACIJE	0,04	112
	BLAGO (1-42)	0,03	92
	STORITVE (43-52)	0,05	125
	SKUPAJ	0,04	100

CP = censka pariteta; ACP = agregatna censka pariteta (pariteta kupne moči).

II. B RAVNI CEN IN PLAČ: SLOVENIJA IN HRVAŠKA

6. PRIMERJAVA MALOPRODAJNIH CEN MED SLOVENIJO IN HRVAŠKO

Agregatna censka pariteta predstavlja nacionalno raven cen. Različne značilnosti menjalnih in nemenjalnih dobrin so osnova za večino teorij nacionalne ravni cen (Officer 1982; Kravis in Lipsey 1983; Dornbush 1987). Če odmislimo trgovinske in druge ovire ter transportne stroške, naj bi mednarodna menjava izravnavala cene menjalnih dobrin med državami. Cene nemenjalnih dobrin pa so med državami različne predvsem zato, ker previsoki transportni stroški omejujejo njihovo mednarodno menjavo (Dornbusch 1987).

Do definicije nacionalne ravni cen nam pomaga predpostavka, da imamo v gospodarstvu tri skupine dobrin: izvozne in uvozne, ki skupaj predstavljajo menjalne dobrine, ter nemenjalne dobrine. Cene menjalnih dobrin se določajo z mednarodno menjavo (Clague 1988):

$$p_1 = p_1^* \cdot DT \quad (1),$$

$$p_2 = p_2^* \cdot DT \quad (2),$$

kjer so p_1^* in p_2^* cene izvoznih in uvoznih dobrin v bazni državi, DT pa devizni tečaj, definiran kot število enot domače valute za enoto valute bazne države. Cene p_3 so cene nemenjalnih dobrin in na njih ne vpliva mednarodna menjava.

Pariteta kupne moči je:

$$PKM = \left(\frac{p_1}{p_1^*} \right)^a \left(\frac{p_2}{p_2^*} \right)^b \left(\frac{p_3}{p_3^*} \right)^c \quad (3),$$

kjer so a , b in c ponderji. Njihov seštevek je enak 1 in so po Geary-Khamisovi metodi enaki za vse države (Geary 1958; Khamis 1972; 1984).

Nacionalna raven cen je tako enaka:

$$NRC = \frac{PKM}{DT} = \left(\frac{p_3}{p_3^* \cdot DT} \right)^c \quad (4).$$

Zaradi mednarodne menjave naj bi bile cene menjalnih dobrin enake v vseh državah. Raven cen pa se med državami razlikuje zaradi razlik med cenami nemenjalnih dobrin.

Tako pravi teorija. Empirične analize kažejo drugače. Na ravni končnega povpraševanja niti cene menjalnih dobrin niso enake med državami (Clague 1988). Države v tranziciji so imele v preteklem sistemu izrazite censke disparitete, zato cene menjalnih dobrin v teh državah še danes niso izenačene. To velja tudi za Slovenijo (Žižmond 1992a; 1992b; Kračun in Žižmond 1995).

6.1 Nacionalna raven cen v Sloveniji aprila 2007

Nacionalno raven cen smo v Sloveniji izračunali po naslednji enačbi:

$$\text{Nacionalna raven cen} = \frac{\text{Agregatna censka pariteta}}{\text{Tečaj Evropske centralne banke}} \cdot 100 = \frac{\text{ACP}}{\text{TECB}} \cdot 100 \quad (5).$$

Tabela 39 predstavlja agregatno censko pariteto, izračunano na osnovi censkih paritet posameznih izdelkov in storitev.

Tabela 39: Agregatna censka pariteta in nacionalna raven cen aprila 2007

4. ACP = agregatna censka pariteta vzorca	0,1486 EUR/HRK
5. TECB = tečaj Evropske centralne banke	0,1352 EUR/HRK
6. Nacionalna raven cen v Sloveniji: (ACP*100)	109,94

Aprila 2007 je bila raven maloprodajnih cen v Sloveniji glede na vzorec za 9,94 % višja kot na Hrvaškem.

7. RELATIVNA KUPNA MOČ POVPREČNIH SLOVENSКИH NETO PLAČ

Relativna kupna moč slovenskih neto plač nam pove, koliko odstotkov dobrin lahko kupi zaposleni Slovenec s svojo povprečno neto plačo v Sloveniji manj oziroma več kot zaposleni Hrvat s svojo povprečno neto plačo na Hrvaškem.

V ta namen moramo pariteto neto plač (PW) deliti z že izračunano agregatno censko pariteto (ACP):

$$RKM = \frac{PW}{ACP} \quad (6).$$

Pri tem velja poudariti, da so izračuni le približni, zlasti zaradi neprimerljivosti storitev, zaradi različnih ugodnosti družbenega standarda (zdravstvo, šolstvo, pokojninski sistem itd.), različnega obsega sive ekonomije, različne strukture gospodarstva in podobno.

7.1 Relativna kupna moč povprečnih slovenskih neto plač aprila 2007

Plače za delo v tekočem mesecu so izplačane v prihodnjem mesecu. Tako so plače, ki so na voljo za porabo v opazovanem mesecu, izplačane za delo, opravljeno v predhodnem mesecu. Zato so v tabeli 40 navedene neto plače, ki so bile izplačane aprila 2007 za delo v marcu istega leta.

Tabela 40: Povprečne mesečne neto plače, razpoložljive za porabo v aprilu 2007

Povprečne neto plače v Sloveniji	815,34 EUR
Povprečne neto plače na Hrvaškem	4788 HRK
Povprečne neto plače na Hrvaškem (TECB=0,1352 EUR/HRK)	647,34 EUR

V absolutnem smislu so bile povprečne mesečne neto plače v Sloveniji aprila 2007 za 26 % višje kot na Hrvaškem oziroma so bile hrvaške plače za 21 % nižje od slovenskih.

Zaradi različnih ravni cen je notranja kupna moč plač drugačna. Pariteta plač je:

$$PW = \frac{W_{SLO}}{W^*} \quad (7).$$

$$PW = \frac{815,34 \text{ EUR}}{4788 \text{ HRK}} = 0,1703.$$

Sedaj lahko uporabimo enačbo 6 in izračunamo relativno kupno moč povprečnih slovenskih neto plač:

$$RKM = \frac{PW}{ACP} = \frac{0,1703}{0,1486} = 1,1460.$$

S svojo povprečno plačo je lahko Slovenec v aprilu v Sloveniji kupil 14,6 % dobrin več, kot jih je zmozel zaposleni Hrvat s povprečno neto plačo na Hrvaškem.

8. RAVNI CENSKIH PARITET BLAGOVNIH SKUPIN – ABSOLUTNA PRIMERJAVA (april 2007)

Z absolutno primerjavo censkih paritet med dvema državama, v našem primeru Slovenijo in Hrvaško, dobimo odgovor na vprašanje, katere blagovne skupine so bile v Sloveniji absolutno dražje oziroma absolutno cenejše kot na Hrvaškem.

V ta namen primerjamo ravni censkih paritet blagovnih skupin z deviznim tečajem Evropske centralne banke, kar lahko zapišemo kot:

$$\frac{\text{Raven censke paritete blagovne skupine}}{\text{Censka pariteta blagovne skupine}} = \frac{\text{Tečaj ECB}}{\text{TECB}} \cdot 100 = \frac{\text{CP}}{\text{TECB}} \cdot 100 \quad (8).$$

V primeru, ko je raven censke paritete večja od 100, so proizvodi oziroma storitve v izbrani blagovni skupini v Sloveniji absolutno dražji kot na Hrvaškem. Obratno pa bo veljalo, ko je raven censke paritete manjša od 100. Tedaj bo blagovna skupina v Sloveniji absolutno cenejša kot na Hrvaškem.

Podatki za 14 skupin proizvodov in storitev v tabeli 42 kažejo, da so bili aprila 2007 proizvodi in storitve v Sloveniji v povprečju za 10 % dražji kot na Hrvaškem. Blago, kjer smo opazovali cene 506 izdelkov, ki smo jih nato združili v 13 skupin, je bilo aprila 2007 v Sloveniji v povprečju za 6 % dražje kot na Hrvaškem. Od vseh opazovanih blagovnih postavk jih je bilo 72 % takih, ki so bile v Sloveniji dražje kot v primerjani državi. 24 od njih je bilo v Sloveniji za več kot 40 % dražjih kot na Hrvaškem, v osmih primerih pa so bile cene proizvodov v Sloveniji za 30 in več % nižje kot na Hrvaškem. Najdražji posamezni proizvod med 506 opazovanimi proizvodi je bil koruzni kruh, ki je bil v Sloveniji za 102 % dražji kot na Hrvaškem. Druga skrajnost je mladinska tedenska revija, kjer so bile slovenske cene nižje od hrvaških za 69 %.

Izrazito dražje so v Sloveniji storitve. Spremljanje cen 98 storitev pokaže, da so te v Sloveniji v povprečju za 24 % dražje kot na Hrvaškem. V 12 primerih so bile storitve v Sloveniji za več kot 50 % dražje kot na Hrvaškem. Le v 13 primerih so bile cene storitev v Sloveniji nižje kot na Hrvaškem. Med desetimi podskupinami storitev je bila v Sloveniji izrazito dražja (v primerjavi s Hrvaško) stanarina (za 50 %). Najcenejša posamezna storitev med vsemi 98 opazovanimi storitvami je bila storitev prenosa dvokilogramske pošiljke s hitro pošto, kjer so bile slovenske cene nižje od hrvaških za 51 %. Druga skrajnost je fotografiranje za osebno izkaznico, kjer so bile slovenske cene višje od hrvaških za 117 %.

Med 13 blagovnimi skupinami najdemo štiri, ki so bile v Sloveniji cenejše kot na Hrvaškem: prometna sredstva in deli za vozila, pijače in cigarete, usnjeni izdelki ter tekoča goriva in maziva. Med dražjimi izstopa blagovna skupina kmetijsko orodje in oprema, ki je bila v Sloveniji za 31 % dražja kot na Hrvaškem.

Od vseh 52 opazovanih skupin proizvodov in storitev je bilo le sedem takih, ki so bile v Sloveniji cenejše kot v primerjani državi: cigarete, prometna sredstva in deli za vozila, sredstva za kulturo, obutev, talne preproge, tekoča goriva in maziva ter trikotažna oblačila. Pet skupin proizvodov in storitev je bilo v Sloveniji za več kot 30 % dražjih kot na Hrvaškem: stanarina, obrtne storitve in popravila, komunalne storitve, svilene tkanine in oprema za kmetijstvo.

Tabela 42: Ravni censkih paritet (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
I	ŽIVILA	0,15	108
II	PIJAČE IN CIGARETE	0,13	95
III	PREDIVA IN TKANINE	0,15	113
IV	GOTOVI TEKSTILNI IZDELKI	0,14	104
V	USNJENI IZDELKI	0,13	97
VI	RAZSVETLJAVA IN KURJAVA	0,16	117
VII	OPREMA ZA GOSPODINSTVO	0,15	111
VIII	HIGIENSKE POTREBŠČINE IN ZDRAVILA	0,15	112
IX	SREDST. ZA IZOB., KULT. IN RAZVEDRILO	0,15	111
X	PROMETNA SREDSTVA IN DELI ZA VOZILA	0,13	93
XI	TEKOČA GORIVA IN MAZIVA	0,13	98
XII	KMETIJSKO ORODJE IN OPREMA	0,18	131
XIII	GRADBENI MATERIAL	0,15	114
	BLAGO (I-XIII)	0,14	106
XIV	STORITVE	0,17	124
	SKUPAJ (I-XIV)	0,15	110

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

V nadaljevanju predstavljamo ravni cen proizvodov in storitev znotraj posameznih blagovnih skupin.

8.1 Blago

V okviru blaga smo opazovali cene 506 proizvodov, ki smo jih nato združili v 13 blagovnih skupin. Podrobno informacijo o vsakem posameznem proizvodu je moč najti v aneksu III, v nadaljevanju pa predstavljamo glavne ugotovitve o razmerju cen med Hrvaško in Slovenijo po posameznih blagovnih skupinah.

8.1.1 Živila

V vzorcu živil, ki so razvrščena v 13 skupin, smo primerjali 156 reprezentančnih proizvodov. Živila so bila aprila 2007 v Sloveniji v povprečju za 8 % dražja kot na Hrvaškem. Iz podatkov v tabeli 43 vidimo, da so cene dveh blagovnih skupin v Sloveniji dosegle enako raven kot na Hrvaškem: sveže sadje in kokošja jajca. Ostale blagovne skupine so bile dražje kot na Hrvaškem. Posebej izstopajo izdelki iz žit, ki so bili v Sloveniji za 23 % dražji kot na Hrvaškem. Sledita jim blagovni skupini predelano in konzervirano sadje ter predelano in konzervirano meso – ti sta bili v Sloveniji za 18 oziroma 13 % dražji kot na Hrvaškem.

V skupini živil najdemo sedem od skupno štiriindvajsetih proizvodov, ki so bili v Sloveniji za več kot 40 % dražji kot na Hrvaškem.

Tabela 43: Ravni censkih paritet živil (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
1	SVEŽE VRTNINE	0,14	107
2	SVEŽE SADJE	0,14	100
3	KOKOŠJA JAJCA	0,14	100
4	SVEŽE RIBE	0,15	111
5	IZDELKI IZ ŽIT	0,17	123
6	PREDELANE IN KONZERVIRANE VRTNINE	0,15	109
7	PREDELANO IN KONZERVIRANO SADJE	0,16	118
8	SVEŽE MESO	0,14	101
9	PREDELANO IN KONZERVIRANO MESO	0,15	113
10	PREDELANE IN KONZERVIRANE RIBE	0,15	110
11	SVEŽE IN PREDELANO MLEKO	0,14	105
12	MAŠČOBE	0,14	103
13	OSTALI ŽIVILSKI PROIZVODI	0,14	104
	ŽIVILA	0,15	108

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Živila predstavljamo v nadaljevanju podrobneje. V tabeli 44 navajamo ravni censkih paritet za izdelke iz žit. Ti so bili aprila 2007 v Sloveniji za 23 % dražji kot na Hrvaškem. To jih uvršča na prvo mesto najdražjih živil. K doseženi ravni censke paritete je največ prispevala skupina kruh in pecivo. V to podskupino sodijo tudi koruzni, francoski in polnozrnat kruh, ki so bili v Sloveniji v primerjavi s Hrvaško najdražji med reprezentančnimi proizvodi iz žit in živil (za 67 in več %).

Tabela 44: Ravni censkih paritet izdelkov iz žit (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Mleto in oluščeno žito	0,14	104
	Kruh in pecivo	0,17	129
	Testenine	0,15	114
5	IZDELKI IZ ŽIT	0,17	123

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Predelane in konzervirane vrtnine (tabela 45) so bile aprila 2007 v Sloveniji v povprečju za 9 % dražje kot na Hrvaškem. Proizvode v tej blagovni skupini smo združili v tri podskupine, in sicer zamrznjene vrtnine, vkisane vrtnine in ostali izdelki iz vrtnin. V blagovni skupini vkisane vrtnine, ki je bila v Sloveniji za 13 % dražja kot na Hrvaškem, najdemo tudi

najdražji artikel predelanih in konzerviranih vrtnin – to so konzervirane kumarice, ki so bile v Sloveniji za 17 % dražje kot na Hrvaškem.

Tabela 45: Ravni cenских paritet predelanih in konzerviranih vrtnin (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Zamrznjene vrtnine	0,14	106
	Vkisane vrtnine	0,15	113
	Ostali izdelki iz vrtnin	0,15	108
6	PREDELANE IN KONZERVIRANE VRTNINE	0,15	109

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Predelano in konzervirano sadje je bilo v Sloveniji v povprečju za 18 % dražje kot na Hrvaškem (tabela 46). S tem je ta blagovna skupina zasedla drugo mesto med blagovnimi skupinami, ki so bile v Sloveniji dražje kot na Hrvaškem. Kar pet od osmih artiklov je bilo v Sloveniji za 16 in več % dražjih kot na Hrvaškem.

Tabela 46: Ravni cenских paritet predelanega in konzerviranega sadja (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Suho sadje	0,16	115
	Predelano sadje	0,16	122
7	PREDELANO IN KONZERVIRANO SADJE	0,16	118

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Cene svežega mesa so bile v Sloveniji skoraj enake cenam podobnih proizvodov na Hrvaškem, saj so se v povprečju razlikovale le za odstotek. Trije opazovani proizvodi so imeli v Sloveniji nižjo ceno kot na Hrvaškem (puranji zrezek, piščančji file in goveji zrezek).

Tabela 47: Ravni cenских paritet predelanega in konzerviranega mesa (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Suhomesnati izdelki	0,15	112
	Klobasni proizvodi	0,15	115
	Mesne konzerve	0,15	113
	Ostali izdelki iz mesa	0,14	104
9	PREDELANO IN KONZERVIRANO MESO	0,15	113

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Cene predelanega in konzerviranega mesa so bile v Sloveniji za 13 % višje od tistih na Hrvaškem (tabela 47). To jih uvršča na tretje mesto najdražjih skupin. Tudi vse blagovne podskupine znotraj te skupine so bile v Sloveniji absolutno dražje kot na Hrvaškem. V Sloveniji sta bila cenejša le dva artikla, in sicer mortadela (za 4 %) in pripravljena mesna omaka za testenine (za odstotek). Med dražjimi proizvodi izstopajo kranjske klobase, ki so bile v Sloveniji za 36 % dražje kot na Hrvaškem.

Cene predelanih in konzerviranih rib so v Sloveniji presegle hrvaške cene za 10 %. Vsi opazovani proizvodi so bili v Sloveniji dražji, najdražja pa je bila tuna v olivnem olju (za 18 %).

V skupini sveže in predelano mleko (tabela 48) je bilo sveže mleko edina blagovna podskupina v Sloveniji, kjer so bili izdelki cenejši kot na Hrvaškem. Razpon cen posameznih proizvodov znotraj blagovne skupine je velik. Tako je bil denimo sladoled v banjici v Sloveniji za 44 % dražji kot na Hrvaškem, mlečni napitek pa je bil cenejši za 36 %. Slednji je eden od osmih artiklov, ki so bili v Sloveniji za 30 in več odstotkov cenejši kot na Hrvaškem. Sladoled pa sodi med štiriindvajset izdelkov, ki so bili v Sloveniji za več kot 40 % dražji.

Tabela 48: Ravni cenских paritet svežega in predelanega mleka (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Sveže mleko	0,13	94
	Kislo mleko	0,15	114
	Siri	0,14	103
	Ostali mlečni izdelki	0,16	118
11	SVEŽE IN PREDELANO MLEKO	0,14	105

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Maščobe so bile v Sloveniji v povprečju za 3 % dražje kot na Hrvaškem. To jih za svežim mesom uvršča na rep najdražjih živil. V Sloveniji je bilo cenejše kot na Hrvaškem le bučno olje, pa še to le za odstotek.

Ostali živilski proizvodi so bili v Sloveniji za 4 % dražji kot na Hrvaškem (tabela 49). Izstopajo kakav in kakavovi proizvodi, ki so bili v Sloveniji za 11 % cenejši kot na Hrvaškem. Med dražjimi podskupinami najbolj izstopajo drugi prehrambeni izdelki, ki so bili v Sloveniji v povprečju za 9 % dražji kot na Hrvaškem. Med posameznimi proizvodi izstopajo med, sadni čaj in domači keksi, ki so bili v Sloveniji za več kot 20 % dražji kot na Hrvaškem. Le pet izdelkov od skupno devetindvajsetih znotraj te blagovne skupine je bilo v Sloveniji cenejših kot na Hrvaškem (mlečna čokolada, čips, hrana za pse, kokošje jušne kocke in majoneza).

Tabela 49: Ravni censkih paritet ostalih živilskih proizvodov (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Sladkor	0,14	100
	Kakav in kakavovi proizvodi	0,12	89
	Bomboni	0,14	102
	Keksi in podobno	0,14	107
	Drugi prehrambeni izdelki	0,15	109
	Začimbe	0,14	101
	Hrana za domače živali	0,14	103
13	OSTALI ŽIVILSKI PROIZVODI	0,14	104

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

8.1.2 Pijače in cigarete

Blagovna skupina pijače in cigarete temelji na opazovanju 17 reprezentativnih pijač, tako alkoholnih kot brezalkoholnih, in treh reprezentantih cigaret. Pijače in cigarete so bile na drugem mestu najcenejših blagovnih skupin. Pred njo so bila le prometna sredstva in deli za vozila.

Tabela 50: Ravni censkih paritet pijač in cigaret (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Vina	0,15	111
	Žgane pijače	0,13	99
	Pivo	0,14	101
	Brezalkoholne pijače	0,13	97
14	PIJAČE	0,14	101
15	CIGARETE	0,12	90
	PIJAČE IN CIGARETE	0,13	95

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Iz podatkov v tabeli 50 vidimo, da so bile aprila 2007 cene pijač v Sloveniji v povprečju za odstotek višje kot na Hrvaškem. Dobra polovica vseh opazovanih artiklov je bila v Sloveniji cenejša kot na Hrvaškem. Cenejše kot na Hrvaškem so bile v Sloveniji brezalkoholne in žgane pijače. V prvo podskupino sodi tudi naravna pitna voda, ki je bila v Sloveniji v primerjavi s Hrvaško najcenejša med izbranimi proizvodi pijač (za 31 %). Med pijačami najdemo še enega od osmih proizvodov, ki so bili v Sloveniji za 30 in več odstotkov cenejši kot na Hrvaškem (namizno belo vino). Med dražjimi artikli izstopa vrhunsko belo vino, ki je bilo v Sloveniji za 31 % dražje kot na Hrvaškem in je najdražji proizvod vin ter celotne blagovne skupine pijače. Cenejše kot na Hrvaškem so v Sloveniji vse vrste cigaret (za 10

%). Cigarete so bile v Sloveniji najcenejša blagovna skupina med 52 skupinami proizvodov in storitev.

8.1.3 Prediva in tkanine

Blagovno skupino prediva in tkanine tvori 15 reprezentativnih izdelkov, ki smo jih združili v štiri podskupine: volna in niti (3 izdelki), volnene tkanine (6 izdelkov), bombažne tkanine (3 izdelki) in svilene tkanine (3 izdelki) (tabela 51).

Tabela 51: Ravni censkih paritet prediv in tkanin (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
16	VOLNA IN NITI	0,17	125
17	VOLNENE TKANINE	0,14	105
18	BOMBAŽNE TKANINE	0,14	105
19	SVILENE TKANINE	0,18	132
	PREDIVA IN TKANINE	0,15	113

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Kot celota je bila ta blagovna skupina v Sloveniji za 13 % dražja kot na Hrvaškem. Še najbolj so bile slovenske cene višje od hrvaških pri svilenih tkaninah (32 %) ter pri volni in nitih (25 %). Edini opazovani proizvod, ki je bil v Sloveniji cenejši (za 19 %), je bil poplin za ženske bluze. Posamezni izdelki v tej skupini so bili v Sloveniji tudi za več kot 20 % dražji kot v primerjani državi (tkanina iz viskoze, sukanec, podlaga iz umetne svile in bombaž za pletenje).

8.1.4 Gotovi tekstilni izdelki

Tabela 52 kaže censke paritete in ravni censkih paritet gotovih tekstilnih izdelkov. V tej blagovni skupini smo opazovali 67 reprezentativnih proizvodov, ki smo jih po lastnostih razvrstili v šest podskupin.

Tudi ta blagovna skupina je bila v Sloveniji dražja kot na Hrvaškem. Najdražje so bile nogavice, sledita pa jim konfekcija obleke in konfekcija za gospodinjstvo. Od vseh opazovanih blagovnih postavk jih je 33 % bilo takih, ki so bile v Sloveniji cenejše kot v primerjani državi. V skupini najdemo tudi dva od osmih izdelkov, ki so bili v Sloveniji za 30 in več odstotkov cenejši kot na Hrvaškem: ženski dežni plašč (za 34 %) in itison (za 33 %).

Tabela 52: Ravni censkih paritet gotovih tekstilnih izdelkov (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
20	TRIKOTAŽNA OBLAČILA	0,13	99
21	NOGAVICE	0,15	112
22	PERILO	0,14	102
23	KONFEKCIJA OBLEKE	0,14	104
24	KONFEKCIJA ZA GOSPODINJSTVO	0,14	104
25	TALNE PREPROGE	0,13	97
	GOTOVI TEKSTILNI IZDELKI	0,14	104

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

V skupini perilo je bilo trikotažno spodnje perilo v Sloveniji za malenkost cenejše kot na Hrvaškem (tabela 53). Pri nakupu oblačil je bilo treba v Sloveniji v povprečju plačati za 4 % več kot na Hrvaškem. Edina blagovna podskupina v Sloveniji, ki je bila cenejša kot na Hrvaškem, so otroška oblačila. Med osemindvajsetimi proizvodi, ki smo jih primerjali v okviru konfekcije obleke, izstopa že omenjeni ženski dežni plašč (najcenejši izdelek) in moški sako, ki je bil v Sloveniji za 35 % dražji kot na Hrvaškem. Polovica proizvodov skupine konfekcija obleke je bila v Sloveniji cenejša kot na Hrvaškem.

Tabela 53: Ravni censkih paritet perila in konfekcijske obleke (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Konfekcija perila	0,14	106
	Trikotažno spodnje perilo	0,13	99
22	PERILO	0,14	102
	Moška oblačila	0,15	109
	Ženska oblačila	0,14	101
	Otroška oblačila	0,13	99
23	KONFEKCIJA OBLEKE	0,14	104

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

8.1.5 Usnjeni izdelki

V vzorcu usnjenih izdelkov smo primerjali cene reprezentativnih proizvodov obutve (18) in usnjene galanterije (7) (tabela 54).

Usnjeni izdelki so bili v Sloveniji za 3 % cenejši kot na Hrvaškem. Pri obutvi, ki je bila v Sloveniji za 5 % cenejša kot na Hrvaškem, je bila najcenejša podskupina ostala obutev. Vanjo

sodijo med drugim športni copati za tek in za košarko, ki so bili v Sloveniji za več kot 25 % cenejši kot na Hrvaškem.

Tabela 54: Ravni censkih paritet usnjenih izdelkov (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Moška obutev	0,15	108
	Ženska obutev	0,14	103
	Otroška obutev	0,14	103
	Ostala obutev	0,11	79
26	OBUTEV SKUPAJ	0,13	95
27	USNJENA GALANTERIJA	0,14	104
	USNJENI IZDELKI	0,13	97

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Razpon cen posameznih proizvodov usnjene galanterije, ki je bila v Sloveniji za 4 % dražja kot na Hrvaškem, je velik. Med posameznimi proizvodi velja izpostaviti žensko usnjeno torbico in poslovni kovček. Prva je bila v Sloveniji za 20 % dražja kot na Hrvaškem, drugi proizvod pa je bil za 18 % cenejši.

8.1.6 Razsvetljava in kurjava

Blagovno skupino razsvetljava in kurjava sestavljajo tri podskupine: električna energija za gospodinjstvo, sredstva za razsvetljava in kurjava. Skupaj smo primerjali cene 12 reprezentativnih proizvodov.

Tabela 55: Ravni censkih paritet razsvetljave in kurjave (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Električna energija za gospodinjstvo	0,15	115
	Sredstva za razsvetljava	0,16	120
	Kurjava	0,16	121
28	RAZSVETLJAVA IN KURJAVA	0,16	117

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Proizvodi v tej blagovni skupini so bili aprila 2007 v Sloveniji za 17 % dražji kot na Hrvaškem (tabela 55). Edina dva opazovana proizvoda, ki sta bila v Sloveniji cenejša, sta bila rjavi premog (za 26 %) in kurilno olje (za 10 %). Od vseh opazovanih blagovnih postavk jih je bila polovica v Sloveniji za več kot 25 % dražjih kot v primerjani državi. Pri razsvetljavi in kurjavi najdemo tri od štirindvajsetih izdelkov, katerih cene so bile v Sloveniji višje od cen na

Hrvaškem za več kot 40 %. Ti izdelki so: drva za kurjavo, plin butan v jeklenkah in zemeljski plin. Izrazito dražja so bila drva za kurjavo (za 90 %).

8.1.7 Oprema za gospodinjstvo

V tabeli 56 so podane censke paritete in ravni censkih paritet opreme za gospodinjstvo. V tej blagovni skupini je zajetih 51 reprezentativnih proizvodov, od tega 11 reprezentantov pohištva, 11 reprezentantov posode in pribora, 6 reprezentantov drugih predmetov za gospodinjstvo in 23 reprezentantov električnih aparatov za gospodinjstvo.

Tabela 56: Ravni censkih paritet opreme za gospodinjstvo (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
29	POHIŠTVO	0,14	105
30	POSODA IN PRIBOR	0,15	112
31	DRUGI PREDMETI ZA GOSPODINJSTVO	0,15	114
32	ELEKTRIČNI APARATI ZA GOSPODINJSTVO	0,16	116
	OPREMA ZA GOSPODINJSTVO	0,15	111

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

V skupini oprema za gospodinjstvo so bile vse blagovne podskupine v Sloveniji dražje kot na Hrvaškem (za 5 do 16 %). 96 % cen opazovanih izdelkov v tej skupini je bilo v Sloveniji višjih od tistih na Hrvaškem.

Tabela 57: Ravni censkih paritet posode in pribora (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Posoda iz stekla	0,15	108
	Posoda iz porcelana	0,15	109
	Kovinska posoda	0,15	110
	Jedilni pribor	0,23	167
30	POSODA IN PRIBOR	0,15	112

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Znotraj skupine posoda in pribor je bil v Sloveniji občutno dražji kot na Hrvaškem jedilni pribor, in sicer kar za 67 % (tabela 57). Kozarec za vino je bil edini proizvod znotraj te blagovne skupine, ki je bil v Sloveniji cenejši kot na Hrvaškem (za 5 %).

Cene električnih aparatov za gospodinjstvo so bile v Sloveniji za 16 % višje od hrvaških (tabela 58). Vsi opazovani izdelki so bili v Sloveniji dražji kot na Hrvaškem. Posamezni izdelki v tej skupini so bili v Sloveniji tudi za več kot 20 % dražji kot na Hrvaškem (DVD

predvajalnik, kombiniran hladilnik, bojler, pralni stroj Gorenje, sesalnik za prah in likalnik na paro).

Tabela 58: Ravni censkih paritet električnih aparatov za gospodinjstvo (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Avdio-video oprema	0,15	111
	Toplotne naprave	0,15	114
	Hladilne naprave	0,16	117
	Ostale naprave	0,16	119
32	ELEKTRIČNI APARATI ZA GOSPODINJSTVO	0,16	116

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

8.1.8 Higienke potrebščine in zdravila

V vzorcu te blagovne skupine smo zajeli skupaj 46 reprezentativnih proizvodov. Od tega smo primerjali cene 35 reprezentantov higienskih potrebščin ter 11 reprezentantov zdravil in zdravstvenih pripomočkov (tabela 59).

Proizvodi te skupine so bili v Sloveniji za 12 % dražji kot na Hrvaškem, dražji pa sta bili tudi obe blagovni podskupini. Med higienskimi potrebščinami izstopajo pralna sredstva in toaletno-kozmetični proizvodi, ki so bili v Sloveniji za več kot deset odstotkov dražji kot na Hrvaškem. Le štirje opazovani proizvodi med higienskimi potrebščinami so imeli v Sloveniji nižjo ceno kot na Hrvaškem (tekoči detergent za posodo, higienski vložki, gobica za pomivanje in bela sintetična barva za kovino).

Tabela 59: Ravni censkih paritet higienskih potrebščin in zdravil (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Pralna sredstva	0,15	114
	Toaletno-kozmetični proizvodi	0,15	113
	Proizvodi za osebno higieno	0,14	101
	Proizvodi za stanovanjsko higieno	0,14	102
33	HIGIENKE POTREBŠČINE SKUPAJ	0,15	110
	Zdravila	0,16	119
	Zdravstveni pripomočki	0,15	109
34	ZDRAVILA IN ZDRAVSTVENI PRIPOMOČKI	0,16	116
	HIGIENKE POTREBŠČINE IN ZDRAVILA	0,15	112

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Dražja kot na Hrvaškem so bila tudi zdravila in zdravstveni pripomočki, in sicer skupaj v povprečju za 16 %. K temu so prispevala predvsem zdravila, ki so bila v Sloveniji dražja za 19 %. Med opazovanimi reprezentanti izstopata kontracepcijske tablete in aspirin, ki sta bila v Sloveniji za več kot 50 % dražja od artiklov na Hrvaškem.

8.1.9 Sredstva za izobraževanje, kulturo in razvedrilo

V tabeli 60 so navedene censke paritete in ravni censkih paritet sredstev za izobraževanje, kulturo in razvedrilo. Rezultate smo dobili s primerjavo cen 28 sredstev za izobraževanje, 8 sredstev za kulturo (časopis in revije) in 26 sredstev za razvedrilo.

Tabela 60: Ravni censkih paritet sredstev za izobraževanje, kulturo in razvedrilo (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Knjige in učbeniki	0,17	123
	Računalniška oprema	0,15	110
	Šolski pribor	0,15	112
35	SREDSTVA ZA IZOBRAŽEVANJE	0,15	114
36	SREDSTVA ZA KULTURO	0,13	94
	Glasbila in drugo	0,14	100
	Športni rekviziti	0,15	110
	Ostalo	0,15	110
	Cvetje in izdelki za vrtnarstvo	0,18	130
37	SREDSTVA ZA RAZVEDRILLO	0,16	108
	SREDST. ZA IZOB., KULT. IN RAZVEDRILLO	0,15	111

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Povprečne cene te blagovne skupine so bile aprila 2007 v Sloveniji višje kot na Hrvaškem za 11 %. Dražja kot na Hrvaškem so bila sredstva za izobraževanje in sredstva za razvedrilo, medtem ko so bila sredstva za kulturo v Sloveniji cenejša kot na Hrvaškem. Bistveno več kot na Hrvaškem je bilo treba v Sloveniji odšteti za cvetje in izdelke za vrtnarstvo ter za knjige in učbenike. Slaba petina sredstev za izobraževanje, kulturo in razvedrilo je v Sloveniji več kot 20 % dražja kot na Hrvaškem, v petih primerih celo za več kot 40 %. Med te izdelke sodijo: žogice za tenis, knjiga (Harry Potter), strokovna revija, računalniška igrlica in nagelj.

8.1.10 Prometna sredstva in deli za vozila

Blagovna skupina prometna sredstva in deli za vozila se po velikosti uvršča na prvo mesto blagovnih skupin, ki so bile v Sloveniji cenejše kot na Hrvaškem. Skupaj smo primerjali cene 26 reprezentativnih proizvodov, od tega petnajstih avtomobilov, treh koles, enega motornega kolesa in sedmih delov za vozila. Rezultati so zbrani v tabeli 61.

Cene delov za vozila so v Sloveniji dosegle enako raven kot na Hrvaškem. Izrazito cenejša so bila v Sloveniji motorna kolesa (za 17 %). Najdražja, a še vedno cenejša kot na Hrvaškem, so bila kolesa, ki so bila v Sloveniji cenejša za 3 %.

Pri avtomobilih so bile cene dveh reprezentantov v Sloveniji enake (Seat Leon) oziroma višje (VW polo za 30 %) kot na Hrvaškem. Najcenejši med avtomobili je bil Renault Clio, ki je v Sloveniji dosegel za 22 % nižjo ceno kot na Hrvaškem.

65 % cen opazovanih izdelkov v tej skupini je bilo v Sloveniji do 10 % višjih oziroma nižjih od tistih na Hrvaškem.

Tabela 61: Ravni censkih paritet prometnih sredstev in delov za vozila (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Avtomobili	0,12	91
	Kolesa	0,13	97
	Motorna kolesa	0,11	83
	Deli za vozila	0,14	100
38	PROMETNA SREDSTVA IN DELI ZA VOZILA	0,13	93

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

8.1.11 Tekoča goriva in maziva

Izidi primerjave cen petih reprezentantov tekočih goriv in maziv so zbrani v tabeli 62. V Sloveniji je bilo treba za te proizvode odšteti v povprečju za 2 % manj kot na Hrvaškem.

Tabela 62: Ravni censkih paritet tekočih goriv in maziv (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
39	TEKOČA GORIVA IN MAZIVA	0,13	98

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

8.1.12 Kmetijsko orodje in oprema

Kmetijsko orodje in oprema sta bila v Sloveniji v aprilski primerjavi cen za 31% dražja kot na Hrvaškem (tabela 63). Primerjali smo cene šestih reprezentantov kmetijskega orodja in treh reprezentantov opreme za kmetijstvo. Kmetijsko orodje je bilo v Sloveniji za 28 % dražje kot na Hrvaškem, cene opreme za kmetijstvo pa so bile v povprečju za 31 % višje od primerljivih izdelkov na Hrvaškem. Vsi opazovani proizvodi so bili v Sloveniji dražji kot na Hrvaškem. Izrazito dražji (za več kot 40 %) so bili: motorna žaga za les, motika in zalivalka za vrt. Še najmanj so slovenske cene presežale hrvaške pri sekiri (za 4 %).

Tabela 63: Ravni censkih paritet kmetijskega orodja in opreme (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
40	KMETIJSKO ORODJE	0,17	128
41	OPREMA ZA KMETIJSTVO	0,18	131
	KMETIJSKO ORODJE IN OPREMA	0,18	131

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

8.1.13 Gradbeni material

Tabela 64 prinaša primerjavo cen gradbenega materiala. Skupaj smo primerjali dvanajst reprezentativnih proizvodov, ki so bili v Sloveniji v povprečju za 14 % dražji kot na Hrvaškem.

Proizvode lahko strukturiramo v tri skupine. V prvo skupino smo razvrstili proizvode, ki so bili v Sloveniji dražji v primerjavi s Hrvaško do deset odstotkov. Ti proizvodi so: silikonski kit, stiropor, lepilo za keramične ploščice, cement in izolirni trak. Drugo skupino tvorijo proizvodi, ki so bili v Sloveniji dražji za več kot 10 in manj kot 20 % (laminat, električni razdelilec, vrtalnik Black&Decker, žblji in mavčna plošča). V tretjo skupino pa smo združili proizvoda, ki sta bila v Sloveniji za 30 in več % dražja od artiklov na Hrvaškem (500 g kladivo in okensko steklo).

Tabela 64: Ravni censkih paritet gradbenega materiala (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
42	GRADBENI MATERIAL	0,15	114

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

8.2 Storitve

Primerjava cen storitev pokaže, da so bile le-te aprila 2007 v Sloveniji kar za 24 % višje kot na Hrvaškem (tabela 65). 98 opazovanih storitev smo razvrstili v 10 podskupin. V vzorcu smo upoštevali 14 reprezentantov obrtnih storitev, 13 reprezentantov osebnih storitev, 3 reprezentante stanarine, 4 reprezentante komunalnih storitev, 4 reprezentante finančnih in drugih storitev, 11 reprezentantov storitev za izobraževanje in kulturo, 3 reprezentante storitev družbenega varstva, 7 reprezentantov prometnih storitev, 26 reprezentantov gostinsko-hotelskih storitev in 13 reprezentantov komunikacij.

Vse skupine storitev so bile v Sloveniji dražje od primerljivih storitev na Hrvaškem, v šestih primerih celo za več kot 20 %. Kot izrazito dražje lahko izpostavimo stanarino (za 50 %), obrtne storitve (za 40 %) in komunalne storitve (za 39 %). Še najmanj so bile slovenske cene višje od hrvaških pri gostinskih in hotelskih storitvah (za 12 %).

Med 98 storitvami je bilo v Sloveniji 13 storitev cenejših kot na Hrvaškem, od tega štiri za več kot 30 %. To so bile: prenos dvokilogramske pošiljke s hitro pošto (za 51 %), znamka za pismo v Sloveniji (37 %), minuta pogovora v tujino (za 36 %) in poština za priporočeno pismo v Sloveniji (za 32 %). Vse štiri storitve sodijo v podskupino komunikacije. Fotografiranje za osebno izkaznico, poština za paket in barvanje prostorov pa so tri posamezne storitve, ki so bile v Sloveniji za več kot 80 % dražje kot na Hrvaškem.

Tabela 65: Ravni censkih paritet storitev (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/TECB: TECB = 100
43	OBRITNE STORITVE IN POPRAVILA	0,19	140
44	OSEBNE IN DRUGE STORITVE SKUPAJ	0,16	119
45	STANARINA	0,20	150
46	KOMUNALNE STORITVE	0,19	139
47	FINANČNE IN DRUGE STORITVE	0,16	121
48	STORITVE ZA IZOBRAŽEVANJE IN KULTURO	0,17	124
49	STORITVE DRUŽBENEGA VARSTVA	0,17	126
50	PROMETNE STORITVE	0,16	118
51	GOSTINSKE IN HOTELSKE STORITVE	0,15	112
52	KOMUNIKACIJE	0,16	118
	STORITVE	0,17	124

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

V nadaljevanju bomo izpostavili še ravni censkih paritet nekaterih izbranih storitev. Avtomobili so bili v Sloveniji za 9 % cenejši kot na Hrvaškem, njihovo servisiranje in vzdrževanje pa je bilo pri nas dražje kot v primerjani državi. Tako je treba za pranje avtomobila v Sloveniji odšteti za 48 % več kot na Hrvaškem, zamenjava olja in filtra je pri nas za 37 % dražja, popravilo avtomobila pa je dražje za četrtno. Cenovna razlika pri vulkanizerski storitvi zamenjave gum pa je znašala 8 %.

Pri osebnih storitvah je v Sloveniji bistveno dražje kot na Hrvaškem fotografiranje za osebno izkaznico, za več kot tretjino sta v Sloveniji dražji storitvi razvijanje barvnega filma in moško striženje.

Izjemno visoka raven censke paritete stanarine v Sloveniji v primerjavi s Hrvaško je v veliki meri posledica višjega izdatka za stanarino za garsonjero v centru mesta (za 69 %) in za stanarino za dvosobno stanovanje v centru mesta (za 66 %).

V skupini komunalnih storitev, ki je bila tretja najdražja podskupina storitev, izstopata po visokih cenah ogrevanje stanovanja na daljavo in parkiranje v garaži. Najbližje hrvaški ceni je parkiranje na odprtem, saj je bilo to v Sloveniji za 11 % dražje od storitve v primerjani državi.

V storitveni podskupini finančne in druge storitve so bile vse storitve v Sloveniji dražje od primerljivih hrvaških storitev in posledično je bilo višje tudi povprečje cen celotne

podskupine (za 21 %). Še najmanj so slovenske cene presegale hrvaške pri tehničnem pregledu vozila (za 3 %).

Edina opazovana storitev v podskupini storitev za izobraževanje in kulturo, ki je bila v Sloveniji cenejša (le za 2 %), je bil izdatek za tečaj tujega jezika. Dobra tretjina cen opazovanih storitev v tej skupini je bila za več kot 30 % višja od tistih na Hrvaškem.

Pri storitvah družbenega varstva ima na censko pariteto najvišji vpliv izdatek za študentski dom, ki je v Sloveniji za 49 % višji kot na Hrvaškem. Razpon cen posameznih prometnih storitev, ki so bile v Sloveniji za 18 % dražje kot na Hrvaškem, je velik. Med posameznimi storitvami velja izpostaviti delavsko mesečno karto in izdatek za vožnjo z avtobusom v razdalji 60 kilometrov. Prva je bila v Sloveniji za 15 % cenejša kot na Hrvaškem, druga storitev pa je bila za 51 % dražja. Tudi v skupini komunikacije so bile cene storitev v Sloveniji za 18 % višje kot v primerjani državi. V njej najdemo kar sedem od skupno trinajstih storitev, ki so bile v Sloveniji cenejše kot v primerjani državi.

Posebej predstavljamo še skupino gostinske in hotelske storitve (tabela 66). Tovrstne storitve so bile v Sloveniji za 12 % dražje kot na Hrvaškem. V tej skupini izstopajo gostinske storitve. Njihova raven cen je bila v Sloveniji v povprečju za 21 % višja kot na Hrvaškem. Polovica vseh gostinsko-hotelskih storitvenih postavk je imela v Sloveniji do 10 % višjo ceno kot na Hrvaškem. Med dražjimi storitvami izstopajo goveja juha, mešana solata in mineralna voda, ki so bile v Sloveniji za 50 in več odstotkov dražje kot v primerjani državi. Cene vse treh storitev, ki so bile v Sloveniji nižje kot na Hrvaškem, sodijo v skupino hitre hrane (Happy Meal, pijača in sladoled).

Tabela 66: Ravni censkih paritet gostinskih in hotelskih storitev (april 2007)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Gostinske storitve	0,16	121
	Hotelske storitve	0,15	111
	Hitra hrana	0,14	102
51	GOSTINSKE IN HOTELSKE STORITVE	0,15	112

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

9. CENSKE "DISPARITETE" V SLOVENIJI – RELATIVNA PRIMERJAVA

V osmem poglavju smo s pomočjo absolutne primerjave (primerjava censke paritete z deviznim tečajem) pokazali, katere blagovne skupine so v Sloveniji dražje oziroma cenejše kot na Hrvaškem.

Pri mednarodnih primerjavah cen pa nas zanimajo še relativne primerjave oziroma t. i. censke disparitete. Do censkih disparitet pride, ko censka pariteta določenega blaga oziroma skupine blaga znatneje odstopa od agregatne censke paritete (paritete kupne moči). Z enačbo to razmerje zapišemo kot:

$$\text{Raven censke paritete blagovne skupine} = \frac{\text{Censka pariteta blagovne skupine}}{\text{Agregatna censka pariteta}} \cdot 100 = \frac{CP}{ACP} \cdot 100 \quad (9).$$

Pri primerjavi censkih paritet blagovnih skupin z agregatno censko pariteto upoštevamo kot referenčno vrednost censka razmerja na Hrvaškem. Raven censke paritete blagovne skupine pokaže, za koliko odstotkov je ta blagovna skupina v Sloveniji relativno dražja oziroma relativno cenejša od povprečja celotnega vzorca v Sloveniji.

Če je raven censke paritete večja od 100, potem je blagovna skupina relativno dražja, če pa je raven censke paritete manjša od 100, potem je blagovna skupina relativno cenejša od agregatne censke paritete oziroma paritete kupne moči. Censke "disparitete" v Sloveniji prikazujemo v tabeli 67.

Podobno kot pri absolutni primerjavi, tudi pri relativni primerjavi dosega cene storitev višjo raven. Tako so storitve v Sloveniji v povprečju za 13 % dražje od povprečja cen celotnega vzorca opazovanih proizvodov in storitev. V nasprotju s tem pa je blago za 4 % cenejše od povprečja opazovanega vzorca.

Kar sedem od trinajstih blagovnih skupin je imelo v Sloveniji nadpovprečno raven cen. Največje disparitete najdemo pri kmetijskem orodju in opremi ter razsvetljavi in kurjavi. Prav ti dve skupini sta bili v Sloveniji dražji v primerjavi s Hrvaško (absolutna primerjava).

Podpovprečno raven cen pa dosega v Sloveniji cene prometnih sredstev in delov za vozila, pijač in cigaret, usnjenih izdelkov, tekočih goriv in maziv, gotovih tekstilnih izdelkov in živil. Blagovna skupina prometna sredstva in deli za vozila je bila tudi najcenejša blagovna skupina v Sloveniji po absolutni primerjavi censkih paritet.

Censka pariteta 64 % vseh opazovanih blagovnih postavk in 37 % storitev je bila nižja od agregatne censke paritete. 35 proizvodov in sedem storitev je bilo za dvajset in več odstotkov cenejših od povprečja vzorca. Za več kot 40 % pa je bilo dražjih od povprečja vzorca enajst storitev in deset proizvodov.

Tabela 67: Ravni censkih paritet – relativna primerjava (april 2007; primerjava s Hrvaško)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/ACP; ACP = 100
I	ŽIVILA	0,15	98
II	PIJAČE IN CIGARETE	0,13	87
III	PREDIVA IN TKANINE	0,15	103
IV	GOTOVI TEKSTILNI IZDELKI	0,14	94
V	USNJENI IZDELKI	0,13	88
VI	RAZSVETLJAVA IN KURJAVA	0,16	107
VII	OPREMA ZA GOSPODINSTVO	0,15	101
VIII	HIGIENSKE POTREBŠČINE IN ZDRAVILA	0,15	102
IX	SREDST. ZA IZOB., KULT. IN RAZVEDRILO	0,15	101
X	PROMETNA SREDSTVA IN DELI ZA VOZILA	0,13	83
XI	TEKOČA GORIVA IN MAZIVA	0,13	89
XII	KMETIJSKO ORODJE IN OPREMA	0,18	119
XIII	GRADBENI MATERIAL	0,15	104
	BLAGO (I-XIII)	0,14	96
XIV	STORITVE	0,17	113
	SKUPAJ (I-XIV)	0,15	100

CP = censka pariteta; ACP = agregatna censka pariteta (pariteta kupne moči).

Največji dispariteti pri posameznih proizvodih med vsemi 604 opazovanimi proizvodi in storitvami najdemo pri fotografiranju za osebno izkaznico (za 97 % višja od agregatne censke paritete) in pri tedenski mladinski reviji (za 72 % nižja od povprečja vzorca). Prav ta dva artikla sta bila v Sloveniji najdražja oziroma najcenejša v primerjavi s Hrvaško (absolutna primerjava).

Podrobnejši prikaz censkih disparitet v Sloveniji (za 52 blagovnih in storitvenih skupin) podajamo v tabeli 68.

Pri blagu je imelo v Sloveniji 23 ali 55 % vseh blagovnih skupin raven cen, ki je bila nižja od agregatne censke paritete. Za več kot 10 % so bile nižje ravni cen pri šestih skupinah. To so: cigarete, prometna sredstva in deli za vozila, sredstva za kulturo, obutev, talne preproge ter tekoča goriva in maziva. Za več kot 10 % pa so v Sloveniji presegale agregatno censko pariteto skupine: svilene tkanine, oprema za kmetijstvo, kmetijsko orodje, volna in niti ter izdelki iz žit.

Pri storitvah so imele v Sloveniji vse skupine nadpovprečno raven cen. Razpon odstopanja ravni cen navzgor je pri storitvah bistveno večji kot pri blagu. Tako so bile cene stanarine višje od agregatne censke paritete za 37 %. Pri blagu je bilo odstopanje največje (za 20 %) pri svilenih tkaninah.

Tabela 68: Ravni censkih paritet – relativna primerjava (april 2007; primerjava s Hrvaško)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/HRK	Raven censke paritete CP/ACP; ACP = 100
1	SVEŽE VRTNINE	0,14	97
2	SVEŽE SADJE	0,14	91
3	KOKOŠJA JAJCA	0,14	91
4	SVEŽE RIBE	0,15	101
5	IZDELKI IZ ŽIT	0,17	112
6	PREDELANE IN KONZERVIRANE VRTNINE	0,15	99
7	PREDELANO IN KONZERVIRANO SADJE	0,16	107
8	SVEŽE MESO	0,14	92
9	PREDELANO IN KONZERVIRANO MESO	0,15	103
10	PREDELANE IN KONZERVIRANE RIBE	0,15	100
11	SVEŽE IN PREDELANO MLEKO	0,14	96
12	MAŠČOBE	0,14	93
13	OSTALI ŽIVILSKI PROIZVODI	0,14	94
14	PIJAČE	0,14	92
15	CIGARETE	0,12	82
16	VOLNA IN NITI	0,17	114
17	VOLNENE TKANINE	0,14	96
18	BOMBAŽNE TKANINE	0,14	95
19	SVILENE TKANINE	0,18	120
20	TRIKOTAŽNA OBLAČILA	0,13	90
21	NOGAVICE	0,15	102
22	PERILO	0,14	92
23	KONFEKCIJA OBLEKE	0,14	94
24	KONFEKCIJA ZA GOSPODINJSTVO	0,14	95
25	TALNE PREPROGE	0,13	88
26	OBUTEV SKUPAJ	0,13	86
27	USNJENA GALENTERIJA	0,14	95
28	RAZSVETLJAVA IN KURJAVA	0,16	107
29	POHIŠTVO	0,14	95
30	POSODA IN PRIBOR	0,15	102
31	DRUGI PREDMETI ZA GOSPODINJSTVO	0,15	104
32	ELEKTRIČNI APARATI ZA GOSPODINJSTVO	0,16	106
33	HIGIENSKE POTREBŠČINE SKUPAJ	0,15	100
34	ZDRAVILA IN ZDRAVSTVENI PRIPOMOČKI	0,16	106
35	SREDSTVA ZA IZOBRAŽEVANJE	0,15	104
36	SREDSTVA ZA KULTURO	0,13	85
37	SREDSTVA ZA RAZVEDRILO	0,16	106

38	PROMETNA SREDSTVA IN DELI ZA VOZILA	0,13	84
39	TEKOČA GORIVA IN MAZIVA	0,13	89
40	KMETIJSKO ORODJE	0,17	116
41	KMETIJSKA OPREMA	0,18	119
42	GRADBENI MATERIAL	0,15	104
43	OBRITNE STORITVE IN POPRAVILA	0,19	127
44	OSEBNE IN DRUGE STORITVE SKUPAJ	0,16	108
45	STANARINA	0,20	137
46	KOMUNALNE STORITVE	0,19	126
47	FINANČNE IN DRUGE STORITVE	0,16	110
48	STORITVE ZA IZOBRAŽEVANJE IN KULTURO	0,17	113
49	STORITVE DRUŽBENEGA VARSTVA	0,17	115
50	PROMETNE STORITVE	0,16	107
51	GOSTINSKE IN HOTELSKE STORITVE	0,15	102
52	KOMUNIKACIJE	0,16	107
	BLAGO (1-42)	0,14	96
	STORITVE (43-52)	0,17	113
	SKUPAJ	0,15	100

CP = censka pariteta; ACP = agregatna censka pariteta (pariteta kupne moči).

SKLEPNE UGOTOVITVE

1. Kot ustreza pričakovanjem, kadar opravljamo primerjave z manj razvitimi državami, je **splošna pariteta maloprodajnih cen** v Sloveniji višja kot na Slovaškem in na Hrvaškem. V celotnem povprečju vzorca so cene v Sloveniji za 21 % višje kot na Slovaškem (indeks 120) in za 10 % višje kot na Hrvaškem (indeks 110), če v obeh primerih upoštevamo tečaj Evropske centralne banke. Ta razlika je še posebej očitna pri cenah storitev: medtem ko imajo cene **proizvodov** indeks ravni 111 v primerjavi s Slovaško in 106 v primerjavi s Hrvaško, imajo cene **storitev** raven 151 v primerjavi s Slovaško in 124 v primerjavi s Hrvaško.
2. Razlike v **plačah** kažejo razumljivo na višjo raven v Sloveniji kot v vsaki od primerjanih držav. V primerjavi s Slovaško ima povprečna slovenska plača nominalno raven celo 177, v primerjavi s Hrvaško pa 126. Razlike v ravneh cen nekoliko ublažijo plačne razlike, saj ima povprečna kupna moč slovenske neto plače v Sloveniji raven le 147 v primerjavi s kupno močjo povprečne slovaške plače na Slovaškem in raven 115 v primerjavi s kupno močjo povprečne hrvaške plače na Hrvaškem.
3. Tudi pri cenah **živil** je Slovenija absolutno dražja, in sicer za 33 % od Slovaške in za 8 % od Hrvaške. V relativnih razmerjih, če kot raven 100 postavimo povprečje cen vzorca v vsaki od primerjanih držav, pa se kot relativno dražja živila v Sloveniji pokažejo le v primerjavi s Slovaško – raven 109, ne pa tudi v primerjavi s Hrvaško – raven le 98. V primerjavi s Slovaško posebej izstopajo cene *izdelkov iz žit* (absolutna raven 164, relativna 136), *predelanega in konzerviranega sadja* (absolutna raven 149, relativna 124), *predelanega in konzerviranega mesa* (absolutna raven 145, relativna 120) ter *svežih vrtnin* (absolutna raven 142, relativna 118). Le *sveže ribe* so v Sloveniji cenejše (absolutna raven 98, relativna 81). V primerjavi s Hrvaško so razlike manjše in cene živil precej bolj izravnane. Kot dražje skupine v Sloveniji *izstopajo izdelki iz žit* (absolutna raven 123, relativna 112), *predelano in konzervirano sadje* (absolutna raven 118, relativna 107), *predelano in konzervirano meso* (absolutna raven 113, relativna 103) ter *ribe – sveže* (absolutna raven 111, relativna 101), *predelane in konzervirane* (absolutna raven 110, relativna 100).
4. Poleg velike razlike v povprečni ravni cen med Slovenijo in **Slovaško** so občutne tudi relativne razlike med cenami posameznih blagovnih skupin. Na eni strani imamo poleg živil in storitev še nekaj blagovnih skupin, kjer slovenske cene izrazito prehitujejo slovaške – pri *predivih in tkaninah* (absolutna raven 126, relativna 104) predvsem *svilene tkanine* (absolutna raven 144, relativna 119), pri *zdravilih in zdravstvenih pripomočkih* (absolutna raven 137, relativna 113; samo *zdravila* imajo absolutno raven 149, kar ustreza relativni ravni 123) ter pri *kmetijskem orodju in opremi* (absolutna raven 128, relativna 106). Je pa nekaj blagovnih skupin, ki imajo v Sloveniji v povprečju nižje cene, predvsem *razsvetljava in kurjava* (absolutna raven 87, relativna 72) ter *tekoča goriva in maziva* (absolutna raven 93, relativna 77).
5. V primerjavi s **Hrvaško** so razlike tako v ravneh kot tudi v relativnih razlikah cen manj izrazite kot v primerjavi s Slovaško. Z izjemo storitev povprečne slovenske cene za več kot 20 % presegajo hrvaške le v pomembnejših blagovnih skupinah *izdelki iz žit* (absolutna raven 123, relativna 112), *volna in niti* (absolutna raven 125, relativna 114), *svilene tkanine* (absolutna raven 132, relativna 120) ter *kmetijsko orodje in oprema*

(absolutna raven 131, relativna 118). Med višjimi velja omeniti še slovenske cene *razsvetljave in kurjave* (absolutna raven 117, relativna 107). Za več kot 5 % cenejše blagovne skupine v Sloveniji pa so v povprečju le *cigarete* (absolutna raven 90, relativna 82), *sredstva za kulturo* (absolutna raven 94, relativna 85) ter *prometna sredstva in deli za vozila* (absolutna raven 93, relativna 84).

6. Vprašanja **konvergence cen** se v primerjavah z manj razvitimi državami odpirajo v obratni smeri kot v primerjavah z bolj razvitimi. V tem primeru je namreč Slovenija tista, ki je bližje censkimi razmerjem v razvitem jedru EU, medtem ko sta Slovaška in Hrvaška od teh razmerij bolj oddaljeni. Pričakujemo pa lahko, da bo poleg hitrosti gospodarske rasti tudi proces integracije v skupno tržišče proces konvergence pospešil. Slaba stran censkih konvergenčnih procesov za manj razvita gospodarstva pa je v izgubljanju komparativnih prednosti, ki jih censke razlike omogočajo. V tej fazi sta primerjani državi temu tveganju še bolj izpostavljeni kot Slovenija.
7. Sicer je glede **gospodarske razvitosti** (po večini kriterijev, poleg seveda BDP na prebivalca) Slovenija razumljivo pozicionirana pred Slovaško in Hrvaško. Vse tri države zaostajajo za povprečnim bruto domačim proizvodom na prebivalca petindvajseterice, vendar pa je zaostanek iz leta v leto manjši. V letu 2006 je Slovenija po BDP na prebivalca (PPP standard) dosegala 83,8 % EU-25, Slovaška 60,6 %, Hrvaška pa 48,3 %. Stopnje **rasti** bruto domačega proizvoda Slovaške in Hrvaške presegajo povprečno stopnjo rasti bruto domačega proizvoda v Evropski uniji. Tako je v obdobju 1996–2000 znašala povprečna letna stopnja gospodarske rasti na Slovaškem 3,6 %, na Hrvaškem 3,4 %, v petnajstih državah Evropske unije pa 2,8 %. Slovenija je v tem obdobju dosegla višjo stopnjo rasti, in sicer 4,4 %. Po letu 2001 so se povprečne stopnje rasti na Slovaškem in na Hrvaškem zvišale. V obdobju 2001–2006 sta znašali povprečni letni stopnji gospodarske rasti 5,2 % na Slovaškem in 4,7 % na Hrvaškem, medtem ko je povprečna stopnja petnajsterice v istem obdobju znašala le 1,8 %, petindvajseterice pa 1,9 %. Slovenska stopnja rasti je bila 3,7 %.
8. V vseh treh državah je zaradi tranzicije prišlo do intenzivnih strukturnih sprememb. Pri tem je poleg dinamike pomembno tudi vprašanje makroekonomske stabilnosti:
 - **Brezposelnost** je v Sloveniji (anketna stopnja 6,0 % v letu 2006) bistveno nižja kot na Slovaškem (13,4 %) in na Hrvaškem (11,7 %). Slovaška je med leti 2002 in 2006 brezposelnost znižala za 5,3 odstotne točke, Hrvaška pa za 3,0.
 - V letih 2000–2002 je Slovenija imela najvišjo **inflacijsko** stopnjo, ki pa jo je nato znižala do sprejemljive za prevzem evra. Za Slovaško je značilna volatilitetnost, ki pa Hrvaško prizadene v mnogo nižji meri.
 - **Devizni tečaj** slovaške krone kaže rahlo težnjo k apreciaciji, medtem ko so za hrvaško kuno značilna zmerna nihanja tečaja.
 - **Obrestne mere** imajo na Slovaškem in na Hrvaškem težnjo k zniževanju.
 - V zadnjih letih je **proračunski primanjkljaj** Slovenije (1,4 % BDP v 2006) nižji tako od slovaškega (3,4 %) kot tudi od hrvaškega (2,2 %).
 - **Javni dolg** vseh treh držav je izrazito pod maastrichtskim limitom, v Sloveniji je s 27,5 % BDP najnižji. Na Slovaškem se je znižal s 48,9 % v letu 2001 na 40,1 % v letu 2007, na Hrvaškem pa s 43,7 % v letu 2005 na 40,1 % v letu 2007.
 - Pri vseh obravnavanih državah gre za odprta gospodarstva, ki so zelo vpeta v **mednarodne tokove dobrin in storitev**, največje deleže izvoza in uvoza proizvodov ter storitev v bruto domačem proizvodu pa dosega Slovaška. Saldo tekočega računa izkazuje najnižji primanjkljaj pri Sloveniji.

9. Povprečne stopnje rasti produktivnosti dela so na Hrvaškem v zadnjih letih višje od povprečja Evropske unije in blizu stopnjam, ki jih dosegata Slovaška in Slovenija. Hrvaška stopnja rasti produktivnosti dela je bila v obdobju 1997–2000 2,7 %, v obdobju 2001–2006 pa se je povečala na 4,2 %. V petindvajsetih državah Unije je bila stopnja rasti v prvem obdobju (1996–2000) 2,0 %, v drugem pa 1,2 %. Povprečje Unije, Slovaške in Hrvaške je v prvem obdobju (1996–2000) bistveno presegla Slovenija s 4,8 % povprečno letno stopnjo rasti produktivnosti. V obdobju 2001–2006 je bila povprečna stopnja rasti produktivnosti dela v Sloveniji 3,1 % in je zaostala za Slovaško in Hrvaško, a je bila višja od povprečja EU. Tudi v letu 2007 se bodo Slovenija, Slovaška in Hrvaška po napovedih Evropske komisije uvrstile med države, v katerih bo stopnja rasti produktivnosti dela višja od povprečja Unije.

VIRI

- Bejaković, P. (2006). Contribution to the EEO Autumn Review 2006 "Flexicurity". Croatia [online]. *European Employment Observatory*. Available: <http://www.eu-employment-observatory.net/resources/reports/Croatia-FlexicurityAR06.pdf> [30. 7. 2007].
- BS – Banka Slovenije. (2007). *Bilten Banke Slovenije: Maj*. [online]. Available: <http://www.bsi.si/iskalniki/bilteni.asp?MapaId=229> [7. 7. 2007].
- Cazes, S., A. Nesporova, D. Sertcan and F. Kempf (2006). *Employment Policy Review Croatia* [online]. Strasbourg: Council of Europe. Available: http://www.ilo.org/public/english/region/eurpro/budapest/download/empl/croatia_epr.pdf [30. 7. 2007].
- Clague, C. K. 1988. Explanation of National Price Levels, V: Salazar-Carillo & Prasada Rao (ur.). *World Comparison of Incomes, Prices and Product*. North-Holland.
- CSLS – Centre for the Study of Living Standards. (2001). *Health and Education: Human Capital Indicators*. Discussion Paper. [online]. Available: http://www.nrtee-trnee.ca/eng/programs/Current_Programs/SDIndicators/Program_Research/CSLS-DiscussionPaper_E.pdf [1.3.2004].
- Dornbusch, R. 1987. Purchasing Power Parity. V: Eatwell J., M. Milgate in P-Newman (ur.). *The New Palgrave: A Dictionary of Economics*. Vol. 3. London: The MacMillan.
- DZS – Državni zavod za statistiku (2003). *Statistički ljetopis 2003* [online]. Available: <http://www.dzs.hr/> [30. 7. 2007].
- DZS – Državni zavod za statistiku (2006). *Statistički ljetopis 2006* [online]. Available: <http://www.dzs.hr/> [30. 7. 2007].
- DZS - Državni zavod za statistiku (2007a). Indeksi potrošačkih cijena u travnju 2007 [online]. *Priopćenje* 13.1.1/4. (Godina XLIV), 15. 5. 2007. Available: <http://www.dzs.hr/> [29. 5. 2007].
- DZS – Državni zavod za statistiku (2007b). *Statističke informacije* [online]. Available: <http://www.dzs.hr/> [30. 7. 2007].
- EC – European Commission. (2005). *Integrated Guidelines for Growth and Jobs (2005–2008)*. *Communication to the Spring European Council*. [online]. Available: http://europa.eu.int/growthandjobs/pdf/integrated_guidelines_en.pdf [14.11.2005].
- EC – European Commission. (2006a). *The Commission's Assessments of National Reform Programmes for Growth and Jobs*. [online]. Available: Slovakia - http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/2006_annual_report_slovakia_en.pdf [9. 4. 2007]
- EC - European Commission (2006b). Progress Towards Meeting the Economic Criteria for Accession: The Assessments of the 2006 Progress Reports [online]. *European Economy. Enlargement papers* no. 29 (December). Available: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/enlargement_papers/2006/elp29en.pdf [30. 7. 2007].

EC - European Commission. (2006c). *The Statistical Annex. Autumn 2006*. [online]. Available: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2006/statannex0206_en.pdf [10.11.2006].

EC – European Commission (2006d). 2006 Convergence Report. COM(2006)762 [online]. *European Economy* no. 1. Available: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2006/ee106en.pdf [30. 7. 2007].

EC – European Commission (2006e). *Public Finances in EMU – 2007* [online]. Available: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2006/ee306_en.pdf [30. 7. 2007].

EC - European Commission (2006f). Western Balkans in Transition [online]. *European Economy. Enlargement Papers*. No. 30 (December). Available: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/enlargement_papers/2006/elp30en.pdf [30. 7. 2007].

EC – European Commission. (2006g). Progress Towards the Lisbon Objectives in Education and Training – 2006 Report. [online]. *Commission Staff Working Papers*. Available: <http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/progressreport06.pdf> and <http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/progressreport06annexes.pdf> [20.10.2006].

EC – European Commission. (2007a). Economic Forecasts. Spring 2007. [online]. Available: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2007/ee207en.pdf [27. 5. 2007].

EC - European Commission. (2007b). *The Statistical Annex. Spring 2007*. [online]. Available: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/european_economy/2007/statannex0107_en.pdf [23. 5. 2007].

EC – European Commission (2007c). *Public Finances in EMU – 2007* [online]. Available: http://ec.europa.eu/economy_finance/news/hotissues/2007/public-finance-report/main_en.htm [30. 7. 2007].

EC Internal Market&Services DG. (2005) *Internal Market Scoreboard, July*. [online]. Available: http://europa.eu.int/comm/internal_market/score/docs/score14/scoreboard14printed_en.pdf [14.11.2005].

ECB – European Central Bank (2006). Financial Development in Central, Eastern and South-Eastern Europe [online]. *ECB Monthly Bulletin* November: 93 – 104. Available: <http://www.ecb.int/pub/pdf/mobu/mb200611en.pdf> [4. 4. 2007].

EIU – Economist Intelligence Unit. 2004. *Country Report 2004 (March): Croatia*. London: The Economist Intelligence Unit.

EIU – Economist Intelligence Unit. 2006. *Country Profile 2006 (May): Slovakia*. London: The Economist Intelligence Unit.

EIU – Economist Intelligence Unit. 2007a. *Country Report 2007 (March): Croatia*. London: The Economist Intelligence Unit.

EIU – Economist Intelligence Unit. 2007b. *Country Profile 2007 (March): Croatia*. London: The Economist Intelligence Unit.

EIU – Economist Intelligence Unit. 2007c. *Country Report 2007 (February): Slovakia*. London: The Economist Intelligence Unit.

EPC – European Policy Committee (2002). *Report on Research and Development*. [online]. Available: http://www.europa.eu.int/comm/economy_finance/epc/documents/rdfinal_en.pdf [1.3.2004].

Erste bank (2006). Croatia [online]. *CEE Macroeconomic and Fixed Income Research*. February 10. Available: http://www.erste-securities.hr/pdf/20060210_sn_cro_en.pdf [30. 7. 2007].

European Communities. (2006a). *Integration Seen Through Statistics*. [online]. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. Available: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-71-05-691/EN/KS-71-05-691-EN.PDF [19.10.2006].

European Communities. (2006b) *Key figures on Europe - Statistical Pocketbook 2006*. [online]. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. Available: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-EI-06-001/EN/KS-EI-06-001-EN.PDF [28.10.2006].

European Communities. (2007). *Taxation Trends in the European Union. Data for the EU Member States and Norway* [online]. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. Available: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-DU-07-001/EN/KS-DU-07-001-EN.PDF [30. 7. 2007].

Geary, R.C. 1958. A Note on the Comparison of Exchange Rates and Purchasing Power Parities Between Countries. *Journal of the Royal Statistical Society* Vol. 121. p. 97-99.

Gligorov, V., D. Hanzl, M. Holzner and H. Vidovic. (2002). *Recent Economic Developments and the Competitiveness of the Croatian Manufacturing Industry. Report for the President of the Republic of Croatia* [online]. Vienna: WIIW. Available: http://www.wiiw.ac.at/balkan/files/Croatia_Report_Oct_02.pdf [5.7.2004].

HNB – Hrvatska Narodna Banka. (2004). *Bilten 91 (marec)*. [online]. Available: <http://www.hnb.hr/publikac/bilten/arhiv/bilten-91/hbilt91.pdf> [3.6.2004].

HNB – Hrvatska Narodna Banka. (2007a). *Bilten 126 (svibanj - maj)*. [online]. Available: <http://www.hnb.hr/publikac/bilten/arhiv/bilten-126/hbilt126.pdf?tsfsg=ecead2280c9d1a31175e83da9eae161> [30. 7. 2007].

Hrvatska narodna banka (2007b). *Statistika inozemnih izravnih ulaganja* [online]. *Statistički pregled, Br. 126 svibanj (maj)*. Available: <http://www.hnb.hr/statistika/hstatistika.htm?tsfsg=e3e8d85e3846655a294ede44eb9bbacc> [30. 7. 2007].

HNB - Hrvatska narodna banka (2007c). *Standardni prezentacijski format, drugo tromesečje 2007* [online]. Available: <http://www.hnb.hr/publikac/prezent/hplatna-bilanca-tecaj.pdf?tsfsg=780b39e9162e0f846312019f82ce3e6a> [30. 7. 2007].

HZMO – Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje (2006). *Overview of the Pension Qualifying Conditions in Croatia According to the Act on Pension Insurance*. [online]. Available: <http://www.mirovinsko.hr/UserDocsImages/publikacije/brosure/Pregleduvjetaengleski.pdf> [10. 4. 2007].

HZZ - Hrvatski zavod za zapošljavanje (2006). *Godišnjak 2005* [online]. Available: http://www.hzz.hr/DocSlike/HZZ_Godisnjak_2005.pdf [20. 5. 2007].

IEDP. 1996. Cene in plače – Slovenija in Italija. *Bilten EDP*, let.19, št. 2. Maribor: EPF.

IEDP. 1999. Slovenija in Italija – ravni cen in plač. *Bilten EDP*, let.22, št. 4. Maribor: EPF.

IMF–International Monetary Fund (2007a). Republic of Croatia: 2006 Article IV Consultation—Staff Report; Staff Statement; Public Information Notice on the Executive Board Discussion; and Statement by the Executive Director for Croatia) [online]. *IMF Country Report* No. 07/81. Available: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2007/cr0781.pdf> [30. 7. 2007].

IMF–International Monetary Fund (2007b). Republic of Croatia: Selected Issues. [online]. *IMF Country Report* no. 07/82. Available: <http://www.imf.org/external/pubs/ft/scr/2007/cr0782.pdf> [30. 7. 2007].

IMF–International Monetary Fund (2007c). Slovak Republic—2007 Article IV Consultation Discussions, Preliminary Conclusions of the Mission [online]. Available: <http://www.imf.org/external/np/ms/2007/031307.htm> [31. 5. 2007].

International Relations Committee Task Force on Enlargement (2006). Macroeconomic and Financial Stability Challenges for Acceding and Candidate Countries [online]. *ECB Occasional Paper Series* no. 48 (July). Frankfurt: European Central Bank. Available: <http://www.ecb.int/pub/pdf/scpops/ecbocp48.pdf> [30. 7. 2007].

Jevčák, A. (2006a). Energy Prices in Slovakia – Still a Risk Factor [online]. *COUNTRY FOCUS* 15. (December)/III. Brussels: European Commission. Available: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/country_focus/2006/cf15_2006en.pdf [8. 4. 2007].

Jevčák, A. (2006b). Healthcare Reform – Unpopular Even in Slovakia [online]. *COUNTRY FOCUS* 2 (February)/III. Brussels: European Commission. Available: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/country_focus/2006/cf02_2006en.pdf [8. 4. 2007].

Khamis, S.H. 1972. A New System of Index Numbers for National and International Purposes. *Journal of the Royal Statistical Society, Series A*. 135: 96-121.

- Khamis, S.H. 1984. On Aggregation Methods for International Comparisons. *Review of Income and Wealth* 2: 185-205.
- Kračun, D. 1995a. Med monetarno stabilnostjo in izvozno konkurenčnostjo. *Bilten EDP* 4: 75-77.
- Kračun, D. in E., Žižmond 1995b. Posebnosti oblikovanja cen v tranzicijskih razmerah. *Bilten EDP* 4: 9-14.
- Kravis I. B. in R. E. Lipsey. 1983. *Toward an Explanation of National Price Levels*. Princeton Studies in International Finance, No. 52.
- Martin, C., in F. J. Velasquez (2001). An Assessment of Real Convergence of Less Developed EU Members: Lessons for the CEEC Candidates. [online]. European Economy Group Working Paper no. 5. Available: <http://www.ucm.es/info/econeuro/documentos/dt052001.pdf> [30.12.2002].
- Nacionalno vijeće za konkurentnost (2004). *55 Policy Recommendations for Raising Croatia's Competitiveness* [online]. Available: http://croatia.usaid.gov/pdf/NVK_55Recommendations.pdf [30. 7. 2007].
- NBS – National Bank of Slovakia. *SKK Monetary Survey* [online]. Available: <http://www.nbs.sk/INDEXA.HTM> [30. 5. 2007].
- NBS – National Bank of Slovakia (2004). *Monetary Programme of the NBS until the Year 2008*. [online]. Available: <http://www.nbs.sk/INDEXA.HTM> [29. 5. 2007].
- OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development. (2007). *Economic Survey of Slovak Republic, April*. [online]. *OECD Policy Brief*. Available: <http://www.oecd.org/dataoecd/26/29/38324305.pdf> [8. 4. 2007].
- Officer, L. 1982. *Purchasing Power Parity and Exchange Rates*. JAI Press.
- Republika Hrvatska (2004). *Nacionalni akcijski plan zapošljavanja 2005 – 2008* [online]. Available: www.strategija.hr/lgs.axd?t=16&id=201 [9. 4. 2007].
- Spörel, U. (2007). Inbound and Outbound Tourism in Europe [online]. *Statistics in Focus. Industry, Trade and Services. Population and Social Conditions* 52/2007. Available: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-SF-07-052/EN/KS-SF-07-052-EN.PDF [30. 7. 2007].
- Statistical Office of Slovak Republic (2007a). *Commodity Structure by Sections of the Nomenclature SITC Rev. 3 in thous. SKK FOB/FOB, structure (1997 - 2005)* [online]. SLOV STAT on line. Available: [30. 7. 2007].
- Statistical Office of Slovak Republic (2007b). *Import and Export by Sections in Customs Tariff in thous. SKK FOB/FOB, structure (1997 - 2005)* [online]. SLOV STAT on line. Available: [30. 7. 2007].

Statistical Office of the Slovak Republic (2006). *Indicators on Economic Development* [online]. December 2006. Available: http://www.statistics.sk/webdata/slov/publik/zo/1206/zo_dec06.xls [30. 5. 2007].

UNCTAD. (2006). *World Investment Report 2006 –from Developing and Transition Economies: Implications for Development. FDI indices* [online]. Available: <http://www.unctad.org/Templates/Page.asp?intItemID=2468&lang=1> [7. 7. 2007].

Vujčić, B. (2001). *Ekonomске spremembe na Hrvaškem in izzivi ekonomske politike*. Rokopis.

WHO – Health for All Database, <http://data.euro.who.int/hfadb/> [30. 7. 2007].

World Bank. (2006). *Doing Business 2006*. [online]. Available: <http://www.doingbusiness.org/ExploreEconomies/> [10. 4. 2007].

Žižmond, E. 1992a. Price Levels and Price Disparities in Slovenia. *Economia Internazionale* 3-4: 364-377.

Žižmond, E. 1992b. Levels and Disparities of Retail Prices in Slovenia. *Rivista Internazionale di Scienze Economiche e Commerciali* 5-6: 519-530.

Žižmond, E. 1994. *Inflacija in ravni cen*. Maribor: Studio Linea.

Žižmond, E. 1995a. Prices and Wages in Slovenia and in the Czech Republic. *Prague Economic Papers* 4: 360-371.

Žižmond, E. (ur.). 1995b. *Cene in plače v Sloveniji (mednarodna primerjava)*. Maribor: Studio Linea.

Žižmond, E. 1995c. Price level and relative purchasing power of wages in Slovenia. *Economia* 1: 1-25.

Žižmond, E. in D. Kračun. 1995a. Tranzicija in ravni cen. *Bilten EDP* 4: 15-22.

Žižmond, E. in D. Kračun 1995b. Tranzicija in censke disparitete. *Bilten EDP* 4: 23-38.

ANEKS I: RAZISKOVALNE METODE IN REPREZENTATIVNOST PORABNE KOŠARE

V mednarodni primerjavi slovenskih cen smo uporabili naslednje poenostavitve:

- ugotavljali smo samo ravni maloprodajnih cen;
- analizirali smo v glavnem samo agregatno raven cen in le v nekaterih primerih smo razlikovali med menjalnimi dobrinami, ki smo jih imenovali blago, in nemenjalnimi dobrinami, ki smo jih poenostavljeno agregirali v storitve;
- porabna košara (vzorec proizvodov in storitev, na osnovi katerega smo primerjali cene) je narejena na osnovi košare za spremljanje maloprodajnih cen, ki jo uporablja Statistični urad Republike Slovenije;
- v vseh izračunih smo uporabili samo ponderacijski sistem, ki ga uporablja Statistični urad Republike Slovenije, ne pa tudi ponderacijskih sistemov primerjanih držav (razen če je navedeno drugače).

V nadaljevanju navajamo najpomembnejše metode raziskave ter pojasnujemo vzorec in njegovo reprezentativnost.

1. Raziskovalne metode

Osnova za analizo so bili izračuni agregatne censke paritete (paritete kupne moči) in povprečnih censkih paritet blagovnih skupin. Iz teh izračunov smo nato izpeljali izračun ravni maloprodajnih cen v Sloveniji, ravni censkih paritet posameznih blagovnih skupin v Sloveniji, ocene disparitet maloprodajnih cen v Sloveniji in ocene relativne kupne moči slovenskih plač.

1.1 Censke paritete

S censko pariteto razumemo razmerje med ceno določenega izdelka ali storitve "x" v Sloveniji v evrih (EUR) in ceno istega izdelka ali storitve "x" na Slovaškem ali na Hrvaškem v slovaških kronah (SKK) oziroma hrvaških kunah (HRK). Osnovna formula za izračun censke paritete blaga "x" je v tem primeru naslednja:

$$\text{censka pariteta blaga "x"} = \frac{\text{cena blaga "x" v Sloveniji (v EUR)}}{\text{cena blaga "x" na Slovaškem (v SKK)}}$$

Izid je v tem primeru vrednost slovaške krone, izražena v evrih (EUR/SKK) prek blaga "x".

Izračunane censke paritete se seveda od blaga do blaga razlikujejo, s ponderiranjem pa je mogoče izračunati povprečne censke paritete posameznih blagovnih skupin in agregatno censko pariteto celotnega vzorca (pariteto kupne moči). Pri tem smo uporabili ponderacijski sistem za izračunavanje indeksov rasti maloprodajnih cen, ki ga uporablja Statistični urad Republike Slovenije.

Tudi agregatna censka pariteta celotnega vzorca (pariteta kupne moči) je v bistvu devizni tečaj, ki pa se razlikuje od dejanskega deviznega tečaja (tistega, ki se oblikuje na deviznem trgu, oziroma tistega, ki ga oblikuje centralna banka), saj so osnova za njegov izračun le maloprodajne cene, ne pa tudi drugi dejavniki, ki vplivajo na oblikovanje dejanskega tržnega deviznega tečaja oziroma tečaja, ki ga oblikuje centralna banka.

Ker so storitve v našem vzorcu slabše zastopane (primerljivost je zaradi različnih razlogov otežena), smo predpostavili, da so izračunane censke paritete za posamezne skupine blaga oziroma storitev veljale za celotne skupine v vzorcu blaga oziroma storitev Statističnega urada Republike Slovenije.

1.2 Nacionalna raven cen

Nacionalna (splošna) raven cen je definirana kot razmerje med pariteto kupne moči (ki smo jo imenovali agregatna censka pariteta) ter deviznim tečajem (Dornbusch 1987). Ker smo izračun agregatne censke paritete že razložili v prejšnji točki, je naslednji korak izbira deviznega tečaja.

V raziskavi smo uporabili naslednji izračun:

$$\text{Nacionalna raven cen} = \frac{\text{Agregatna censka pariteta}}{\text{Tečaj Evropske centralne banke}} \cdot 100 = \frac{\text{ACP}}{\text{TECB}} \cdot 100 \quad (5).$$

Če je agregatna censka pariteta večja od deviznega tečaja (tečaja Evropske centralne banke), je raven maloprodajnih cen v Sloveniji višja kot v referenčni državi, in obratno.

1.3 Ravni censkih paritet blagovnih skupin

Ravni censkih paritet posameznih blagovnih skupin v Sloveniji so izračunane s primerjavo censke paritete blagovne skupine s tečajem Evropske centralne banke.

$$\text{Raven censke paritete blagovne skupine} = \frac{\text{Censka pariteta blagovne skupine}}{\text{Tečaj Evropske centralne banke}} \cdot 100 = \frac{\text{CP}}{\text{TECB}} \cdot 100 \quad (8).$$

Ta primerjava nam pokaže, katere blagovne skupine so bile v Sloveniji absolutno dražje (če je bila raven censke paritete večja od 100) oziroma absolutno cenejše (če je bila raven censke paritete manjša od 100) kot v primerjani državi, če vzamemo za osnovo tečaj Evropske centralne banke.

1.4 Disparitete cen

V tem primeru primerjamo censko pariteto blagovne skupine z agregatno censko pariteto celotnega vzorca (ACP = 100).

$$\text{Raven censke paritete blagovne skupine} = \frac{\text{Censka pariteta blagovne skupine}}{\text{Agregatna censka pariteta}} \cdot 100 = \frac{\text{CP}}{\text{ACP}} \cdot 100 \quad (9).$$

Odstopanje ravni censke paritete v posamezni blagovni skupini od agregatne censke paritete (ACP = 100) pokaže, za koliko odstotkov je ta blagovna skupina v Sloveniji relativno dražja (če je bila raven censke paritete večja od 100) oziroma relativno cenejša (če je bila raven censke paritete manjša od 100) od povprečja celotnega vzorca v Sloveniji.

S tem načinom ugotavljamo torej disparitete maloprodajnih cen v Sloveniji v primerjavi z določeno referenčno državo in pri tem predpostavljamo, da so censka razmerja v referenčni državi "normalna".

1.5 Relativna kupna moč povprečne neto plače

Izračun relativne kupne moči povprečne neto plače v Sloveniji je narejen z naslednjo enačbo:

$$RKM = \frac{PW}{ACP} \quad (6).$$

Pri tem je:

- RKM = relativna kupna moč povprečne slovenske neto plače;
- PW = pariteta plač;
- ACP = agregatna censka pariteta vzorca.

Pojasnimo še pariteto plač. Izračunana je takole:

$$PW = \frac{W_{SLO}}{W^*} \quad (7).$$

Pri tem je:

- W_{SLO} = povprečne neto plače v Sloveniji;
- W^* = povprečne neto plače na Slovaškem oziroma na Hrvaškem.

Tudi pariteta plač je torej neke vrste devizni tečaj, izračunan s pomočjo plač.

Relativno kupno moč povprečne slovenske neto plače dobimo torej tako, da povprečne neto plače v Sloveniji delimo s povprečnimi neto plačami v primerjani državi, dobljeni koeficient pa delimo z že izračunano agregatno censko pariteto celotnega vzorca.

Relativna kupna moč povprečne slovenske plače je tako koeficient, ki nam pove, koliko odstotkov dobrin lahko kupi zaposleni Slovenec s svojo povprečno neto plačo v Sloveniji več (če je koeficient večji od 1) oziroma manj (če je koeficient manjši od 1) kot tujec s svojo povprečno neto plačo v svoji državi.

2. Porabna košara (vzorec) in njena reprezentativnost

Porabna košara (vzorec proizvodov in storitev, na osnovi katerega smo primerjali cene) je bila v vseh raziskavah narejena na osnovi košare za spremljanje maloprodajnih cen, ki jo uporablja Statistični urad Republike Slovenije.

Vse primerjalne raziskave cen so bile opravljene v največji meri na osnovi objavljenih statističnih podatkov. Da pa bi zagotovili čim večjo primerljivost proizvodov in storitev, smo morali cene določenih proizvodov in storitev snemati. V tej raziskavi, ki smo jo opravili aprila 2007, smo cene snemali:

- v Sloveniji v Mariboru,
- na Slovaškem v Bratislavi,
- na Hrvaškem pa v Zagrebu.

Zajem proizvodov in storitev v aprilu 2007 ter njegovo primerjavo z zajemom, ki ga zagotavlja Statistični urad Republike Slovenije, kažeta tabeli A1 in A2.

Tabela A1: Zajem proizvodov in storitev (april 2007 - Slovaška)

Skupina	Število artiklov	Ponder	Delež vzorca v primerjavi z zajemom Statističnega urada RS
Blago	503	0,6661	97,8
Storitve	98	0,2174	68,2
SKUPAJ	601	0,8835	88,4

Tabela A2: Zajem proizvodov in storitev (april 2007 - Hrvaška)

Skupina	Število artiklov	Ponder	Delež vzorca v primerjavi z zajemom Statističnega urada RS
Blago	506	0,6661	97,8
Storitve	98	0,2119	66,5
SKUPAJ	604	0,8780	87,8

Za Slovaško zajem predstavlja 88,4 % zajema, ki ga zagotavlja Statistični urad Republike Slovenije, vzorec blaga 97,8 %, vzorec storitev pa 68,2 %. Za Hrvaško pa zajem predstavlja 87,8 % zajema, ki ga zagotavlja Statistični urad Republike Slovenije, vzorec blaga 97,8 %, vzorec storitev pa 66,5 %. Storitve so v našem vzorcu sorazmerno slabo zastopane (primerljivost je zaradi raznih razlogov otežena; predvsem so slabo primerljive stanovanjske in komunalne storitve), vendar smo kljub temu predpostavili, da veljajo izračunane censke paritete za posamezne skupine storitev za celotne skupine storitev v vzorcu Statističnega urada Republike Slovenije.

Dodajmo še, da smo proizvode in storitve po potrebi agregirali v 14 oziroma 52 blagovnih skupin na podoben način, kot to dela tudi Statistični urad Republike Slovenije.

**ANEKS II: CENSKE PARITETE IN NJIHOVE RAVNI APRILA 2007,
SLOVAŠKA**

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/SKK	RAVEN CP	
				TECB-100	ACP-100
1.01	Krompir	kg	0,04	131	109
1.02	Čebula	kg	0,04	128	105
1.03	Česen	kg	0,04	120	100
1.04	Jedilno korenje	kg	0,04	130	108
1.05	Peteršilj	kg	0,04	122	101
1.06	Kitajsko zelje	kg	0,04	141	117
1.07	Sladko zelje	kg	0,05	160	132
1.08	Svež paradižnik	kg	0,04	128	106
1.09	Šampinjoni	500g	0,05	152	126
1.10	Zelena solata, endivija	kg	0,06	191	158
1.11	Rdeča pesa	kg	0,07	227	188
1.12	Sveže kumarice	kg	0,03	116	96
1.13	Zelena	kg	0,03	117	97
1.14	Cvetača	kg	0,05	174	144
1.15	Fižol v zrnju	kg	0,03	114	95
1	SVEŽE VRTNINE		0,04	142	118
2.01	Orehova jedrca	kg	0,02	79	66
2.02	Kivi	kg	0,04	134	111
2.03	Jabolka	kg	0,04	119	98
2.04	Hruške	kg	0,04	129	107
2.05	Grozdje	kg	0,04	144	119
2.06	Limone	kg	0,03	108	90
2.07	Pomaranče	kg	0,03	112	92
2.08	Marellice	kg	0,03	107	88
2.09	Slive	kg	0,05	153	126
2.10	Breskve	kg	0,03	111	91
2.11	Lubenica	kg	0,05	166	137
2.12	Jagode	500g	0,04	150	124
2.13	Banane	kg	0,03	111	92
2	SVEŽE SADJE		0,04	120	99
3	KOKOŠJA JAJCA	kos	0,03	113	94
4.01	Postrv	kg	0,02	77	64
4.02	Losos (file)	kg	0,03	94	78
4.03	Sardele	kg	0,03	114	95
4	SVEŽE RIBE		0,03	98	81

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/SKK	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
5.01	Riž (običajen)	kg	0,05	161	133
5.02	Riž (Uncle Ben's)	500g	0,03	115	95
5.03	Polenta	450g	0,04	149	123
5.04	Koruzni kosmiči (Corn flakes)	250g	0,04	121	100
5.05	Otroška hrana (čokolino)	250g	0,03	104	86
5.06	Pšenična moka, tip 500	kg	0,05	178	147
5.07	Kruh (moka tip 850)	800g	0,04	146	121
5.08	Kruh (moka tip 500)	800g	0,05	172	142
5.09	Francoski kruh	400g	0,05	155	128
5.10	Mala žemlja	kos	0,07	231	191
5.11	Polnozrnat kruh	700g	0,07	247	205
5.12	Krof	kos	0,05	167	138
5.13	Toast	400g	0,04	150	124
5.14	Koruzni kruh	800g	0,05	183	152
5.15	Prepečenec	225g	0,04	144	119
5.16	Testenine - polžki	500g	0,03	115	95
5.17	Testenine - špageti	500g	0,03	103	86
5.18	Sveže polnjene testenine	250g	0,04	143	118
5.19	Zamrznjena pizza	330g	0,03	104	86
5.20	Zamrznjeno listnato testo	500g	0,05	156	129
5	IZDELKI IZ ŽIT		0,05	164	136
6.01	Zamrznjen grah	450g	0,04	124	103
6.02	Zamrznjena mešana zelenjava	450g	0,04	124	103
6.03	Zamrznjen krompir (pomfri)	kg	0,04	129	107
6.04	Zamrznjena špinača	450g	0,04	139	115
6.05	Kislo zelje v vrečki (naribano)	kg	0,05	165	136
6.06	Konzervirane kumarice	720ml	0,04	146	121
6.07	Feferoni	720ml	0,03	110	91
6.08	Kisla paprika	720ml	0,03	93	77
6.09	Paradižnikova mezga	500g	0,04	127	105
6.10	Konzervirana koruza	340g	0,04	129	107
6.11	Konzerviran grah	400g	0,04	148	123
6.12	Konzerviran stročji fižol	400g	0,04	125	103
6.13	Konzerviran fižol v zrnju	400g	0,03	99	82
6.14	Pire krompir	200g	0,03	114	94
6.15	Gorčica v kozarcu	200g	0,05	164	136
6	PREDELANE IN KONZER. VRTNINE		0,04	137	114
7.01	Suhe slive	500g	0,03	113	93
7.02	Suhe marelice	250g	0,05	154	127
7.03	Rozine	250g	0,06	202	167
7.04	Marmelada (marelice)	870g	0,04	122	101
7.05	Marmelada (jagode)	700g	0,03	113	93
7.06	Kompot (ananas, konzerva)	836g	0,04	141	116
7.07	Kompot (marelice, konzerva)	850g	0,05	159	132
7.08	Sadna kašica	125g	0,05	180	149
7	PREDELANO IN KONZER. SADJE		0,04	149	124

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/SKK	RAVEN CP	
				TECB-100	ACP-100
8.01	Goveji zrezek	kg	0,04	129	107
8.02	Goveje meso s kostjo	kg	0,04	127	105
8.03	Telečji zrezek	kg	0,03	103	85
8.04	Telečje meso s kostjo	kg	0,04	132	109
8.05	Mleto meso	kg	0,03	105	86
8.06	Svinjski zrezek	kg	0,03	115	95
8.07	Svinjski kare	kg	0,04	120	99
8.08	Očiščen piščanec	kg	0,05	161	133
8.09	Piščančji file	kg	0,04	138	114
8.10	Puranji zrezek	kg	0,04	125	104
8	SVEŽE MESO		0,04	129	107
9.01	Suha svinjska rebra	kg	0,05	181	149
9.02	Prekajen svinjski vrat	kg	0,04	131	109
9.03	Suha svinjska slanina	kg	0,05	162	134
9.04	Pršut	kg	0,03	102	85
9.05	Ogrska salama	kg	0,05	168	139
9.06	Piščančja prsa	kg	0,05	154	127
9.07	Šunkarica	kg	0,04	140	116
9.08	Kranjske klobase	kg	0,03	114	94
9.09	Hrenovke	kg	0,04	139	115
9.10	Čajna klobasa	kg	0,04	150	124
9.11	Mortadela	kg	0,04	120	100
9.12	Pripravljena mesna omaka za testenine (bolognese)	400g	0,04	141	116
9.13	Jetna pašteta	100g	0,06	194	160
9.14	Puranja pašteta	100g	0,04	136	112
9.15	Pripravljena jed z mesom	300g	0,05	152	126
9.16	Kokošja juha Knorr	vrečka	0,04	141	117
9.17	Goveja juha Knorr	vrečka	0,04	148	122
9	PREDELANO IN KONZERVIRANO MESO		0,04	145	120
10.01	Sardine v olju	115g	0,04	119	99
10.02	Sardine s povrtnino	125g	0,04	119	99
10.03	Tuna v olivnem olju	160g	0,03	105	87
10.04	Panirane ribje palčke	300g	0,04	140	116
10.05	Zamrznjen osličji file	kg	0,04	131	109
10	PREDELANE IN KONZERVIRANE RIBE		0,04	120	99
11.01	Alpsko mleko (trajno)	l	0,03	105	87
11.02	Navadno mleko (kratkotrajno)	l	0,03	112	93
11.03	Jogurt navadni	180g	0,03	105	87
11.04	Sadni jogurt	150g	0,04	118	98
11.05	Kisla smetana	180g	0,04	133	110
11.06	Skuta	500g	0,04	130	107
11.07	Sir ementaler	kg	0,03	115	95
11.08	Sir gauda	kg	0,03	111	92
11.09	Topljeni sir	140g	0,04	150	124
11.10	Lahki sir	kg	0,03	94	78
11.11	Sladka smetana	0,2l	0,03	115	95
11.12	Sladoled (banjica)	l	0,03	108	89
11.13	Lučka (Magnum)	kos	0,04	128	106
11.14	Mlečni napitek (čokoladno mleko)	0,2l	0,02	80	67

11	SVEŽE IN PREDELANO MLEKO	0,03	112	93
----	--------------------------	------	-----	----

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/SKK	RAVEN CP	
				TECB-100	ACP-100
12.01	Bučno olje	250ml	0,02	70	58
12.02	Olivno olje	l	0,03	114	94
12.03	Jedilno olje sončnično	l	0,03	111	91
12.04	Surovo maslo	250g	0,03	109	90
12.05	Margarina za peko	250g	0,03	114	94
12.06	Margarina mazljiva (Rama)	250g	0,03	100	83
12	MAŠČOBE		0,03	107	89
13.01	Sladkor	1 kg	0,03	105	87
13.02	Umetno sladilo (Natreen)	škatlica	0,03	109	90
13.03	Jedilna čokolada	100g	0,04	137	113
13.04	Mlečna čokolada (Milka)	100g	0,03	110	91
13.05	Kakav v prahu	100g	0,05	159	132
13.06	Mlečni kakav	400g	0,03	108	89
13.07	Bomboni Haribo	100g	0,03	108	89
13.08	Keksi Domačica	100g	0,03	91	75
13.09	Napolitanke	200g	0,04	131	108
13.10	Čips	175 g	0,04	128	106
13.11	Keksi domači (mešani)	400g	0,03	101	83
13.12	Slano pecivo Soletti	250g	0,04	150	124
13.13	Pražena kava	500g	0,04	143	118
13.14	Instant kava	100g	0,04	138	114
13.15	Čaj (šipek)	60g	0,03	103	85
13.16	Čaj (pravi, vanilija)	50 g	0,03	103	85
13.17	Puding	49g	0,04	138	114
13.18	Med	450g	0,05	157	130
13.19	Žvečilni gumi Orbit	kos	0,03	100	82
13.20	Majoneza	250g	0,04	140	116
13.21	Kuhinjska sol	500g	0,04	141	117
13.22	Poper	50g	0,03	110	91
13.23	Kis (vinski)	1 l	0,04	121	100
13.24	Mleta paprika	100 g	0,03	105	87
13.25	Jušne kocke (kokošje)	120g	0,04	137	113
13.26	Hrana za pse (konzerva -Pedigree)	400g	0,03	104	86
13.27	Hrana za pse (briketi)	500g	0,03	84	70
13.28	Hrana za mačke (konzerva-Whiskas)	400g	0,04	123	102
13.29	Hrana za mačke (briketi)	300g	0,03	115	95
13	OSTALI ŽIVILSKI PROIZVODI		0,04	119	99

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/SKK	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
14.01	Vrhunsko belo vino	0.75l	0,04	134	111
14.02	Penina	0,75l	0,04	145	120
14.03	Namizno belo vino	1 l	0,02	83	68
14.04	Namizno rdeče vino	1 l	0,03	84	69
14.05	Naravno žganje (sadjevec)	1 l	0,04	130	107
14.06	Whisky Ballantine's	0,7 l	0,04	125	103
14.07	Rum	1 l	0,03	116	96
14.08	Pivo (pločevinka)	0.5l	0,03	117	97
14.09	Pivo (steklenica)	0.5l	0,04	123	102
14.10	Lahko pivo	0.5l	0,03	115	95
14.11	Coca cola (pločevinka)	0.33l	0,03	98	81
14.12	Coca cola	1 l	0,03	111	92
14.13	Fanta	1 l	0,03	111	92
14.14	Naravna pitna voda	1,5 l	0,03	106	88
14.15	Mineralna voda	1.5l	0,03	110	91
14.16	Sadni sirup (malina)	1 l	0,05	182	150
14.17	Oranžni sadni sok	1 l	0,04	133	110
14.18	Ledeni čaj	1.5l	0,02	81	67
14	PIJAČE		0,04	121	100
15.01	Davidoff	zav.	0,03	105	87
15.02	West	zav.	0,03	102	84
15.03	Marlboro	zav.	0,03	105	87
15	CIGARETE		0,03	104	86
16.01	Volna (mešanica)	50g	0,03	97	80
16.02	Bombaž za pletenje	50g	0,06	186	154
16.03	Sukanec (200m)	kos	0,04	124	103
16	VOLNA IN NITI		0,04	136	112
17.01	Blago za ženske zimske plašče	m	0,03	117	97
17.02	Volneno blago za obleke	m	0,04	123	102
17.03	Blago za obleke (meš.)	m	0,03	108	90
17.04	Blago za obleke (lažje)	m	0,04	139	115
17.05	Tkanina za obleke (meš.)	m	0,03	101	84
17.06	Sint. tkan. za obleke	m	0,03	101	83
17	VOLNENE TKANINE		0,03	114	94
18.01	Posteljno platno	m	0,04	121	100
18.02	Damast	m	0,05	158	130
18.03	Poplin za ženske bluze	m	0,03	101	83
18	BOMBAŽNE TKANINE		0,04	134	111
19.01	Tkanina iz nar. svile	m	0,03	107	88
19.02	Tkanina iz viskoze	m	0,06	185	153
19.03	Podlaga iz umetne svile	m	0,04	140	116
19	SVILENE TKANINE		0,04	144	119
20.01	Volneni moški pullover	kos	0,03	102	84
20.02	Moški pullover (meš.)	kos	0,03	101	83
20.03	Ženska jopica (meš.)	kos	0,03	102	85
20.04	Ženski puli (meš.)	kos	0,03	92	76
20.05	Ženski pullover (meš.)	kos	0,03	87	72
20.06	Ženski pullover (bombaž)	kos	0,03	86	71
20	TRIKOTAŽNA OBLAČILA		0,03	95	79

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/SKK	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
21.01	Moške nogavice (bombaž)	par	0,03	105	87
21.02	Moške nogavice (meš.)	par	0,03	100	83
21.03	Otroške dokolenke	par	0,03	102	84
21.04	Otroške žabe	par	0,03	102	84
21.05	Otroške kratke nogavice	par	0,03	101	83
21.06	Ženske hlačne nogavice (tanke)	par	0,04	121	100
21.07	Ženske hlačne nogavice (debele)	par	0,03	104	86
21	NOGAVICE		0,03	107	89
22.01	Moška srajca (bombaž)	kos	0,03	102	84
22.02	Moška srajca (meš.)	kos	0,03	100	83
22.03	Moška srajca (kratki rokav)	kos	0,03	112	93
22.04	Moška pižama	kos	0,03	103	85
22.05	Otroška pižama	kos	0,03	100	82
22.06	Moška majica	kos	0,03	84	69
22.07	Moške spodnje hlače (bokserice)	kos	0,03	86	71
22.08	Moške spodnje hlače (klasične)	kos	0,03	85	70
22.09	Ženska pižama	kos	0,03	99	82
22.10	Ženska spodnja majica	kos	0,03	101	84
22.11	Ženske spodnje hlače	kos	0,03	93	77
22.12	Otroška spodnja majica	kos	0,03	101	83
22.13	Body za dojenčke	kos	0,03	101	83
22.14	Sp. majčka za dojenčke	kos	0,03	91	75
22	PERILO		0,03	96	79
23.01	Moški zimski plašč	kos	0,03	106	88
23.02	Moška jakna, podložena	kos	0,03	99	82
23.03	Moški dežni plašč	kos	0,03	85	70
23.04	Moška volnena obleka	kos	0,03	99	82
23.05	Moška obleka	kos	0,04	126	105
23.06	Moški sako	kos	0,04	130	108
23.07	Moške hlače	kos	0,03	101	84
23.08	Kravata	kos	0,04	150	124
23.09	Hlače jeans	kos	0,03	108	89
23.10	Ženski dežni plašč	kos	0,03	111	92
23.11	Ženski plašč	kos	0,04	128	106
23.12	Ženska jakna, prehodna	kos	0,03	113	93
23.13	Žensko krilo	kos	0,04	123	101
23.14	Žensko poletno krilo	kos	0,03	102	84
23.15	Ženske kopalke	kos	0,04	122	101
23.16	Ženska bluza dolg rokav	kos	0,03	111	92
23.17	Ženska bluza viskoza	kos	0,03	115	95
23.18	Ženska bluza kratek rokav	kos	0,03	103	85
23.19	Ženska majica brez ovratnika	kos	0,03	107	88
23.20	Ženske hlače	kos	0,03	105	87
23.21	Ženski kostim	kompl.	0,03	100	83
23.22	Otroška vetrovka	kos	0,03	99	82
23.23	Otroška trenerka	kos	0,03	97	80
23.24	Otroške kavbojke	kos	0,03	111	92
23.25	Pajac brez rokavov	kos	0,03	105	87
23.26	Otroški pullover	kos	0,03	112	93
23.27	Otroška majica (kratek rokav)	kos	0,03	110	91
23.28	Otroška jakna	kos	0,03	103	85

23	KONFEKCIJA OBLEKE		0,03	109	90
----	-------------------	--	------	-----	----

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/SKK	RAVEN CP	
				TECB-100	ACP-100
24.01	Jogi rjuha	kos	0,04	118	98
24.02	Damast posteljnina	kompl.	0,05	169	140
24.03	Prešita odeja	kos	0,04	129	107
24.04	Volnena odeja	kos	0,03	117	97
24.05	Sintetična odeja	kos	0,06	201	166
24.06	Zavese	m	0,03	99	82
24.07	Jogi žimnica	kos	0,04	131	108
24.08	Brisača	kos	0,03	100	83
24.09	Namizni prt	kos	0,03	109	90
24	KONFEKCIJA ZA GOSPODINJSTVO		0,04	122	101
25.01	Preproga volnena	m2	0,03	101	83
25.02	Preproga sintetična	m2	0,03	101	84
25.03	Itison	m2	0,03	101	84
25	TALNE PREPROGE		0,03	101	84
26.01	Moški prehodni čevlji	par	0,03	105	86
26.02	Moški športni sandali	par	0,04	129	106
26.03	M. nizki čevlji (usn.)	par	0,04	118	98
26.04	M. nizki čevlji (um.)	par	0,03	101	84
26.05	Ženski čevlji	par	0,03	101	84
26.06	Ženske sandale	par	0,03	110	91
26.07	Ženske gležnarji	par	0,03	106	88
26.08	Ž. škornji	par	0,04	119	98
26.09	Ž. salonarji (usn.pod)	par	0,03	97	80
26.10	Ž. salonarji (um.pod.)	par	0,03	102	84
26.11	Deški nizki čevlji (št. 37)	par	0,03	109	90
26.12	Deški visoki č. (št.37)	par	0,03	109	90
26.13	Otroški nizki č. (25)	par	0,03	104	86
26.14	Otroški visoki č. (25)	par	0,03	104	86
26.15	Moški gumijasti škornji	par	0,02	75	62
26.16	Športni copati (košarka)	par	0,01	44	36
26.17	Športni copati (tek)	par	0,02	52	43
26.18	Športni copati (tenis)	par	0,03	91	76
26	OBUTEV SKUPAJ		0,03	91	75
27.01	Moške usnjene rokavice	par	0,03	97	80
27.02	Ženske usnjene rokavice	par	0,03	101	84
27.03	Ženska usnjena torbica	kos	0,03	100	83
27.04	Poslovni kovček	kos	0,03	101	83
27.05	Šolski nahrbtnik	kos	0,03	88	73
27.06	Moški pas	kos	0,03	109	90
27	USNJENA GALANTERIJA		0,03	98	81
28.01	El. energ. za gosp. (dnevna)	KWh	0,02	71	58
28.02	Žarnica (60W), varčna	kos	0,03	113	94
28.03	Žarnica, navadna	kos	0,03	100	83
28.04	Baterijski vložek (1.5V)	kos	0,04	142	117
28.05	Baterijski vložek (9V)	kos	0,05	163	135
28.06	Zidno stikalo	kos	0,02	75	62
28.07	Drva za kurjavo	m3	0,03	99	81
28.08	Kurilno olje	l	0,03	91	75
28.09	Zemeljski plin	m3	0,03	112	93
28.10	Plin butan v jeklenkah	10 kg	0,03	99	82

28	RAZSVETLJAVA IN KURJAVA	0,03	87	72
----	-------------------------	------	----	----

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/SKK	RAVEN CP	
				TECB-100	ACP-100
29.01	Spalnica	kompl.	0,03	111	92
29.02	Raztegljiv kavč trosed	kos	0,03	101	84
29.03	Dvokrilna omara	kos	0,03	101	83
29.04	Dvokrilna vitrina	kos	0,04	117	97
29.05	Kuhinjska garnitura	kompl.	0,04	139	115
29.06	Sedežna garnitura	kompl.	0,03	111	92
29.07	Kuhinjska miza	kos	0,03	100	83
29.08	Kuhinjski stol	kos	0,05	159	131
29.09	Kuh. omarica viseča	kos	0,03	116	96
29.10	Luč (stropna)	kos	0,03	102	84
29.11	Pomivalno korito	kos	0,03	104	86
29	POHIŠTVO		0,03	116	96
30.01	Kozarec za vodo	kos	0,04	134	111
30.02	Kozarec za vino	kos	0,06	193	159
30.03	Stekleni vrč	kos	0,02	80	66
30.04	Globok krožnik	kos	0,03	105	87
30.05	Servis za črno kavo	kos	0,03	102	85
30.06	Jedilni servis	kompl.	0,03	107	89
30.07	Nerjaveč lonec	kos	0,03	103	85
30.08	Nerjaveča kozica	kos	0,03	98	81
30.09	Teflonska ponev	kos	0,04	120	99
30.10	Ekonom lonec	kos	0,06	185	153
30.11	Nerj. jedilni pribor	kompl.	0,05	162	134
30	POSODA IN PRIBOR		0,04	122	101
31.01	Plastična posoda za živ.	3 kos	0,04	125	103
31.02	Budilka	kos	0,03	99	82
31.03	Sveča	kos	0,03	114	94
31.04	Plastična posoda	kos	0,04	141	117
31.05	Plastično vedro	kos	0,04	145	120
31.06	Topli pod PVC	m2	0,03	103	85
31	DRUGI PREDMETI ZA GOSPODINJSTVO		0,04	121	100

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/SKK	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
32.01	Radio	kos	0,03	100	82
32.02	Barvni TV (LCD)	kos	0,03	100	82
32.03	Barvni TV (plazma)	kos	0,03	100	82
32.04	Glasbeni stolp (Sony)	kompl.	0,03	113	93
32.05	DVD predvajalnik	kos	0,03	101	84
32.06	MP3 predvajalnik	kos	0,03	102	84
32.07	Steklokeramična plošča	kos	0,03	95	78
32.08	Kombiniran štedilnik	kompl.	0,03	102	84
32.09	Mikrovalovna pečica	kos	0,03	100	83
32.10	Bojler	kos	0,03	109	90
32.11	Likalnik na paro	kos	0,03	101	83
32.12	El. peč (kalorifer) 2kW	kos	0,03	104	86
32.13	Sušilec za lase	kos	0,03	104	86
32.14	Hladilnik (vgradljiv)	kos	0,03	100	82
32.15	Hladilnik (kombiniran)	kos	0,03	103	85
32.16	Klimatska naprava	kos	0,03	101	84
32.17	Pralni stroj Gorenje	kos	0,03	108	90
32.18	Sušilni stroj	kos	0,03	100	82
32.19	Pomivalni stroj Gorenje	kos	0,03	107	89
32.20	Sesalec za prah	kos	0,03	103	86
32.21	Mešalnik	kos	0,03	116	96
32.22	Rezalnik	kos	0,03	115	95
32.23	Brivski aparat Braun	kos	0,03	104	86
32	ELEKTRIČNI APARATI ZA GOSPODINSTVO		0,03	103	85

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/SKK	RAVEN CP	
				TECB-100	ACP-100
33.01	Čistilo za sanitarije	750ml	0,03	101	83
33.02	Detergent za strojno pranje perila	3kg	0,03	114	95
33.03	Detergent za ročno pranje perila	1,5l	0,04	125	103
33.04	Sredstvo za strojno pom. posode	22kosov	0,04	141	117
33.05	Mehčalec	l	0,03	100	82
33.06	Tekoči detergent za posodo	500ml	0,03	93	77
33.07	Tekoče čistilo (Ajax)	750ml	0,03	104	86
33.08	Toaletno milo (Fa)	100g	0,04	127	105
33.09	Lak za lase Taft	250ml	0,03	103	85
33.10	Deodorant spray Fa	150ml	0,03	100	83
33.11	Šminka za usnice	kos	0,03	94	77
33.12	Barvni preliv za lase	kos	0,04	134	111
33.13	Električna zobna ščetka	kos	0,03	112	93
33.14	Šampon za lase	200ml	0,03	105	87
33.15	Zobna pasta	75ml	0,04	124	102
33.16	Zobna ščetka	kos	0,03	113	93
33.17	Mleko za telo (Nivea)	500l	0,03	103	85
33.18	Pena za britje	200ml	0,03	102	84
33.19	Krema za roke	50ml	0,03	106	88
33.20	Krema Nivea	150ml	0,03	101	84
33.21	Cikcak vata	200ml	0,03	107	88
33.22	Pasta za čevlje	75ml	0,03	100	83
33.23	Papirnati robčki	kos	0,03	96	79
33.24	Papirnate brisače	2 roli	0,03	102	85
33.25	Otroške plenice (za enkr. uporabo)	44kom	0,03	105	87
33.26	Toaletni papir	8rolc	0,03	107	89
33.27	Tamponi	16kom	0,03	113	94
33.28	Higienski vložki	12 zav.	0,03	106	88
33.29	Apno	25kg	0,03	103	85
33.30	Sint. bela barva (za les)	0,75 l	0,03	99	82
33.31	Sint. bela barva (za kovino)	l	0,03	103	86
33.32	Insekticid (Pips)	kos	0,03	102	84
33.33	Gobica za pomivanje	kos	0,04	132	109
33.34	Vrečka za smeti	kos	0,04	126	104
33.35	Vodotopna barva (za stene)	kg	0,03	105	87
33	HIGIENSKE POTREBŠČINE SKUPAJ		0,03	110	91
34.01	Aspirin (Bayer)	škatl.	0,05	152	126
34.02	Aspirin C (Bayer)	škatl.	0,03	113	94
34.03	Sirup proti kašlju (Sinecod)	200 ml	0,06	213	176
34.04	Bisolvon TB	škatl.	0,06	197	163
34.05	Vitaminske tablete	skatl.	0,03	96	80
34.06	Kontracepcijska tableta	skatl.	0,03	111	92
34.07	Hansaplast Robust	škatl.	0,04	128	106
34.08	Palčke za ušesa	škatl.	0,04	120	99
34.09	Kontaktne leče	kompl.	0,03	104	86
34.10	Termometer (elektronski)	kos	0,04	120	99
34.11	Kondomi (6 kosov)	zav.	0,03	103	85
34	ZDRAVILA IN ZDRAV. PRIPOMOČKI		0,04	137	113

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/SKK	RAVEN CP	
				TECB-100	ACP-100
35.01	Knjiga (Harry Potter)	kos	0,04	132	109
35.02	Avtokarta	kos	0,04	144	119
35.03	Žepni slovar	kos	0,05	171	141
35.04	Windows za telebane	kos	0,06	210	173
35.05	PC	kos	0,03	105	87
35.06	Prenosni računalnik (Dell)	kos	0,03	106	88
35.07	Monitor za PC (LCD 19")	kos	0,03	105	87
35.08	Scanner	kos	0,04	145	120
35.09	Tiskalnik za PC	kos	0,03	101	84
35.10	Kartuša za tiskalnik	kos	0,03	103	85
35.11	Windows Vista	paket	0,04	118	98
35.12	Miška za PC	kos	0,02	76	63
35.13	Web-Cam	kos	0,04	129	107
35.14	Neposnet DVD R	kos	0,05	181	150
35.15	USB ključ (1GB)	kos	0,03	110	91
35.16	Neposnet CD	kos	0,03	102	84
35.17	Šolski zvezek	kos	0,04	131	109
35.18	Pisalni papir (A4)	500kom.	0,03	101	84
35.19	Plastična mapa	kos	0,04	134	111
35.20	Svinčnik, lesen	kos	0,03	103	85
35.21	Minice za teh. svinčnik	12 kos	0,04	128	106
35.22	Vložek za kem. svinčnik	kos	0,03	111	91
35.23	Črnilo (bombice)	6 kos	0,03	103	85
35.24	Navadna radirka	kos	0,05	161	133
35.25	Šolske škarje	kos	0,03	113	93
35.26	Marker	kos	0,03	114	94
35.27	Šolske navadne barvice (12)	kompl.	0,05	175	145
35	SREDSTVA ZA IZOBRAŽEVANJE		0,04	127	105
36.01	Dnevni časopis	kos	0,03	107	89
36.02	Tedenska revija (mladinska)	kos	0,02	64	53
36.03	Tedenska revija	kos	0,02	64	53
36.04	Cosmopolitan	kos	0,04	140	115
36.05	Men's health	kos	0,02	73	60
36.06	National geographic (v dom. jeziku)	kos	0,03	89	74
36.07	GEO (v domačem jeziku)	kos	0,03	112	93
36.08	Strokovna revija	kos	0,03	91	75
36	SREDSTVA ZA KULTURO		0,03	97	80

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/SKK	RAVEN CP	
				TECB-100	ACP-100
37.01	Glasbeni CD	kos	0,03	101	84
37.02	Film na DVD	kos	0,06	185	153
37.03	PC igra (Sims 2)	kos	0,02	67	55
37.04	Igralna konzola - prenosna (PSP)	kos	0,03	102	84
37.05	Igralna konzola - hišna (PS 2)	kos	0,03	92	76
37.06	Kitara	kos	0,03	101	83
37.07	Smuči (alpske, brez vezi)	par	0,03	100	82
37.08	Rolerji	par	0,03	103	85
37.09	Sobno kolo	kos	0,03	105	87
37.10	Trampolin	kos	0,03	103	85
37.11	Komplet za badminton	kompl.	0,04	121	100
37.12	Žogice za tenis (Wilson)	kos	0,03	103	85
37.13	Nogometna žoga (Adidas)	kos	0,03	104	86
37.14	Košarkaška žoga (Nike)	kos	0,03	87	72
37.15	Športni nahrbtnik (Adidas)	kos	0,03	112	92
37.16	Poročni prstan	kos	0,03	107	88
37.17	Družabna igra (Monopoly)	kos	0,03	107	89
37.18	Barbi punčka	kos	0,04	131	109
37.19	Lego kocke (serija Bionicle)	kompl.	0,03	100	83
37.20	Spominska kartica za fotoapar	kos	0,03	112	93
37.21	Digitalni fotoapar	kos	0,03	100	82
37.22	Vrtnica	kos	0,03	108	89
37.23	Nagelj	kos	0,04	137	113
37.24	Tekoče gnojilo za sobne rastline	l	0,02	83	68
37.25	Orhideja v lončku	kos	0,03	100	83
37.26	Seme za setev (solata)	kos	0,05	176	146
37	SREDSTVA ZA RAZVEDRILO		0,03	106	94

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/SKK	RAVEN CP	
				TECB-100	ACP-100
38.01	VW Polo	kos	0,03	96	80
38.02	VW Golf	kos	0,03	93	77
38.03	VW Passat	kos	0,03	99	82
38.04	Renault Clio	kos	0,03	93	77
38.05	Renault Megane	kos	0,03	85	70
38.06	Renault Scenic	kos	0,03	88	73
38.07	Toyota Yaris	kos	0,03	99	82
38.08	Citroen C3	kos	0,03	90	74
38.09	Fiat (Grande Punto)	kos	0,03	90	74
38.10	Opel Corsa	kos	0,03	91	75
38.11	Opel Astra	kos	0,03	102	84
38.12	Peugeot 307	kos	0,03	102	84
38.13	Peugeot 206	kos	0,03	104	86
38.14	Seat Leon	kos	0,03	103	85
38.15	Ford Focus	kos	0,03	95	78
38.16	Otroško kolo s pomožnimi kolesi	kos	0,03	104	86
38.17	Žensko kolo	kos	0,04	131	108
38.18	Mountain bike	kos	0,03	112	92
38.19	Motorno kolo (Aprillia)	kos	0,02	69	57
38.20	Plašč za m. kolo	kos	0,03	85	70
38.21	Avtomobilski plašč	kos	0,04	151	125
38.22	Akumulator	kos	0,03	100	83
38.23	Filter za olje	kos	0,03	103	85
38.24	Svečke za avto	kos	0,03	100	83
38.25	Tekočina za pranje stekel	3 l	0,03	108	90
38.26	Zadnja izpušna cev	kos	0,03	108	89
38	PROMETNA SREDSTVA IN DELI ZA VOZILA		0,03	98	81
39.01	Bencin 95	l	0,03	95	78
39.02	Bencin 98	l	0,03	88	73
39.03	Aditiv	250 ml	0,04	131	108
39.04	Motorno olje Castrol	l	0,04	120	99
39.05	Plinsko olje	l	0,03	88	72
39	TEKOČA GORIVA IN MAZIVA		0,03	93	77
40.01	Sekira 1.2 kg	kos	0,03	102	84
40.02	Vile za lopatanje	kos	0,03	113	94
40.03	Motika	kos	0,04	125	104
40.04	Grablje	kos	0,03	108	90
40.05	Lestev (aluminijasta A)	kos	0,04	128	106
40.06	Zalivalka za vrt	kos	0,03	111	92
40	KMETIJSKO ORODJE		0,03	115	95
41.01	Motorna žaga za les	kos	0,03	112	93
41.02	Električne škarje za živo mejo	kos	0,05	163	135
41.03	Motorna kosilnica	kos	0,03	114	94
41	OPREMA ZA KMETIJSTVO		0,04	129	107

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/SKK	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
42.01	Električni razdelilec (3m)	kos	0,03	95	79
42.02	Mavčna plošča	m2	0,03	113	94
42.03	Lepilo za keramične ploščice	kos	0,03	100	82
42.04	Cement	50 kg	0,03	106	88
42.05	Stiropor	m2	0,03	112	92
42.06	Vrtalnik Black&Decker	kos	0,03	91	75
42.07	Žblji	kg	0,03	109	90
42.08	Meter (3m)	kos	0,04	133	110
42.09	Izolirni trak	kos	0,03	110	91
42.10	Kladivo 500g	kos	0,03	97	80
42.11	Laminat	m2	0,03	101	84
42.12	Okensko steklo	m2	0,04	144	119
42	GRADBENI MATERIAL		0,03	107	89
43.01	Šivanje moške volnene obleke		0,04	122	101
43.02	Krajsanje moških hlač	kos	0,04	132	109
43.03	Šivanje ženskega krila	kos	0,04	118	98
43.04	Podplatenje čevljev	par	0,03	110	91
43.05	Popravilo pet	par	0,05	152	125
43.06	Popravilo radia	ura	0,05	165	136
43.07	Popravilo televizorja	ura	0,03	114	95
43.08	Popravilo štedilnika	ura	0,03	109	90
43.09	Popravilo avtomobila	ura	0,04	139	115
43.10	Pranje avta	kos	0,03	110	91
43.11	Zamenjava olja in filtra	kos	0,04	125	104
43.12	Vulkanizerska storitev (zam. gum)	kos	0,04	120	99
43.13	Barvanje prostorov	m2	0,05	174	144
43.14	Izdelava ključa	kos	0,06	204	169
43	OBRITNE STORITVE IN POPRAVILA		0,04	141	117
44.01	Moško striženje		0,06	195	162
44.02	Žensko striženje		0,06	200	165
44.03	Trajna ondulacija		0,05	177	146
44.04	Barvanje las		0,04	147	121
44.05	Obisk solarija	lmin	0,05	169	140
44.06	Kemično čišč. m. obleke	kos	0,06	189	156
44.07	Kemično čišč. ž. plašča	kos	0,07	219	181
44.08	Pranje srajce	kos	0,03	115	95
44.09	Pranje posteljne rjuhe	kos	0,04	138	115
44.10	Fotografiranje za osebno izkaznico	4 slike	0,07	248	205
44.11	Razvijanje barvnega filma	kos	0,03	100	83
44.12	Izdelava barvnih fotografij	kos	0,05	165	136
44.13	Fotokopiranje (dvostransko)	list	0,03	105	87
44	OSEBNE IN DRUGE STORITVE SKUPAJ		0,05	173	143
45.01	Stanarina (dvosobno stanovanje)	m2	0,04	145	120
45.02	Stanarina (garsonjera)	m2	0,04	139	115
45.03	Stanarina (trosobno stanovanje)	m2	0,04	124	103
45	STANARINA		0,04	136	113
46.01	Voda za gospodinjstvo	m3	0,04	148	123
46.02	Ogrevanje stan. na dalj. (toplarna)	MWh	0,05	174	144
46.03	Parkiranje (garaža)	ura	0,03	85	71
46.04	Parkiranje (na odprtem)	ura	0,04	129	107

46	KOMUNALNE STORITVE	0,05	160	133
-----------	---------------------------	-------------	------------	------------

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/SKK	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
47.01	Zavarovanje stanovanja	leto	0,04	144	119
47.02	Stroški vodenja računa	mes.	0,04	130	108
47.03	Tehnični pregled vozila	leto	0,03	111	92
47.04	Obvezno zavarovanje vozila	leto	0,03	116	96
47	FINANČNE IN DRUGE STORITVE		0,04	118	98
48.01	Vozniški izpit	cel izpit	0,05	173	143
48.02	Vstopnica za kino	kos	0,03	105	87
48.03	Izposoja DVD	dan	0,03	116	96
48.04	Vstopnica za gledališče	kos	0,06	188	155
48.05	Vstopnica za nogometno tekmo	kos	0,04	134	111
48.06	Izdatek za tečaj tujega jezika	ura	0,04	127	105
48.07	Internet dostop	dostop	0,03	98	81
48.08	Fitness	obisk	0,06	210	173
48.09	Tečaj plesa	8 obisk.	0,05	175	145
48.10	RTV naročnina	mes.	0,08	263	218
48.11	Kabelska televizija	mes.	0,04	144	119
48	STORITVE ZA IZOBRAŽEVANJE IN KULTURO		0,06	184	152
49.01	Izdatek za vrtec (polna cena)	mes.	0,08	275	228
49.02	Izdatek za študentski dom	mes.	0,09	296	245
49.03	Izdatek za dijaški dom	mes.	0,11	379	313
49	STORITVE DRUŽBENEGA VARSTVA		0,09	313	259
50.01	Delavska mesečna karta (MPP)	mes.	0,04	134	111
50.02	Mestni potniški promet	voz.	0,05	152	126
50.03	Avtobus (60 km)	voz.	0,09	288	238
50.04	Taksi v mestu	km	0,03	104	86
50.05	Najem vozila	dan	0,05	151	125
50.06	Letalska vozovnica (London, ekon.)	voz.	0,05	171	142
50.07	Prevoz z vlakom	km	0,05	157	129
50	PROMETNE STORITVE		0,05	175	144

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/SKK	RAVEN CP	
				TECB-100	ACP-100
51.01	Coca-cola	0,25l	0,04	122	101
51.02	Pivo (steklenica)	0,33l	0,03	103	85
51.03	Črna kava	skodel.	0,04	138	114
51.04	Namizno belo vino	l	0,04	129	107
51.05	Žganje	0,03l	0,03	101	83
51.06	Whiskey	0,03l	0,03	102	84
51.07	Mineralna voda	0,5l	0,08	283	234
51.08	Gosti sadni sok	0,2l	0,03	116	96
51.09	Čaj z limono	skodel.	0,03	105	87
51.10	Pizza	kos	0,03	101	84
51.11	Dunajski zrezek	kos	0,05	172	142
51.12	Lignji (ocvrti)	porcija	0,03	114	94
51.13	Mešana solata (porcija)	porcija	0,05	180	149
51.14	Palačinke	porcija	0,03	113	93
51.15	Goveja juha	porcija	0,03	103	85
51.16	Prenočevanje v hotelu ***	noč	0,04	130	108
51.17	Prenočevanje v hotelu ****	noč	0,04	127	105
51.18	Hamburger	kom	0,03	109	91
51.19	Big Mac	kom	0,03	101	83
51.20	McChicken	kom	0,03	101	83
51.21	Fish Mac	kom	0,03	93	77
51.22	Chicken McNuggets	6 kom	0,03	92	76
51.23	Pijača	0,5l	0,03	116	96
51.24	Sladoled	kom	0,03	93	77
51.25	Krompirček - veliki	kom	0,03	113	93
51.26	Happy Meal	kom	0,03	88	73
51	GOSTINSKE HOTELSKE STORITVE		0,04	121	100
52.01	Znamka za pismo (doma)	kos	0,02	80	66
52.02	Priporočeno pismo (doma)	kos	0,04	140	116
52.03	Poština za paket	2kg	0,05	173	143
52.04	Hitra pošta	2kg	0,03	85	70
52.05	GSM impulz (fiksno omrežje, predplačniški paket)	impulz	0,03	85	70
52.06	GSM impulz (fiksno omrežje, naročniki)	impulz	0,05	164	136
52.07	GSM aparat (brez naročnine)	kos	0,03	109	90
52.08	SIM kartica (prednaročniška, brez impulzov)		0,05	164	136
52.09	Nacionalni pogovor	min.	0,03	100	83
52.10	Pogovor v tujino	min.	0,05	167	138
52.11	Pogovor v mobilno omrežje	min.	0,05	156	129
52.12	Tel. naročnina (analogna)	mes.	0,05	157	130
52.13	ISDN naročnina	mes.	0,02	66	55
52	KOMUNIKACIJE		0,04	135	112

**ANEKS III: CENSKE PARITETE IN NJIHOVE RAVNI APRILA 2007,
HRVAŠKA**

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/HRK	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
1.01	Krompir	kg	0,13	100	91
1.02	Čebula	kg	0,14	101	92
1.03	Jedilno korenje	kg	0,13	97	89
1.04	Peteršilj	kg	0,16	116	105
1.05	Blitva	kg	0,13	99	90
1.06	Sladko zelje	kg	0,16	118	107
1.07	Fižol v stročju	500g	0,13	96	87
1.08	Svež paradižnik	kg	0,15	109	99
1.09	Šampinjoni	500g	0,14	100	91
1.10	Zelena solata, endivija	kg	0,16	116	106
1.11	Rdeča pesa	kg	0,16	120	109
1.12	Sveže kumarice	kg	0,14	103	94
1.13	Zelena	kg	0,13	98	89
1.14	Cvetača	kg	0,18	136	124
1.15	Fižol v zrnju	kg	0,14	107	97
1	SVEŽE VRTNINE		0,14	107	97
2.01	Orehova jedrca	kg	0,16	115	104
2.02	Kivi	kg	0,13	93	84
2.03	Jabolka	kg	0,15	111	101
2.04	Hruške	kg	0,13	100	91
2.05	Grozdje	kg	0,15	111	101
2.06	Limone	kg	0,14	104	95
2.07	Pomaranče	kg	0,11	82	75
2.08	Marelice	kg	0,12	91	82
2.09	Slive	kg	0,15	115	104
2.10	Breskve	kg	0,14	101	92
2.11	Lubenica	kg	0,13	95	86
2.12	Jagode	500g	0,13	95	86
2.13	Banane	kg	0,15	108	98
2	SVEŽE SADJE		0,14	100	91
3	KOKOŠJA JAJCA	kos	0,14	100	91
4.01	Postrv	kg	0,15	111	101
4.02	Losos (file)	kg	0,16	115	104
4.03	Orada	kg	0,14	107	97
4.04	Sardele	kg	0,15	110	100
4	SVEŽE RIBE		0,15	111	101

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/HRK	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
5.01	Riž (običajen)	kg	0,15	113	103
5.02	Riž (Uncle Ben's)	500g	0,14	104	95
5.03	Polenta	450g	0,14	104	95
5.04	Koruzni kosmiči (Corn flakes)	250g	0,14	102	93
5.05	Otroška hrana (čokolino)	250g	0,14	103	94
5.06	Pšenična moka, tip 500	kg	0,14	104	94
5.07	Kruh (moka tip 850)	800g	0,16	118	107
5.08	Kruh (moka tip 500)	800g	0,15	109	99
5.09	Francoski kruh	400g	0,25	181	165
5.10	Mala žemlja	kos	0,14	103	93
5.11	Polnozrnat kruh	700g	0,23	167	152
5.12	Krof	kos	0,14	100	91
5.13	Toast	400g	0,19	141	128
5.14	Koruzni kruh	800g	0,27	202	184
5.15	Prepečenec	330g	0,17	126	115
5.16	Testenine - polžki	500g	0,14	105	95
5.17	Testenine - špageti	500g	0,19	141	128
5.18	Sveže polnjene testenine	250g	0,15	110	100
5.19	Zamrznjena pizza	330g	0,14	100	91
5.20	Zamrznjeno listnato testo	500g	0,14	100	91
5	IZDELKI IZ ŽIT		0,17	123	112
6.01	Zamrznjen grah	450g	0,15	109	99
6.02	Zamrznjena mešana zelenjava	450g	0,15	114	103
6.03	Zamrznjen krompir (pomfri)	kg	0,13	99	90
6.04	Zamrznjena špinacha	450g	0,14	107	97
6.05	Kislo zelje v vrečki (naribano)	kg	0,15	113	102
6.06	Konzervirane kumarice	720ml	0,16	117	106
6.07	Kisla paprika	720ml	0,14	100	91
6.08	Paradižnikova mezga	500g	0,15	113	103
6.09	Konzervirana koruza	340g	0,15	114	104
6.10	Konzerviran grah	400g	0,14	104	94
6.11	Konzerviran stročji fižol	400g	0,14	106	96
6.12	Konzerviran fižol v zrnju	400g	0,13	99	90
6.13	Pire krompir	200g	0,15	108	98
6.14	Gorčica v kozarcu	200g	0,14	104	95
6	PREDELANE IN KONZER. VRTNINE		0,15	109	99
7.01	Suhe slive	500g	0,14	106	97
7.02	Suhe marelice	250g	0,14	104	95
7.03	Rozine	250g	0,17	125	113
7.04	Marmelada (marelice)	870g	0,16	121	110
7.05	Marmelada (jagode)	700g	0,16	119	108
7.06	Kompot (ananas, konzerva)	836g	0,19	137	125
7.07	Kompot (marelice, konzerva)	850g	0,16	116	106
7.08	Sadna kašica	125g	0,14	105	95
7	PREDELANO IN KONZER. SADJE		0,16	118	107

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/HRK	RAVEN CP	
				TECB-100	ACP-100
8.01	Goveji zrezek	kg	0,13	99	90
8.02	Goveje meso s kostjo	kg	0,14	102	93
8.03	Telečji zrezek	kg	0,20	148	135
8.04	Telečje meso s kostjo	kg	0,17	123	112
8.05	Mleto meso	kg	0,14	104	95
8.06	Svinjski zrezek	kg	0,14	100	91
8.07	Svinjski kare	kg	0,14	102	93
8.08	Očiščen piščanec	kg	0,14	102	93
8.09	Piščančji file	kg	0,13	98	89
8.10	Puranji zrezek	kg	0,13	97	88
8	SVEŽE MESO		0,14	101	92
9.01	Suha svinjska rebra	kg	0,14	104	94
9.02	Prekajen svinjski vrat	kg	0,14	100	91
9.03	Suha svinjska slanina	kg	0,17	128	116
9.04	Pršut	kg	0,15	108	98
9.05	Ogrska salama	kg	0,15	110	100
9.06	Piščančja prsa	kg	0,18	131	119
9.07	Šunkarica	kg	0,15	108	98
9.08	Kranjske klobase	kg	0,18	136	124
9.09	Hrenovke	kg	0,14	101	92
9.10	Čajna klobasa	kg	0,14	105	96
9.11	Mortadela	kg	0,13	96	87
9.12	Pripravljena mesna omaka za testenine (bolognese)	400g	0,13	99	90
9.13	Jetna pašteta	100g	0,16	119	109
9.14	Puranja pašteta	100g	0,16	120	109
9.15	Pripravljena jed z mesom	300g	0,15	110	100
9.16	Kokošja juha Knorr	vrečka	0,14	105	95
9.17	Goveja juha Knorr	vrečka	0,14	102	93
9	PREDELANO IN KONZER. MESO		0,15	113	103
10.01	Sardine v olju	115g	0,15	112	102
10.02	Sardine s povrtnino	125g	0,14	101	92
10.03	Tuna v olivnem olju	160g	0,16	118	107
10.04	Panirane ribje palčke	300g	0,14	102	93
10.05	Zamrznjen osličji file	kg	0,14	104	94
10	PREDELANE IN KONZER. RIBE		0,15	110	100
11.01	Alpsko mleko (trajno)	l	0,12	92	83
11.02	Navadno mleko (kratkotrajno)	l	0,13	99	90
11.03	Jogurt navadni	180g	0,16	116	105
11.04	Sadni jogurt	150g	0,14	107	97
11.05	Kisla smetana	180g	0,16	119	108
11.06	Skuta	500g	0,14	102	93
11.07	Sir ementaler	kg	0,15	108	98
11.08	Sir gauda	kg	0,14	102	93
11.09	Topljeni sir	140g	0,15	108	98
11.10	Lahki sir	kg	0,13	96	87
11.11	Sladka smetana	0,2 l	0,16	117	106
11.12	Sladoled (banjica)	1 l	0,19	144	131
11.13	Lučka (Magnum)	kos	0,14	102	93
11.14	Mlečni napitek (čokoladno mleko)	0,2 l	0,09	64	58
11	SVEŽE IN PREDELANO MLEKO		0,14	105	96

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/HRK	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
12.01	Bučno olje	250ml	0,13	99	90
12.02	Olivno olje	l	0,13	100	91
12.03	Jedilno olje sončnično	l	0,14	102	93
12.04	Surovo maslo	250g	0,14	107	97
12.05	Margarina za peko	250g	0,14	103	93
12.06	Margarina mazljiva (Rama)	250g	0,15	109	99
12	MAŠČOBE		0,14	103	93
13.01	Sladkor	1 kg	0,13	100	91
13.02	Umetno sladilo (Natreen)	škatlica	0,14	101	92
13.03	Jedilna čokolada	100g	0,14	101	92
13.04	Mlečna čokolada (Milka)	100g	0,11	84	77
13.05	Kakav v prahu	100g	0,14	104	94
13.06	Mlečni kakav	400g	0,14	104	95
13.07	Bomboni Haribo	100g	0,14	102	93
13.08	Keksi Domaćica	100g	0,15	108	98
13.09	Napolitanke	200g	0,14	100	91
13.10	Čips	175 g	0,12	89	81
13.11	Keksi domaći (mešani)	400g	0,16	121	110
13.12	Slano pecivo Soletti	250g	0,14	103	94
13.13	Pražena kava	500g	0,15	107	98
13.14	Instant kava	100g	0,15	114	104
13.15	Čaj (šipek)	60 g	0,17	124	113
13.16	Čaj (pravi, vanilija)	50 g	0,14	103	94
13.17	Puding	49g	0,14	105	95
13.18	Med	450g	0,17	127	115
13.19	Žvečilni gumi Orbit	kos	0,14	101	91
13.20	Majoneza	250g	0,13	99	90
13.21	Kuhinjska sol	500g	0,15	113	103
13.22	Poper	50g	0,14	104	95
13.23	Kis (vinski)	1 l	0,14	103	93
13.24	Mleta paprika	100 g	0,15	108	98
13.25	Jušne kocke (kokošje)	120g	0,12	91	82
13.26	Hrana za pse (konzerva -Pedigree)	400g	0,14	101	92
13.27	Hrana za pse (briketi)	500g	0,12	90	82
13.28	Hrana za mačke (konzerva-Whiskas)	400g	0,16	118	108
13.29	Hrana za mačke (briketi)	300g	0,14	103	94
13	OSTALI ŽIVILSKI PROIZVODI		0,14	104	94

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/HRK	RAVEN CP	
				TECB-100	ACP-100
14.01	Vrhunsko belo vino	0,75l	0,18	131	119
14.02	Penina	0,75 l	0,11	80	73
14.03	Namizno belo vino	1 l	0,09	70	64
14.04	Namizno rdeće vino	1 l	0,14	102	93
14.05	Naravno žganje (sadjevec)	1 l	0,14	107	98
14.06	Whisky Ballantine's	0,7 l	0,12	92	84
14.07	Rum	1 l	0,13	97	88
14.08	Pivo (pločevinka)	0.5l	0,14	100	91
14.09	Pivo (steklenica)	0.5l	0,14	107	97
14.10	Lahko pivo	0.5l	0,12	90	82
14.11	Coca cola	1 l	0,12	92	83
14.12	Fanta	1 l	0,12	92	83
14.13	Naravna pitna voda	1,5 l	0,09	69	63
14.14	Mineralna voda	1,5 l	0,14	100	91
14.15	Sadni sirup (malina)	1 l	0,14	100	91
14.16	Oranžni sadni sok	1 l	0,14	106	96
14.17	Ledeni čaj	1.5l	0,12	85	77
14	PIJAČE		0,14	101	92
15.01	Lucky Strike	zav.	0,12	86	78
15.02	West	zav.	0,12	91	83
15.03	Marlboro	zav.	0,13	92	84
15	CIGARETE		0,12	90	82
16.01	Volna (mešanica)	50g	0,15	108	98
16.02	Bombaž za pletenje	50g	0,17	123	112
16.03	Sukanec (200m)	kos	0,19	144	131
16	VOLNA IN NITI		0,17	125	114
17.01	Blago za ženske zimske plašće	m	0,14	101	92
17.02	Volneno blago za obleke	m	0,14	102	92
17.03	Blago za obleke (meš.)	m	0,14	101	92
17.04	Blago za obleke (lažje)	m	0,14	100	91
17.05	Tkanina za obleke (meš.)	m	0,15	108	99
17.06	Sint. tkan. za obleke	m	0,16	118	107
17	VOLNE NE TKANINE		0,14	105	96
18.01	Posteljno platno	m	0,14	102	93
18.02	Damast	m	0,16	118	108
18.03	Poplin za ženske bluže	m	0,11	81	74
18	BOMBAŽNE TKANINE		0,14	105	95
19.01	Tkanina iz nar. svile	m	0,14	107	97
19.02	Tkanina iz viskoze	m	0,22	165	150
19.03	Podlaga iz umetne svile	m	0,17	125	114
19	SVILENE TKANINE		0,18	132	120
20.01	Volneni moški pullover	kos	0,14	105	95
20.02	Moški pullover (meš.)	kos	0,14	101	92
20.03	Ženska jopica (meš.)	kos	0,13	95	86
20.04	Ženski puli (meš.)	kos	0,14	101	91
20.05	Ženski pullover (meš.)	kos	0,13	97	88
20.06	Ženski pullover (bombaž)	kos	0,13	98	89
20	TRIKOTAŽNA OBLAČILA		0,13	99	90

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/HRK	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
21.01	Moške nogavice (bombaž)	par	0,14	107	97
21.02	Moške nogavice (meš.)	par	0,16	119	108
21.03	Otroške dokolenke	par	0,13	100	91
21.04	Otroške žabe	par	0,16	117	107
21.05	Otroške kratke nogavice	par	0,14	103	93
21.06	Ženske hlače nogavice (tanke)	par	0,15	114	103
21.07	Ženske hlače nogavice (debele)	par	0,15	113	103
21	NOGAVICE		0,15	112	102
22.01	Moška srajca (bombaž)	kos	0,14	105	96
22.02	Moška srajca (meš.)	kos	0,14	100	91
22.03	Moška srajca (kratki rokav)	kos	0,15	109	99
22.04	Moška pižama	kos	0,14	104	95
22.05	Otroška pižama	kos	0,15	111	101
22.06	Moška majica	kos	0,13	95	86
22.07	Moške spodnje hlače (bokserice)	kos	0,13	95	87
22.08	Moške spodnje hlače (klasične)	kos	0,13	96	87
22.09	Ženska pižama	kos	0,15	109	99
22.10	Ženska spodnja majica	kos	0,14	103	94
22.11	Ženske spodnje hlače	kos	0,13	96	87
22.12	Otroška spodnja majica	kos	0,15	110	100
22.13	Body za dojenčke	kos	0,15	108	99
22.14	Sp. majčka za dojenčke	kos	0,15	112	102
22	PERILO		0,14	102	92
23.01	Moški zimski plašč	kos	0,15	108	98
23.02	Moška jakna, podložena	kos	0,14	102	92
23.03	Moški dežni plašč	kos	0,11	82	74
23.04	Moška volnena obleka	kos	0,16	115	105
23.05	Moška obleka	kos	0,17	122	111
23.06	Moški sako	kos	0,18	135	123
23.07	Moške hlače	kos	0,13	96	88
23.08	Kravata	kos	0,11	79	72
23.09	Hlače jeans	kos	0,14	106	97
23.10	Ženski dežni plašč	kos	0,09	66	60
23.11	Ženski plašč	kos	0,13	96	87
23.12	Ženska jakna, prehodna	kos	0,13	93	85
23.13	Žensko krilo	kos	0,11	82	75
23.14	Žensko poletno krilo	kos	0,14	106	97
23.15	Ženske kopalke	kos	0,16	121	110
23.16	Ženska bluza dolg rokav	kos	0,13	97	88
23.17	Ženska bluza viskoza	kos	0,13	99	90
23.18	Ženska bluza kratak rokav	kos	0,13	99	90
23.19	Ženska majica (kratak rokav)	kos	0,15	110	100
23.20	Ženske hlače	kos	0,13	99	90
23.21	Ženski kostim	kompl.	0,16	117	107
23.22	Otroška vetrovka	kos	0,13	95	86
23.23	Otroška trenerka	kos	0,13	95	86
23.24	Otroške kavbojke	kos	0,13	96	87
23.25	Pajac brez rokavov	kos	0,14	106	96
23.26	Otroški pullover	kos	0,14	102	93
23.27	Otroška majica (kratak rokav)	kos	0,14	100	91
23.28	Otroška jakna	kos	0,15	112	102

23	KONFEKCIJA OBLEKE	0,14	104	94
----	-------------------	------	-----	----

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/HRK	RAVEN CP	
				TECB-100	ACP-100
24.01	Jogi rjuha	kos	0,15	112	102
24.02	Damast posteljnina	kompl.	0,14	104	95
24.03	Prešita odeja	kos	0,14	103	94
24.04	Volnena odeja	kos	0,14	105	96
24.05	Sintetična odeja	kos	0,14	102	93
24.06	Zavese	m	0,15	110	100
24.07	Jogi žimnica	kos	0,13	100	91
24.08	Brisača	kos	0,14	100	91
24.09	Namizni prt	kos	0,14	106	97
24	KONFEKCIJA ZA GOSPODINJSTVO		0,14	104	95
24.01	Preproga volnena	m2	0,14	101	91
24.02	Preproga sintetična	m2	0,16	115	105
24.03	Itison	m2	0,09	67	61
25	TALNE PREPROGE		0,13	97	88
26.01	Moški prehodni čevlji	par	0,14	102	92
26.02	Moški športni sandali	par	0,16	116	105
26.03	M. nizki čevlji (usn.)	par	0,14	102	93
26.04	M. nizki čevlji (um.)	par	0,15	112	102
26.05	Ženski čevlji	par	0,14	104	94
26.06	Ženske sandale	par	0,14	100	91
26.07	Ženske gležnarji	par	0,14	100	91
26.08	Ž. škornji	par	0,14	106	97
26.09	Ž. salonarji (usn.pod)	par	0,13	100	91
26.10	Ž. salonarji (um.pod.)	par	0,15	111	101
26.11	Deški nizki čevlji (št. 37)	par	0,15	111	101
26.12	Deški visoki č. (št.37)	par	0,14	101	92
26.13	Otroški nizki č. (25)	par	0,13	99	90
26.14	Otroški visoki č. (25)	par	0,13	96	87
26.15	Moški gumijasti škornji	par	0,13	99	90
26.16	Športni copati (košarka)	par	0,10	72	66
26.17	Športni copati (tek)	par	0,08	63	57
26.18	Športni copati (tenis)	par	0,13	97	88
26	OBUTEV SKUPAJ		0,13	95	86
27.01	Moške usnjene rokavice	par	0,14	100	91
27.02	Ženske usnjene rokavice	par	0,14	107	97
27.03	Ženska usnjena torbica	kos	0,16	120	109
27.04	Moška denarnica	kos	0,15	108	98
27.05	Poslovni kovček	kos	0,11	82	75
27.06	Šolski nahrbtnik	kos	0,13	98	89
27.07	Moški pas	kos	0,11	83	76
27	USNJENA GALANTERIJA		0,14	104	95

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/HRK	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
28.01	El. energ. za gosp. (noćna)	KWh	0,17	127	115
28.02	El. energ. za gosp. (dnevna)	KWh	0,14	107	98
28.03	Žarnica (60W), varćna	kos	0,18	134	122
28.04	Žarnica, navadna	kos	0,17	126	115
28.05	Baterijski vložek (1.5V)	kos	0,15	111	101
28.06	Baterijski vložek (9V)	kos	0,16	121	110
28.07	Zidno stikalo	kos	0,14	106	96
28.08	Rjavi premog	t	0,10	74	68
28.09	Drva za kurjavo	m3	0,26	190	173
28.10	Kurilno olje	l	0,12	90	81
28.11	Zemeljski plin	m3	0,20	145	131
28.12	Plin butan v jeklenkah	10 kg	0,20	151	138
28	RAZSVETLJAVA IN KURJAVA		0,16	117	107
29.01	Spalnica	kompl.	0,14	104	94
29.02	Raztegljiv kavć trosed	kos	0,15	109	99
29.03	Dvokrilna omara	kos	0,14	100	91
29.04	Dvokrilna vitrina	kos	0,15	112	102
29.05	Kuhinjska garnitura	kompl.	0,14	107	97
29.06	Sedežna garnitura	kompl.	0,14	104	95
29.07	Kuhinjska miza	kos	0,14	104	95
29.08	Kuhinjski stol	kos	0,16	119	108
29.09	Kuh. omarica viseća	kos	0,14	101	92
29.10	Luć (stropna)	kos	0,14	101	92
29.11	Pomivalno korito	kos	0,14	103	94
29	POHIŠTVO		0,14	105	95
30.01	Kozarec za vodo	kos	0,17	125	114
30.02	Kozarec za vino	kos	0,13	95	86
30.03	Stekleni vrć	kos	0,14	107	97
30.04	Globok krožnik	kos	0,14	103	94
30.05	Servis za ćrno kavo	kos	0,15	109	99
30.06	Jedilni servis	kompl.	0,16	115	105
30.07	Nerjaveć lonec	kos	0,14	106	96
30.08	Nerjaveća kozica	kos	0,15	112	102
30.09	Teflonska ponev	kos	0,16	117	106
30.10	Ekonom lonec	kos	0,15	108	98
30.11	Nerj. jedilni pribor	kompl.	0,23	167	151
30	POSODA IN PRIBOR		0,15	112	102
31.01	Plastićna posoda za živ.	3 kom.	0,17	127	116
31.02	Budilka	kos	0,14	106	96
31.03	Sveća	kos	0,15	113	103
31.04	Plastićna posoda	kos	0,15	110	100
31.05	Plastićno vedro	kos	0,15	108	98
31.06	Topli pod PVC	m2	0,17	124	113
31	DRUGI PREDMETI ZA GOSPODINJSTVO		0,15	114	104

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/HRK	RAVEN CP	
				TECB-100	ACP-100
32.01	Radio	kos	0,15	114	104
32.02	Barvni TV (LCD)	kos	0,15	113	103
32.03	Barvni TV (plazma)	kos	0,14	103	93
32.04	Glasbeni stolp (Sony)	kompl.	0,15	111	101
32.05	DVD predvajalnik	kos	0,18	132	120
32.06	MP3 predvajalnik	kos	0,15	110	100
32.07	Steklokeramična plošča	kos	0,15	114	104
32.08	Kombiniran štedilnik	kompl.	0,15	109	99
32.09	Mikrovalovna pečica	kos	0,15	114	103
32.10	Bojler	kos	0,17	127	115
32.11	Likalnik na paro	kos	0,17	123	112
32.12	El. peč (kalorifer) 2kW	kos	0,14	104	95
32.13	Sušilec za lase	kos	0,14	106	97
32.14	Hladilnik (vgradljiv)	kos	0,15	108	98
32.15	Hladilnik (kombiniran)	kos	0,17	129	118
32.16	Klimatska naprava	kos	0,14	102	93
32.17	Pralni stroj Gorenje	kos	0,17	125	113
32.18	Sušilni stroj	kos	0,15	111	101
32.19	Pomivalni stroj Gorenje	kos	0,16	119	108
32.20	Sesalec za prah	kos	0,17	124	113
32.21	Mešalnik	kos	0,16	115	105
32.22	Rezalnik	kos	0,16	117	106
32.23	Brivski aparat Braun	kos	0,14	106	97
32	ELEKTRIČNI APARATI ZA GOSPODINSTVO		0,16	116	106

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/HRK	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
33.01	Čistilo za sanitarije	750ml	0,14	101	92
33.02	Detergent za strojno pranje perila	3kg	0,16	119	108
33.03	Detergent za ročno pranje perila	1,5l	0,17	126	115
	Sredstvo za strojno pomivanje	22			
33.04	posode	kosov	0,15	115	104
33.05	Mehčalec	1l	0,15	108	98
33.06	Tekoči detergent za posodo	500ml	0,13	94	86
33.07	Tekoče čistilo (Ajax)	750ml	0,14	102	93
33.08	Toaletno milo (Fa)	100g	0,17	127	116
33.09	Lak za lase Taft	250ml	0,15	111	101
33.10	Deodorant spray Fa	150ml	0,14	101	92
33.11	Šminka za usnice	kos	0,14	105	96
33.12	Barvni preliv za lase	kos	0,18	134	121
33.13	Električna zobna četka	kos	0,14	100	91
33.14	Šampon za lase	200ml	0,16	118	107
33.15	Zobna pasta	75ml	0,16	120	110
33.16	Zobna četka	kos	0,17	125	114
33.17	Mleko za telo (Nivea)	500ml	0,15	108	98
33.18	Pena za britje	200ml	0,14	101	92
33.19	Krema za roke	50ml	0,13	100	91
33.20	Krema Nivea	150ml	0,14	102	93
33.21	Cikcak vata	200ml	0,14	102	93
33.22	Pasta za čevlje	75ml	0,14	103	93
33.23	Papirnati robčki	kos	0,14	107	97
33.24	Papirnat brisače	2 roli	0,14	105	96
33.25	Otroške plenice (za enkratno uporabo)	44kom	0,14	100	91
33.26	Toaletni papir	8rolc	0,14	103	93
33.27	Tamponi	16kom	0,14	100	91
33.28	Higienski vložki	12 zav.	0,13	96	87
33.29	Apno	25kg	0,17	128	117
33.30	Sint. bela barva (za les)	0,75 l	0,14	103	93
33.31	Sint. bela barva (za kovino)	1l	0,13	99	90
33.32	Insekticid (Pips)	kos	0,14	106	97
33.33	Gobica za pomivanje	kos	0,13	97	89
33.34	Vrečka za smeti	kos	0,14	101	92
33.35	Vodotopna barva (za stene)	kg	0,14	102	92
33	HIGIENSKE POTREBŠČINE SKUPAJ		0,15	110	100
34.01	Aspirin (Bayer)	škatl.	0,20	151	138
34.02	Aspirin C (Bayer)	škatl.	0,13	97	89
34.03	Sirup proti kašlju (Sinecod)	200 ml	0,15	108	98
34.04	Bisolvon TB	škatl.	0,15	111	101
34.05	Vitaminske tablete	skatl.	0,12	91	83
34.06	Kontracetpcijska tableta	skatl.	0,21	155	141
34.07	Hansaplast Robust	škatl.	0,14	105	95
34.08	Palčke za ušesa	škatl.	0,15	113	103
34.09	Kontaktne leče	kompl.	0,14	106	97
34.10	Termometer (Hg)	kos	0,15	114	104
34.11	Kondomi (6 kosov)	zav.	0,16	116	105
34	ZDRAVILA IN ZDRAVSTVENI PRIPOMOČKI		0,16	116	106

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/HRK	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
35.01	Knjiga (Harry Potter)	kos	0,22	165	150
35.02	Avtokarta	kos	0,17	128	116
35.03	Žepni slovar	kos	0,18	135	123
35.04	Windows za telebane	kos	0,08	62	56
35.05	PC	kos	0,15	110	100
35.06	Prenosni računalnik (Dell)	kos	0,15	115	104
35.07	Monitor za PC (LCD 19")	kos	0,16	121	110
35.08	Scanner	kos	0,15	109	99
35.09	Tiskalnik za PC	kos	0,15	112	102
35.10	Kartuša za tiskalnik	kos	0,16	120	109
35.11	Windows Vista	paket	0,12	86	78
35.12	Miška za PC	kos	0,14	106	97
35.13	Web-Cam	kos	0,15	108	99
35.14	Neposnet DVD R	kos	0,17	124	113
35.15	USB ključ (1GB)	kos	0,11	79	72
35.16	Neposnet CD	kos	0,16	120	109
35.17	Šolski zvezek	kos	0,15	112	102
35.18	Pisalni papir (A4)	500 k.	0,15	109	100
35.19	Plastična mapa	10 kom	0,14	103	94
35.20	Svinčnik, lesen	kos	0,14	103	93
35.21	Minice za teh. svinčnik	12 kom	0,15	109	99
35.22	Vložek za kem. svinčnik	kos	0,15	111	101
35.23	Črnilo (bombice)	6 kom.	0,16	117	107
35.24	Navadna radirka	kos	0,15	108	98
35.25	Šolske škarje	kos	0,16	119	108
35.26	Marker	kos	0,13	97	89
35.27	Šolske navadne barvice (12)	kompl.	0,18	130	119
35.28	Plastični geotrikotnik	kom.	0,14	102	93
35	SREDSTVA ZA IZOBRAŽEVANJE		0,15	114	104
36.01	Dnevni časopis	kos	0,13	99	90
36.02	Tedenska revija (mladinska)	kos	0,04	31	28
36.03	Tedenska revija	kos	0,10	74	67
36.04	Cosmopolitan	kos	0,14	104	94
36.05	Men's health	kos	0,10	77	70
36.06	National geographic (v dom. jez.)	kos	0,14	101	92
36.07	GEO (v domaćem jeziku)	kos	0,14	102	93
36.08	Strokovna revija	kos	0,20	145	132
36	SREDSTVA ZA KULTURO		0,13	94	85

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/HRK	RAVEN CP	
				TECB-100	ACP-100
37.01	Glasbeni CD	kos	0,12	87	79
37.02	Film na DVD	kos	0,14	101	92
37.03	PC igra (Sims 2)	kos	0,20	145	132
37.04	Igralna konzola - prenosna (PSP)	kos	0,15	111	101
37.05	Igralna konzola - hišna (PS 2)	kos	0,12	88	80
37.06	Kitara	kos	0,14	105	95
37.07	Smuči (alpske, brez vezi)	par	0,14	102	93
37.08	Rolerji	par	0,15	110	100
37.09	Sobno kolo	kos	0,14	104	95
37.10	Trampolin	kos	0,15	108	98
37.11	Komplet za badminton	kompl.	0,15	110	100
37.12	Žogice za tenis (Wilson)	kos	0,25	185	168
37.13	Nogometna žoga (Adidas)	kos	0,14	102	93
37.14	Košarkaška žoga (Nike)	kos	0,16	117	107
37.15	Športni nahrbtnik (Adidas)	kos	0,14	106	96
37.16	Poročni prstan	kos	0,14	107	97
37.17	Družabna igra (Monopoly)	kos	0,15	114	103
37.18	Barbi punčka	kos	0,14	105	96
37.19	Lego kocke (serija Bionicle)	kompl.	0,15	113	103
37.20	Spominska kartica za fotoapar	kos	0,15	113	103
37.21	Digitalni fotoapar	kos	0,14	105	96
37.22	Vrtnica	kos	0,17	128	116
37.23	Nagelj	kos	0,20	145	132
37.24	Tekoče gnojilo za sobne rastline	kos	0,16	118	107
37.25	Orhideja v lončku	kos	0,17	125	114
37.26	Seme za setev (solata)	zav.	0,17	126	115
37	SREDSTVA ZA RAZVEDRILO		0,16	108	106

Sl.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/HRK	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
38.01	VW Polo	kom.	0,18	130	119
38.02	VW Golf	kom.	0,12	86	78
38.03	VW Passat	kom.	0,12	90	82
38.04	Renault Clio	kom.	0,11	78	71
38.05	Renault Megane	kom.	0,12	88	80
38.06	Renault Scenic	kom.	0,12	91	83
38.07	Toyota Yaris	kom.	0,12	88	80
38.08	Citroen C3	kom.	0,12	91	83
38.09	Fiat (Grande Punto)	kom.	0,12	91	83
38.10	Opel Corsa	kom.	0,11	80	73
38.11	Opel Astra	kom.	0,13	92	84
38.12	Peugeot 307	kom.	0,12	91	83
38.13	Peugeot 206	kom.	0,13	99	90
38.14	Seat Leon	kom.	0,14	100	91
38.15	Ford Focus	kom.	0,13	95	87
38.16	Otroško kolo s pomožnimi kolesi	kom.	0,14	106	96
38.17	Žensko kolo	kom.	0,14	103	94
38.18	Mountain bike	kom.	0,12	85	78
38.19	Motorno kolo (Aprillia)	kom.	0,11	83	76
38.20	Plašč za m. Kolo	kos	0,12	88	80
38.21	Avtomobilski plašč	kos	0,12	91	83
38.22	Akumulator	kos	0,14	100	91
38.23	Filter za olje	kos	0,14	105	96
38.24	Svečke za avto	kos	0,14	107	97
38.25	Tekočina za pranje stekel	3 l	0,14	100	91
38.26	Zadnja izpušna cev	kos	0,14	102	92
38	PROMETNA SRED. IN DELI ZA VOZ.		0,13	93	84
39.01	Bencin 95	l	0,13	98	89
39.02	Bencin 98	l	0,13	93	85
39.03	Aditiv	250 ml	0,16	122	111
39.04	Motorno olje Castrol	l	0,16	115	105
39.05	Plinsko olje	l	0,13	97	88
39	TEKOČA GORIVA IN MAZIVA		0,13	98	89
40.01	Sekira 1.2 kg	kos	0,14	104	95
40.02	Vile za lopatanje	kos	0,16	115	104
40.03	Motika	kos	0,21	154	140
40.04	Grablje	kos	0,17	123	112
40.05	Lestev (aluminijasta A)	kos	0,17	122	111
40.06	Zalivalka za vrt	kos	0,20	149	135
40	KMETIJSKO ORODJE		0,17	128	116
41.01	Motorna žaga za les	kos	0,22	166	151
41.02	Električne škarje za živo mejo	kos	0,16	120	109
41.03	Motorna kosilnica	kos	0,14	107	97
41	OPREMA ZA KMETIJSTVO		0,18	131	119

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/HRK	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
42.01	Električni razdelilec (3m)	kos	0,15	112	102
42.02	Mavčna plošča	m2	0,16	119	108
42.03	Lepilo za keramične ploščice	20 kg	0,14	104	95
42.04	Cement	50 kg	0,14	106	96
42.05	Stiropor	m2	0,14	104	94
42.06	Vrtalnik Black&Decker	kos	0,15	113	103
42.07	Žebliji	kg	0,16	116	105
42.08	Izolirni trak	kos	0,15	109	99
42.09	Silikonski kit (tuba)	kos	0,14	103	94
42.10	Kladivo 500g	kos	0,18	130	118
42.11	Laminat	m2	0,15	112	102
42.12	Okensko steklo	m2	0,20	148	134
42	GRADBENI MATERIAL		0,15	114	104
43.01	Šivanje moške volnene obleke		0,15	112	102
43.02	Krajanje moških hlač	kos	0,17	126	114
43.03	Šivanje ženskega krila	kos	0,23	166	151
43.04	Podplatenje čevljev	par	0,14	104	95
43.05	Popravilo pet	par	0,16	115	105
43.06	Popravilo radia	ura	0,22	165	150
43.07	Popravilo televizorja	ura	0,23	168	153
43.08	Popravilo štedilnika	ura	0,20	148	135
43.09	Popravilo avtomobila	ura	0,17	125	114
43.10	Pranje avta	kos	0,20	148	135
43.11	Zamenjava olja in filtra	kos	0,18	137	124
43.12	Vulkanizerska storitev (zam. gum)	kos	0,15	108	98
43.13	Barvanje prostorov	m2	0,25	182	166
43.14	Izdelava ključa	kos	0,20	144	131
43	OBRTNE STORITVE IN POPRAVILA		0,19	140	127
44.01	Moško striženje		0,18	135	122
44.02	Žensko striženje		0,17	126	115
44.03	Trajna ondulacija		0,14	103	94
44.04	Barvanje las		0,14	105	96
44.05	Obisk solarija	1min	0,13	100	91
44.06	Kemično čišč. m. obleke	kos	0,14	103	94
44.07	Kemično čišč. ž. plašča	kos	0,14	106	96
44.08	Pranje srajce	kos	0,17	125	113
44.09	Pranje posteljne rjuhe	kos	0,15	110	100
44.10	Fotografiranje za osebno izkaznico	4 slike	0,29	217	197
44.11	Razvijanje barvnega filma	kos	0,18	136	124
44.12	Izdelava barvnih fotografij	kos	0,17	126	114
44.13	Fotokopiranje (dvostransko)	list	0,15	113	103
44	OSEBNE IN DRUGE STORITVE SKUPAJ		0,16	119	108
45.01	Stanarina (center mesta, dvosobno stanovanje)	m2	0,22	166	151
45.02	Stanarina (center mesta, garsonjera)	m2	0,23	169	154
45.03	Stanarina (center mesta, trosobno stanovanje)	m2	0,15	114	103
45	STANARINA		0,20	150	137

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/HRK	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
46.01	Kanalščina	m3	0,18	136	123
46.02	Ogrevanje stanovanja na daljavo (toplarna)	MWh	0,19	141	128
46.03	Parkiranje (garaža)	ura	0,19	141	129
46.04	Parkiranje (na odprtem)	ura	0,15	111	101
46	KOMUNALNE STORITVE		0,19	139	126
47.01	Zavarovanje stanovanja	leto	0,17	129	117
47.02	Stroški vođenja računa	mes.	0,18	132	120
47.03	Tehnični pregled vozila	leto	0,14	103	94
47.04	Obvezno zavarovanje vozila	leto	0,17	125	114
47	FINANČNE IN DRUGE STORITVE		0,16	121	110
48.01	Vozniški izpit	cel izpit	0,21	158	144
48.02	Vstopnica za kino	kos	0,16	121	110
48.03	Izposoja DVD	dan	0,16	120	109
48.04	Vstopnica za gledališče	kos	0,20	145	132
48.05	Vstopnica za nogometno tekmo	kos	0,15	112	102
48.06	Izdatek za tečaj tujega jezika	ura	0,13	98	90
48.07	Internet dostop	mes.	0,15	111	101
48.08	Fitness	obisk	0,17	124	112
48.09	Tečaj plesa	8 obisk.	0,18	132	120
48.10	RTV naročnina	mes.	0,16	118	107
48.11	Kabelska televizija	mes.	0,19	137	125
48	STORITVE ZA IZOBRAŽEVANJE IN KULTURO		0,17	124	113
49.01	Izdatek za vrtec (polna cena)	mes.	0,17	128	116
49.02	Izdatek za študentski dom	mes.	0,20	149	136
49.03	Izdatek za dijaški dom	mes.	0,15	108	98
49	STORITVE DRUŽBENEGA VARSTVA		0,17	126	115
50.01	Delavska mesečna karta (MPP)	mes.	0,11	85	77
50.02	Mestni potniški promet	voz.	0,17	123	112
50.03	Avtobus (60 km)	voz.	0,20	151	137
50.04	Taksi v mestu	km	0,18	133	121
50.05	Najem vozila	dan	0,13	99	90
50.06	Letalska vozovnica (London, ekon)	voz.	0,18	137	124
50.07	Prevoz z vlakom	km	0,14	104	94
50	PROMETNE STORITVE		0,16	118	107

Št.	Blagovna skupina	Enota mere	CP EUR/HRK	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
51.01	Coca-cola	0,25l	0,14	104	95
51.02	Pivo (steklenica)	0,33l	0,14	101	92
51.03	Črna kava	skodel.	0,14	106	97
51.04	Namizno belo vino	l	0,16	120	110
51.05	Žganje	0,03l	0,19	139	126
51.06	Whiskey	0,03l	0,19	138	125
51.07	Mineralna voda	0,5l	0,20	150	136
51.08	Gosti sadni sok	0,2l	0,14	105	96
51.09	Čaj z limono	skodel.	0,14	103	93
51.10	Pizza	kos	0,17	123	112
51.11	Dunajski zrezek	kos	0,14	106	96
51.12	Lignji (ocvrti)	porcija	0,19	138	125
51.13	Mešana solata (porcija)	porcija	0,22	160	145
51.14	Palačinke	porcija	0,15	109	100
51.15	Goveja juha	porcija	0,22	164	149
51.16	Prenočevanje v hotelu ***	noč	0,15	108	98
51.17	Prenočevanje v hotelu ****	noč	0,15	114	104
51.18	Hamburger	kom	0,14	105	95
51.19	Big Mac	kom	0,15	108	99
51.20	McChicken	kom	0,15	108	99
51.21	Fish Mac	kom	0,14	102	93
51.22	Chicken McNuggets	6 kom	0,15	114	104
51.23	Pijača	0,5l	0,13	95	87
51.24	Sladoled	kom	0,13	99	90
51.25	Krompirček - veliki	kom	0,14	102	93
51.26	Happy Meal	kom	0,12	88	80
51	GOSTINSKE HOTELSKE STORITVE		0,15	112	102
52.01	Znamka za pismo (doma)	kos	0,09	63	58
52.02	Priporočeno pismo (doma)	kos	0,09	68	62
52.03	Poštnina za paket	2kg	0,26	191	174
52.04	Hitra pošta	2kg	0,07	49	44
52.05	GSM impulz (fiksno omrežje, predplačniški paket)	impulz	0,15	115	104
52.06	GSM impulz (fiksno omrežje, naročnina)	impulz	0,19	139	127
52.07	GSM aparat (brez naročnine)	kos	0,14	103	94
52.08	SIM kartica (prednaročniška, brez impulzov)	kos	0,13	97	88
52.09	Nacionalni pogovor	min.	0,10	77	70
52.10	Pogovor v tujino	min.	0,09	64	58
52.11	Pogovor v mobilno omrežje	min.	0,18	133	121
52.12	Tel. naročnina (analogna)	mes.	0,19	144	131
52.13	ISDN naročnina	mes.	0,13	96	87
52	KOMUNIKACIJE		0,16	118	107

2. del: Primerjava cen in plač Slovenije s Švico v marcu 2008

PREDGOVOR K 2. DELU

Primerjalna analiza cen Slovenije s Švico postavlja kot referenco cenam in razmerjem cen v Sloveniji državo, ki ni članica EU, vendar je razvitejša od nje. Ta višja stopnja razvitosti ima svoj odsev tudi v rezultatih analize: poleg velike razlike v ravneh cen (najvišje med vsemi doslej primerjanimi državami) opazimo še večjo razliko v kupni moči neto plač. V celotnem vzorcu pa je le malo število takšnih cen, kjer bi slovenska raven presegala ali pa bi se zelo približala švicarski. Primerjava posameznih značilnih segmentov cen (živila, storitve) daje logične rezultate, ki jih je mogoče integrirati v dosedanja spoznanja o ravneh, dinamiki in konvergenci cen.

Švica predstavlja tudi dobro makroekonomsko referenco. Stabilnost in usklajenost makroekonomskih bilanc na eni strani ne ovira siceršnje gospodarske dinamike (po recesiji v letih 2000-2002 ima Švica zopet višje stopnje rasti kot EU). Kljub visokim plačam so kazalci na trgu dela boljši kot v Sloveniji in EU. Zato Švica lahko predstavlja ustrezno referenco tudi marsikateri državi EU, ne le Sloveniji.

Raziskava, na kateri temelji to besedilo, je nastala v okviru CRP V5-0204 AARS ob sofinanciranju Ministrstva za gospodarstvo Republike Slovenije. Izvedla jo je raziskovalna ekipa Instituta za ekonomsko diagnozo in prognozo Ekonomsko-poslovne fakultete Univerze v Mariboru, jedro pa so sestavljali dr. Jani Beko, dr. Darja Boršič, dr. Timotej Jagrič, dr. Davorin Kračun (vodja raziskave), dr. Rasto Ovin in mag. Monika Šlebinger.

V Mariboru, julija 2008

VSEBINA 2. DELA

1. GOSPODARSKE RAZMERE V ŠVICI	146
1.1 Osnovni ekonomski kazalci	146
1.1.1 Realni sektor	146
1.1.2 Kazalci nominalne konvergence	156
1.1.3 Ekonomski odnosi s tujino	165
1.2 Razvitost in razvojne možnosti opazovanih gospodarstev	170
2. PRIMERJAVA MALOPRODAJNIH CEN MED SLOVENIJO IN ŠVICO	177
2.1 Nacionalna raven cen v Sloveniji marca 2008.....	177
3. RELATIVNA KUPNA MOČ POVPREČNIH SLOVENSКИH NETO PLAČ	179
3.1 Relativna kupna moč povprečnih slovenskih neto plač marca 2008.....	179
4. RAVNI CENSKIH PARITET BLAGOVNIH SKUPIN – ABSOLUTNA PRIMERJAVA (MAREC 2008)	180
4.1 Blago.....	181
4.1.1 Živila.....	181
4.1.2 Pijače in cigarete	185
4.1.3 Prediva in tkanine.....	186
4.1.4 Gotovi tekstilni izdelki.....	186
4.1.5 Usnjeni izdelki	187
4.1.6 Razsvetljava in kurjava.....	188
4.1.7 Oprema za gospodinjstvo.....	188
4.1.8 Higijenske potrebščine in zdravila.....	190
4.1.9 Sredstva za izobraževanje, kulturo in razvedrilo	191
4.1.10 Prometna sredstva in deli za vozila.....	192
4.1.11 Tekoča goriva in maziva.....	192
4.1.12 Kmetijsko orodje in oprema.....	193
4.1.13 Gradbeni material.....	193
4.2 Storitve	194
5. CENSKE "DISPARITETE" V SLOVENIJI – RELATIVNA PRIMERJAVA.....	197
6. SKLEPNE UGOTOVITVE.....	201

ANEKS I: RAZISKOVALNE METODE IN REPREZENTATIVNOST PORABNE

KOŠARE.....	203
1. Raziskovalne metode	203
1.1 Censke paritete	203
1.2 Nacionalna raven cen	204
1.3 Ravni censkih paritet blagovnih skupin.....	204
1.4 Disparitete cen.....	204
1.5 Relativna kupna moč povprečne neto plače.....	205
2. Porabna košara (vzorec) in njena reprezentativnost	205

ANEKS II: CENSKE PARITETE IN NJIHOVE RAVNI MARCA 2008

207

VIRI.....	222
------------------	------------

1. GOSPODARSKE RAZMERE V ŠVICI

1.1 Osnovni ekonomski kazalci

1.1.1 Realni sektor

Stopnje rasti bruto domačega proizvoda Švice so v obdobju 1996–2001 zaostajale za stopnjami rasti bruto domačega proizvoda v Evropski uniji. Tako je v tem obdobju znašala povprečna letna stopnja gospodarske rasti v Švici 1,9 %, v petnajstih državah Evropske unije pa 2,6 %. Slovenija je v tem obdobju dosegla višjo stopnjo rasti, in sicer 4,1 %. V obdobju 2001–2007 sta znašali povprečni letni stopnji gospodarske rasti v Švici in v petnajsterici 1,9 %, medtem ko je povprečna stopnja petindvajseterice v istem obdobju znašala 2,1 %. Slovenska stopnja rasti je bila 4,5 %. V tabeli 1 so prikazane stopnje rasti realnega bruto domačega proizvoda v Švici, v Sloveniji, v evroobmočju in v Evropski uniji po letu 2002.

Tabela 1: Rast realnega bruto domačega proizvoda (v % glede na preteklo leto, stalne cene preteklega leta)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ^a	2009 ^a
Slovenija	3,7	2,8	4,4	4,1	5,7	6,1	4,2 (4,6 ^c)	3,8 (4,0 ^c)
Švica	0,4	-0,2	2,5	2,4	3,2	3,1	2,2 (1,9 ^b , 2,1 ^c)	2,2 (1,5 ^b , 2,0 ^c)
Evroobmočje (15)	0,9	0,8	2,1	1,6	2,8	2,6	1,7 (2,2 ^c)	1,5 (2,1 ^c)
EU-27	1,2	1,3	2,5	1,9	3,1	2,9	2,0 (2,4 ^c)	1,8 (2,4 ^c)

Opombe: ^aPomladanska napoved Evropske komisije. ^bPomladanska napoved švicarske skupine ekspertov. ^cJesenska napoved Evropske komisije.

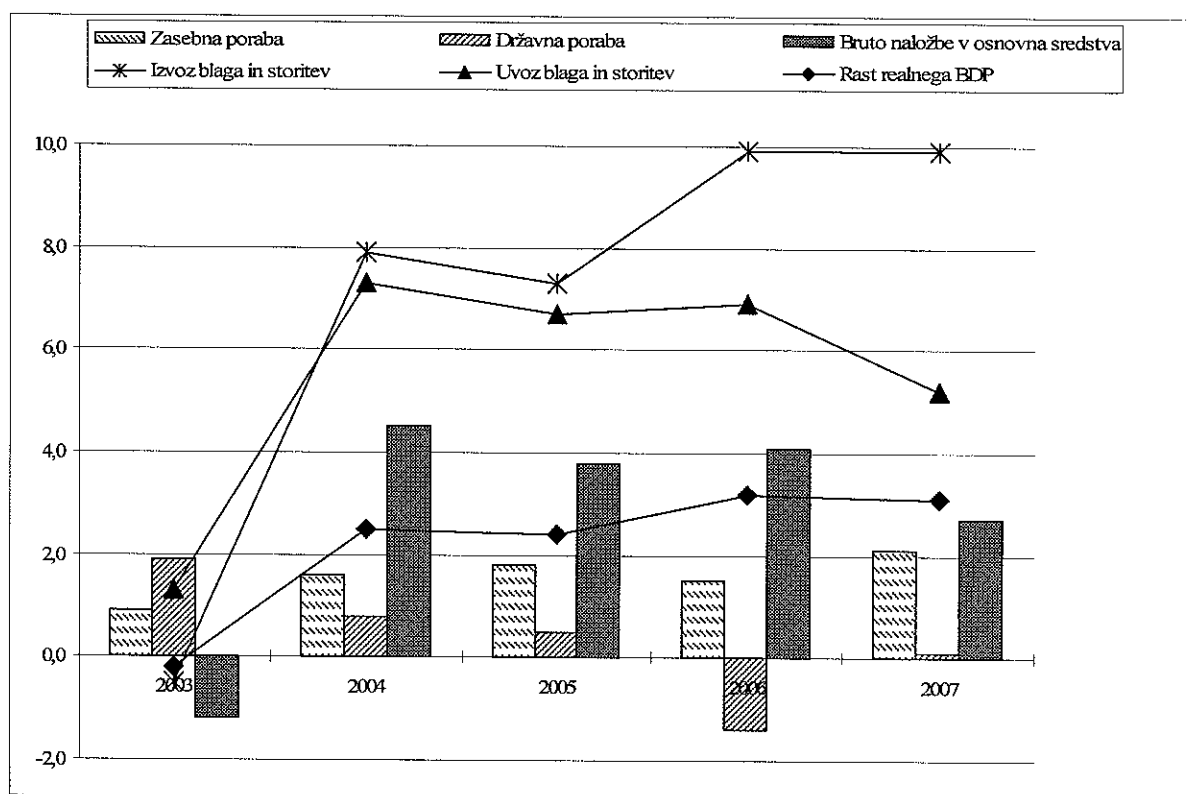
Vir: Eurostat – Economy and Finance, National Accounts (22. 5. 2008), SECO (2008, 2).

Globalizacija je v 90. letih v švicarskem gospodarstvu spodbudila prestrukturiranje številnih podjetij, zaradi česar se je zmanjšala stopnja gospodarske rasti, povečala se je stopnja brezposelnosti ter negotovost zaposlenih in porabnikov (BFS 2008a, 1). Do oživitve je prišlo šele po letu 1997, k čemur je med drugim prispevala denarna politika, ki je lahko bila zaradi nizke inflacijske stopnje bolj spodbujevalna. Po letu 2000, ko je stopnja rasti bruto domačega proizvoda znašala kar 3,6 %, se je stopnja gospodarske rasti v naslednjih treh letih zniževala in je bila leta 2003 celo negativna. K temu je med drugim prispeval položaj domačih finančnih institucij. Zaradi nadpovprečno visokega deleža finančnega sektorja v bruto domačem proizvodu imajo dogodki in položaj tega sektorja močnejši vpliv na švicarsko gospodarstvo, kot pa je to značilno za druge države (SECO 2008). V obdobju 2001–2003 je bil ta vpliv negativen, v obdobju 2004–2007 pa pozitiven. V splošnem je po ocenah švicarske vlade, OECD-ja in Mednarodnega denarnega sklada eden ključnih dejavnikov za nizko stopnjo ekonomske aktivnosti v obdobju 2001–2003 nizka produktivnost proizvodnih dejavnikov, kar je posledica pomanjkanja konkurence na posameznih trgih (EIU 2007, 24).

Od leta 2004 stopnja gospodarske rasti v Švici presega dva odstotka, v letih 2006 in 2007 pa je bila celo višja od treh odstotkov. Stopnja rasti v letu 2006 je bila druga najvišja stopnja rasti po letu 1990. Višja je bila le leta 2000 (BFS 2008a, 3). Ves čas so h gospodarski rasti največ prispevali rast zasebne porabe, investicijska aktivnost zasebnega sektorja in izvozno povpraševanje (slika 1). Izvoz blaga se je v obdobju 2004–2007 kumulativno povečal za 40 % (SECO 2008, 27). Vzroke za to najdemo v močnem tujem povpraševanju in deprecijaci

švicarskega franka. Zaradi visokega deleža izvoza blaga in storitev v bruto domačem proizvodu je švicarsko gospodarstvo relativno občutljivo na tečajna gibanja. To občutljivost so nekoliko zmanjšali s prestrukturiranjem gospodarstva in izvoznega sektorja v 90. letih, na osnovi katerega so se okrepile dejavnosti z visoko dodano vrednostjo in nizko cenovno elastičnostjo povpraševanja: kemična in farmacevtska industrija ter sektor preciznih instrumentov (EIU 2007, 31–32). Največ so h gospodarski rasti v zadnjih letih prispevali strojna industrija, finančni sektor, kemična industrija in proizvodnja ur. Rast investicijskega povpraševanja temelji predvsem na dobrih poslovnih rezultatih podjetij v teh sektorjih.

Slika 1: Stopnje rasti agregatnega povpraševanja v Švici (v % glede na preteklo leto, stalne cene preteklega leta)

Vir: Eurostat – Economy and Finance, National Accounts (16. 4. 2008).

H gospodarskemu izkazu v letih 2006 in 2007 sta največ prispevali investicijska aktivnost in mednarodna menjava. Izvoz blaga in storitev je v letih 2006 in 2007 porasel kar za 9,9 % na leto. Višji stopnji rasti izvoza po letu 1980 sta bili doseženi le še leta 1997 (11,2 %) in leta 2000 (12,5 %) (SECO 2008, 26). Ugodna gibanja na trgu delovne sile so spodbudila rast zasebne porabe, investicijsko povpraševanje pa so generirali visoki podjetniški dobički in polna zasedenost kapacitet. Dejanska stopnja rasti švicarskega gospodarstva namreč presega stopnjo rasti potencialnega outputa, ki je po ocenah nekoliko nižja od dveh odstotkov (EIU 2008, 6). Kljub temu na trgu dela ni močnih pritiskov za zvišanje plač, saj je Švica odprla svoj trg za tujce in povečala ponudbo dela. Leta 2007 je začel v polnosti veljati sporazum o prostem gibanju zaposlenih, ki ga je država podpisala z Evropsko unijo že leta 1999 (OECD 2007a, 4). Gibanje delavcev iz novih članic EU, iz srednje in vzhodne Evrope, je zaenkrat še omejeno.

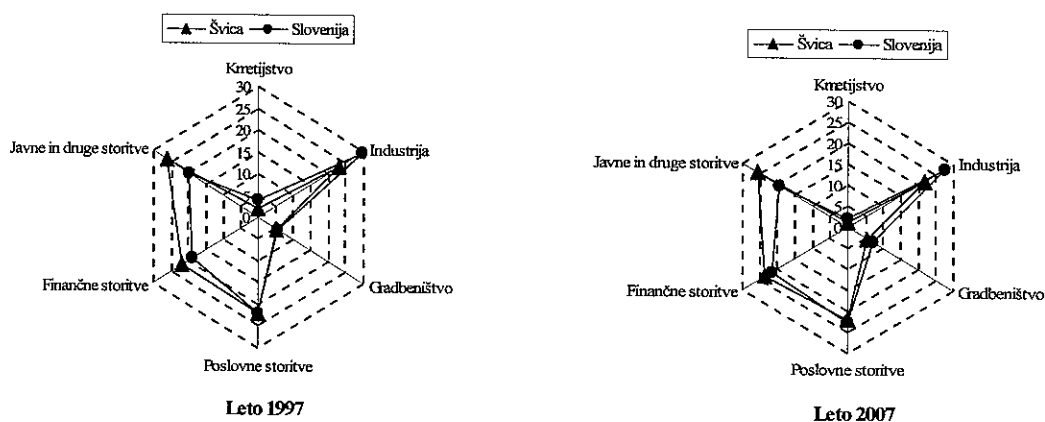
V letih 2008 in 2009 napovedi kažejo na znižanje stopnje gospodarske rasti, predvsem zaradi izrazito nižje rasti izvoznega povpraševanja, tako po blagu kot storitvah. Glavni vzrok za to so

pričakovane nižje stopnje ekonomske aktivnosti na glavnih švicarskih izvoznih trgih, kot je Evropska unija. Kriza na mednarodnih finančnih trgih naj bi vplivala predvsem na izvoz finančnih storitev. Prav rast dodane vrednosti finančnega sektorja pa je v zadnjih štirih letih pomembno povečala skupno dodano vrednost švicarskega gospodarstva. Kakšne bodo morebitne druge posledice finančne krize za švicarsko gospodarstvo, še ni povsem jasno.

V prihodnje naj bi h gospodarski rasti v Švici prispevalo predvsem domače povpraševanje, čeprav naj bi se v letih 2008 in 2009 njegova stopnja rasti znižala. Večji prispevek h gospodarski rasti se pričakuje predvsem od zasebne porabe, ki naj bi jo še naprej spodbujala ugodna gibanja na trgu dela. Po drugi strani pa naj bi se rast zasebne porabe upočasnila zaradi višje inflacije, višjih obrestnih mer za hipotekarna posojila in višje cene nafte. Na bruto investicije v osnovna sredstva naj bi še naprej ugodno vplivala dobičkonosnost podjetij in izkoriščenost kapacitet. Dejavnika, ki ogrožata investicijsko rast, pa sta višje obrestne mere in zahtevnejši pogoji za pridobitev bančnih posojil zaradi globalne krize na finančnih trgih (EIU 2008; SECO 2008; SNB 2008b).

V nadaljevanju prikazujemo strukturo švicarskega in slovenskega gospodarstva na osnovi deleža posameznih sektorjev v dodani vrednosti. Iz prikaza na sliki 2 je razvidno, da je med gospodarstvoma precejšnja razlika predvsem pri sektorju industrije ter pri sektorju javne in druge storitve. Delež industrije v skupni dodani vrednosti Slovenije je bil leta 2007 višji od švicarskega za 5,6 odstotne točke. Večji delež kot v Švici imajo v Sloveniji še kmetijstvo (za 0,9 odstotne točke), gradbeništvo (za 1,4 odstotne točke) in poslovne storitve (za 0,3 odstotne točke). V nasprotju s tem deleža finančnih storitev ter že omenjenih javnih in drugih storitev v Sloveniji zaostajata za švicarskimi. Javne in druge storitve so v Sloveniji za 6,3 odstotne točke manjše kot v Švici, finančne storitve pa imajo v skupni dodani vrednosti Slovenije za 1,9 odstotne točke manjši delež kot v Švici.

Slika 2: Dodana vrednost po dejavnostih v Švici in v Sloveniji v letih 1997 in 2007 (v % od skupne dodane vrednosti v osnovnih cenah)

Opomba: Glede na Standardno klasifikacijo dejavnosti (SKD) smo v okviru finančnih storitev zajeli sektorja J in K, v okviru poslovnih storitev sektorje G, H in I, v javnih in drugih storitvah pa so zajeti sektorji od L do P. Kmetijstvo zajema tudi ribištvo.

Vir: Eurostat – Economy and Finance, National Accounts (9. 4. 2008).

Delež²⁰ kmetijstva se v dodani vrednosti vseh industrializiranih držav znižuje in je tako tudi v Švici po pričakovanju nizek. Kljub 1,1 % deležu Švica z lastno kmetijsko proizvodnjo zadovolji okrog 60 % vseh potreb po hrani. Kmetijstvo je leta 2006 zaposlovalo 3,8 % delovne sile, kar je manj, kot je znašalo povprečje petindvajsetih držav EU (4,7 %). Od tega jih le slaba polovica dela za polni delovni čas.

Povprečna obdelovalna površina kmetij se povečuje in je leta 2006 znašala 17 hektarjev. Za državo je značilno večanje deleža večjih kmetij. Leta 2006 je imelo 32,2 % vseh kmetij v povprečju nad 20 hektarjev obdelovalnih površin (leta 1985 je bil delež 13,5 %), medtem ko je bilo zelo majhnih kmetij (manj kot pet hektarjev obdelovalne zemlje) 16,7 % (leta 1985 še 32,5 %). Zaradi naravnih danosti je najpomembnejša kmetijska dejavnost živinoreja (pridelava mesa ter mleka in mlečnih izdelkov).

V skladu s švicarsko ustavo kmetijstvo ni pomembno le zaradi pridelave hrane. Njegove naloge so še ohranjanje poseljenosti podeželja, preprečevanje zaraščenosti obdelovalnih površin in vzdrževanje naravnih virov. Zaradi teh nalog država namenja kmetom veliko sredstev v obliki neposrednih plačil (subvencij). Leta 2005 so subvencije v Švici znašale 68 % vrednosti kmetijske proizvodnje, kar je za več kot dvakrat preseglo povprečje EU (32 %) in OECD (29 %). To se odraža tudi v cenah kmetijskih proizvodov, ki so višje od povprečja Evropske unije za 36 % (porabniške cene) oziroma za 46 % (cene proizvajalcev). Da bi odpravili visoke cene in presežne kapacitete, bi bilo treba zmanjšati subvencije in odpraviti povezanost med njimi in proizvodnjo (OECD 2007a). Parlament je za obdobje 2007–2011 ohranil nominalno vrednost subvencij na obstoječi ravni (leta 2007 so znašale 1,3 % bruto domačega proizvoda) in le del subvencij vezal na dohodek namesto na proizvodnjo.

Delež industrije je tako v Švici kot v Sloveniji manjši od skupnega deleža storitev v bruto dodani vrednosti. Švicarski delež, ki je leta 2007 presegal evropsko povprečje za 1,7 odstotne točke, znaša 21,9 % in se je v obdobju 1997–2007 zmanjšal za 1,1 odstotno točko. Prednost predelovalnega sektorja je visok delež hitro rastočega sektorja tehnološko zahtevnih izdelkov. Leta 2002 je bil povprečen delež visokotehnoloških sektorjev²¹ v dodani vrednosti predelovalne industrije Evropske unije 12,7 %, v Švici pa kar 34 %. Slovenski delež je znašal 13,3 % (European Communities 2006, 78). Razloge za to je treba med drugim iskati v močnem franku in v globalizacijskih pritiskih. Usmeritev v dejavnosti z visoko dodano vrednostjo in ponudba izdelkov, ki so prilagojeni zahtevam in potrebam posameznih kupcev, ohranjata mednarodno konkurenčnost švicarskih podjetij. Švica ima pomembno vlogo na svetovnem trgu kot proizvajalka strojev in transportnih naprav, finomehanskih instrumentov in ur ter kemičnih in farmacevtskih izdelkov. Proizvodnja kemičnih proizvodov se je denimo po letu 1990 potrojila. V nasprotju z njimi pa so oblačilna, tekstilna in obutvena industrija ter industrija predelave usnja v zadnjem času v težkem položaju zaradi ostre mednarodne konkurence.

V predelovalnem sektorju je zaposlena le slaba četrtina delovne sile, kar 72 % pa najde zaposlitev v storitvenem sektorju. Kar 67 % vseh zaposlenih v predelovalnem sektorju je leta 2005 delalo v majhnih in srednje velikih podjetjih. Velika podjetja (nad 250 zaposlenih)

²⁰ Pregled sektorjev temelji na sektorskih pregledih švicarskega statističnega urada, ki jih najdemo na njihovi spletni strani (<http://www.bfs.admin.ch/bfs/portal/de/index/themen.html>) pod posameznimi temami.

²¹ V dejavnosti visoke tehnologije so upoštevani: proizvodnja farmacevtskih surovin in preparatov (SKD 24.4), proizvodnja pisarniških strojev in računalnikov (SKD 30), proizvodnja radijskih, televizijskih in komunikacijskih naprav in opreme (SKD 32), proizvodnja medicinskih, finomehanskih in optičnih instrumentov ter ur (SKD 33) in proizvodnja zračnih in vesoljskih plovil (SKD 35.3).

predstavljajo le 0,3 % vseh podjetij. V obdobju 1990–2006 se je število zaposlenih v predelovalnih dejavnostih zmanjšalo za slabo četrtino. Zaradi recesije v začetku 90. let prejšnjega stoletja so številna podjetja prenesla svojo proizvodnjo v tujino oziroma so odpuščala, svoje pa prispeva tudi tehnični napredek. Kljub zmanjšanju delovne sile pa se industrijska proizvodnja v Švici povečuje.

Pomen storitvenega sektorja se v Švici krepi. Podrobneje bomo predstavili finančni in turistični sektor.

K razvoju Švice v finančni center je prispevalo več dejavnikov: politična stabilnost, geografska lega, močna valuta, nizka inflacija, zakonodaja, ki zagotavlja tajnost bančnih podatkov, in seveda dobro razvita finančna industrija (EIU 2007, 28–30). V finančnem sektorju imajo pomembno vlogo banke in zavarovalnice. Bančni sektor je leta 2005 prispeval 9 % bruto domačega proizvoda in zaposloval 3,3 % delovne sile. V zavarovalnicah je bilo istega leta zaposlenih 1,5 % delovne sile, ki je ustvarila 4,4 % bruto domačega proizvoda.

V bančnem sektorju je leta 2007 poslovalo 330 bank, kar je bistveno manj od 625, kolikor jih je bilo leta 1990. Prestrukturiranje bančnega sektorja sega v 90. leta prejšnjega stoletja, ko je sodišče odločilo, da je treba povečati konkurenco med bankami. Poleg sodne odločitve sta konsolidacijo sektorja spodbudili še globalizacija finančnih storitev in razvoj informacijske tehnologije. Dve največji banki, UBS AG in Credit Suisse Group, razpolagata z dvema tretjinama vseh bančnih sredstev.

Ena od primerjalnih prednosti švicarskih bank je skrb za tajnost bančnih podatkov. Vendar pa zakon o preprečevanju pranja denarja iz leta 1998 bankam nalaga, da morajo obvestiti pristojne nadzorne institucije, če sumijo, da bi lahko bila finančna transakcija povezana z organiziranim kriminalom. To poročanje ni potrebno v primerih, ko gre za utajo davkov, saj ta v Švici ni kaznivo dejanje. Pritiski po razkritju bančnih podatkov zaradi možnih davčnih utaj so bili še posebej močni s strani Evropske unije. Zato je Švica z Evropsko unijo sklenila sporazum o obdavčevanju obrestnih prihodkov državljanov Evropske unije, ki imajo sredstva v švicarskih bankah, po principu odtegnjenega davka (*withholding tax*). Prvič so bile obresti na ta način obdavčene leta 2005. Z letom 2008 se je stopnja davka zvišala na 20 %, od leta 2011 naprej pa bo njena višina 35 % (EIU 2007, 15). Zaradi številnih lukenj in zlorab sistema ga želi Evropska unija čimprej spremeniti. Po mnenju Švice pa je smiselno z reformo počakati, dokler ne bo obstoječi sistem obdavčevanja v celoti izpeljan v praksi, kar se bo zgodilo leta 2011 (EIU 2008).

Zavarovalniške storitve je konec leta 2006 ponujalo 216 zasebnih institucij. Od 146 zavarovalnic je bilo 27 aktivnih na področju življenjskega zavarovanja, kar 119 pa se jih je ukvarjalo z zavarovanjem stvari. Poleg tega je bilo na zavarovalnem trgu aktivnih še 70 pozavarovalnic. Skupna vrednost premij je leta 2006 znašala nekaj več kot 114 milijard švicarskih frankov. Kljub majhnosti je domači trg pomemben za zavarovalnice, še posebej na področju življenjskega zavarovanja. Večje zavarovalnice, predvsem pa pozavarovalnice (npr. Swiss Re), ustvarijo največ prometa v tujini. Glavni tuji trg je Evropska unija.

Turistična panoga je pomemben del storitvenega sektorja. Leta 2004 je prispevala 5,1 % k švicarskemu bruto domačemu proizvodu, vendar se ta delež po letu 1990 zmanjšuje (EIU 2007, 31). Za turizem so v Švici precejšnjega pomena domači gosti, ki so leta 2006 opravili dobro polovico vseh hotelskih nočitev. Ta delež ostaja nespremenjen vse od 70. let prejšnjega stoletja. Največ tujih gostov prihaja v Švico iz Nemčije (16,5 % vseh tujih gostov), sledijo jim

Britanci (6,3 %), prebivalci ZDA (4,8 %), Francozi (3,6 %) in Italijani (3 %). Prihodki turističnega sektorja so bili v strukturi vseh izvoznih prihodkov leta 2006 s 5,3 % na četrtem mestu (za prihodki kemične in kovinske industrije ter prihodki od izvoza strojev in ur). Po letu 2001 se je število obiskovalcev in nočitev zmanjšalo, predvsem zaradi manjšega obiska tujcev. Razloge za to najdemo v terorističnih napadih v ZDA, od koder prihaja v Švico veliko gostov. Nadalje je to posledica propada letalske družbe Swissair, neugodnega tečaja švicarskega franka in šibke gospodarske rasti. Po letu 2005 se število nočitev znova povečuje. Zaradi multiplikativnih učinkov daje ta sektor kruh bistveno večjemu številu zaposlenih, saj spodbuja povpraševanje še v trgovinskem in transportnem sektorju, kakor tudi v bančništvu in zavarovalništvu.

Stopnja brezposelnosti, merjena po anketni metodologiji, je v Švici bistveno nižja tako od slovenske kakor tudi od povprečja Evropske unije (tabela 2). Še nižje vrednosti dosega v Švici registrirana stopnja brezposelnosti. Slaba petina aktivnega prebivalstva je že bila brezposelna, čeprav običajno le za kratek čas.

Tabela 2: Harmonizirana stopnja anketne brezposelnosti (v %)^a

	2003	2004	2005	2006	2007	2008 ^b
Slovenija	6,7	6,3	6,5	6,0	4,8	4,7
Švica (anketa)	4,2	4,4	4,5	4,0	3,7 ^c	3,6 ^d
Švica (registrirana)	3,7	3,9	3,8	3,3	2,8	2,5 ^e
Evroobmočje (15)	8,6	8,8	8,8	8,2	7,4	7,2
EU-27	8,9	9,0	8,9	8,2	7,1	6,8

Opombe: ^aDefinicija Eurostata. Delež brezposelnih v starosti od 15 do 74 let v aktivnem prebivalstvu. Oseba je brezposelna, če je v času anketiranja delala manj kot eno uro na teden. ^bPomladanska napoved Evropske komisije. ^cZačasna vrednost. ^dNapoved OECD. ^ePomladanska napoved švicarske skupine ekspertov.

Vir: Eurostat – Population and Social Conditions, Harmonised Unemployment Rate (30. 5. 2008), EC (2008a), BFS (2008b), OECD (2008a).

Vse do začetka 90. let prejšnjega stoletja brezposelnost v Švici ni bila problematična. Po letu 1991 pa se je število brezposelnih močno povečalo in doseglo vrh leta 1997. V recesijskem obdobju 1991–1998 so ukinili kar 290.000 delovnih mest (BFS 2008c). Za Švico je po letu 1991 značilno prociklično gibanje stopnje brezposelnosti. To je posebej izrazito ob počasnejši gospodarski rasti (EIU 2007, 25). Razlog za to je delovna zakonodaja, ki je med bolj liberalnimi v Evropi. To omogoča delodajalcem, da lažje in ceneje prilagajajo število zaposlenih svojim dejanskim potrebam. Po ocenah Svetovne banke (World Bank 2008) je Švica leta 2008 zasedla 20. mesto med 178 državami pri kazalcu, ki meri težave pri najemanju in odpuščanju delavcev, omejitve pri spreminjanju delovnega časa in stroške odpuščanja. V primerjavi z letom 2007 je izboljšala položaj za 19 mest. Za primerjavo – Slovenija je zasedla 166. mesto in je za sedem mest poslabšala svoj položaj v primerjavi z letom 2007. Indeks rigidnosti zaposlenosti²² znaša v Švici za leto 2008 17, medtem ko je povprečna vrednost indeksa za države OECD 30,8, v Sloveniji pa 63. Povprečni stroški odpuščanja²³ so bili v Švici (13) bistveno nižji od povprečja OECD (25,7), še bolj pa od slovenskih povprečnih stroškov odpuščanja (40).

²² Ugodnejše so manjše vrednosti indeksa. Izračunan je ko povprečje indeksov, ki merijo težave pri najemanju in odpuščanju delovne sile ter rigidnost delovnega časa.

²³ Stroški, povezani z odpuščanjem zaposlenih (odpovedni rok in višina odpravnine), so izraženi v tedenski plači. Kazalec torej pove, koliko tedenskih plač mora izplačati delodajalec, da lahko odpusti zaposlenega delavca.

Po letu 2001, ko so se podjetja soočala s pomanjkanjem delovne sile, še posebej kvalificirane, se je stopnja brezposelnosti v letih 2002 in 2003 zaradi gospodarske ohladitve zvišala. Kljub višjim stopnjam gospodarske rasti po letu 2003 se je stopnja brezposelnosti zviševala še vse do leta 2006. Podjetja so namreč večje potrebe po delu zadovoljila z boljšo izkoriščenostjo obstoječih zmogljivosti, ne pa s povečanjem števila zaposlenih. To potrjujejo tudi podatki o nadurah, ki jih je bilo v obdobju 2003–2005 v povprečju 175 milijonov na leto.²⁴ V letu 2002 je znašala ta številka 169 milijonov (Attinger in drugi 2007). Z večjo ponudbo delovnih mest in večjim obsegom zaposlovanja se je stopnja brezposelnosti v letu 2006 znižala, gospodarska rast pa je ugodno vplivala na trg dela tudi v letu 2007. Zaradi napovedane konjunkturne upočasnitve naj bi se v letu 2008 zniževanje stopnje brezposelnosti ustavilo, v letu 2009 pa bi se naj zvišala (SECO 2008).

Tudi ostali kazalci na trgu dela so v Švici boljši kot v Sloveniji in v Evropski uniji (tabela 3). Pri skupni stopnji zaposlenosti je Švica že zdavnaj presegla cilje, ki si jih je denimo Evropska unija zastavila z lizbonsko strategijo, po kateri naj bi leta 2010 bilo zaposlenih 70 % prebivalcev v starostni skupini 15–64 let. Tudi na področju zaposlenosti žensk je Švica precej nad ciljno lizbonsko vrednostjo 60 % zaposlenih žensk v letu 2010.

Tabela 3: Izbrani kazalci trga dela v letih 2002 in 2007

	Švica		Slovenija		EU-27	
	2002	2007	2002	2007	2002	2007
Skupna stopnja zaposlenosti ^a	78,9	78,6	64,3	67,8	62,4	65,4
Stopnja zaposlenosti žensk ^b	71,5	71,6	59,8	62,6	54,5	58,3
Stopnja zaposlenosti moških ^b	86,2	85,6	68,7	72,7	70,4	72,5
Delež starejših zaposlenih ^c	64,6	67,2	25,9	33,5	38,2	44,7
Stopnja brezposelnosti mlajših od 25 let ^d	5,6	7,1	14,8	10,1	17,9	15,5
Stopnja dolgotrajne brezposelnosti ^e	21,6	39,3	54,7	45,7	45,2	42,8

Opombe: ^aŠtevilo zaposlenih v starosti med 15–64 let v primerjavi s celotnim številom prebivalcev v tem starostnem razredu. ^bŠtevilo zaposlenih žensk/moških v starosti med 15–64 let v primerjavi s celotnim številom žensk/moških v tem starostnem razredu. ^cŠtevilo zaposlenih v starosti med 55–64 let v primerjavi s celotnim številom prebivalcev v tem starostnem razredu. ^dŠtevilo brezposelnih v starosti med 15–24 let v primerjavi z aktivnim prebivalstvom. ^eŠtevilo oseb, ki so brezposelne več kot eno leto, kot delež vseh brezposelnih oseb starejših od 15 let.

Vir: Eurostat – Population and Social Conditions, Labour Market, Employment and Unemployment, Labour Force Survey, Detailed annual survey results (12. 6. 2008).

Visoka stopnja zaposlenosti žensk je po mnenju EIU (2007, 25) glavni razlog za relativno visoko raven dohodka na prebivalca v Švici. Večina žensk je zaposlenih za krajši delovni čas, praviloma pa jih najdemo v storitvenih dejavnostih. Po podatkih Eurostata je 59 % vseh zaposlenih žensk v Švici leta 2007 imelo krajši delovni čas, kar je bistveno več kot v Evropski uniji (31,2 %) oziroma v Sloveniji (11,3 %). Nasploh na delovnih mestih s krajšim delovnim časom, ki jih je največ v storitvenem sektorju, prevladujejo ženske (približno 80 %). Da bi bolje izkoristili potencial ženske delovne sile, jo aktivneje vključili na trg delovne sile in posledično izboljšali pogoje za gospodarsko rast, bi bilo treba povečati zaposlenost žensk za polni delovni čas. V ta namen so zmanjšali obdavčitev poročenih parov (t. i. davek na poročene). V Švici se obdavčijo skupni dohodki in premoženje zakoncev, medtem ko pri nas vsak posameznik odda svojo davčno napoved. Ko se prej nezaposlen zakonec zaposli, to

²⁴ 176 milijonov nadur (leta 2005) je okrog 90.000 delovnih mest za polni delovni čas oziroma v povprečju 40 nadur na zaposlenega na leto (BFS 2008c, 6).

poveča skupne dohodke, kar v sistemu obdavčitve skupnih dohodkov in ob progresivni davčni lestvici bistveno zviša davčno breme. Z letom 2008 so pri neposrednih davkih, ki so določeni na zvezni ravni, uvedli posebno olajšavo za poročene pare in povečali znesek dohodka drugega zaposlenega, ki ni osnova za izračun dohodnine (EFD 2008a). Poleg davčnih olajšav so pri obdavčitvi družin, bodisi na zvezni ravni oziroma v posameznih kantonih, v uporabi različne davčne lestvice ali pa obdavčitev temelji na povprečnem dohodku (FTA 2007, 33–34). Po mnenju OECD (2007a) bi bilo smiselno uvesti ločeno obdavčevanje dohodkov po posameznikih. Švicarska vlada je sicer želela korenito spremeniti sistem obdavčevanja poročenih parov, a ji ni uspelo doseči družbenopolitičnega konsenza o tem, kako spremeniti sistem. Ker so finančne obveznosti tistih, ki imajo otroke, običajno precejšnje, so reformne napore usmerili v to, kako zmanjšati davčno breme družin z otroki (EFD 2008b).

Za večjo zaposlenost žensk je poleg sprememb v obdavčitvi dohodkov pomembna institucionalna organiziranost otroškega varstva kakor tudi varstva starejših. V kolikor tega ni, so ženske tiste, ki tradicionalno prevzamejo skrb za nego. Dopust za nego in vzgojo otrok sicer pomaga staršem pri usklajevanju poklicnega in zasebnega življenja, vendar pa lahko predolga odsotnost poslabša zaposlitvene možnosti žensk. Zato bi bilo treba v Švici povečati razpoložljivost in dostopnost celodnevne varstva za predšolske in šolske otroke (OECD 2008c). Eden od ukrepov, ki bi lahko povečal zaposlenost žensk, je dogovor kantonov o znižanju starosti za obvezen vstop v šolo.

Več pozornosti bo treba nameniti še mladim in dolgotrajno brezposelnim. Razloga za višjo brezposelnost med mladimi sta pomanjkanje učnih mest za pripravnike (vajence) in težave mladih pri vstopu na trg dela. Tveganju brezposelnosti so bolj izpostavljeni mladi brez oziroma z nizko izobrazbo (Basler 2006, 45). Ker ljudje v recesiji težje najdejo delo, se je povečal delež dolgotrajno brezposelnih. Zaradi tega si ljudje ne upajo dati odpovedi in ostajajo na delovnih mestih, ki jim sicer niso všeč. Delež ljudi, ki delajo na istem delovnem mestu več kot pet let, je bil leta 2007 za pet odstotnih točk višji kot leta 1991, ko je znašal 49 % (BFS 2008c, 3).

Veliko prednost ima Švica tudi na področju zaposlovanja starejših, saj že danes za dobrih 17 odstotnih točk presega lizbonski cilj. Ta določa stopnjo zaposlenosti starejših v Evropski uniji v letu 2010 pri 50 %. Razlogi za to so izobraženost delovne sile, fleksibilnost in dobro delovanje trga dela (Aeberhardt in drugi 2005, 3). Da bi tako ostalo tudi v prihodnje, so ustanovili posebno delovno skupino, ki je ugotavljala, kaj bi bilo treba še storiti. Egger in drugi (2008) izpostavljajo ukrepe, kot so: spodbujanje vseživljenjskega izobraževanja z davčnimi olajšavami; preverjanje, kako obstoječi sistemi socialnega zavarovanja spodbujajo predčasno upokojevanje; izboljševanje delovnih pogojev in strog nadzor nad izvrševanjem zakonodaje na tem področju; investiranje v ukrepe za zaščito zdravja in preventivno delovanje pri mladih zaposlenih; informiranje podjetij in motiviranje, da zaposlijo starejše ipd. V tem političnem mandatu naj bi bila izpeljana tudi reforma sistemov socialnega zavarovanja, da bi zagotovili njihovo dolgoročno finančno stabilnost, vendar pa so ocene o potrebnosti in o obsegu reforme zelo različne (EIU 2008).

Fleksibilen sistem pogajanja o plačah, nizka stopnja obdavčitve dela, relativno strogi pogoji za pridobitev denarnih nadomestil za brezposelne, ki so jih leta 2003 še zaostriili, so dobra spodbuda za iskanje dela (EIU 2007, 25). Ker se je doslej malo zaposlenih upokojilo predčasno, je relativno visoka tudi povprečna efektivna starost ob izstopu s trga dela (ob upokojitvi). Po podatkih Eurostata je bila leta 2006 povprečna efektivna starost ob izstopu s trga dela v Švici 62,7 leta, v Sloveniji 59,8 leta, povprečje EU-27 pa je znašalo 61,2 leta.

Evropska strategija zaposlovanja na primer predvideva, da naj bi se povprečna efektivna starost ob izstopu s trga dela (upokožitev) povečala za 5 let do 2010 (v primerjavi s starostjo 59,9 leta, ki je veljala 2001). Egger in drugi (2008) pa opozarjajo, da je treba pozorno spremljati delovanje sistemov socialnega zavarovanja in jih ustrezno spreminjati, da ne bi spodbujali predčasnega upokojevanja. Zanimiv je namreč podatek, da v Švici 50 % neaktivnih oseb, ki so starejše od 50 let, ne išče dela iz osebnih ali družinskih razlogov, hkrati pa kljub temu ocenjujejo svoje finančno stanje kot dobro.

Med zaposlenimi v Švici je veliko tujcev. Švica ima eno od najvišjih stopenj priseljevanja med državami OECD. Število zaposlenih tujcev se je v obdobju med junijem 2001 in junijem 2006 povečalo za 6,2 % (na 1.170.000), medtem ko se je število zaposlenih švicarskih državljanov povečalo za 3,7 % (na 3.267.000) (Attinger in drugi 2007). Leta 2006 so tujci predstavljali 26,4 % delovno aktivnega prebivalstva. Dve tretjini zaposlenih tujih delavcev v letu 2007 so bili državljani EU ali držav EFTA. Priseljenci iz tujine in dnevni migranti so pomembno povečali ponudbo delovne sile in omilili pritiske na plače. Priseljevanje, predvsem kvalificirane delovne sile, je spodbudilo gospodarsko rast in povečalo rast bruto domačega proizvoda na prebivalca. Zaradi odprtja trga dela z Evropsko unijo je pričakovati priliv delovne sile iz tujine tudi v prihodnje.

Integracija tujcev je bila relativno uspešna, vendar pa ostaja še nekaj težav (OECD 2007a, 10–11). Stopnja brezposelnosti med tujci je praviloma višja od tiste med domačim prebivalstvom, plačilo za delo pa nižje. Razlogi za to so med drugim nepriznavanje izkušenj in kvalifikacij, pridobljenih v tujini, predvsem v državah, ki niso članice EU, ter diskriminacija na trgu dela. Švica je sicer sprejela protidiskriminacijsko zakonodajo, žal pa še pa njeno uresničevanje. Več bi bilo treba narediti tudi za boljšo integracijo otrok priseljencev, še posebej tistih iz socialno-ekonomsko šibkejšega okolja. K temu lahko prispevata večja vključenost v predšolsko vzgojo in že omenjeno načrtovano znižanje starosti otrok ob vključitvi v obvezno izobraževanje s šestih na štiri leta. Ker številni priseljenci ne govorijo nobenega od uradnih švicarskih jezikov, bi bilo treba izboljšati ponudbo jezikovnih tečajev in spodbujati vključevanje vanje.

Davčna obremenitev povprečne plače v Švici je leta 2006 znašala okrog 29,7 % in je bila bistveno nižja od povprečja OECD (37,5 %) in povprečja petnajsterice starih članic EU (42,6 %) ²⁵ (OECD 2008b). V posameznih evropskih državah je bil davčni primež leta 2006 nižji le še na Irskem (23,1 %) in na Islandiji (28,6 %). Druga skrajnost sta Belgija in Nemčija, kjer je bilo delo najbolj obremenjeno z dajatvami. Davčni primež je v prvi znašal 55,4 %, v drugi pa 52,5 %.

Za Švico so značilne velike razlike v regionalnih stopnjah brezposelnosti (tabela 4). Najnižja je bila leta 2007 v vzhodnem delu države. Od nje je bila za več kot enkrat višja stopnja brezposelnosti v Tessinu (južni del Švice). Razlike nastajajo zaradi razlik v gospodarski strukturi regij ter zaradi različnega stanja konjunktura in dinamike rasti v obmejnih regijah oziroma v sosednjih državah. Višjo brezposelnost najdemo nadalje v regijah z večjim deležem posameznih prebivalstvenih skupin v skupnem številu aktivnega prebivalstva, ki so na trgu dela še posebej izpostavljene konjunkturnim nihanjem. Tak primer so denimo tujci, ki jih je veliko v Tessinu in v zahodnem delu Švice. Ker gre za relativno majhni regiji, sta temu primerno majhna tudi trga dela in posledično je nižja tudi fleksibilnost. Višje stopnje

²⁵ Gre za t. i. davčni primež, ki kaže skupno davčno obremenitev zaposlenega zaradi dohodnine ter prispevkov delodajalcev in delojemalcev za socialno zavarovanje. Izračunamo ga kot delež vseh dajatev v odstotkih od stroškov dela. Upoštevan je zaslužek zaposlenega samskega moškega brez otrok. Zajeti so zaposleni fizični kot tudi delavci, ki ne opravljajo fizičnih del, v sektorjih C-K po Standardni klasifikaciji dejavnosti.

brezposelnosti so značilne še za mesta in naselbinske centre, medtem ko so stopnje nižje na podeželju. Zelo podobne vrednosti kot skupna stopnja brezposelnosti dosegajo tudi parcialne stopnje, kot denimo stopnja brezposelnosti mladih. Tudi ta je v Tessinu in v zahodni Švici višja od povprečja celotne države.

Tabela 4: Razlike v stopnjah brezposelnosti po regijah v letu 2007 (v %)^a

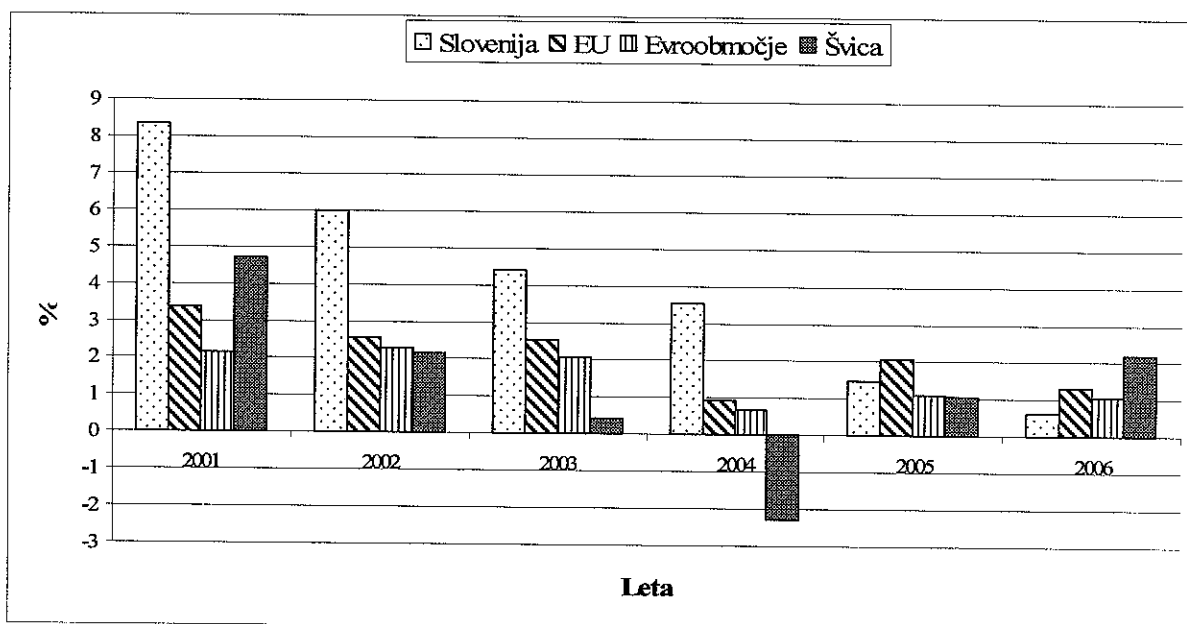
Regija	%
Tessin	5,0
Genferseeregion	4,8
Espace Mittelland	4,1
Zürich	3,4
Nordwestschweiz	3,1
Zentralschweiz	2,7
Ostschweiz	2,6
Skupno	3,6

Opomba: ^aNa osnovi anketnih podatkov v drugem četrtletju.

Vir: BFS (2008d).

Povprečna rast realnih plač je v Švici zmerna in v skladu z gibanji produktivnosti oziroma za njo celo nekoliko zaostaja. Takšna gibanja ugodno vplivajo na konkurenčnost švicarskega gospodarstva, saj omogočajo, da stroški dela na enoto proizvoda rastejo počasneje kot v drugih državah (slika 3). V obdobju 1979–1999 so realne plače naraščale v povprečju za pol odstotka letno (BFS 2008c). V letu 2000 so se zmanjšale za 0,3 %, leta 2001 pa so se izjemno povečale za 1,5 %. Po letu 2002 se je rast nominalnih in realnih plač znova upočasnila in stabilizirala. V obdobju 2000–2006 je tako znašala povprečna letna stopnja rasti realnih plač 0,4 %, povprečna rast nominalnih plač v istem obdobju pa je bila 1,4 %.

Slika 3: Gibanje stroškov dela na enoto proizvoda v celotnem gospodarstvu (v % glede na povprečje preteklega leta)^a

Opombe: ^aStroški dela na enoto proizvoda so izračunani kot razmerje med skupnimi stroški dela v tekočih cenah v primerjavi z realnim bruto domačim proizvodom.

Vir: OECD.Stat – Labour, Labour Costs (20. 5. 2008).

1.1.2 Kazalci nominalne konvergence

Ekonomska konvergenca pomeni, da se vrednosti posameznih ekonomskih spremenljivk na območju, ki ga sestavljajo različne države ali regije, zbližujejo. Pri tem velja, da temelji približevanje na napredku in izboljševanju položaja držav, ki so bile v zaostanku, in ne v poslabšanju položaja bolj razvitih držav ali regij. V okviru ekonomske konvergence lahko opazujemo realno ali pa nominalno konvergenco. Realna konvergenca pomeni, da se ravni ekonomske blaginje v opazovanih državah izenačujejo. Nominalna konvergenca pa pomeni izenačevanje spremenljivk, ki označujejo makroekonomsko stabilnost, kjer imamo v mislih predvsem elemente cenovne stabilnosti in elemente fiskalne politike (Martin in Velasquez 2001, 5). Ti elementi so zajeti tudi v okviru maastrichtskih kriterijev.

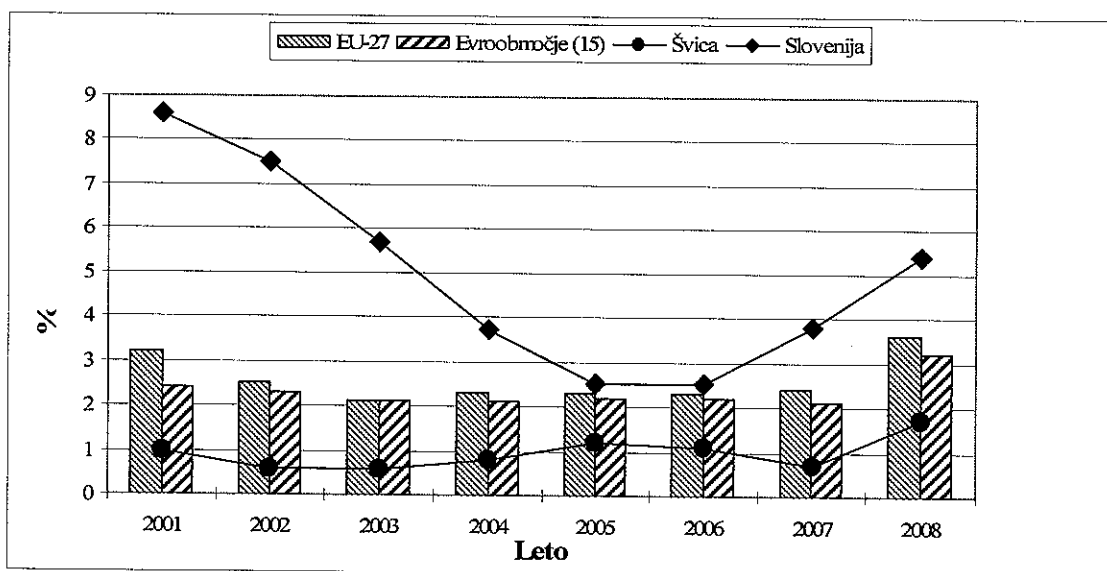
Za gibanje cen je v Švici po letu 2000 značilna precejšnja stabilnost, povprečne letne stopnje rasti cen pa so nižje od povprečja Evropske unije, evroobmočja in od slovenskih stopenj (slika 4). Gibanje cen dobro odraža konjunkturalna nihanja švicarskega gospodarstva (Corti in drugi 2008, 13). Leta 2000, ko je konjunktura dosegla vrh, so bile stopnje rasti cen višje, nato pa so bile do leta 2003 nižje. Z okrepitvijo gospodarske rasti v letu 2004 se je zvišala tudi povprečna letna stopnja rasti cen.

Razlogov za relativno nizko inflacijo v obdobju po letu 2000 je več (Corti in drugi 2008, 14). Apresiasi franka do leta 2003 je znižala uvoženo inflacijo. Potem je tukaj uspešna denarna politika, ki jo od leta 2000 naprej vodijo po novem konceptu. Globalizacija, liberalizacija in deregulacija posameznih trgov dobrin in trga dela, ki so podjetja izpostavila večji konkurenci, pa so zmanjšala maneverski prostor za postavljanje visokih cen.

V letih 2004 in 2005 so na višino inflacijske stopnje pomembno vplivale višje cene nafte. Vendar pa cilj stabilnosti cen ni bil ogrožen, kljub visoki konjunkturi, rasti cen uvoznih dobrin in deprecijaciji švicarskega franka. V kolikor bodo cene uvoženih dobrin še naprej rasle, pa bi to utegnilo povečati domačo inflacijo. Tudi gibanje švicarskega franka bi lahko v prihodnje ogrozilo stabilnost cen. Po letu 2006 namreč domača valuta izgublja vrednost v primerjavi z evrom, to pa draži izdelke, uvožene iz evroobmočja. Leta 2007, denimo, je uvoz iz petih držav z evrom (Nemčije, Italije, Francije, Nizozemske in Avstrije) predstavljal 64 % celotnega švicarskega uvoza blaga in storitev.

Najbolj kritična so za inflacijo gibanja cen nafte. Na inflacijo vplivajo neposredno preko ponderja, ki ga imajo energenti v cenovni košarici. Posredno pa se višje cene nafte odrazijo v rasti cen drugih energentov (npr. zemeljskega plina) in dobrin zaradi višjih stroškov. K obvladovanju inflacije pa prispeva odprt trg dela. Po ocenah ekspertne skupine (SECO 2008, 37) bo inflacijska stopnja v letu 2008 znašala 1,7 %, v letu 2009 pa odstotek.

Slika 4: Inflacijske stopnje, merjene s harmoniziranim indeksom cen življenjskih potrebščin (v % glede na povprečje preteklega leta)^{abc}

Opombe: ^aZa Švico nacionalni indeks cen življenjskih potrebščin. ^bPodatki za Švico za leto 2008 so pomladanska napoved ekspertne skupine. ^cZa ostale države so podatki za leto 2008 pomladanska napoved Evropske komisije.

Vir: Eurostat – Economy and Finance, Prices (16. 6. 2008), Corti in drugi (2008, 40), SECO (2008), EC (2008a).

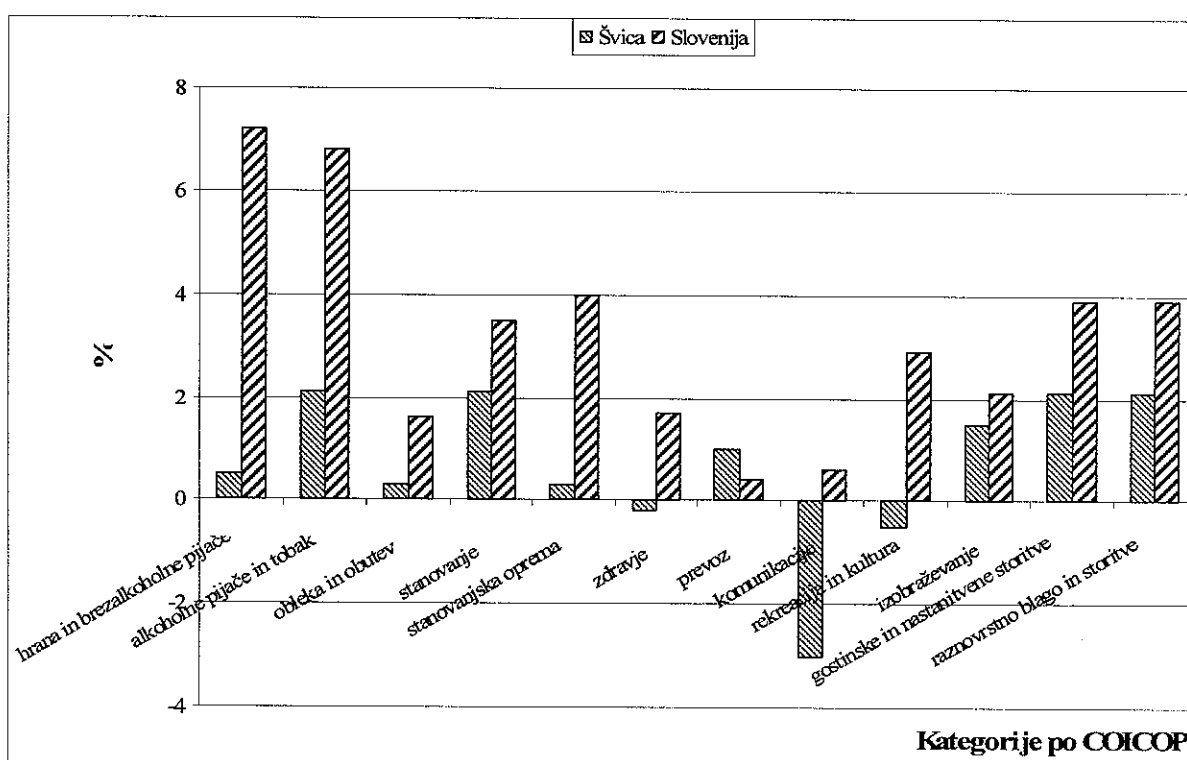
Na sliki 5 prikazujemo gibanje posameznih komponent indeksa cen življenjskih potrebščin v letu 2007 v Švici in v Sloveniji. Dejstvo, da ima Slovenija višjo inflacijsko stopnjo kot Švica, Unija in evroobmočje, se odraža tudi v višjih stopnjah rasti posameznih censkih komponent. V Švici so v letu 2007 bistveno bolj porasle cene storitev (1,3 %) kot pa cene dobrin. Te so se v povprečju le malenkostno povečale (0,1 %), kar je posledica večje produktivnosti in konkurence v sekundarnem sektorju. Cene domačih dobrin so se povečale bolj kot cene tujih.

V Švici so k povprečni vrednosti stopnje rasti cen v letu 2007, ki je znašala 0,8 %, največ prispevale cene alkoholnih pijač in tobaka, cene stanovanj, kamor je vključena tudi energija za ogrevanje, cene gostinskih in nastanitvenih storitev ter cene raznovrstnega blaga in storitev (vse po stopnji 2,1 %), nadalje cene izobraževalnih storitev (1,5 %) in cene prevoza (1 %). K doseženim stopnjam rasti cen stanovanja je poleg gibanja cen nafte na svetovnih trgih

prispevalo zvišanje najemnin, ki so se povečale za 2,3 %. Najemnine so največji izdatek povprečnega švicarskega gospodinjstva, ki zanje nameni petino svojega proračuna.

Cene treh skupin dobrin so se povečale po stopnji, ki je bila nižja od povprečja (hrana in brezalkoholne pijače, obleka in obutev ter stanovanjska oprema). V nasprotju s tem so se v Sloveniji cene hrane in brezalkoholnih pijač v letu 2007 zvišale po najvišji stopnji. Padec cen pa so v Švici zabeležili v treh skupinah storitev (komunikacijske storitve, rekreacija in kultura ter zdravstvene storitve), medtem ko v Sloveniji cene v nobeni od podskupin storitev niso padle. K padcu cen zdravstvenih storitev so prispevale nižje cene zdravil, padec cen komunikacijskih storitev pa je delno posledica liberalizacije tega sektorja. Zaradi liberalizacije so se cene telekomunikacijskih storitev znižale že v letih 1999 in 2000, potem pa so se stabilizirale. Po letu 2005 cene znova padajo, še posebej cene telefonije, tako stacionarne kot mobilne (Corti in drugi 2008, 20-21).

Slika 5: *Indeksi cen življenjskih potrebščin po COICOP v 2007 (v % glede na povprečje preteklega leta; primerjava Slovenije in Švice)^a*

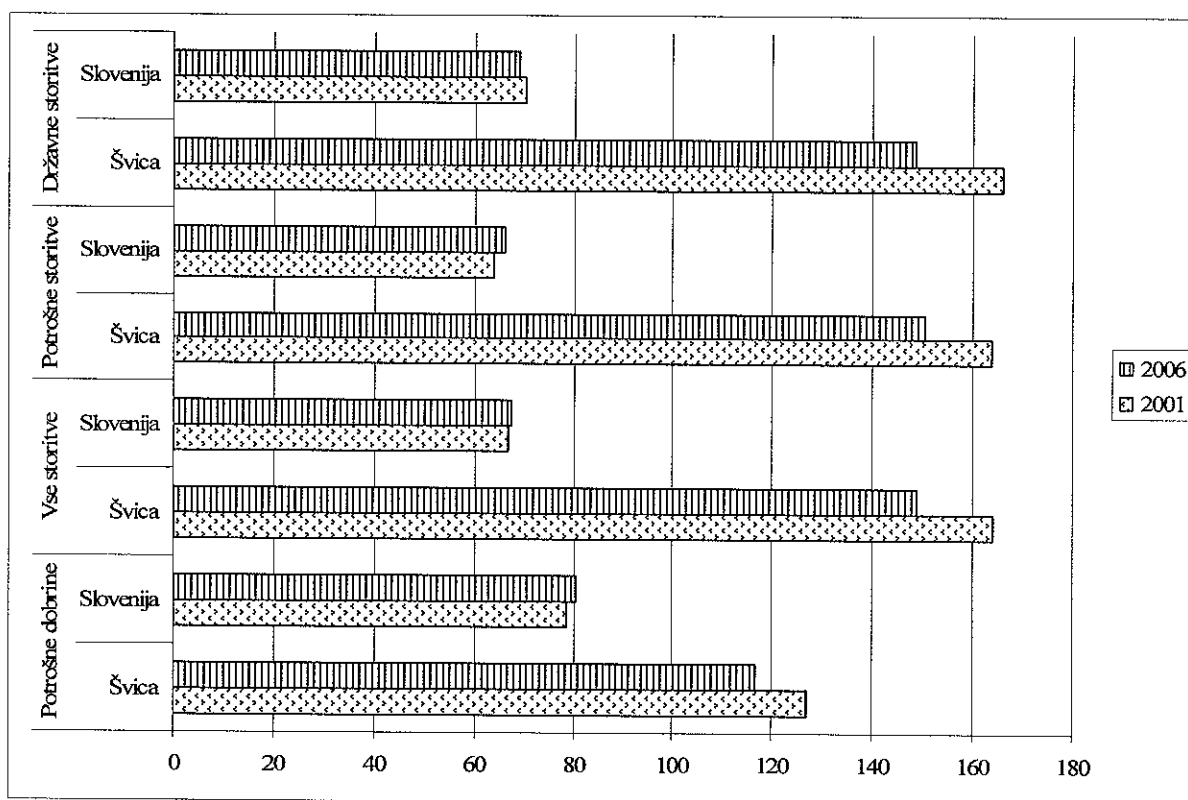

Vir: Eurostat – Economy and Finance, Prices (16. 6. 2008).

Splošna raven cen v Švici že vrsto let presega raven Evropske unije in večine njenih članic (slika 6). Težko je natančno opredeliti vzroke takšnega razmerja, zagotovo pa k temu prispevajo višja raven plač, cene nepremičnin in najemnin ter ovire za trgovanje na švicarskem trgu (BFS 2008e, 4). Če vzamemo kot osnovo povprečno raven cen v Evropski uniji, so bile cene storitev v Švici leta 2006 v povprečju za 48,9 % višje kot v sedemindvajseterici, medtem ko so bile v Sloveniji za 32,6 % nižje. Tudi potrošne dobrine so bile v Švici v povprečju dražje kot v Uniji, vendar pa so bile censke razlike manjše kot pri storitvah. Potrošne dobrine so bile v Švici dražje v povprečju za 16,7 %, v Sloveniji pa so bile za 19,6 % cenejše od podobnih dobrin v sedemindvajseterici.

Hitrost konvergence cen je tudi dober kazalec delovanja notranjega trga. Z odpravo ovir za trgovanje z dobrinami in storitvami namreč prihaja do arbitraže, kar velja predvsem za menjalne, nekoliko manj pa za nemenjalne dobrine. Ravni cen petnajsterice so že bistveno bolj konvergirale kot pa ravni cen novih članic. Najvišjo stopnjo cenovne konvergence so dosegle ustanovne članice Unije (Beneluks, Nemčija, Francija in Italija). Pomemben dejavnik konvergence cen pa sta poleg dolžine članstva v Uniji tudi geografska bližina in odsotnost jezikovnih ovir (EC Internal Market&Services DG 2005).

Slika 6: Relativna raven cen v Švici in v Sloveniji v letih 2001 in 2006 (EU-27 = 100)

Vir: Eurostat – Economy and Finance, Prices (19. 6. 2008).

K počasnejšim inflacijskim stopnjam lahko precej prispeva delujoča konkurenca, ki jo je zato treba ustrezno spodbujati. Švicarski izzivi so predvsem spodbujanje konkurence v omrežnih industrijah, zmanjšanje podpor kmetovalcem, odprava nedarinskih omejitev za trgovanje ter krepitev zakonodaje in institucij na področju varstva konkurence (OECD 2007a, 7; OECD 2007b; OECD 2008c, OECD 2008d). Za dolgoročno konkurenčnost in sposobnost rasti so pomembni še boljše obvladovanje stroškov zdravstvenega sistema in njegova boljša regulacija ter davčni sistem, ki bo spodbujal delovno aktivnost.

V paketu reform, ki jih je leta 2004 pripravila vlada za vzpodbuditev gospodarske rasti, so bili tudi predlogi ukrepov, ki naj bi bolje uredili omenjena področja, vendar pa reforme niso bile dosledno izpeljane. Najpomembnejši dosežek in element tega programa je bila revizija zakona o notranjem trgu, ki je pričela veljati 1. julija 2006. S spremembami so zmanjšali omejitve za trgovanje med kantoni in lokalnimi oblastmi. V splošnem je do takrat veljalo, da lahko ponudnik, ki dobi pravico opravljanja storitev v enem kantonu, posluje v celotni državi (načelo vzajemnega priznavanja). Vendar pa je zakonodaja, še posebej pri profesionalnih storitvah, dopuščala številne izjeme, kjer so lahko kantoni ali občine določali posebne pogoje in zahteve. Ne glede na to, da se je število izjem z revizijo zmanjšalo, jih je še zmeraj veliko

(največ v železniškem prevozu, poštni dejavnosti, energetske in telekomunikacijske sektorju ter pri regulaciji regionalnih in kantonalnih monopolov - npr. javni transport). Je pa nova zakonodaja omogočila, da se lahko tudi komisija za varstvo konkurence pritoži nad konkretnimi odločitvami v posameznih primerih (EIU 2007, 22).

Z zakonodajo o varstvu konkurence, ki je pričela veljati leta 2005, so se povečale pristojnosti nacionalnega organa za varstvo konkurence. Vendar pa je zaradi institucionalne organiziranosti (obseg sredstev za njegovo delo, vključenost predstavnikov posameznih interesnih skupin, kot so delodajalci in sindikati) ogrožena njegova neodvisnost.

Na področju omrežnih industrij je bil dosežen napredek (OECD 2008c; OECD 2008d; EIU 2008). Že prejšnja vlada je predlagala odpiranje trga poštne storitve z letom 2011, odločitev o tem pa naj bi bila sprejeta predvidoma letos. Spremembe na trgu električne energije bodo pričele veljati oktobra letos. Ustanovljen bo neodvisni regulator. Sprejeli so mehanizme za ex ante reguliranje cen in omejili vertikalno povezovanje podjetij za proizvodnjo in prenos električne energije. Vsi odjemalci naj bi imeli možnost proste izbire dobavitelja električne energije do leta 2013, z letošnjim letom pa bo že liberaliziran trg električne energije za velika podjetja. OECD (2007a) izpostavlja, da bi morale biti omejitve glede vertikalne povezanosti strožje oziroma zahteva dosledno ločenost lastništva. Tako na področju električne energije kot tudi na področju ostalih sektorskih regulatorjev pa opozarja, da je njihova neodvisnost in zmožnost ukrepanja omejena zaradi pomanjkanja ljudi, nezadostnih pristojnosti, kratkotrajnega mandata vodstvenih organov in načela reelekcije. Regulator v poštne sektorju denimo potrebuje privolitev vlade, če želi kaznovati kršitelje.

Konkurenčne spodbude v telekomunikacijske sektorju zajemajo pogojni dostop novih ponudnikov do lokalnih zank in zmanjšanje zaščite obstoječega monopolnega ponudnika telekomunikacijskih storitev. Predlog za popolno privatizacijo slednjega je spodnji dom parlamenta leta 2006 zavrnil, verjetno pa bo sedanja vlada znova skušala izpeljati njegovo privatizacijo. OECD (2007) opozarja, da za dostop novih ponudnikov ne bi smeli postavljati posebnih pogojev, hkrati pa bi morali tudi v telekomunikacijske sektorju uvesti ex ante reguliranje cen. V železniškem prometu namerava vlada zmanjšati ovire za tuje ponudnike storitev, pri zagotavljanju regionalnih potniških storitev pa povečati uporabo javnih naročil.

Da bi olajšali in spodbudili mednarodno trgovanje, bi bilo smiselno odpraviti tehnične ovire za trgovanje (necarinske omejitve) pri uvozu izdelkov iz EU ter za izdelke iz EU upoštevati načelo vzajemnega priznavanja (»Cassis de Dijon«) pri njihovi proizvodnji, pakiranju in označevanju. Vlada je predlagala spremembo zakonodaje, ki bo dopuščala nekaj izjem zaradi zahtevnejših zdravstvenih, varstvenih in okoljskih standardov.

Skrb za stabilnost cen je v Švici v pristojnosti nacionalne centralne banke (SNB 2008a). Stabilnost cen v švicarski nacionalni banki pomeni porast nacionalnega indeksa cen življenjskih potrebščin za manj kot 2 % letno. Pri vodenju denarne politike Švica od leta 2000 uporablja inflacijsko ciljanje. Zastavljeni cilj stabilnosti cen dosega banka predvsem z obrestno politiko (določa pas gibanja za Libor za trimesečne depozite v frankih²⁶) in s kratkoročnimi operacijami na odprtem trgu (repo posli). Poleg srednjeročnih inflacijskih napovedi pa banka pri odločanju upošteva tudi splošne ekonomske razmere v državi. V kolikor je inflacija začasno višja od 2 % zaradi izrednih okoliščin, to še ne pomeni nujno

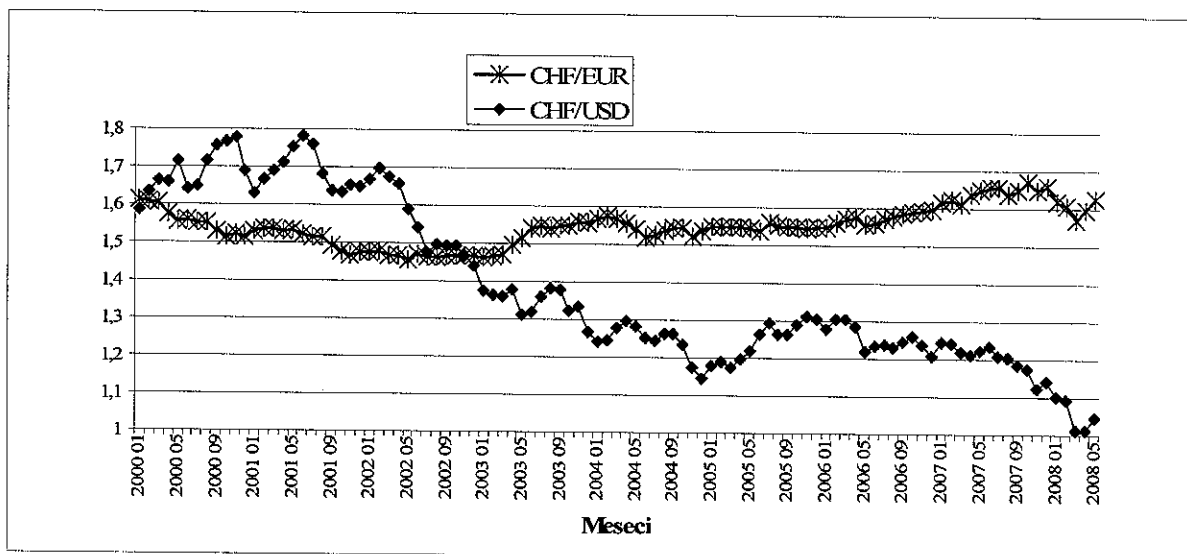
²⁶ Praviloma znaša razlika med zgornjo in spodnjo mejo eno odstotno točko, centralna banka pa si prizadeva, da bi bila obrestna mera na sredi pasu.

prilagajanja denarne politike. Srednjeročno napoved inflacijske stopnje (za obdobje treh let) banka objavlja četrtletno, njena napoved pa ni le glavni indikator za odločitve o spremembi obrestne mere, temveč je tudi pomemben element komuniciranja banke z javnostjo. Praviloma se svet banke sreča štirikrat letno in odloča o potrebnih spremembah obrestne mere, če je treba, pa se sreča tudi pogosteje.

V prvi polovici leta 2000 je centralna banka zaradi ugodnih ekonomskih razmer zelo zvišala ciljno območje obrestne mere (z 1,25–2,25 % v januarju na 3,00–4,00 % v juniju) (SNB 2008b).²⁷ Zaradi upočasnitve globalne gospodarske rasti, močne apreciacije švicarskega franka in strahu pred deflacijo pa je bila denarna politika od marca 2001 naprej bistveno bolj spodbujevalna. Pas nihanja ciljne obrestne mere je denimo marca 2003 znašal 0,00–0,75 %, banka pa je objavila, da si bo prizadevala držati obrestno mero na spodnji meji (0,25 %).

Zaostrovanje denarne politike je po mnenju švicarske centralne banke smiselno, ko ni več dvomov o tem, da gospodarstvo okreva. Prehitro omejevanje bi namreč lahko zaustavilo konjunktorni vzpon. Ko se je nevarnost deflacije zmanjšala in so se izboljšale ekonomske razmere, je banka pričela normalizirati denarno politiko. Junija 2004 je zvišala pas nihanja obrestne mere (na 0,00–1,00 %) in ciljne obrestne mere (na 0,5 %). Drugo zvišanje obrestne mere v septembru 2004 (pas nihanja 0,25–1,25 % in ciljna obrestna mera 0,75 %) je potrdilo, da banka verjame v nadaljnjo ekonomsko rast v Švici. Kljub temu zvišanju pa so bile obrestne mere še zmeraj zgodovinsko nizke. Naslednjič so obrestno mero zvišali šele konec leta 2005. Zaradi dogajanj, ki bi lahko ogrozila stabilnost cen (močna ekonomska aktivnost, izkoriščenost kapacitet, rast cen nafte in deprecijacija franka v primerjavi z evrom), pa je banka bolj pogosto in postopno zviševala obrestne mere v letih 2006 in 2007. Pas nihanja trimesečnega Liborja od septembra 2007 znaša 2,25–3,25 %. V drugi polovici leta 2007, ko je zaradi pretresov na kreditnih trgih Libor na trgu dosegel vrednost 2,9 %, je denarna politika ukrepala za njegovo znižanje na 2,75 %. Ta cilj zasleduje banka tudi v letu 2008.

Slika 7: Povprečni nominalni devizni tečaji švicarskega franka v primerjavi z evrom in ameriškim dolarjem

Vir: SNB (2008c).

²⁷ Pregled denarne politike je povzet po letnih poročilih centralne banke.

Zaradi povezanosti švicarskega finančnega trga in trgovinskih vezi z Evropsko unijo oziroma z evrom je trend gibanja franka do dolarja podoben tistemu med dolarjem in evrom. Kljub nekaterim zahtevam po vezavi valute na evro centralna banka vztraja pri prostem gibanju tečaja (EIU 2007, 33). Zaradi varnosti in stabilnosti franka se poveča povpraševanje po njem v kriznih razmerah, zato v času kriz frank običajno aprecira (npr. v letih 2001 in 2002). V letu 2007 je, tudi zaradi posledic težav na finančnih trgih, frank dosegel zgodovinsko vrednost glede na dolar, saj vse od srede 90. letih prejšnjega stoletja ni bil tako močan.

Prikaz nadaljujemo s podatki o gibanju obrestnih mer (tabela 5). Obrestne mere so na eni strani kazalec zaupanja investorjev, na drugi strani pa tudi kazalec njihovih inflacijskih pričakovanj. Obrestne stopnje v Švici so nižje od povprečja držav evroobmočja, Evropske unije in tudi od slovenskih. Nižje obresti so tudi eden od argumentov za fleksibilni devizni tečaj in proti vezavi švicarskega franka na evro (EIU 2007, 33).

Tabela 5: Obrestne mere – maastrichtski konvergenčni kriteriji (v %)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Švica ^c	3,22	2,63	2,73	2,11	2,50	2,91
Slovenija	8,71	6,40	4,68	3,81	3,85	4,53
Evroobmočje ^a	4,91	4,14	4,12	3,42	3,84	4,32
EU-27	–	4,34 ^b	4,44 ^b	3,70 ^b	4,08	4,56

Opombe: ^aUpoštevano dejansko število držav z evrom. ^bEU-25. ^cPovprečna donosnost državne obveznice z dospelostjo 10 let.

Vir: Eurostat – Economy and Finance, Interest Rates (10. 6. 2008), SNB (2008c).

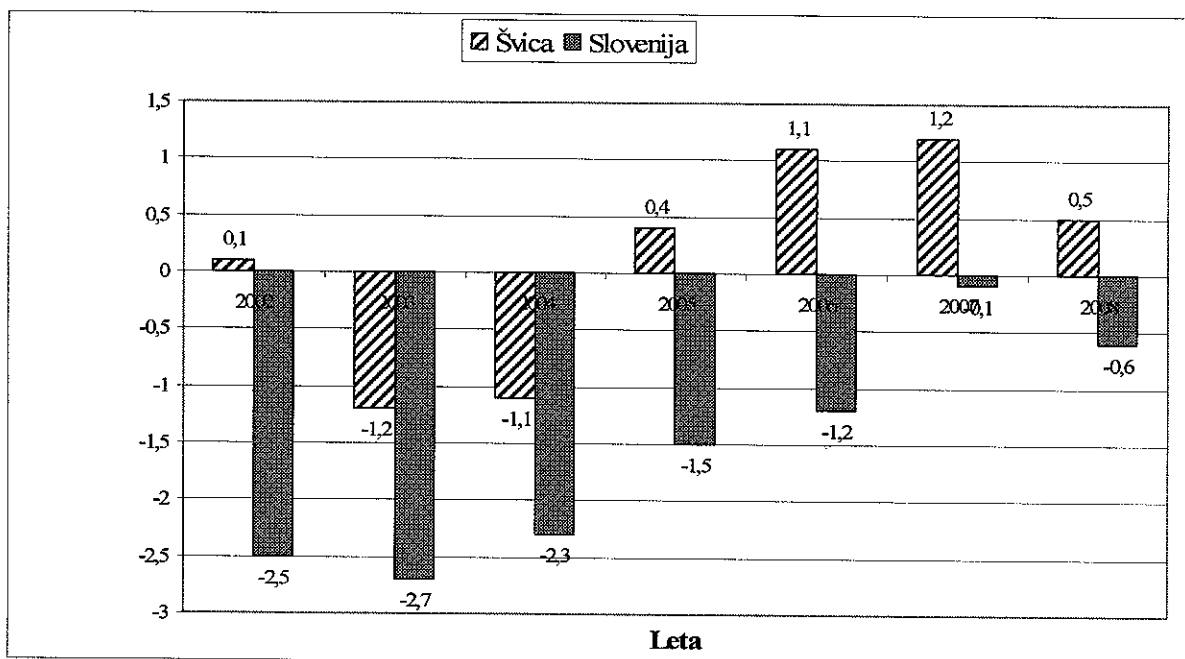
Položaj javnih financ v Švici je boljši tako v primerjavi s Slovenijo kot tudi glede na položaj v večini ostalih članic Evropske unije. Proračunski primanjkljaj je bil bistveno manjši od slovenskega, v zadnjih letih pa so v razmerah gospodarske rasti in z nadzorom nad izdatki ustvarili presežek, tako v tekoči kot tudi strukturni bilanci (slika 8).

Tako IMF (2008, 24) kot OECD (2007a) pa izpostavljata, da mora Švica narediti več za zagotovitev vzdržnosti javnih financ na srednji in dolgi rok. Eno od orodij za boljše obvladovanje izdatkov na zvezni ravni je gotovo t. i. sistem »zavore dolga« (*debt brake*), ki so ga izglasovali leta 2001 in prvič uporabili v proračunu za leto 2003. V skladu s tem pravilom mora biti zvezni proračun skozi konjunkturni cikel uravnotežen. Izdatki naj bi torej sledili dolgoročnemu trendu rasti bruto domačega proizvoda. Na ta način bi bilo mogoče v času intenzivnejše gospodarske rasti ustvariti presežek, v obdobju počasnejše rasti pa bi lahko imela država primanjkljaj (EFD 2008a, 15). To pravilo velja le za javne finance na zvezni ravni, ne pa tudi za ukrepanje na drugih ravneh vladanja (kantoni, občine), za področje socialnega zavarovanja in v primeru izjemnih izdatkov. Da bi preprečili zlorabe pri slednjih, je predvidena sprememba zakonodaje, ki naj bi začela veljati leta 2011. OECD (2007a, 5) in IMF (2008, 24) še opozarjata, da bi bilo treba nameniti več pozornosti srednjeročnemu načrtovanju zveznih javnih financ in medčasovni bilanci javnih financ, v okviru katerih so poleg kratkoročnih izdatkov bolj zajeti tudi izdatki za socialno zavarovanje.

Boljše obvladovanje srednje- in dolgoročnih javnih financ naj bi omogočilo Poročilo o dolgoročni vzdržnosti javnih financ. Poročilo analizira dolgoročno (50-letno) gibanje javnih financ in upošteva tudi demografska gibanja, ki sicer niso upoštevana pri pripravi letnih proračunov. Na njegovi osnovi bodo pripravili razvojne scenarije, v katerih bodo predstavljene pričakovane posledice. Prvič ga bodo uporabili za načrtovanje javnih financ v

obdobju 2009–2011. Vsekakor naj bi to povečalo zavedanje javnosti o potrebnosti dolgoročnih sprememb. Izpostavljeno področje je socialno zavarovanje (socialno varstvo, pokojnine, zdravstvo in izobraževanje). Pričakovati je, da naj bi se s staranjem povezani izdatki do leta 2050 povečali za 5 odstotnih točk. Bistvenega pomena je, da bodo analizi sledili konkretni ukrepi. Preveliko povečanje izdatkov za socialo bi lahko ogrozilo financiranje javnih storitev, ki povečujejo potencialno gospodarsko rast (predšolska vzgoja, izobraževanje, uveljavljanje zakonodaje o varstvu konkurence) (OECD 2007a).

Slika 8: Proračunski primanjkljaj v Švici in v Sloveniji (v % bruto domačega proizvoda)^{abc}

Opombe: ^aZa Slovenijo po metodologiji ESA 95. Izračun temelji na metodi za ugotavljanje presežnega primanjkljaja. ^bZa Slovenijo pomladanska napoved Evropske komisije za leto 2008. ^cZa Švico podatki OECD na osnovi nacionalnih računov. Za leto 2008 napoved OECD.

Vir: Austrian National Bank – International Comparisons (2008).

Pohvalno je, da se je zvezna vlada lotila analize izdatkov, da bi ugotovila, katere naloge so prednostne in kje so mogoči prihranki (EFD 2008a, 9). Do leta 2015 želi Švica stabilizirati delež javnih izdatkov v bruto domačem proizvodu. V letošnjem letu naj bi analizo zaključili in v drugi polovici leta že uvedli ustrezne/potrebne zakonodajne spremembe. Med področji, ki jim bo predvidoma namenjena posebna pozornost (beri višja stopnja rasti sredstev), so izobraževanje in raziskave. Izdatki za te namene naj bi se do leta 2015 povečevali v povprečju za 4,5 % letno. Boljša porazdelitev pristojnosti za financiranje raznih izdatkov med zvezno vlado in kantoni (občinami) naj bi povečala transparentnost in zagotovila bolj učinkovito rabo sredstev (npr. financiranje dela zavodov za zaposlovanje in nadomestila/pomoč za brezposelne, ponudba javnih storitev).

V Švici je leta 2006 celotno davčno breme (skupni znesek davkov in prispevkov za socialno varnost) predstavljalo 30,1 % bruto domačega proizvoda in je bilo nižje od slovenskega (39 %), od povprečja držav OECD (36,2 %) in od povprečja 25 držav Evropske unije (39,7 %²⁸).

²⁸ Podatek Eurostata za leto 2005 (European Communities 2007). Ponderirano povprečje; aritmetično povprečje je znašalo 37,8 %.

(OECD 2008b). V primerjavi z letom 1970 je delež davkov in prispevkov višji skoraj za polovico, še posebej zelo so se povečali socialni prispevki. Po letu 1990 se vrednost davčnega bremena v Švici zvišuje hitreje kot v drugih državah OECD (BFS 2008f).

Posredni davki predstavljajo manjši del skupnih davčnih prihodkov (ESVT 2008). Njihov delež je leta 2005 znašal 23,6 %, kar je bilo manj od povprečja starih članic EU (31,2 %), od povprečja vseh držav OECD (32,7 %) in manj od povprečja evropskih držav, članic OECD (33,1 %). Davčne obremenitve podjetij so v Švici relativno ugodne. Država se je leta 2008 uvrstila na 15. mesto pri razvrščanju 178. držav glede davkov na poslovnem področju (World Bank).²⁹ Slovenija se je pri tem kazalcu uvrstila na 63. mesto. Davki od dobičkov podjetij so leta 2005 predstavljali 2,6 % bruto domačega proizvoda, medtem ko je povprečje OECD znašalo 3,7 %, povprečje evropskih članic OECD pa 3,5 %. Davki od dohodkov fizičnih oseb so leta 2005 znašali 10,6 % švicarskega bruto domačega proizvoda in so bili nekoliko višji od povprečja vseh držav OECD (9,2 %) ter od povprečja evropskih članic OECD (9,1 %) (ESVT 2008). V Sloveniji so leta 2006 davki na dohodek in dobiček predstavljali 9,3 % bruto domačega proizvoda.

Kljub razmeroma nizkemu davčnemu bremenu ga želi Švica z davčnimi spremembami še zmanjšati in spodbuditi podjetniško aktivnost. S projektom »Reforma podjetniških davkov II« (*Unternehmenssteuerreform II*) želijo izboljšati pogoje poslovanja in delovanja majhnih in srednje velikih podjetij (EFD 2008b, 9).³⁰ Ukrepi bodo pričeli veljati v naslednjem letu. Med drugim bodo odpravili dvojno obdavčitev dividend na zvezni ravni za delničarje, ki presegajo 10 % lastniški delež. Negativna posledica te ureditve je, da lastniki v želji po ohranitvi 10 % deleža ne bi podprli morebitnih (potrebnih) dokapitalizacij. Zato OECD (2007a) predlaga, da naj bo dvojna obdavčitev dividend odpravljena za vse lastnike, manjkajoča davčna sredstva pa naj država zbere z zmerno obdavčitvijo kapitalskih dobičkov.

Spremembe se obetajo tudi pri davku na dodano vrednost, da bi izboljšali njegovo učinkovitost in zmanjšali administrativne stroške, povezane s pobiranjem, ki znašajo okrog 9 % vseh prihodkov. To naj bi dosegli s poenostavitvijo pravil, z uvedbo ene stopnje v višini 6,1 %, namesto dosedanjih treh stopenj, in z odpravo čim večjega števila obstoječih 25. izjem (EFD 2008a). Predmet razprave je tudi znižanje stopenj davka na dobiček pri neposrednih davkih na zvezni ravni (EFD 2008b, 9).

Poleg relativno nizkega deleža davkov in prispevkov v bruto domačem poizvodu je v Švici nizek tudi delež izdatkov v bruto domačem proizvodu. Po podatkih OECD (EFV 2008) je ta delež znašal leta 2006 34,4 %, a se je v primerjavi z letom 1970 povečal za slabo polovico. Kar tretjina vseh izdatkov je namenjenih za socialo in zdravstvo, kar je lahko še posebej problematično zaradi staranja prebivalstva (BFS 2008f).

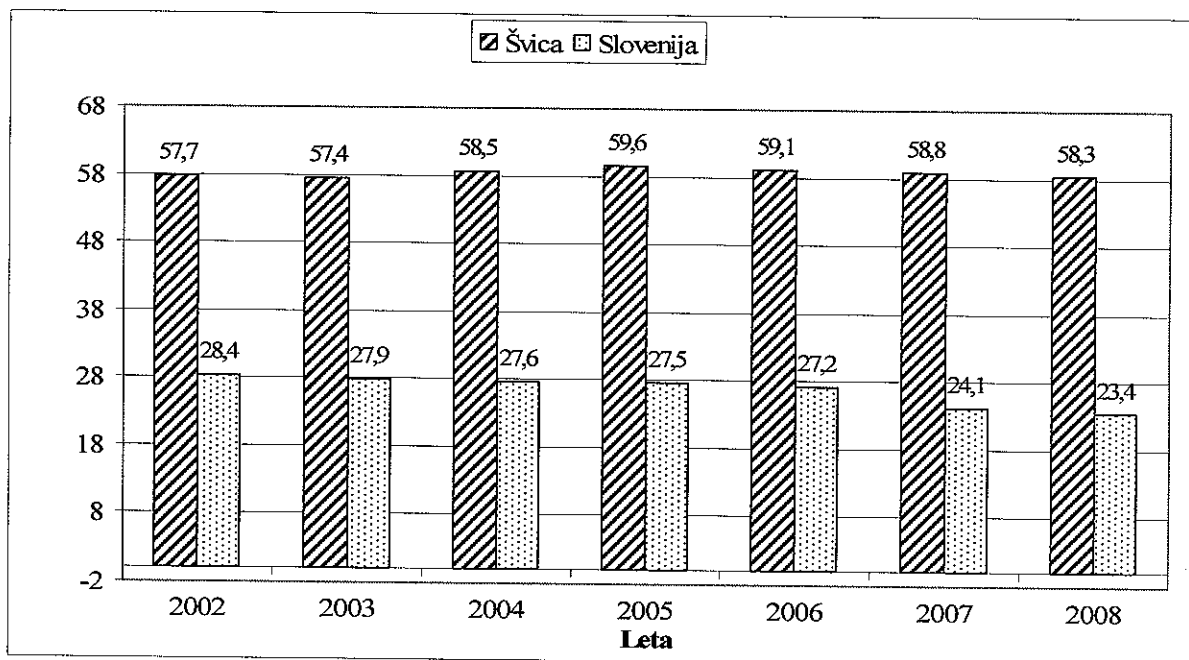
Zadolženost javnega sektorja je v Sloveniji, kjer vrednost javnega dolga predstavlja slabo tretjino bruto domačega proizvoda, manjša od švicarskega (slika 9). Zadolženost obeh držav je nizka tudi v mednarodnih primerjavah. Delež dolga se je v Švici povečal predvsem v 90. letih prejšnjega stoletja, ko se je v enem desetletju podvojil. K rasti zadolženosti so prispevale

²⁹ Kazalec upošteva velikost davkov in prispevkov, ki jih mora plačati oziroma odvesti srednje veliko podjetje v Švici, kakor tudi administrativni napor pri izpolnjevanju in upoštevanju davčnega režima.

³⁰ Spremembe v prvem projektu (»Reforma podjetniških davkov I« oziroma *Unternehmenssteuerreform I*) so bile namenjene okrepitvi vloge Švice kot mesta za poslovanja holdinških družb in zmanjšanju davčnih obremenitev poročenih parov in parov, kjer sta oba zaposlena.

vse ravni javnih financ. Visoka gospodarska rast in prodaja presežnih rezerv zlata sta precej prispevali k zmanjšanju bruto dolga po letu 20005 (BFS 2008f, 2). Za plačilo obresti so leta 2005 namenili 6,7 % vseh davčnih prihodkov.

Slika 9: Javni dolg v Švici in v Sloveniji (v % bruto domačega proizvoda)^{ab}

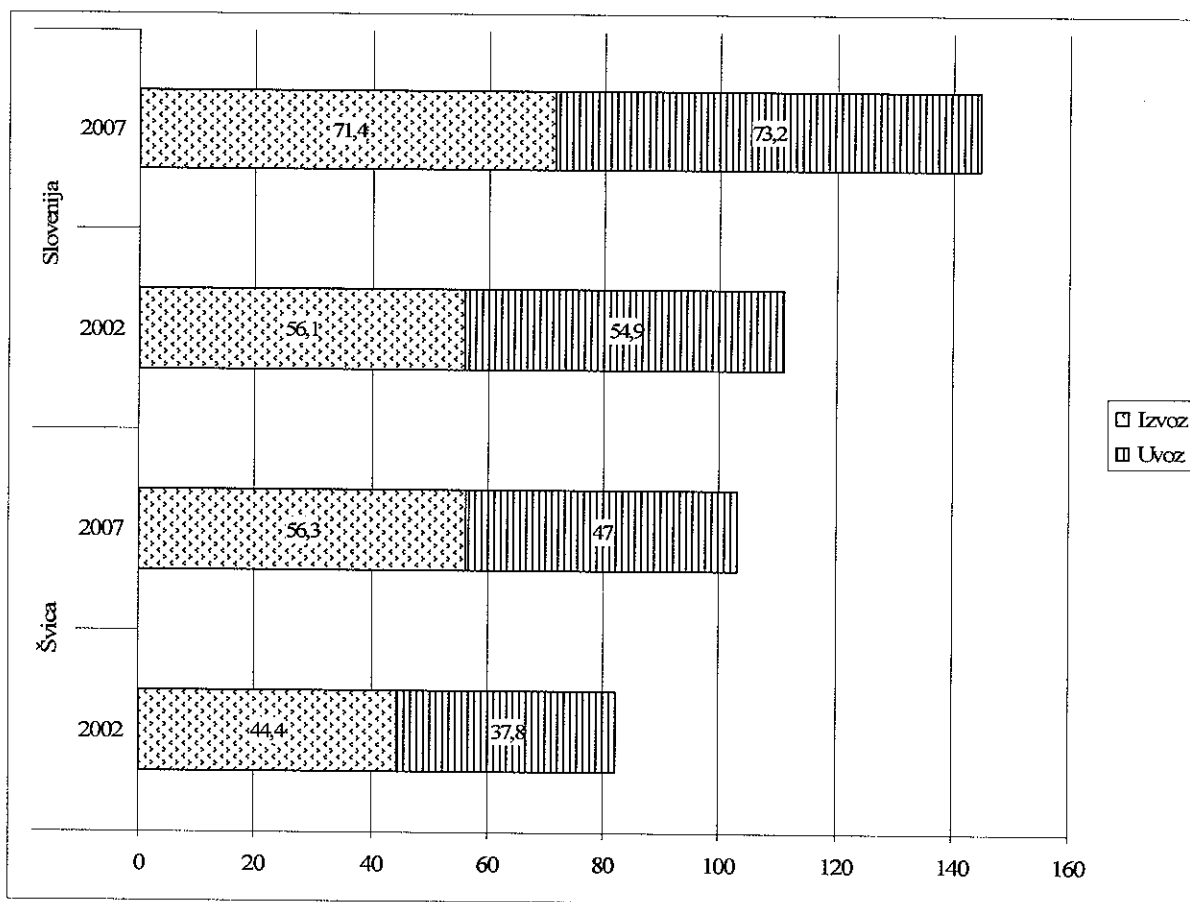
Opombi: ^aPo metodologiji ESA 95. ^bPomladanska napoved Evropske komisije za leto 2007.

Vir: Austrian National Bank - International Comparisons.

1.1.3 Ekonomski odnosi s tujino

Obe obravnavani državi sta odprti gospodarstvi, ki sta vpeti v mednarodne tokove dobrin in storitev, večje deleže izvoza in uvoza proizvodov ter storitev v bruto domačem proizvodu pa dosega Slovenija (slika 10).

Slika 10: Delež izvoza in uvoza blaga in storitev v bruto domačem proizvodu v Švici in v Sloveniji (v %)

Vir: Eurostat – Economy and Finance, Annual National Accounts (21. 6. 2008).

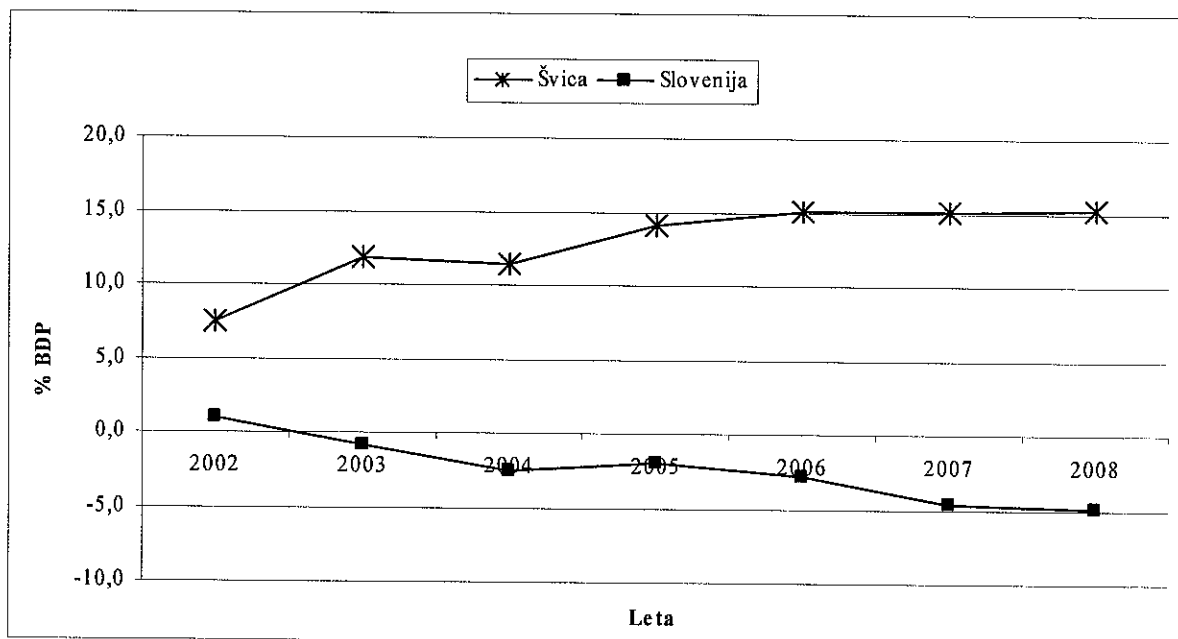
V mednarodni menjavi je izrazito pozitiven in visok presežek tekočega računa značilen za Švico, v letu 2002 pa tudi za Slovenijo (slika 11). Tako visok presežek najdemo le v redkih državah. V OECD je imela višje deleže le Norveška, pa še ta v letu 2006 zaradi prihodkov od prodaje nafte, medtem ko Švica nima pomembnih virov naravnih bogastev (Jarrett in Letremy 2008).

Švicarski tekoči račun je odraz visoke ravni dohodka na prebivalca, starajočega prebivalstva in dejstva, da je država eden od pomembnih svetovnih finančnih centrov. Hkrati pa je njegova vrednost delno precenjena (napihnjena) zaradi pravil o beleženju mednarodnih transakcij v plačilni bilanci (IMF 2008, 30). Ocene mednarodnih institucij o napihljenosti tekočega računa znašajo od 1,5 do 7 odstotnih točk bruto domačega proizvoda (Jarrett in Letremy 2008, 6).

Saldo tekočega računa v Švici je predvsem odraz gibanj salda dohodkov in storitev (slika 12). Na vrednost skupnega presežka tekočega računa najbolj vpliva saldo bilance dohodkov. Zaradi številnih tujih delavcev in s tem povečanja odlivov pa saldo dohodkov od dela izkazuje strukturni primanjkljaj. Povečani prilivi dohodkov od investicij so posledica velike vrednosti švicarskega neto tujega premoženja, še posebej neposrednih tujih investicij. Po podatkih UNCTAD-a (2007) je delež neposrednih tujih naložb Švice v tujini leta 2006 predstavljal 144,1 % njenega bruto domačega proizvoda in se je v primerjavi z letom 1990, ko je znašal 27,9 %, povečal za več kot 400 %. V Švici so neposredne tuje naložbe leta 2006 predstavljale

54,7 % bruto domačega proizvoda. V Sloveniji je bil ta delež bistveno manjši in je leta 2005 znašal 21,6 %.

Slika 11: Saldo tekočega računa v Švici in v Sloveniji (v % bruto domačega proizvoda)^a

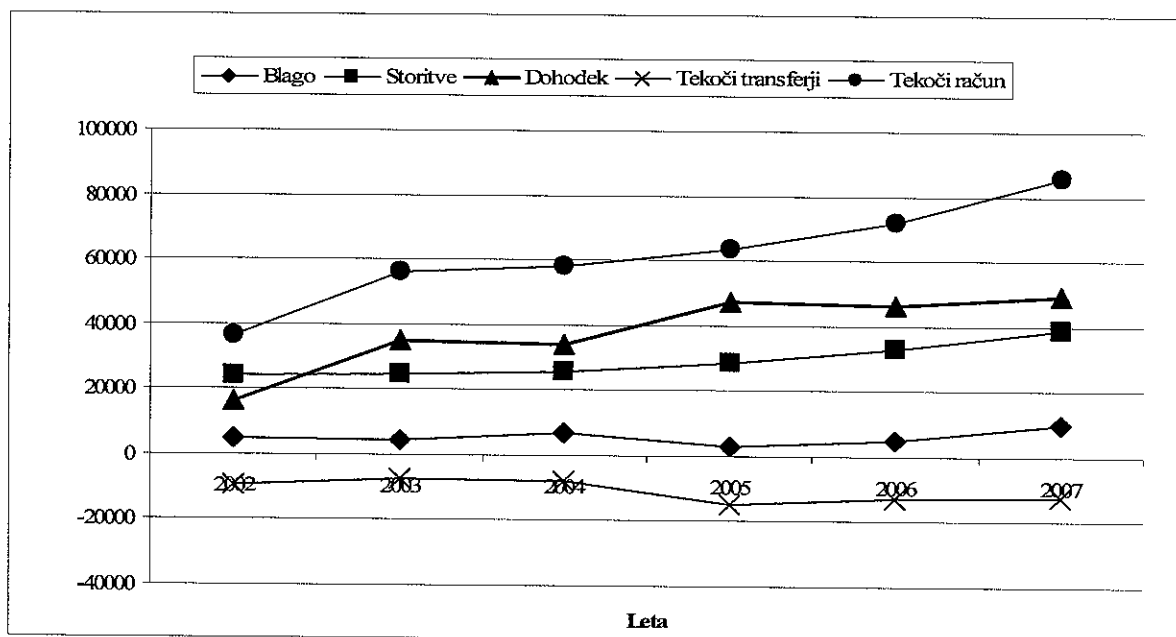
Opomba: ^aPomladanska napoved Evropske komisije za leto 2008.

Vir: EC – Ameco database.

Motiv za vlaganje v tuje premoženje so tudi relativno nizki donosi domačega premoženja, kar lahko spodbuja t. i. preneseno trgovanje (*carry trade*). V želji po zaslužku vlagatelji najemajo posojila v valutah z nizko obrestno mero in jih nalagajo na trge, kjer so obrestne mere višje. Investitorji običajno pričakujejo, da se bo vrednost valute z nizkimi obrestnimi merami povečala, vendar pa je bilo v zadnjem času veliko investorjev, ki so šli v tovrstne transakcije brez zavarovanja (Jarrett in Letremy 2008, 16–17). Po mnenju avtorjev je preneseno trgovanje precej prispevalo k manjši vrednosti franka. Hkrati avtorja izpostavljata, da mora biti gospodarstvo dovolj fleksibilno in mobilno, v kolikor bi zaradi hitre repatriacije sredstev prišlo do apreciacije domače valute. Za gibanja na tekočem računu pa je končno pomemben tudi presežek domačega varčevanja nad investicijami.

V bilanci storitev so najpomembnejši prihodki od storitev, ki jih ponujajo banke in zavarovalnice. Uspešno poslovanje tega sektorja je dobro kompenziralo manj ugodna gibanja v turističnem sektorju.

Slika 12: Gibanje saldov posameznih bilanc tekočega računa v Švici (v milijonih švicarskih frankov)

Vir: SNB (2008c).

Za izvoz in uvoz Švice je zelo pomembno območje Evropske unije. Kar 63 % celotnega švicarskega izvoza je leta 2007 šlo na trge Evropske unije. Najpomembnejša trgovinska partnerica Švice je Nemčija, kamor Švica izvozi dobro petino svojega blaga (tabela 6). Nemčiji z bistveno nižjimi deleži sledijo ZDA, Italija, Francija, Velika Britanija in Španija. Tudi na uvozni strani so najpomembnejše trgovske partnerice Švice predvsem države Evropske unije oziroma Nemčija. Tako je Švica leta 2007 iz Evropske unije uvozila 81,9 % vsega blaga, delež uvoženih izdelkov iz Nemčije pa je predstavljal dobro tretjino celotnega švicarskega uvoza. Med prvimi petimi uvoznici v Švici najdemo poleg držav Evropske unije na četrtem mestu ZDA. V strukturi menjave Slovenije sta leta 2007 predstavljala tako izvoz kot uvoz v Švico manj kot odstotek celotnega slovenskega izvoza (uvoza) (BS 2008).

Tabela 6: Najpomembnejše švicarske trgovinske partnerice leta 2007 (v % celotnega švicarskega izvoza oziroma uvoza)

Uvoz		Izvoz	
Država	%	Država	%
Nemčija	33,9	Nemčija	20,8
Italija	11,2	ZDA	9,3
Francija	9,7	Italija	8,9
ZDA	5,1	Francija	8,4
Nizozemska	4,8	V. Britanija	4,8
Avstrija	4,4	Španija	3,8
EU-27	81,9	EU-27	63,0

Vir: SNB (2008c).

Gibanja na tekočem računu se odražajo tudi v kapitalnem delu bilance. Pred letom 1980 so presežke tekočega računa vlagali v tuje delnice in obveznice, danes pa so bistveno pomembnejše neposredne tuje naložbe. Švica se glede na tokove neposrednih investicij uvršča

med neto izvoznice kapitala. Po podatkih OECD (2007c, 11) je obseg kumulativnih neto tokov izvoza v obdobju 1997–2006 znašal 215 milijard ameriških dolarjev. To uvršča Švico za Francijo (391 milijard), Japonsko (277,5 milijarde) in Veliko Britanijo na četrto mesto neto izvoznikov med državami OECD v tem obdobju. Pri kumulativnih odlivih se je uvrstila na 10. mesto in pri prilivih na 12. mesto.

Največ švicarskih neposrednih investicij je v državah Evropske unije (41,4 % vseh investicij v tujini).³¹ Na prvih petih mestih med članicami Evropske unije najdemo Veliko Britanijo, Nemčijo, Francijo, Nizozemsko in Luksemburg. V Severni Ameriki je 23,7 % vseh švicarskih neposrednih tujih investicij v tujini, od tega odpade večji del na ZDA. V južni in srednji Ameriki, kjer je skupaj 17,9 % vseh švicarskih neposrednih tujih investicij v tujini, pa je največji del investicij usmerjen v tamkajšnje offshore finančne centre. V manjši meri pa je Švica prisotna v rastočih azijskih gospodarstvih. Delež investicij v ta območja je le 8,4 %.

Med industrijo so največji prejemniki švicarskega kapitala v tujini proizvodnja kemikalij in umetnih mas (19,1 % vseh švicarskih investicij v tujini konec leta 2006). Večji del švicarskih naložb v tujino je usmerjenih predvsem v finančne storitvene dejavnosti (59,5 % konec leta 2006). Največ naložb je šlo v podjetja, ki ponujajo finančne storitve in holdinške družbe (23,7 % vseh švicarskih naložb v tujini). Na drugo mesto se je uvrstil zavarovalniški sektor (15,3 %), več kot deset odstotkov švicarskega kapitala pa je šlo še v bančni sektor (14,1 %).

Najpomembnejši tuji investitorji v Švico prihajajo iz starih članic Evropske unije. Med prvimi petimi državami najdemo štiri evropske države z izjemo ZDA, ki so bile konec leta 2006 na drugem mestu. Sicer pa si sledijo Nizozemska, Francija, Nemčija in Luksemburg. Kapital se steka predvsem v podjetja storitvenega sektorja (82,1 % leta 2006). Daleč na prvem mestu so podjetja, ki nudijo finančne storitve in holdinške družbe (45,3 % vseh tujih investicij v Švici). Sledita jim trgovina (13,2 %) in bančni sektor (12,1 %).

Švica se je leta 2008 uvrstila na 16. mesto med 178. državami glede na to, kako enostavno je poslovanje v njej. Skupen položaj države je odvisen od večjega števila kazalcev poslovanja, med drugim so upoštevani sistem zaposlovanja in odpuščanja, podatki o tem, kako enostavno je začeti in prenehati s poslovanjem, dostop do posojil ipd. V primerjavi z letom 2007 je Švica izgubila eno mesto. Posebej nizko je razvrščena pri zaščiti investitorjev (158. mesto), medtem ko se je pri vseh ostalih kazalcih uvrstila do 40. mesta (World Bank 2008).

V svojem letnem poročilu o neposrednih tujih naložbah je UNCTAD (2007) v letu 2006 rangiral 141 držav po posebnem indeksu, s katerim so merili dejansko velikost pritokov neposrednih naložb (*inward FDI performance index*). Izračunali so ga kot količnik med deležem pritokov neposrednih tujih naložb posamezne države v globalnih tokovih neposrednih tujih naložb in deležem bruto domačega proizvoda izbrane države v svetovnem bruto domačem proizvodu. Na podlagi povprečnih vrednosti za obdobje 2004–2006 se je Švica leta 2006 uvrstila na 90. mesto (vrednost količnika 1,044), leto poprej pa je bila uvrščena šele na 101. mesto. Slovenija je bila z vrednostjo količnika 0,747 na 103. mestu.

Poleg tega so na osnovi 12 različnih spremenljivk izračunali še indeks privlačnosti države za neposredne tuje investicije (*inward FDI potential index*), ki kaže, kakšen bi lahko bil potencialni pritek neposrednih tujih investicij. Med spremenljivkami so med drugim

³¹ Prikaz na podlagi podatkov o stanju neposrednih tujih investicij konec leta 2006 (SNB 2008c).

upoštevane razpoložljivost informacijske in komunikacijske infrastrukture, lokalne tehnološke zmogljivosti, razpoložljivost visokokvalificirane delovne sile ipd. Indeks je izračunan na osnovi podatkov za obdobje 2003–2005. Pri tej razvrstitvi je Švica leta 2005 zasedla 21. mesto, Slovenija pa 33. mesto. Obe državi se na podlagi podatkov za obdobje 2003–2005 uvrščata med države z velikim potencialom, ki pa ga ne izkoriščata dobro (t. i. *below potential*). Po indeksu, ki meri velikost odlivov neposrednih naložb (*outward FDI performance index*), je Slovenija med 128. državami zasedla leta 2006 32. mesto, Švica pa je bila pričakovano uvrščena visoko, in sicer na četrto mesto.

1.2 Razvitost in razvojne možnosti opazovanih gospodarstev

V tem poglavju predstavljamo nekatera primerjalna gibanja na področju realne konvergence in razvojnih možnosti izbranih gospodarstev. Realno konvergenco običajno ugotavljamo s primerjavo vrednosti bruto domačega proizvoda na prebivalca med različnimi državami. Dejavniki, ki omogočajo državi, da bo dolgoročno dosegala gospodarsko rast, so povezani z obsegom in kakovostjo proizvodnih dejavnikov, to je človeškega in fizičnega kapitala.

Poglejmo najprej gibanje vrednosti bruto domačega proizvoda na prebivalca po pariteti kupne moči (tabela 7). Medtem ko Švica presega povprečni bruto domači proizvod na prebivalca sedemindvajseterice, Slovenija za njim zaostaja, vendar so odstopanja pri obeh iz leta v leto manjša. Tudi zato bo morala Švica uresničiti načrte za povečanje konkurence na domačem trgu in izboljšati pogoje za dolgoročno rast. Slovenija je leta 2006 med desetimi novimi članicami zasedla drugo mesto, takoj za Ciprom.

Tabela 7: Primerjava bruto domačega proizvoda na prebivalca, PPP standard, EU-27 = 100

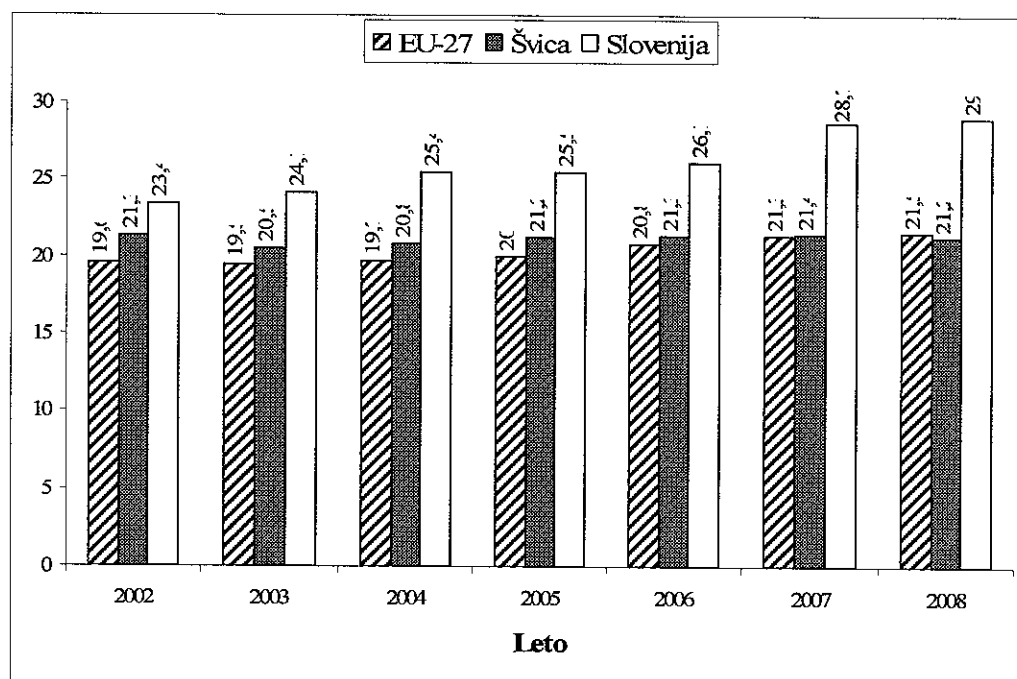
	1998 ^a	2000	2002	2004	2006	2007 ^b	2008 ^b
Švica	149,2	144,7	139,8	134,6	134,7	135	132,2
Slovenija	77,7	78,8	81,2	85,3	87,7	90,5	90,6

Opombi: ^aOcena. ^bNapoved.

Vir: Eurostat – Economy and Finance, Main Economic Indicators (20. 6. 2008).

Za oceno realne konvergence in zmožnosti dolgoročne rasti je pomemben tudi fizični kapital, kazalec zanj pa naj bi bila po predlogu Martinove in Velasqueza (2001) akumulirana vrednost izdatkov za raziskave in razvoj. V pričujočem primeru prikazujemo razvojne zmožnosti s podatki o deležu bruto investicij v osnovna sredstva in deležu izdatkov za raziskave in razvoj v bruto domačem proizvodu.

Slika 13: Delež bruto investicij v osnovna sredstva v bruto domačem proizvodu (v %)^a

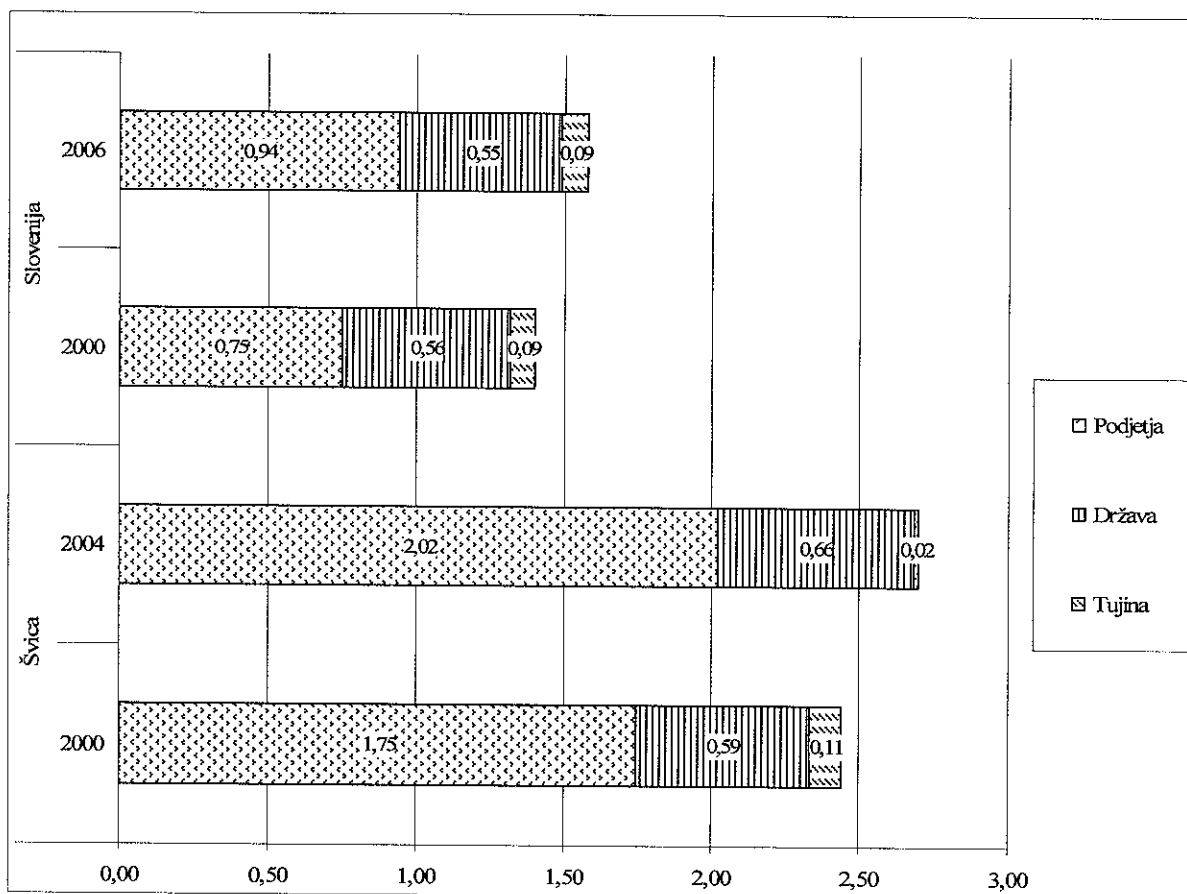
Opomba: ^aPomladanska napoved Evropske komisije za leto 2008.

Vir: Eurostat – Economy and Finance, National Accounts (21. 6. 2008).

S slike 13 je razvidno, da je imela največji delež bruto naložb v osnovna sredstva v bruto domačem proizvodu Slovenija. V Švici je opazovani delež blizu povprečja Evropske unije.

Na sliki 14 prikazujemo delež izdatkov za raziskave in razvoj v bruto domačem proizvodu. Raziskava European Policy Committee (EPC 2002) je pokazala izrazito zvezo med izdatki za raziskave in razvoj ter rastjo produktivnosti, ki posledično pomaga pri doseganju realne konvergence. Cilj, ki si ga je zadala Evropska unija, je 3-odstotni delež izdatkov za raziskave in razvoj v bruto domačem proizvodu. Iz prikaza je jasno vidno, da je še najbližje ciljni vrednosti 3 % Švica, medtem ko Slovenija bistveno bolj zaostaja za zastavljenim ciljem.

Slika 14: Bruto izdatki za raziskave in razvoj glede na vir sredstev (v % bruto domačega proizvoda)

Vir: Eurostat – Science and Technology – R&D Expenditure (5. 6. 2008).

Glede na obseg sredstev, ki jih namenja raziskavam in razvoju, dosega Švica visoko mesto v mednarodnih primerjavah inovativnosti. Rezultati sedmega Evropskega sistema inovacijskih kazalnikov (EIS)³² (EC 2007) uvrščajo Švico, skupaj z Dansko, Finsko, Nemčijo, Izraelom, Japonsko, Švedsko, Veliko Britanijo in ZDA, v skupino inovacijskih voditeljev. Poleg tega je Švica zelo učinkovita tudi pri prenosu znanja v prakso in ustvarjanju intelektualne lastnine. Vendar pa se njen relativni položaj slabša, saj številne druge, še posebej razvijajoče se države, bolj dinamično izpopolnjujejo svoje inovacijske kapacitete. Vedno več švicarskih podjetij izvaja aktivnosti R&R v tujini. Zato bi morala Švica (OECD 2006) med drugim oblikovati sistematično inovacijsko politiko, ki bi ustrezno upoštevala nacionalne interese, in povečati delež javnih sredstev za raziskave v bruto domačem proizvodu (na Finskem in na Švedskem znaša več kot odstotek bruto domačega proizvoda). Več javnih sredstev bi bilo treba nameniti za neposredno podporo raziskavam v zasebnem sektorju, da bi bile inovacije bolj ciljno usmerjene in bi zadovoljile potrebe gospodarstva. S 6 % povečanjem javnih sredstev za R&R v naslednjih letih namerava vlada okrepiti raziskovalno dejavnost (EIU 2007, 28).

³² Evropski sistem inovacijskih kazalnikov (*European Innovation Scoreboard*) na podlagi 25 kazalnikov meri inovacijsko uspešnost članic Evropske unije, držav EFTA in Hrvaške, Turčije, Japonske, ZDA, Avstralije, Kanade in Izraela. Nastal je na pobudo Evropske komisije kot pomoč za ocenjevanju napredka pri uresničevanju lizbonske strategije (EC 2007).

Človeški kapital nastaja kot posledica investiranja v izobraževanje, zdravje, kot posledica nenehnega izobraževanja ob delu, seveda pa ne smemo pozabiti na prirojene sposobnosti. Bistvena značilnost vseh teh naložb je, da povečujejo posameznikovo produktivnost tako na trgu dela kakor tudi na področju drugih netržnih aktivnosti (CSLS 2001, 5).

Za prikaz ravni človeškega kapitala smo upoštevali podatke o odstotku prebivalcev, ki imajo doseženo srednješolsko izobrazbo in se izobražujejo, ter podatke o strukturi univerzitetnih diplomantov.

Iz podatkov v tabeli 8 izhaja, da na področju dosežene formalne srednješolske izobrazbe prebivalcev Slovenija presega povprečje Evropske unije in zastavljeni evropski cilj, po katerem naj bi v letu 2010 vsaj 85 % vseh oseb, starih 22 let, imelo srednješolsko izobrazbo (EC 2007b, 12). Nasploh je v novih članicah delež prebivalcev z doseženo srednješolsko izobrazbo visok. Tako ne čudi podatek, da so prva tri mesta v celotni Uniji pri tem kazalcu leta 2007 zasedle Češka republika, Poljska in Slovenija.

Obe obravnavani državi dosejata ugodne rezultate pri izobraževanju mladih po zaključeni osnovni šoli. V Švici je bilo leta 2007 7,6 % prebivalcev v starostni skupini od 18–24 let, ki niso nadaljevali z izobraževanjem. Poklicno izobraževanje je v Švici bistveno bolj obsežno in pomembno kot v številnih drugih evropskih državah. Vanj je vključenih 70 % mladih, ki običajno opravljajo prakso v podjetjih, del časa pa preživijo v razredu (EIU 2007, 17). Tudi pri tem kazalniku tako Švica kot Slovenija dosejata zastavljeni evropski cilj. Sicer pa po tem kazalniku dosejajo najboljše rezultate nove članice Unije. Na prvih treh mestih so bile leta 2007 Slovenija, Poljska in Slovaška.

Tabela 8: Izbrani kazalci za področje izobraževanja v letih 2002 in 2007^a

	% prebivalcev, ki ima vsaj srednješolsko izobrazbo ^b		% prebivalcev, ki predčasno zaključijo izobraževanje ^c		% prebivalcev, ki se vseživljenjsko izobražujejo ^c	
	2002	2007	2002	2007	2002	2007
Švica	79,4	78,1 ^f	6,7	7,6	35,8	22,5 ^f
Slovenija	90,7	91,5	4,8 ^d	4,3 ^d	7,3	14,8
EU-27	76,7	78,1	17,1	14,8	7,2	9,7 ^g
EU (2010)	85 %		10 %		12,5 %	

Opombe: ^aPodatki na osnovi ankete o delovni sili. ^bV starostni skupini od 20–24 let. ^cDelež prebivalcev v starosti od 18–24 let, ki se ne izobražujejo in imajo doseženo osnovnošolsko izobrazbo. ^dNezanesljiv podatek. ^eOdstotek odraslih prebivalcev v starostni skupini od 25–64 let, ki se izobražujejo. ^fLeto 2006. ^gZačasna vrednost.

Vir: Eurostat – Population and Social Conditions, Education and Lifelong Learning (20. 5. 2008), EC (2007b).

Delež javnih sredstev za izobraževanje v švicarskem bruto domačem proizvodu (6 %) je bil leta 2004 večji od povprečja držav OECD (5,2 %). V mednarodni primerjavi znanja (projekt PISA) v letu 2003 so švicarski učenci dosegli dobre rezultate v znanju matematike, medtem ko so bile njihove povprečne ocene pri drugih predmetih in pri pismenosti nižje od povprečja držav OECD. Primerjava je še pokazala, da se v Švici dosežki učencev bistveno bolj kot v drugih državah razlikujejo glede na to, iz katere regije prihajajo učenci in glede na družbeno-ekonomske razmere, v katerih živijo. Ti rezultati so zato spodbudili razpravo o potrebi po boljšem nadzoru nad kakovostjo izobraževalnega procesa in nacionalni harmonizaciji izobraževalnih sistemov, ki so sedaj v pristojnosti kantonov (OECD 2007d, 17).

Izjemnega pomena za ohranjanje sposobnosti za delo in večjo zaposljivost delovne sile je vseživljenjsko učenje. Cilj Evropske unije je do leta 2010 povečati povprečni delež izobraževanja odrasle populacije na 12,5 % (EC 2007b). To je še zmeraj bistveno manj od treh najboljših držav, Danske, Velike Britanije in Finske, kjer je delež leta 2006 znašal preko 23 %. V primerjavi s Slovenijo dosega Švica boljše rezultate, vendar tudi ta kazalnik, podobno kot ostala dva, kaže na poslabšanje razmer v Švici.

Tabela 9: Visokošolska statistika v letih 1999 in 2005

	% diplomantov s področja družboslovnih in poslovnih ved ter prava		% diplomantov s področja matematike, naravoslovnih ved in tehnologije		Število diplomantov na 1000 prebivalcev v starostni skupini 20–29 let	
	1999	2005	1999	2005	1999	2005
Švica		40,3		23,0		57,5
Slovenija	41,1	45,5	23,2	18,4	36,3	53,6
EU-27 ^a	32,6 ^a	36,2	24,8 ^a	22,7	-	-

Opomba: ^aOcene.

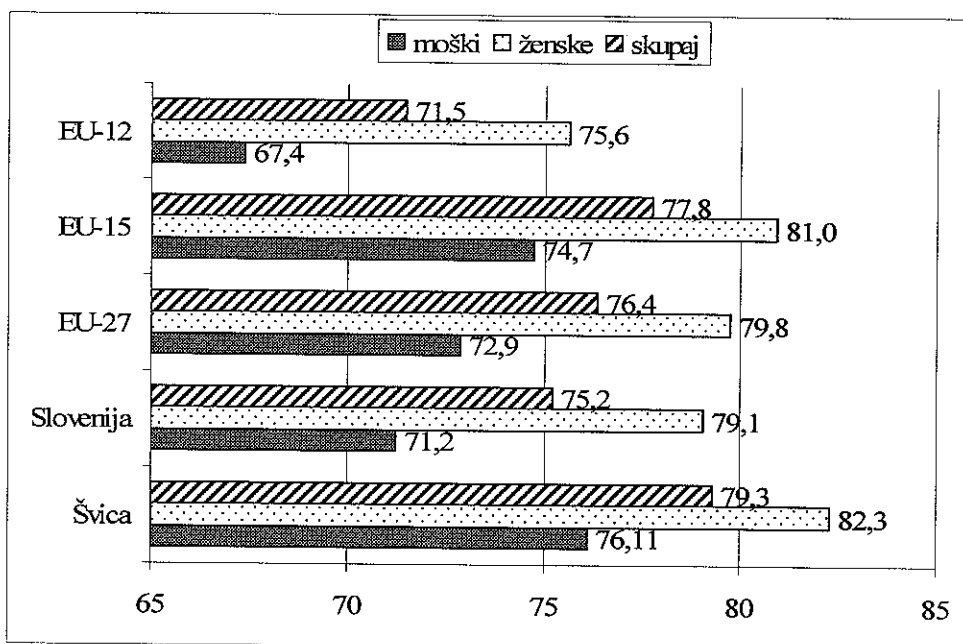
Vir: Eurostat – Population and Social Conditions, Education and Training (29. 2. 2008).

Za povečanje konkurenčnosti v prihodnosti bo še kako pomembna dobro izobražena delovna sila. Zaradi močnega poklicnega izobraževanja je v Švici delež tistih, ki nadaljujejo z univerzitetnim študijem, relativno manjši v primerjavi z drugimi razvitimi državami (OECD 2007d, 14). Leta 2003 se je na univerzo vpisalo 38 % populacije, medtem ko je povprečje držav OECD znašalo 53 %. Podobne stopnje kot za Švico so značilne tudi za države, ki mejijo nanjo: Francija (39 %), Nemčija (36 %) in Avstrija (35 %). Povpraševanje po kvalificirani delovni sili so tako zadovoljili s tujo delovno silo, številna podjetja pa so raziskovalno razvojne aktivnosti prenesla v tujino.

V nasprotju s Slovenijo je delež diplomantov s področja naravoslovnih in tehnoloških ved v strukturi diplomantov večji, medtem ko je delež diplomantov družboslovnih ved manjši. Za univerzitetno izobraževanje namenja Švica precej sredstev, tako da so izdatki na študenta med najvišjimi v državah OECD. Kljub temu pa je njihov delež v bruto domačem proizvodu majhen, kar je predvsem posledica manjšega števila študentov (EIU 2007, 17).

Temeljni kazalec različnih prikazov zdravja je zmeraj pričakovana življenjska doba ob rojstvu. V Švici, v Sloveniji in tudi v povprečju Evropske unije so med letoma 1996 in 2005 dosegli napredek na tem področju (slika 15, slika 16).

Slika 15: Pričakovana življenjska doba ob rojstvu v letu 1996^{ab}

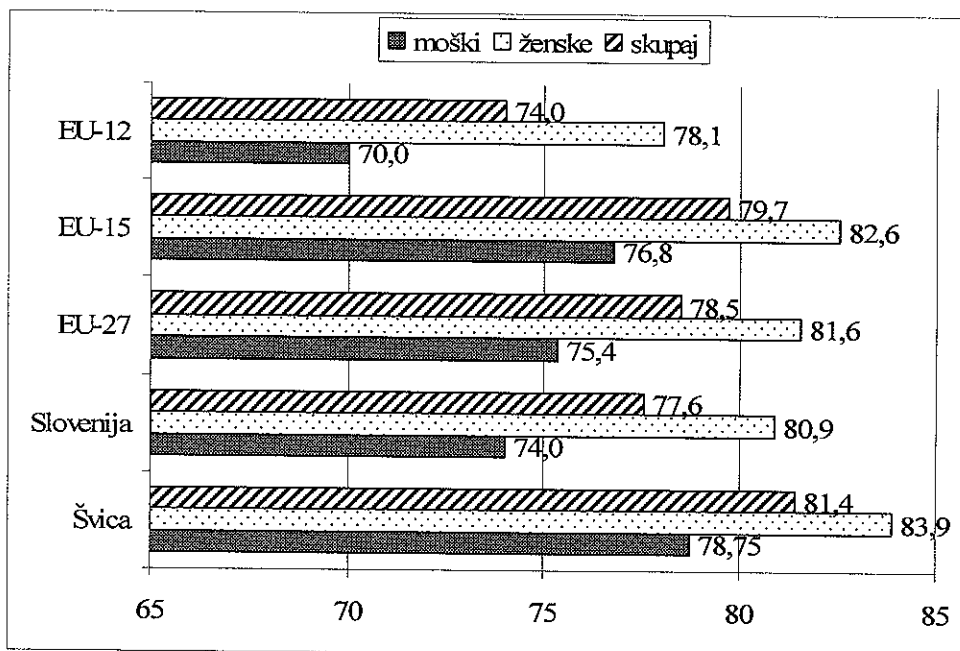

Opombi: ^aEU – 15 so stare članice EU. ^bEU – 12 so nove članice EU.

Vir: WHO – Health for all database.

V novih članicah se je pričakovana življenjska doba v obdobju 1996–2005 povečala za 3,6 %, še zmeraj pa absolutno gledano precej zaostaja za starimi članicami, kjer je bila leta 2005 79,7 leta. Najboljše rezultate dosega Švica.

Slika 16: Pričakovana življenjska doba ob rojstvu v letu 2005^{abc}

Opombe: ^aEU – 15 so stare članice EU. ^bEU – 12 so nove članice EU. ^cŠvica namesto 2005 leto 2004.

Vir: WHO – Health for all database.

Za oceno ravni človeškega kapitala pa ni pomembna le pričakovana življenjska doba, temveč tudi njena kakovost, zaradi česar v nadaljevanju predstavljamo podatek o popravljeni pričakovani življenjski dobi, ki upošteva zdravje (t. i. HALE – *healthy life expectancy*). Ta kazalec nam v povprečju pove, koliko "zdravih" let lahko pričakuje novorojenec. Pri izračunu tega kazalca upoštevamo podatke o smrtnosti in podatke o deležu bolnih. Absolutna pričakovana doba je v tem primeru v Sloveniji še krajša kot pa pri običajnem prikazu in je znašala 69 let. Prebivalci Švice, rojeni leta 2003, lahko pričakujejo, da bodo v povprečju dočakali 73 zdravih let, kar pomeni 4 leta več kot Slovenci. Gledano relativno pa razlike niso bistvene. V Švici je bila pričakovana življenjska doba, merjena s kazalcem HALE, v letu 2003 za 9,9 % krajša od siceršnje, v Sloveniji pa za 10,4 %.

2. PRIMERJAVA MALOPRODAJNIH CEN MED SLOVENIJO IN ŠVICO

Agregatna censka pariteta predstavlja nacionalno raven cen. Različne značilnosti menjalnih in nemenjalnih dobrin so osnova za večino teorij nacionalne ravni cen (Officer 1982; Kravis in Lipsey 1983; Dornbush 1987). Če odmislimo trgovinske in druge ovire ter transportne stroške, naj bi mednarodna menjava izravnala cene menjalnih dobrin med državami. Cene nemenjalnih dobrin pa so med državami različne predvsem zato, ker previsoki transportni stroški omejujejo njihovo mednarodno menjavo (Dornbusch 1987).

Do definicije nacionalne ravni cen nam pomaga predpostavka, da imamo v gospodarstvu tri skupine dobrin: izvozne in uvozne, ki skupaj predstavljajo menjalne dobrine, ter nemenjalne dobrine. Cene menjalnih dobrin se določajo z mednarodno menjavo (Clague 1988):

$$p_1 = p_1^* \cdot DT \quad (1),$$

$$p_2 = p_2^* \cdot DT \quad (2),$$

kjer so p_1^* in p_2^* cene izvoznih in uvoznih dobrin v bazni državi, DT pa devizni tečaj, definiran kot število enot domače valute za enoto valute bazne države. Cene p_3 so cene nemenjalnih dobrin in na njih ne vpliva mednarodna menjava.

Pariteta kupne moči je:

$$PKM = \left(\frac{p_1}{p_1^*} \right)^a \left(\frac{p_2}{p_2^*} \right)^b \left(\frac{p_3}{p_3^*} \right)^c \quad (3),$$

kjer so a, b in c ponderji. Njihov seštevek je enak 1 in so po Geary-Khamisovi metodi enaki za vse države (Geary 1958; Khamis 1972; 1984).

Nacionalna raven cen je tako enaka:

$$NRC = \frac{PKM}{DT} = \left(\frac{p_3}{p_3^* \cdot DT} \right)^c \quad (4).$$

Zaradi mednarodne menjave naj bi bile cene menjalnih dobrin enake v vseh državah. Raven cen pa se med državami razlikuje zaradi razlik med cenami nemenjalnih dobrin.

Tako pravi teorija. Empirične analize kažejo drugače. Na ravni končnega povpraševanja niti cene menjalnih dobrin niso enake med državami (Clague 1988). Države v tranziciji so imele v preteklem sistemu izrazite censke disparitete, zato cene menjalnih dobrin v teh državah še danes niso izenačene. To velja tudi za Slovenijo (Žižmond 1992a; 1992b; Kračun in Žižmond 1995).

2.1 Nacionalna raven cen v Sloveniji marca 2008

Nacionalno raven cen smo v Sloveniji izračunali po naslednji enačbi:

$$\text{Nacionalna raven cen} = \frac{\text{Agregatna censka pariteta}}{\text{Tečaj Evropske centralne banke}} \cdot 100 = \frac{\text{ACP}}{\text{TECB}} \cdot 100 \quad (5).$$

Tabela 10 predstavlja agregatno censko pariteto, izračunano na osnovi censkih paritet posameznih izdelkov in storitev.

Tabela 10: Agregatna censka pariteta in nacionalna raven cen marca 2008

7. ACP = agregatna censka pariteta vzorca	0,4580 EUR/CHF
8. TECB = tečaj Evropske centralne banke	0,6361 EUR/CHF
9. Nacionalna raven cen v Sloveniji: (ACP*100)	72,00

Marca 2008 je bila raven maloprodajnih cen v Sloveniji glede na vzorec za 28 % nižja kot v Švici.

3. RELATIVNA KUPNA MOČ POVPREČNIH SLOVENSКИH NETO PLAČ

Relativna kupna moč slovenskih neto plač nam pove, koliko odstotkov dobrin lahko kupi zaposleni Slovenec s svojo povprečno neto plačo v Sloveniji manj oziroma več kot zaposleni Švicar s svojo povprečno neto plačo v Švici.

V ta namen moramo pariteto neto plač (PW) deliti z že izračunano agregatno censko pariteto (ACP):

$$RKM = \frac{PW}{ACP} \quad (6).$$

Pri tem velja poudariti, da so izračuni le približni, zlasti zaradi neprimerljivosti storitev, zaradi različnih ugodnosti družbenega standarda (zdravstvo, šolstvo, pokojninski sistem itd.), različnega obsega sive ekonomije, različne strukture gospodarstva in podobno.

3.1 Relativna kupna moč povprečnih slovenskih neto plač marca 2008

Plače za delo v tekočem mesecu so izplačane v prihodnjem mesecu. Tako so plače, ki so na voljo za porabo v opazovanem mesecu, izplačane za delo, opravljeno v predhodnem mesecu. Zato so v tabeli 11 navedene neto plače, ki so bile izplačane marca 2008 za delo v februarju istega leta.

Tabela 11: Povprečne mesečne neto plače, razpoložljive za porabo v marcu 2008

Povprečne neto plače v Sloveniji	864,50 EUR
Povprečne neto plače v Švici (ocena)	4743,11 CHF
Povprečne neto plače v Švici (TECB=0,6361 EUR/CHF)	3017,01 EUR

V absolutnem smislu so bile povprečne mesečne neto plače v Sloveniji marca 2008 za 71,4 % nižje kot v Švici oziroma so bile švicarske plače za 249,0 % višje od slovenskih.

Zaradi različnih ravni cen je notranja kupna moč plač drugačna. Pariteta plač je:

$$PW = \frac{W_{SLO}}{W^*} \quad (7).$$

$$PW = \frac{864,50 \text{ EUR}}{4.743,11 \text{ CHF}} = 0,1823 \text{ EUR/CHF}.$$

Sedaj lahko uporabimo enačbo 6 in izračunamo relativno kupno moč (RKM) povprečnih slovenskih neto plač:

$$RKM = \frac{PW}{ACP} = \frac{0,1823}{0,4580} = 0,3980.$$

S svojo povprečno plačo je lahko Slovenec v marcu 2008 v Sloveniji kupil 60,2 % dobrin manj, kot jih je zmogel zaposleni Švicar s povprečno neto plačo v Švici.

4. RAVNI CENSKIH PARITET BLAGOVNIH SKUPIN – ABSOLUTNA PRIMERJAVA (marec 2008)

Z absolutno primerjavo censkih paritet med dvema državama, v našem primeru Slovenije in Švice, dobimo odgovor na vprašanje, katere blagovne skupine so bile v Sloveniji absolutno dražje oziroma absolutno cenejše kot v Švici.

V ta namen primerjamo ravni censkih paritet blagovnih skupin z deviznim tečajem Evropske centralne banke, kar lahko zapišemo kot:

$$\frac{\text{Raven censke paritete blagovne skupine}}{\text{Censka pariteta blagovne skupine}} = \frac{\text{Tečaj ECB}}{\text{TECB}} \cdot 100 = \frac{CP}{TECB} \cdot 100 \quad (8).$$

V primeru, ko je raven censke paritete večja od 100, so proizvodi oziroma storitve v izbrani blagovni skupini v Sloveniji absolutno dražji kot v Švici. Obratno pa bo veljalo, ko je raven censke paritete manjša od 100. Tedaj bo blagovna skupina v Sloveniji absolutno cenejša kot v Švici.

Podatki za 14 skupin proizvodov in storitev v tabeli 12 kažejo, da so bili marca 2008 proizvodi in storitve v Sloveniji v povprečju za 28 % cenejši kot v Švici. Blago, kjer smo opazovali cene 497 izdelkov, ki smo jih nato združili v 13 skupin, je bilo marca 2008 v Sloveniji v povprečju za 24 % cenejše kot v Švici. Od vseh opazovanih blagovnih postavk jih je bilo le slaba dva odstotka takih, ki so bile v Sloveniji dražje kot v primerjani državi. Tri od njih so bile v Sloveniji za več kot 10 % dražje kot v Švici. Ceni dveh proizvodov iz blagovne skupine sredstva za kulturo sta bili v Sloveniji enaki cenam podobnih proizvodov v Švici. V vseh ostalih primerih pa so bile cene slovenskih proizvodov nižje od švicarskih. 217 od njih je bilo v Sloveniji za več kot 30 % cenejših kot v Švici, 41 celo za več kot 50 %. Najdražji posamezni proizvod med vsemi 497 opazovanimi proizvodi je bila škatlica kondomov, ki je bila v Sloveniji za 28 % dražja kot v Švici. Druga skrajnost je sirup proti kašlju, kjer so bile slovenske cene nižje od švicarskih za 85 %.

Še cenejše so v Sloveniji storitve. Spremljanje cen 98 storitev pokaže, da so te v Sloveniji v povprečju za 38 % cenejše kot v Švici. Kar v 29 primerih so bile storitve v Sloveniji za več kot 50 % cenejše kot v Švici. Le v dveh primerih so bile cene storitev v Sloveniji višje kot v Švici. Med desetimi podskupinami storitev so bile v Sloveniji izrazito cenejše (v primerjavi s Švico) storitve družbenega varstva (za 53 %). Najcenejša posamezna storitev med vsemi 98 opazovanimi storitvami je bil telefonski pogovor s tujino, kjer so bile slovenske cene nižje od švicarskih za 76 %. Druga skrajnost je kanalščina, kjer so bile slovenske cene višje od švicarskih za 17 %.

Med 13 blagovnimi skupinami najdemo tri, ki so bile v Sloveniji za več kot 30 odstotkov cenejše kot v Švici: pijače in cigarete, živila ter prediva in tkanine. Slednja je bila cenejša kar za 39 %. Vse blagovne skupine so bile v Sloveniji cenejše kot v Švici.

Od 52 opazovanih skupin proizvodov in storitev so bile v Sloveniji vse cenejše kot v primerjani državi. Tri skupine proizvodov in storitev so bile v Sloveniji za več kot 50 % cenejše kot v Švici: sveže ribe, storitve družbenega varstva in sveže meso.

Tabela 12: Ravni cenjskih paritet (marec 2008)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
I	ŽIVILA	0,40	63
II	PIJAČE IN CIGARETE	0,43	68
III	PREDIVA IN TKANINE	0,39	61
IV	GOTOVI TEKSTILNI IZDELKI	0,49	77
V	USNJENI IZDELKI	0,54	84
VI	RAZSVETLJAVA IN KURJAVA	0,57	89
VII	OPREMA ZA GOSPODINSTVO	0,51	81
VIII	HIGIENSKE POTREBŠČINE IN ZDRAVILA	0,46	72
IX	SREDST. ZA IZOB., KULT. IN RAZVEDRILO	0,50	79
X	PROMETNA SREDSTVA IN DELI ZA VOZILA	0,53	83
XI	TEKOČA GORIVA IN MAZIVA	0,58	91
XII	KMETIJSKO ORODJE IN OPREMA	0,50	78
XIII	GRADBENI MATERIAL	0,45	71
	BLAGO (I-XIII)	0,48	76
XIV	STORITVE	0,39	62
	SKUPAJ (I-XIV)	0,46	72

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

V nadaljevanju predstavljamo ravni cen proizvodov in storitev znotraj posameznih blagovnih skupin.

4.1 Blago

V okviru blaga smo opazovali cene 497 proizvodov, ki smo jih nato združili v 13 blagovnih skupin. Podrobno informacijo o vsakem posameznem proizvodu je moč najti v aneksu II, v nadaljevanju pa predstavljamo glavne ugotovitve o razmerju cen med Švico in Slovenijo po posameznih blagovnih skupinah.

4.1.1 Živila

V vzorcu živil, ki so razvrščena v 13 skupin, smo primerjali 157 reprezentančnih proizvodov. Blagovna skupina živila je ena od treh agregatnih blagovnih skupin, ki so bile v Sloveniji za več kot 30 % cenejše kot v Švici. Iz podatkov v tabeli 13 vidimo, da so bile vse blagovne skupine v Sloveniji cenejše kot v Švici. Posebej izstopa sveže meso, ki je bilo v Sloveniji za 64 % cenejše kot v Švici. Sledi mu blagovna skupina sveže ribe, ki je bila v Sloveniji za 51 % cenejša kot v Švici. Najmanjšo razliko v cenah kaže blagovna skupina predelane in konzervirane ribe.

Cenejši kot v Švici so bili v Sloveniji tudi vsi opazovani proizvodi znotraj te agregatne blagovne skupine. V njej najdemo dvaindvajset od skupno enainštiridesetih proizvodov, ki so bili v Sloveniji za več kot 50 % cenejši kot v Švici.

Tabela 13: Ravni censkih paritet živil (marec 2008)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
1	SVEŽE VRTNINE	0,44	56
2	SVEŽE SADJE	0,38	60
3	KOKOŠJA JAJCA	0,44	70
4	SVEŽE RIBE	0,31	49
5	IZDELKI IZ ŽIT	0,45	71
6	PREDELANE IN KONZERVIRANE VRTNINE	0,39	61
7	PREDELANO IN KONZERVIRANO SADJE	0,42	65
8	SVEŽE MESO	0,23	36
9	PREDELANO IN KONZERVIRANO MESO	0,37	58
10	PREDELANE IN KONZERVIRANE RIBE	0,49	77
11	SVEŽE IN PREDELANO MLEKO	0,47	74
12	MAŠČOBE	0,38	59
13	OSTALI ŽIVILSKI PROIZVODI	0,46	73
	ŽIVILA	0,40	63

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Živila predstavljamo v nadaljevanju podrobneje. V tabeli 14 navajamo ravni censkih paritet za izdelke iz žit. Ti so bili marca 2008 v Sloveniji za 29 % cenejši kot v Švici. K doseženi censki pariteti je največ prispevala skupina testenine. Najcenejša med proizvodi iz žit je bila polenta (za 49 %), ki sodi v podskupino mleto in oluščeno žito.

Tabela 14: Ravni censkih paritet izdelkov iz žit (marec 2008)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Mleto in oluščeno žito	0,44	69
	Kruh in pecivo	0,46	73
	Testenine	0,37	58
5	IZDELKI IZ ŽIT	0,45	71

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Cene predelanih in konzerviranih vrtnin (tabela 15) so za švicarskimi cenami zaostajale za 39 %. Proizvode v tej blagovni skupini smo združili v tri podskupine, in sicer: zamrznjene vrtnine, vkisane vrtnine in ostali izdelki iz vrtnin. V blagovni skupini vkisane vrtnine, ki je bila v Sloveniji za 45 % cenejša kot v Švici, najdemo enega od skupno enainštiridesetih proizvodov, ki so bili v Sloveniji za več kot polovico cenejši kot v Švici. To so konzervirane kumarice, ki so bile cenejše za 54 %.

Tabela 15: Ravni cenjskih paritet predelanih in konzerviranih vrtnin (marec 2008)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven cenjske paritete CP/TECB; TECB = 100
	Zamrznjene vrtnine	0,40	63
	Vkisane vrtnine	0,35	55
	Ostali izdelki iz vrtnin	0,41	64
6	PREDELANE IN KONZERVIRANE VRTNINE	0,39	61

CP = cenjska pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Predelano in konzervirano sadje je bilo v Sloveniji v povprečju za 35 % cenejše kot v Švici (tabela 16). Še najmanj so bile slovenske cene nižje od švicarskih pri mareličnem kompotu (za 17 %).

Tabela 16: Ravni cenjskih paritet predelanega in konzerviranega sadja (marec 2008)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven cenjske paritete CP/TECB; TECB = 100
	Suho sadje	0,40	63
	Predelano sadje	0,43	68
7	PREDELANO IN KONZERVIRANO SADJE	0,42	65

CP = cenjska pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Cene svežega mesa so bile v Sloveniji kar za 64 % nižje kot v Švici. To jih uvršča na prvo mesto najcenejših živil, hkrati pa je bilo sveže meso najcenejša skupina od vseh 52 opazovanih skupin proizvodov in storitev. Osem izdelkov od skupno devetih znotraj te blagovne skupine je bilo v Sloveniji za več kot polovico cenejših kot v Švici. Proizvoda, cenejša v Sloveniji za več kot 70 %, sta bila svinjski in goveji zrezek.

Cene predelanega in konzerviranega mesa so bile v Sloveniji za 42 % nižje od tistih v Švici (tabela 17). To jih uvršča na drugo mesto najcenejših živil. V njej najdemo sedem od skupno dvaindvajsetih živilskih proizvodov, ki so bili v Sloveniji cenejši kot v Švici za več kot 50 %. Tudi vse blagovne podskupine znotraj te skupine so bile v Sloveniji absolutno cenejše kot v Švici. Izstopajo suhomesnati izdelki, kjer so bile slovenske cene nižje od švicarskih za 66 %, vsi štirje opazovani reprezentanti pa so bili v Sloveniji cenejši kot v Švici za več kot polovico. Za več kot 50 % so bile slovenske cene nižje od švicarskih še pri treh proizvodih v podskupini klobasni proizvodi. Najcenejši proizvod celotne blagovne skupine je bil suh svinjski vrat, ki je bil cenejši kar za 69 %.

Tabela 17: Ravni censkih paritet predelanega in konzerviranega mesa (marec 2008)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Suhomesnati izdelki	0,22	34
	Klobasni proizvodi	0,36	57
	Mesne konzerve	0,51	80
	Ostali izdelki iz mesa	0,46	73
9	PREDELANO IN KONZERVIRANO MESO	0,37	58

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Cene predelanih in konzerviranih rib v Sloveniji so za švicarskimi zaostajale za 23 %. Še najmanj so bile slovenske cene nižje od švicarskih pri tuni v olivnem olju (za odstotek).

V skupini sveže in predelano mleko (tabela 18) so bile blagovne podskupine v Sloveniji cenejše kot v Švici za 21 do 33 %. Proizvodi, bistveno cenejši v Sloveniji (za 30 in več %), so bili: sira gauda in ementaler ter sladoled v banjici. Dosežena raven censke paritete uvršča to skupino na drugo mesto živil, kjer so se cene v Sloveniji najmanj razlikovale od švicarskih. Za manjši odstotek so za švicarskimi cenami zaostajale le cene slovenskih predelanih in konzerviranih rib (za 23 %).

Tabela 18: Ravni censkih paritet svežega in predelanega mleka (marec 2008)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Sveže mleko	0,51	79
	Jogurt	0,49	78
	Siri	0,43	67
	Ostali mlečni izdelki	0,47	74
11	SVEŽE IN PREDELANO MLEKO	0,47	74

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Maščobe so bile v Sloveniji v povprečju za 41 % cenejše kot v Švici. Štirje izdelki od skupno sedmih znotraj te blagovne skupine so bili v Sloveniji za več kot 40 % cenejši kot v Švici.

Ostali živilski proizvodi so bili v Sloveniji za 27 % cenejši kot v Švici (tabela 19). Še najbolj so slovenske cene zaostajale za švicarskimi pri bonbonih (za 44 %). Razpon cen posameznih proizvodov znotraj blagovne skupine je velik. Še najmanj so bile slovenske cene nižje od švicarskih pri sadnem čaju (3 %) in pri mlečni čokoladi (6 %). Izrazito cenejši (za več kot 40 %) pa so bili naslednji artikli: instant juha, poper, keksi, čips, mleta paprika in žvečilni gumi. Slednji je bil cenejši kar za 53 %.

Tabela 19: Ravni cenjskih paritet ostalih živilskih proizvodov (marec 2008)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven cenjske paritete CP/TECB; TECB = 100
	Sladkor	0,48	75
	Kakav in kakavovi proizvodi	0,55	87
	Bonboni	0,35	56
	Keksi in podobno	0,44	70
	Drugi prehrambeni izdelki	0,47	73
	Začimbe	0,42	67
	Hrana za domače živali	0,49	77
13	OSTALI ŽIVILSKI PROIZVODI	0,46	73

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

4.1.2 Pijače in cigarete

Blagovna skupina pijače in cigarete temelji na opazovanju 15 reprezentativnih pijač, tako alkoholnih kot brezalkoholnih, in šestih reprezentantov cigaret. Pijače in cigarete so bile za gotovimi tekstilnimi izdelki in živili na tretjem mestu najcenejših blagovnih skupin.

Iz podatkov v tabeli 20 vidimo, da so bile marca 2008 cene pijač v Sloveniji v povprečju za 24 % nižje kot v Švici. Najmanjšo razliko v cenjskih razmerjih kaže blagovna skupina pivo, ne glede na to, da v njej najdemo najcenejši proizvod celotne blagovne skupine pijače. To je lahko pivo, ki je bilo v Sloveniji za 51 % cenejše kot v Švici. Drug ekstrem je sadni sirup za mešanje, ki je bil v Sloveniji v primerjavi s Švico cenejši le za 4 %. Izrazito cenejše kot v Švici so v Sloveniji vse vrste cigaret (za 39 %).

Tabela 20: Ravni cenjskih paritet pijač in cigaret (marec 2008)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven cenjske paritete CP/TECB; TECB = 100
	Vina	0,48	76
	Žgane pijače	0,45	71
	Pivo	0,51	80
	Brezalkoholne pijače	0,46	73
14	PIJAČE	0,48	76
15	CIGARETE	0,39	61
	PIJAČE IN CIGARETE	0,43	68

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

4.1.3 Prediva in tkanine

Blagovno skupino prediva in tkanine tvori 15 reprezentativnih izdelkov, ki smo jih združili v štiri podskupine: volna in niti (3 izdelki), volnene tkanine (6 izdelkov), bombažne tkanine (3 izdelki) in svilene tkanine (3 izdelki) (tabela 21).

Tabela 21: Ravni cenских paritet prediv in tkanin (marec 2008)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
16	VOLNA IN NITI	0,33	53
17	VOLNE NE TKANINE	0,41	65
18	BOMBAŽNE TKANINE	0,37	58
19	SVILENE TKANINE	0,43	68
	PREDIVA IN TKANINE	0,39	61

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Kot celota je bila ta blagovna skupina v Sloveniji za 39 % cenejša od vzorca v Švici. Ta odstotek jo po velikosti uvršča na prvo mesto najcenejših agregatnih blagovnih skupin v Sloveniji.

Najbolj so slovenske cene zaostajale za švicarskimi pri volni in niti (za 47 %) in pri bombažnih tkaninah (za 42 %). Dve tretjini izdelkov te blagovne skupine je bilo v Sloveniji za več kot 30 % cenejših kot v Švici. Izstopata sukanec in damast, ki sta bila v Sloveniji za 64 in več odstotkov cenejša kot v Švici.

4.1.4 Gotovi tekstilni izdelki

Tabela 22 kaže censke paritete in ravni cenских paritet gotovih tekstilnih izdelkov. V tej blagovni skupini smo opazovali 67 reprezentativnih proizvodov, ki smo jih po lastnostih razvrstili v šest podskupin.

Tabela 22: Ravni cenских paritet gotovih tekstilnih izdelkov (marec 2008)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
20	TRIKOTAŽNA OBLAČILA	0,50	79
21	NOGAVICE	0,44	70
22	PERILO	0,47	73
23	KONFEKCIJA OBLEKE	0,51	79
24	KONFEKCIJA ZA GOSPODINJSTVO	0,47	74
25	TALNE PREPROGE	0,55	86
	GOTOVI TEKSTILNI IZDELKI	0,49	77

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Slovenske cene gotovih tekstilnih izdelkov so bili v povprečju za 23 % nižje od tistih v primerjani državi. Najcenejše so bile nogavice, sledijo jim perilo in konfekcija za gospodinjstvo. Cene 69 % opazovanih blagovnih postavk so bile v Sloveniji nižje kot v Švici od 30 do 50 %. V skupini pa najdemo tudi enega od enainštiridesetih izdelkov, ki so bili v Sloveniji za več kot 50 % cenejši kot v Švici – to so otroške dokolenke (za 51 %).

Tabela 23: Ravni censkih paritet perila in konfekcijske obleke (marec 2008)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Konfekcija perila	0,47	74
	Trikotažno spodnje perilo	0,46	73
22	PERILO	0,47	73
	Moška oblačila	0,50	79
	Ženska oblačila	0,51	80
	Otroška oblačila	0,51	80
23	KONFEKCIJA OBLEKE	0,51	79

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Nekoliko manj kot za oblačila je bilo treba v Sloveniji v povprečju plačati za perilo (tabela 23). Najcenejša blagovna podskupina v Sloveniji je pri perilu trikotažno spodnje perilo, pri konfekciji obleke pa moška oblačila. Med osemindvajsetimi proizvodi, ki smo jih primerjali v okviru konfekcije obleke, izstopata moška obleka in otroški pulover, ki sta bila v Sloveniji za 40 % cenejša kot v Švici. Cene trinajstih opazovanih postavk so bile v Sloveniji nižje kot v Švici do 20 %.

4.1.5 Usnjeni izdelki

V vzorcu usnjenih izdelkov smo primerjali cene reprezentativnih proizvodov obutve (17) in usnjene galanterije (7) (tabela 24).

Tabela 24: Ravni censkih paritet usnjenih izdelkov (marec 2008)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Moška obutev	0,52	81
	Ženska obutev	0,55	87
	Otroška obutev	0,52	81
	Ostala obutev	0,55	86
26	OBUTEV SKUPAJ	0,54	84
27	USNJENA GALANTERIJA	0,53	83
	USNJENI IZDELKI	0,54	84

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Usnjeni izdelki so bili v Sloveniji za 16 % cenejši kot v Švici in so bili na tretjem mestu agregatnih blagovnih skupin, kjer so se cene v Sloveniji najmanj razlikovale od švicarskih. Za manjši odstotek so za švicarskimi cenami zaostajale cene tekočih goriv in maziv (za 9 %) ter cene razsvetljave in kurjave (za 11 %).

Pri obutvi, ki je bila v Sloveniji za 16 % cenejša kot v Švici, sta bili najcenejši podskupini otroška in moška obutev. Vanju sodijo med drugim deški nizki čevlji, moški nizki čevlji iz umetnega usnja, moški športni sandali in moški prehodni čevlji, ki so bili v Sloveniji za več kot 20 % cenejši kot v Švici. Za največ, za 23 %, so bile v Sloveniji nižje cene deških nizkih čevljev in ženskih škornjev.

Razpon cen posameznih proizvodov usnjene galanterije, ki je bila v Sloveniji za 17 % cenejša kot v Švici, ni velik. Šest od skupno sedmih opazovanih proizvodov je bilo v Sloveniji do 10 % cenejših kot v Švici.

4.1.6 Razsvetljava in kurjava

Blagovno skupino razsvetljava in kurjava sestavljajo tri podskupine: električna energija za gospodinjstvo, sredstva za razsvetljavo in kurjava. Skupaj smo primerjali cene 10 reprezentativnih proizvodov.

Proizvodi v tej blagovni skupini so bili marca 2008 v Sloveniji za 11 % cenejši kot v Švici (tabela 25). Razpon cen posameznih proizvodov znotraj blagovne skupine je velik. Tako je bilo denimo kurilno olje v Sloveniji dražje kot v Švici za 4 %, zidno stikalo pa je bilo cenejše za 63 %. V Sloveniji je bilo v primerjavi s Švico dražjih le devet od 497 opazovanih proizvodov v okviru skupine blaga. Zidno stikalo pa dosežena raven censke paritete uvršča med enainštirideset izdelkov, ki so bili v Sloveniji za več kot polovico cenejši kot v Švici.

Tabela 25: Ravni censkih paritet razsvetljave in kurjave (marec 2008)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Električna energija za gospodinjstvo	0,47	75
	Sredstva za razsvetljavo	0,46	72
	Kurjava	0,64	101
28	RAZSVETLJAVA IN KURJAVA	0,57	89

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

4.1.7 Oprema za gospodinjstvo

V tabeli 26 so podane censke paritete in ravni censkih paritet opreme za gospodinjstvo. V tej blagovni skupini je zajetih 51 reprezentativnih proizvodov, od tega 11 reprezentantov pohištva, 11 reprezentantov posode in pribora, 6 reprezentantov drugih predmetov za gospodinjstvo in 23 reprezentantov električnih aparatov za gospodinjstvo.

Tabela 26: Ravni censkih paritet opreme za gospodinjstvo (marec 2008)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
29	POHIŠTVO	0,50	79
30	POSODA IN PRIBOR	0,41	65
31	DRUGI PREDMETI ZA GOSPODINJSTVO	0,52	82
32	ELEKTRIČNI APARATI ZA GOSPODINJSTVO	0,54	85
	OPREMA ZA GOSPODINJSTVO	0,51	81

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Skupina oprema za gospodinjstvo je bila v Sloveniji cenejša od tiste v Švici za 19 %. Najdražji, a še vedno cenejši kot v Švici, so bili električni aparati za gospodinjstvo, ki so bili v Sloveniji cenejši za 15 %. Izrazito cenejša je bila v Sloveniji podskupina posoda in pribor (za 35 %). Večina opazovanih artiklov je bila v Sloveniji cenejša kot v primerjani državi. Od vseh opazovanih blagovnih postavk jih je bila slaba polovica takih, ki so bile v Sloveniji do 20 % cenejše kot v primerjani državi. Izrazito cenejših (za več kot 40 %) pa je bilo pet proizvodov: topli pod, kozarec za vodo, raztegljiv kavč, kozarec za vino in servis za črno kavo.

Kozarca za vodo in vino sta razvrščena v podskupino posoda iz stekla (tabela 27). Ta je bila znotraj skupine posoda in pribor v Sloveniji občutno cenejša kot v Švici (za 42 %).

Tabela 27: Ravni censkih paritet posode in pribora (marec 2008)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Posoda iz stekla	0,37	58
	Posoda iz porcelana	0,40	62
	Kovinska posoda	0,43	67
	Jedilni pribor	0,44	69
30	POSODA IN PRIBOR	0,41	65

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Med električnimi aparati za gospodinjstvo najdemo enega od devetih proizvodov, katerih cene so bile v Sloveniji višje kot v Švici (tabela 28). To je barvni televizor z LCD zaslonom, ki je bil dražji za 9 % in sodi v podskupino avdio-video oprema. Povprečne cene te podskupine so bile v Sloveniji za najmanj, le za štiri odstotke nižje kot v Švici.

Za več kot 20 % cenejših je bilo v Sloveniji v primerjavi s Švico le šest od triindvajsetih opazovanih proizvodov v okviru skupine električnih aparatov za gospodinjstvo, dva od njih celo za več kot 30 %. To sta bila sušilec za lase (za 38 %) in klimatska naprava (za 36 %).

Tabela 28: Ravni censkih paritet električnih aparatov za gospodinjstvo (marec 2008)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Avdio-video oprema	0,61	96
	Toplotne naprave	0,55	87
	Hladilne naprave	0,47	75
	Ostale naprave	0,55	87
32	ELEKTRIČNI APARATI ZA GOSPODINJSTVO	0,54	85

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

4.1.8 Higienške potrebščine in zdravila

V vzorcu te blagovne skupine smo zajeli skupaj 46 reprezentativnih proizvodov. Od tega smo primerjali cene 35 reprezentantov higienskih potrebščin ter 11 reprezentantov zdravil in zdravstvenih pripomočkov (tabela 29).

Proizvodi te skupine so bili v Sloveniji za 28 % cenejši kot v Švici. Vsi štirje proizvodi, ki so bili za več kot 50 % cenejši, sodijo v podskupino zdravila. To so: Bisolvon, vitamin C, vitaminske tablete in sirup proti kašlju. Slednji je bil v Sloveniji cenejši kot v Švici za 85 %, kar ga uvršča na prvo mesto najcenejših izdelkov in storitev v Sloveniji. V podskupini zdravstvenih pripomočkov pa najdemo drugo skrajnost. To so kondomi, ki so bili v Sloveniji za 28 % dražji kot v Švici.

Tabela 29: Ravni censkih paritet higienskih potrebščin in zdravil (marec 2008)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Pralna sredstva	0,50	79
	Toaletno-kozmetični proizvodi	0,47	74
	Proizvodi za osebno higieno	0,42	66
	Proizvodi za stanovanjsko higieno	0,44	70
33	HIGIENŠKE POTREBŠČINE SKUPAJ	0,47	73
	Zdravila	0,38	60
	Zdravstveni pripomočki	0,59	93
34	ZDRAVILA IN ZDRAVSTVENI PRIPOMOČKI	0,44	70
	HIGIENŠKE POTREBŠČINE IN ZDRAVILA	0,46	72

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Cene proizvodov v Sloveniji pri blagovni skupini higienske potrebščine so se od cen podobnih proizvodov v Švici v povprečju razlikovale za 27 %. Dve petini primerjanih proizvodov je bilo v Sloveniji za manj kot 20 % cenejših kot v Švici. Za najmanj, le za pet

odstotkov, so bile v Sloveniji nižje cene pene za britje. Najcenejši posamezni izdelek je bilo apno (za 50 %).

4.1.9 Sredstva za izobraževanje, kulturo in razvedrilo

V tabeli 30 so navedene censke paritete in ravni censkih paritet sredstev za izobraževanje, kulturo in razvedrilo. Rezultate smo dobili s primerjavo cen 29 sredstev za izobraževanje, 8 sredstev za kulturo (časopis in revije) in 29 sredstev za razvedrilo.

Tabela 30: *Ravni censkih paritet sredstev za izobraževanje, kulturo in razvedrilo (marec 2008)*

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Knjige in učbeniki	0,60	94
	Računalniška oprema	0,54	86
	Šolski pribor	0,47	73
35	SREDSTVA ZA IZOBRAŽEVANJE	0,54	85
36	SREDSTVA ZA KULTURO	0,49	77
	Glasbila in drugo	0,58	92
	Športni rekviziti	0,47	74
	Ostalo	0,53	83
	Cvetje in izdelki za vrtnarstvo	0,45	71
37	SREDSTVA ZA RAZVEDRILO	0,49	81
	SREDST. ZA IZOB., KULT. IN RAZVEDRILO	0,50	79

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

Povprečne cene te blagovne skupine so bile marca 2008 v Sloveniji nižje kot v Švici za 21 %. Dva proizvoda v tej skupini sta bila v Sloveniji dražja kot v Švici: skener (za 7 %) in knjiga o računalniškem programu Windows (za 6 %). Ceni dveh revij sta v Sloveniji dosegli enako raven kot v Švici, vsi ostali opazovani reprezentanti v skupini sredstva za izobraževanje, kulturo in razvedrilo pa so bili v Sloveniji cenejši kot v Švici. Slaba tretjina vseh izdelkov je bila cenejša za več kot 30 %.

Še najmanj so bile slovenske cene nižje od švicarskih pri sredstvih za izobraževanje (za 15 %). V njej najdemo tudi oba proizvoda, ki sta bila v Sloveniji dražja kot v Švici. Sredstva za kulturo so bila v Sloveniji za 23 % cenejša kot v Švici. Najcenejša posamezna izdelka sta bila revija GEO v domačem jeziku in mladinska tedenska revija (za več kot 50 %).

Pri sredstvih za razvedrilo izstopajo cvetje in izdelki za vrtnarstvo ter glasbila in drugo. Prvi zato, ker so bili v Sloveniji za 29 % cenejši, drugi pa zato, ker so bile njihove cene le za 8 % nižje kot v Švici. Cene vseh opazovanih proizvodov v tej podskupini so bile v Sloveniji nižje kot v Švici. Med posameznimi proizvodi izstopata dva: smuči za alpsko smučanje brez vezi in košarkaška žoga, ki sta bila v Sloveniji za 42 % cenejša. Pri dobri četrtini proizvodov pa so bile cene v Sloveniji nižje od cen primerljivih švicarskih proizvodov za manj kot 10 %.

4.1.10 Prometna sredstva in deli za vozila

Blagovna skupina prometna sredstva in deli za vozila je bila v Sloveniji za 17 % cenejša kot v Švici. Skupaj smo primerjali cene 15 reprezentativnih proizvodov, od tega štirih avtomobilov, treh koles, enega motornega kolesa in sedmih delov za vozila. Rezultati so zbrani v tabeli 31.

Edina opazovana reprezentanta, ki sta bila v Sloveniji dražja kot v Švici, sta avtomobilski plašč (za 11 %) in motorno kolo (za 6 %).

Avtomobilski plašč sodi v podskupino deli za vozila, ki je bila najcenejša. Cene primerjanih artiklov v Sloveniji so bile nižje od tistih v Švici kar za 40 %. V tej podskupini so tudi štirje od enainštiridesetih izdelkov, ki so bili v Sloveniji za več kot 50 % cenejši kot v Švici: zadnja izpušna cev, tekočina za pranje stekla, akumulator in svečke za avto.

Med opazovanimi avtomobili je bil najcenejši Fiat Grande Punto, ki je v Sloveniji dosegel za 20 % nižjo ceno kot v Švici. Za najmanj, le za sedem odstotkov, pa je bila v Sloveniji nižja cena avtomobila Toyota Yaris.

Tabela 31: Ravni cenских paritet prometnih sredstev in delov za vozila (marec 2008)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Avtomobili	0,55	87
	Kolesa	0,52	82
	Motorna kolesa	0,68	106
	Deli za vozila	0,38	60
38	PROMETNA SREDSTVA IN DELI ZA VOZILA	0,53	83

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

4.1.11 Tekoča goriva in maziva

Izidi primerjave cen štirih reprezentantov tekočih goriv in maziv so zbrani v tabeli 32. V Sloveniji je bilo treba za te proizvode odšteti v povprečju le za 9 % manj kot v Švici, tako da je ta skupina na prvem mestu od 13 agregatnih blagovnih skupin, kjer so se cene v Sloveniji najmanj razlikovale od švicarskih. Vsi opazovani proizvodi so bili v Sloveniji cenejši kot v Švici. Razpon cen posameznih proizvodov znotraj tekočih goriv in maziv med opazovanima državama je velik. Slovenski izdelki so bili cenejši od švicarskih za 7 do 26 %.

Tabela 32: Ravni cenских paritet tekočih goriv in maziv (marec 2008)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
39	TEKOČA GORIVA IN MAZIVA	0,58	91

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

4.1.12 Kmetijsko orodje in oprema

Kmetijsko orodje in oprema sta bila v Sloveniji v marčevski primerjavi cen za 22 % cenejša kot v Švici (tabela 33).

Primerjali smo cene petih reprezentantov kmetijskega orodja in treh reprezentantov opreme za kmetijstvo. Slovenske cene so bile v obeh skupinah nižje od švicarskih za dokaj podoben odstotek. V prvi skupini za 25 % in v drugi za 22 %.

Vsi opazovani proizvodi so bili v Sloveniji cenejši kot v Švici. Najdražji izdelek, a še zmeraj cenejši kot v Švici, je bila motorna žaga za les. Njena cena je bila v Sloveniji nižja od cene v primerjani državi le za 12 %. Drugo skrajnost predstavljajo vile za lopatanje, ki so bile v Sloveniji za 48 % cenejše kot v Švici.

Tabela 33: Ravni censkih paritet kmetijskega orodja in kmetijske opreme (marec 2008)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
40	KMETIJSKO ORODJE	0,48	75
41	OPREMA ZA KMETIJSTVO	0,50	78
	KMETIJSKO ORODJE IN OPREMA	0,50	78

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

4.1.13 Gradbeni material

Tabela 34 prinaša primerjavo cen gradbenega materiala. Skupaj smo primerjali trinajst reprezentativnih proizvodov, ki so bili v Sloveniji v povprečju za 29 odstotkov cenejši kot v Švici.

Proizvode lahko strukturiramo v tri skupine. V prvo skupino smo razvrstili proizvode, ki so bili v Sloveniji dražji kot v Švici ali pa so bili v Sloveniji cenejši le za odstotek. Dražja proizvoda sta električni razdelilec in laminat, cenejše pa je bilo 500 g kladivo. Drugo skupino tvorijo proizvodi, ki so bili v Sloveniji cenejši za več kot 15 % do vključno 21 % (cement, vrtalnik Black&Decker in okensko steklo). V tretjo skupino pa smo razvrstili proizvode, ki so bili v Sloveniji izrazito cenejši (za več kot 40 %) v primerjavi s Švico. Ti proizvodi so: meter, žebliji, stiropor, mavčna plošča, lepilo za keramične ploščice, izolirni trak in silikonski kit. Zadnji štirje so bili cenejši za več kot 50 %.

Tabela 34: Ravni censkih paritet gradbenega materiala (marec 2008)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
42	GRADBENI MATERIAL	0,45	71

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

4.2 Storitve

Primerjava cen storitev pokaže, da so bile le-te marca 2008 v Sloveniji kar za 38 % nižje kot v Švici (tabela 35). 98 opazovanih storitev smo razvrstili v 10 podskupin. V vzorcu smo upoštevali 14 reprezentantov obrtnih storitev, 13 reprezentantov osebnih storitev, 3 reprezentante stanarine, 7 reprezentantov komunalnih storitev, 4 reprezentante finančnih in drugih storitev, 9 reprezentantov storitev za izobraževanje in kulturo, 3 reprezentante storitev družbenega varstva, 7 reprezentantov prometnih storitev, 26 reprezentantov gostinsko-hotelskih storitev in 12 reprezentantov komunikacij.

Vse skupine storitev so bile v Sloveniji za 25 in več % cenejše od primerljivih storitev v Švici. Cene storitev družbenega varstva so bile v Sloveniji nižje od švicarskih cen za 53 %, kar jih uvršča na drugo mesto najcenejših med skupaj 52 opazovanimi skupinami proizvodov in storitev. Nižje so bile cene v Sloveniji le pri svežem mesu (za 64 %).

Med 98 storitvami sta bili v Sloveniji le 2 storitvi dražji kot v Švici. Najdražja je bila kanalščina (za 17 %), ki sodi v podskupino komunalne storitve. Mobilni telefon, ki sodi v podskupino storitev komuniciranja, pa je bil pri nas za 7 % dražji od opazovane storitve v primerjani državi.

Vozniški izpit, viski in mešana solata v restavraciji, znamka za pismo v domačem poštnem prometu, obojestranska fotokopija, vozovnica za vožnjo v mestnem potniškem prometu, obrok hitre prehrane (Chicken McNuggets), pranje avtomobila, poštnina za priporočeno pismo v domačem poštnem prometu, šivanje moške volnene obleke in minuta telefonskega pogovora s tujino pa je enajst posameznih storitev, ki so bile v Sloveniji za 60 ali več odstotkov cenejše kot v Švici. Minuta telefonskega pogovora je bila za sirupom proti kašlju drugi najcenejši reprezentant med vsemi 595 opazovanimi proizvodi in storitvami, slovenske cene pa so bile nižje od švicarskih za 76 %.

Tabela 35: Ravni censkih paritet storitev (marec 2008)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
43	OBRTNE STORITVE IN POPRAVILA	0,33	52
44	OSEBNE IN DRUGE STORITVE SKUPAJ	0,35	55
45	STANARINA	0,33	52
46	KOMUNALNE STORITVE	0,48	75
47	FINANČNE IN DRUGE STORITVE	0,43	68
48	STORITVE ZA IZOBRAŽEVANJE IN KULTURO	0,48	75
49	STORITVE DRUŽBENEGA VARSTVA	0,30	47
50	PROMETNE STORITVE	0,37	58
51	GOSTINSKE IN HOTELSKE STORITVE	0,34	54
52	KOMUNIKACIJE	0,41	64
	STORITVE	0,39	62

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

V nadaljevanju bomo izpostavili še ravni cenских paritet nekaterih izbranih storitev. 57 % cen opazovanih izdelkov v skupini obrtne storitve in popravila je bilo v Sloveniji za 48 ali več odstotkov nižjih od tistih v Švici, zato je posledično nizka tudi cenška pariteta celotne skupine.

Avtomobili so bili v Sloveniji za 13 % cenejši kot v Švici, še cenejše pa je njihovo servisiranje. Tako je treba za popravilo avtomobila v Sloveniji odšteti za 46 % manj kot v Švici. Najcenejši obrtni storitvi sta bili pranje avtomobila in šivanje moške volnene obleke, ki sta bili v Sloveniji vsaj za 69 % cenejši od storitev v Švici. V skupini obrtnih storitev najdemo šest od skupno devetindvajsetih storitev, ki so bile v Sloveniji za več kot 50 % cenejše kot v primerjani državi.

Pri osebnih storitvah so v Sloveniji bistveno cenejše kot v Švici obojestranske fotokopije, pranje posteljne rjuhe, trajna ondulacija in žensko striženje (za 50 % in več). Še najmanj je bil v Sloveniji cenejši (v primerjavi s Švico) obisk solarija (za 31 %).

Stanarina je bila skupaj z obrtnimi storitvami na drugem mestu najcenejših storitvenih skupin. Slovenske stanarine so bile cenejše od švicarskih za 43 % do vključno 53 %.

V skupini komunalnih storitev izstopa že omenjena kanalsčina. To je tudi edina storitev te podskupine, ki je bila v Sloveniji dražja. Drugo skrajnost predstavlja parkiranje na prostem, ki je bilo v Sloveniji za 50 % cenejše kot v Švici. Ta skupina si skupaj s storitvami za izobraževanje in kulturo deli prvo mesto med storitvami, katerih cene so bile najbližje švicarskim cenam. Ne glede na to pa so bile te storitve v Sloveniji še zmeraj za četrtno cenejše kot v Švici.

Razpon cen posameznih storitev znotraj finančnih in drugih storitev je med opazovanima državama velik. Ena storitev, to je zavarovanje stanovanja, je bila v Sloveniji za 50 % cenejša kot v Švici. Drugo skrajnost predstavlja tehnični pregled vozila, ki je bil v Sloveniji le za 20 % cenejši kot v Švici. Še večji je razpon cen pri storitvah za izobraževanje in kulturo. Cene posameznih storitev so bile v Sloveniji cenejše od cen primerljivih storitev v Švici od 12 % do vključno 61 %.

Med storitvami družbenega varstva najdemo dve od skupno devetindvajsetih storitev, ki so bile v Sloveniji za več kot 50 % cenejše kot v Švici. To sta izdatek za vrtec (nesubvencionirana cena, za 56 %) in izdatek za študenski dom (za 59 %).

Pri prometnih storitvah izpostavljamo vozovnico v mestnem potniškem prometu in dnevni najem vozila. Prvo zato, ker je bila to najcenejša storitev omenjene podskupine (za 67 %), drugo pa zato, ker se je njena cena za najmanj razlikovala od švicarske (za 24 %).

Razpon cen posameznih komunikacijskih storitev, ki so bile v Sloveniji za 36 % cenejše kot v Švici, je velik. Z izjemo ene, to je telefonski aparat za mobilno telefoniranje, so bile vse ostale storitve komunikacije v Sloveniji cenejše kot v Švici. Tretjina storitev je bila v Sloveniji celo za več kot 50 % cenejših. Te storitve so: klic iz mobilnega v fiksno omrežje, znamka za pismo in poštnina za priporočeno pismo v domačem poštnem prometu ter minuta telefonskega pogovora s tujino. Absolutno prvo mesto med storitvami, ki so bile v Sloveniji cenejše kot v Švici, pa zaseda pogovor s tujino, ki je tudi najcenejša izmed vseh 98 opazovanih storitev.

Posebej predstavljamo še skupino gostinske in hotelske storitve (tabela 36). Tovrstne storitve so bile v Sloveniji za 46 % cenejše kot v Švici. V tej skupini nobena od podskupin izrazito ne izstopa.

Storitve lahko strukturiramo v tri skupine. V prvo skupino smo razvrstili gostinske in hotelske storitve, ki so bile v Sloveniji izrazito cenejše (za 62 % in več) v primerjavi s Švico. Te storitve so: obrok hitre hrane (Chicken McNuggets), mešana solata in viski v restavraciji. 65 % storitev se uvršča v drugo skupino, ki jo tvorijo storitve, ki so bile v Sloveniji cenejše za več kot 40 in manj kot 60 %. V tretjo skupino pa smo združili storitve, ki so bile v Sloveniji za manj kot 40 % cenejše od primerljivih storitev v Švici (pijača, špageti po bolonjsko, prenočevanje v dvoposteljni sobi v hotelu s štirimi zvezdicami, pivo v steklenici, obrok hitre hrane (McChicken) in naravni pomarančni sok).

Tabela 36: Ravni censkih paritet gostinskih in hotelskih storitev (marec 2008)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven censke paritete CP/TECB; TECB = 100
	Gostinske storitve	0,34	53
	Hotelske storitve	0,37	58
	Hitra hrana	0,34	53
51	GOSTINSKE IN HOTELSKE STORITVE	0,34	54

CP = censka pariteta; TECB = tečaj Evropske centralne banke.

5. CENSKE "DISPARITETE" V SLOVENIJI – RELATIVNA PRIMERJAVA

V četrtem poglavju smo s pomočjo absolutne primerjave (primerjava censke paritete z deviznim tečajem) pokazali, katere blagovne skupine so v Sloveniji dražje oziroma cenejše kot v Švici.

Pri mednarodnih primerjavah cen pa nas zanimajo še relativne primerjave oziroma t. i. censke disparitete. Do censkih disparitet pride, ko censka pariteta določenega blaga oziroma skupine blaga znatneje odstopa od agregatne censke paritete (paritete kupne moči). Z enačbo to razmerje zapišemo kot:

$$\text{Raven censke paritete blagovne skupine} = \frac{\text{Censka pariteta blagovne skupine}}{\text{Agregatna censka pariteta}} \cdot 100 = \frac{CP}{ACP} \cdot 100 \quad (9).$$

Pri primerjavi censkih paritet blagovnih skupin z agregatno censko pariteto upoštevamo kot referenčno vrednost censka razmerja v Švici. Raven censke paritete blagovne skupine pokaže, za koliko odstotkov je ta blagovna skupina v Sloveniji relativno dražja oziroma relativno cenejša od povprečja celotnega vzorca v Sloveniji.

Če je raven censke paritete večja od 100, potem je blagovna skupina relativno dražja, če pa je raven censke paritete manjša od 100, potem je blagovna skupina relativno cenejša od agregatne censke paritete oziroma paritete kupne moči. Censke "disparitete" v Sloveniji prikazujemo v tabeli 37.

V nasprotju z absolutno primerjavo dosegajo pri relativni primerjavi cene blaga višjo raven, cene storitev pa imajo tudi po tej primerjavi nižjo raven. Tako so storitve v Sloveniji v povprečju za 14 % cenejše od povprečja celotnega vzorca opazovanih proizvodov in storitev, blago pa je za 5 % dražje od povprečja opazovanega vzorca.

Kar osem od trinajstih blagovnih skupin je imelo v Sloveniji nadpovprečno raven cen. Največje disparitete najdemo pri tekočih gorivih in mazivih, razsvetljavi in kurjavi ter pri usnjenih izdelkih. Proizvodi teh skupin so bili v Sloveniji najmanj cenejši v primerjavi s Švico (absolutna primerjava).

Podpovprečno raven cen pa dosegajo v Sloveniji prediva in tkanine, živila, pijače in cigarete ter gradbeni material. Blagovna skupina prediva in tkanine je bila tudi najcenejša blagovna skupina v Sloveniji po absolutni primerjavi censkih paritet.

Censka pariteta dobre polovice vseh opazovanih blagovnih postavk in 13 % storitev je bila višja od agregatne censke paritete. 9 proizvodov in dve storitvi so bili za več kot 40 % dražji od povprečja vzorca. Za več kot 40 % pa je bilo cenejših od povprečja vzorca 26 proizvodov in 17 storitev.

Največji dispariteti pri posameznih proizvodih med 595 opazovanimi proizvodi in storitvami najdemo pri kondomih (za 78 % višja od agregatne censke paritete) in pri sirupu proti kašlju (za 79 % nižja od povprečja vzorca). Prav ta dva artikla sta bila v Sloveniji najdražja oziroma najcenejša v primerjavi s Švico (absolutna primerjava).

Tabela 37: Ravni cenских paritet – relativna primerjava (marec 2008; primerjava s Švico)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven censke paritete CP/ACP; ACP = 100
I	ŽIVILA	0,40	88
II	PIJAČE IN CIGARETE	0,43	95
III	PREDIVA IN TKANINE	0,39	85
IV	GOTOVI TEKSTILNI IZDELKI	0,49	107
V	USNJENI IZDELKI	0,54	117
VI	RAZSVETLJAVA IN KURJAVA	0,57	124
VII	OPREMA ZA GOSPODINJSTVO	0,51	112
VIII	HIGIENSKE POTREBŠČINE IN ZDRAVILA	0,46	100
IX	SREDST. ZA IZOB., KULT. IN RAZVEDRILO	0,50	110
X	PROMETNA SREDSTVA IN DELI ZA VOZILA	0,53	116
XI	TEKOČA GORIVA IN MAZIVA	0,58	126
XII	KMETIJSKO ORODJE IN OPREMA	0,50	108
XIII	GRADBENI MATERIAL	0,45	98
	BLAGO (I-XIII)	0,48	105
XIV	STORITVE	0,39	86
	SKUPAJ (I-XIV)	0,46	100

CP = censka pariteta; ACP = agregatna censka pariteta (pariteta kupne moči).

Podrobnejši prikaz cenških disparitet v Sloveniji (za 52 blagovnih in storitvenih skupin) podajamo v tabeli 38.

Pri blagu je imelo v Sloveniji 23 ali 55 % vseh blagovnih skupin raven cen, ki je bila višja od agregatne censke paritete. Za dvajset in več odstotkov so bile višje ravni cen pri dveh skupinah. To sta: tekoča goriva in maziva ter razsvetljava in kurjava. Za 10 do 20 % pa so v Sloveniji agregatno censko pariteto presegale cene skupin: konfekcija obleke, trikotažna oblačila, drugi predmeti za gospodinjstvo, usnjena galanterija, prometna sredstva in deli za vozila, sredstva za izobraževanje, električni aparati za gospodinjstvo in talne preproge. Pri podpovprečnih ravneh cen izpostavljamo sveže meso. Njihova raven je bila za 50 % nižja od povprečja celotnega vzorca v Sloveniji.

Pri storitvah najdemo v Sloveniji le dve skupini storitev, ki sta imeli nadpovprečno raven cen. To so bile komunalne storitve ter storitve za izobraževanje in kulturo. Razpon odstopanja ravni cen navzdol je pri storitvah bistveno manjši kot pri blagu. Tako je bilo največje odstopanje pri blagu za 78 % (kondomi), pri storitvah pa za 63 % (kanalščina). Polovica storitvenih skupin, ki je cenovno zaostala za agregatno censko pariteto, je zanjo zaostala za 25 % in več. Sem sodijo storitve družbenega varstva, obrtne storitve, stanarina ter gostinske in hotelske storitve.

Tabela 38: Ravni censkih paritet – relativna primerjava (marec 2008; primerjava s Švico)

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven censke paritete CP/ACP; ACP = 100
1	SVEŽE VRTNINE	0,44	78
2	SVEŽE SADJE	0,38	83
3	KOKOŠJA JAJCA	0,44	97
4	SVEŽE RIBE	0,31	68
5	IZDELKI IZ ŽIT	0,45	98
6	PREDELANE IN KONZERVIRANE VRTNINE	0,39	84
7	PREDELANO IN KONZERVIRANO SADJE	0,42	91
8	SVEŽE MESO	0,23	50
9	PREDELANO IN KONZERVIRANO MESO	0,37	81
10	PREDELANE IN KONZERVIRANE RIBE	0,49	107
11	SVEŽE IN PREDELANO MLEKO	0,47	103
12	MAŠČOBE	0,38	82
13	OSTALI ŽIVILSKI PROIZVODI	0,46	101
14	PIJAČE	0,48	105
15	CIGARETE	0,39	85
16	VOLNA IN NITI	0,33	73
17	VOLNENE TKANINE	0,41	90
18	BOMBAŽNE TKANINE	0,37	81
19	SVILENE TKANINE	0,43	94
20	TRIKOTAŽNA OBLAČILA	0,50	110
21	NOGAVICE	0,44	97
22	PERILO	0,47	102
23	KONFEKCIJA OBLEKE	0,51	110
24	KONFEKCIJA ZA GOSPODINJSTVO	0,47	103
25	TALNE PREPROGE	0,55	119
26	OBUTEV SKUPAJ	0,54	117
27	USNJENA GALENTERIJA	0,53	115
28	RAZSVETLJAVA IN KURJAVA	0,57	124
29	POHIŠTVO	0,50	109
30	POSODA IN PRIBOR	0,41	90
31	DRUGI PREDMETI ZA GOSPODINJSTVO	0,52	113
32	ELEKTRIČNI APARATI ZA GOSPODINJSTVO	0,54	118
33	HIGIENSKE POTREBŠČINE SKUPAJ	0,47	102
34	ZDRAVILA IN ZDRAVSTVENI PRIPOMOČKI	0,44	97
35	SREDSTVA ZA IZOBRAŽEVANJE	0,54	118
36	SREDSTVA ZA KULTURO	0,49	108
37	SREDSTVA ZA RAZVEDRILO	0,49	107

Št.	Blagovna skupina	Censka pariteta EUR/CHF	Raven censke paritete CP/ACP; ACP = 100
38	PROMETNA SREDSTVA IN DELI ZA VOZILA	0,53	116
39	TEKOČA GORIVA IN MAZIVA	0,58	126
40	KMETIJSKO ORODJE	0,48	104
41	OPREMA ZA KMETIJSTVO	0,50	109
42	GRADBENI MATERIAL	0,45	98
43	OBRTNE STORITVE IN POPRAVILA	0,33	72
44	OSEBNE IN DRUGE STORITVE SKUPAJ	0,35	77
45	STANARINA	0,33	73
46	KOMUNALNE STORITVE	0,48	104
47	FINANČNE IN DRUGE STORITVE	0,43	95
48	STORITVE ZA IZOBRAŽEVANJE IN KULTURO	0,48	104
49	STORITVE DRUŽBENEGA VARSTVA	0,30	65
50	PROMETNE STORITVE	0,37	81
51	GOSTINSKE IN HOTELSKE STORITVE	0,34	75
52	KOMUNIKACIJE	0,41	89
	BLAGO (1-42)	0,48	105
	STORITVE (43-52)	0,39	86
	SKUPAJ	0,46	100

CP = censka pariteta; ACP = agregatna censka pariteta (pariteta kupne moči).

6. SKLEPNE UGOTOVITVE

1. Primerjava Slovenije s Švico kaže na sorazmerno veliko razliko ravni cen, Švica je razvitejša in ustrezno draga država. **Splošna pariteta maloprodajnih cen** v Sloveniji znaša v primerjavi s Švico **72**, če upoštevamo tečaj Evropske centralne banke, kar pomeni, da so cene v Sloveniji v povprečju za 28 % nižje. Še bolj očitna je razlika pri cenah **storitev**, te imajo v Sloveniji raven **62** (so za 38 % nižje), medtem ko imajo **proizvodi** raven **76** (njihove cene so nižje za 24%). To ustreza pričakovanjem v primerjavah manj razvitih dežel z bolj razvitimi.
2. Razumljivo je velika razlika tudi v povprečnih **neto plačah**. Povprečna slovenska neto plača znaša ob preračunu po tečaju Evropske centralne banke le 28,6% švicarske. Upoštevaje cene in notranjo kupno moč denarja v vsaki od primerjanih držav pa za slovenske plače izračunamo raven **40**, kar pomeni, da lahko prejemnik povprečne plače v Sloveniji v svoji državi kupi za 60 % manj enakih dobrin kot prejemnik povprečne švicarske plače v svoji državi.
3. Kljub relativni visokim plačam pa so **kazalci na trgu dela** v Švici boljši kot v Sloveniji in EU. Harmonizirana stopnja anketne brezposelnosti je za leto 2006 le 4,0 % (Slovenija 6,0 %, EU-15 in EU-27 pa 8,2 %), ocenjena za leto 2007 pa 3,7 (Slovenija 4,8 %, EU-15 7,4 %, EU-27 7,1 %). Tudi drugi kazalci na trgu dela, kot na primer stopnja zaposlenosti žensk in starejših, pa tudi stopnja dolgotrajne brezposelnosti, so ugodnejši kot v Sloveniji in EU, s čimer je Švica že zdavnaj presegla cilje, ki si jih je EU zadala z lizbonsko strategijo.
4. Zaradi znanega pospeška v zadnjem letu si **cene živil** zaslužijo posebno pozornost. Vzorec za celotno skupino živil kaže raven **63**, kar pomeni, da so živila v povprečju v Švici dražja za 37 %. Tudi vse živilske blagovne skupine so v Sloveniji absolutno cenejše. Med skupinami živil sta relativno še najdražji *predelane in konzervirane ribe* (absolutna raven 77, relativna raven 107) ter *sveže in predelano mleko* (absolutna raven 74, relativna raven 103). V celotnem vzorcu ni nobenega živilskega proizvoda, ki bi bil v Sloveniji dražji kot v Švici. V Sloveniji najcenejše živilske blagovne skupine pa so: *sveže vrtnine* (absolutna raven 56, relativna raven 78), *sveže ribe* (absolutna raven 49, relativna raven 68) in *sveže meso* (absolutna raven 36, relativna raven 50).
5. V celotnem vzorcu je le nekaj posamičnih primerov proizvodov, ki so **v Sloveniji dražji kot v Švici**, vendar nobena, niti ožja blagovna skupina ne izkazuje višjega povprečja. Med blagovnimi skupinami se švicarskim cenam še najbolj približajo *razsvetljava in kurjava* (absolutna raven 89, relativna raven 124) ter *tekoča goriva in maziva* (absolutna raven 91, relativna raven 126).
6. Poleg **živil** (absolutna raven 63, relativna raven 88) in **storitev** (absolutna raven 62, relativna raven 86) sta v Sloveniji v primerjavi s Švico **najcenejši** blagovni skupini *pijače in cigarete* (absolutna raven 68, relativna raven 94) – predvsem zaradi *cigaret* (absolutna raven 61, relativna raven 85) ter *prediva in tkanine* (absolutna raven 61, relativna raven 85).

7. Primerjava dinamike in ravni cen med Švico, EU in Slovenijo kaže na težnjo **konvergence**. V primerjavi z EU ima Švica višjo raven cen, Slovenija pa nižjo. Obratno pa je z rastjo cen: v Švici so v zadnjih letih stopnje rasti cen, merjene s harmoniziranim indeksom cen življenjskih potrebščin, bile le na polovici tistih, ki so bile izmerjene v EU. Tudi leta 2007 so cene porasle le za 0,8 %. Ob nadaljevanju takšne dinamike se utegnejo razlike v ravneh cen zmanjšati.
8. **Konvergenca BDP** ni tako enoznačna, predvsem ne glede razmerja med stopnjami rasti realnega BDP med Švico in EU. Med leti 2004 in 2007 je Švica izkazovala višje stopnje rasti kot EU, kar je prekinilo konvergenčni trend iz let 1998–2003. Seveda pa je očitna konvergenca realnega BDP med Slovenijo in Švico, saj so stopnje rasti v Sloveniji v zadnjih letih za 2 do 3 odstotne točke višje.
9. Po večini **makroekonomskih kazalcev** Švica izkazuje visoko stopnjo stabilnosti. Čeprav ni članica evroobmočja, bolje izpolnjuje maastrichtske kriterije kot večina članic. Slovenija ima boljši rezultat od Švice le po kriteriju javnega dolga. Delež javnega dolga v BDP v Sloveniji je za polovico švicarskega (24,1 % v Sloveniji v letu 2007, 58,8 % v Švici).
10. Pregled censkih paritet Slovenije v primerjavi s Švico in v zadnjih letih analiziranimi državami:

Ravni v Sloveniji v primerjavi:	Splošna pariteta maloprodajnih cen	Pariteta cen živil	Pariteta cen storitev	Pariteta neto plač	Pariteta domače kupne moči povprečne plače	Leto primerjave
Švico	72	63	62	29	40	2008
Nemčijo	82	78	70	42	51	2006
Italijo	85	79	75	50	59	2006
Avstrijo	80	80	70	42	52	2005
Madžarsko	106	111	122	187	176	2005
Slovaško	121	133	151	177	147	2007
Hrvaško	110	108	124	126	115	2007

ANEKS I: RAZISKOVALNE METODE IN REPREZENTATIVNOST PORABNE KOŠARE

V mednarodni primerjavi slovenskih cen smo uporabili naslednje poenostavitve:

- ugotavljali smo samo ravni maloprodajnih cen;
- analizirali smo v glavnem samo agregatno raven cen in le v nekaterih primerih smo razlikovali med menjalnimi dobrinami, ki smo jih imenovali blago, in nemenjalnimi dobrinami, ki smo jih poenostavljeno agregirali v storitve;
- porabna košara (vzorec proizvodov in storitev, na osnovi katerega smo primerjali cene) je narejena na osnovi košare za spremljanje maloprodajnih cen, ki jo uporablja Statistični urad Republike Slovenije;
- v vseh izračunih smo uporabili samo ponderacijski sistem, ki ga uporablja Statistični urad Republike Slovenije, ne pa tudi ponderacijskega sistema primerjane države.

V nadaljevanju navajamo najpomembnejše metode raziskave ter pojasnujemo vzorec in njegovo reprezentativnost.

1. Raziskovalne metode

Osnova za analizo so bili izračuni agregatne censke paritete (paritete kupne moči) in povprečnih censkih paritet blagovnih skupin. Iz teh izračunov smo nato izpeljali izračun ravni maloprodajnih cen v Sloveniji, ravni censkih paritet posameznih blagovnih skupin v Sloveniji, ocene disparitet maloprodajnih cen v Sloveniji in ocene relativne kupne moči slovenskih plač.

1.1 Censke paritete

S censko pariteto razumemo razmerje med ceno določenega izdelka ali storitve "x" v Sloveniji v evrih (EUR) in ceno istega izdelka ali storitve "x" v Švici v švicarskih frankih (CHF). Osnovna formula za izračun censke paritete blaga "x" je v tem primeru naslednja:

$$\text{censka pariteta blaga "x"} = \frac{\text{cena blaga "x" v Sloveniji (v EUR)}}{\text{cena blaga "x" v Švici (v CHF)}}$$

Izid je v tem primeru vrednost švicarskega franka, izražena v evrih (EUR/CHF) prek blaga "x".

Izračunane censke paritete se seveda od blaga do blaga razlikujejo, s ponderiranjem pa je mogoče izračunati povprečne censke paritete posameznih blagovnih skupin in agregatno censko pariteto celotnega vzorca (pariteto kupne moči). Pri tem smo uporabili ponderacijski sistem za izračunavanje indeksov rasti maloprodajnih cen, ki ga uporablja Statistični urad Republike Slovenije.

Tudi agregatna censka pariteta celotnega vzorca (pariteta kupne moči) je v bistvu devizni tečaj, ki pa se razlikuje od dejanskega deviznega tečaja (tistega, ki se oblikuje na deviznem trgu, oziroma tistega, ki ga oblikuje centralna banka), saj so osnova za njegov izračun le

maloprodajne cene, ne pa tudi drugi dejavniki, ki vplivajo na oblikovanje dejanskega tržnega deviznega tečaja oziroma tečaja, ki ga oblikuje centralna banka.

Ker so storitve v našem vzorcu slabše zastopane (primerljivost je zaradi različnih razlogov otežena), smo predpostavili, da so izračunane censke paritete za posamezne skupine blaga oziroma storitev veljale za celotne skupine v vzorcu blaga oziroma storitev Statističnega urada Republike Slovenije.

1.2 Nacionalna raven cen

Nacionalna (splošna) raven cen je definirana kot razmerje med pariteto kupne moči (ki smo jo imenovali agregatna censka pariteta) ter deviznim tečajem (Dornbusch 1987). Ker smo izračun agregatne censke paritete že razložili v prejšnji točki, je naslednji korak izbira deviznega tečaja.

V raziskavi smo uporabili naslednji izračun:

$$\text{Nacionalna raven cen} = \frac{\text{Agregatna censka pariteta}}{\text{Tečaj Evropske centralne banke}} \cdot 100 = \frac{\text{ACP}}{\text{TECB}} \cdot 100 \quad (5).$$

Če je agregatna censka pariteta večja od deviznega tečaja (tečaja Evropske centralne banke), je raven maloprodajnih cen v Sloveniji višja kot v referenčni državi, in obratno.

1.3 Ravni censkih paritet blagovnih skupin

Ravni censkih paritet posameznih blagovnih skupin v Sloveniji so izračunane s primerjavo censke paritete blagovne skupine s tečajem Evropske centralne banke.

$$\text{Raven censke paritete blagovne skupine} = \frac{\text{Censka pariteta blagovne skupine}}{\text{Tečaj Evropske centralne banke}} \cdot 100 = \frac{\text{CP}}{\text{TECB}} \cdot 100 \quad (8).$$

Ta primerjava nam pokaže, katere blagovne skupine so bile v Sloveniji absolutno dražje (če je bila raven censke paritete večja od 100) oziroma absolutno cenejše (če je bila raven censke paritete manjša od 100) kot v primerjani državi, če vzamemo za osnovo tečaj Evropske centralne banke.

1.4 Disparitete cen

V tem primeru primerjamo censko pariteto blagovne skupine z agregatno censko pariteto celotnega vzorca (ACP = 100).

$$\text{Raven censke paritete blagovne skupine} = \frac{\text{Censka pariteta blagovne skupine}}{\text{Agregatna censka pariteta}} \cdot 100 = \frac{\text{CP}}{\text{ACP}} \cdot 100 \quad (9).$$

Odstopanje ravni censke paritete v posamezni blagovni skupini od agregatne censke paritete (ACP = 100) pokaže, za koliko odstotkov je ta blagovna skupina v Sloveniji relativno dražja (če

je bila raven censke paritete večja od 100) oziroma relativno cenejša (če je bila raven censke paritete manjša od 100) od povprečja celotnega vzorca v Sloveniji.

S tem načinom ugotavljamo torej disparitete maloprodajnih cen v Sloveniji v primerjavi z določeno referenčno državo in pri tem predpostavljamo, da so censka razmerja v referenčni državi "normalna".

1.5 Relativna kupna moč povprečne neto plače

Izračun relativne kupne moči povprečne neto plače v Sloveniji je narejen z naslednjo enačbo:

$$RKM = \frac{PW}{ACP} \quad (6).$$

Pri tem je:

- RKM = relativna kupna moč povprečne slovenske neto plače;
- PW = pariteta plač;
- ACP = agregatna censka pariteta vzorca.

Pojasnimo še pariteto plač. Izračunana je takole:

$$PW = \frac{W_{SLO}}{W^*} \quad (7).$$

Pri tem je:

- W_{SLO} = povprečna neto plača v Sloveniji;
- W^* = povprečna neto plača v Švici.

Tudi pariteta plač je torej neke vrste devizni tečaj, izračunan s pomočjo plač.

Relativno kupno moč povprečne slovenske neto plače dobimo torej tako, da povprečne neto plače v Sloveniji delimo s povprečnimi neto plačami v primerjani državi, dobljeni koeficient pa delimo z že izračunano agregatno censko pariteto celotnega vzorca.

Relativna kupna moč povprečne slovenske plače je tako koeficient, ki nam pove, koliko odstotkov dobrin lahko kupi zaposleni Slovenec s svojo povprečno neto plačo v Sloveniji več (če je koeficient večji od 1) oziroma manj (če je koeficient manjši od 1) kot tujec s svojo povprečno neto plačo v svoji državi.

2. Porabna košara (vzorec) in njena reprezentativnost

Porabna košara (vzorec proizvodov in storitev, na osnovi katerega smo primerjali cene) je bila narejena na osnovi košare za spremljanje maloprodajnih cen, ki jo uporablja Statistični urad Republike Slovenije.

Vse primerjalne raziskave cen so bile opravljene v največji meri na osnovi objavljenih statističnih podatkov. Da pa bi zagotovili čim večjo primerljivost proizvodov in storitev, smo

morali cene določenih proizvodov in storitev snemati. V tej raziskavi, ki smo jo opravili marca 2008, smo cene snemali v Sloveniji v Mariboru in v Švici v Zürichu.

Zajem proizvodov in storitev v marcu 2008 ter njegovo primerjavo z zajemom, ki ga zagotavlja Statistični urad Republike Slovenije, kaže tabela A1.

Tabela A1: Zajem proizvodov in storitev (marec 2008 - Švica)

Skupina	Število artiklov	Ponder	Delež vzorca v primerjavi z zajemom Statističnega urada RS
Blago	497	0,6518	95,7
Storitve	98	0,2268	71,2
SKUPAJ	595	0,8786	87,9

Vzorec proizvodov in storitev predstavlja 87,9 % zajema, ki ga zagotavlja Statistični urad Republike Slovenije, vzorec blaga 95,7 %, vzorec storitev pa 71,2 %. Storitve so v našem vzorcu sorazmerno slabo zastopane (primerljivost je zaradi raznih razlogov otežena; predvsem so slabo primerljive stanovanjske in komunalne storitve), vendar smo kljub temu predpostavili, da veljajo izračunane censke paritete za posamezne skupine storitev za celotne skupine storitev v vzorcu Statističnega urada Republike Slovenije.

Dodajmo še, da smo proizvode in storitve po potrebi agregirali v 14 oziroma 52 blagovnih skupin na podoben način, kot to dela tudi Statistični urad Republike Slovenije.

ANEKS II: CENSKE PARITETE IN NJIHOVE RAVNI MARCA 2008

ŠL.	Blagovna skupina	Enota	CP EUR/CHF	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
1.01	Krompir	kg	0,33	52	72
1.02	Čebula	kg	0,34	53	74
1.03	Česen	kg	0,38	60	84
1.04	Jedilno korenje	kg	0,29	45	62
1.05	Kitajsko zelje	kg	0,30	47	66
1.06	Melancani	kg	0,35	55	76
1.07	Fižol v stročju	kg	0,35	56	77
1.08	Svež paradižnik	kg	0,40	63	87
1.09	Šampinjoni	kg	0,33	53	73
1.10	Brokoli	kg	0,27	42	59
1.11	Zelena solata, endivija	kg	0,35	55	77
1.12	Zelena solata, ledenka	kg	0,41	65	90
1.13	Bučke	kg	0,34	54	75
1.14	Sveže kumarice	kg	0,36	56	78
1.15	Sveža paprika	kg	0,37	58	81
1.16	Cvetača	kg	0,43	68	94
1.17	Fižol v zrnju	kg	0,39	62	86
1	SVEŽE VRTNINE		0,44	56	78
2.01	Orehova jedrca	kg	0,38	60	83
2.02	Kivi	kg	0,35	55	76
2.03	Jabolka	kg	0,35	56	77
2.04	Hruške	kg	0,37	58	80
2.05	Grozdje	kg	0,42	65	91
2.06	Limone	kg	0,43	67	94
2.07	Pomaranče	kg	0,35	56	77
2.08	Ananas	kg	0,39	61	84
2.09	Slive	kg	0,47	73	102
2.10	Melone	kg	0,38	60	83
2.11	Jagode	kg	0,43	67	94
2.12	Banane	kg	0,39	61	85
2	SVEŽE SADJE		0,38	60	83
3	KOKOŠJA JAJCA	kos	0,44	70	97
4.01	Postrv	kg	0,29	46	64
4.02	Orada	kg	0,30	47	65
4.03	Sardele	kg	0,33	51	71
4	SVEŽE RIBE		0,31	49	68
5.01	Riž (običajen)	kg	0,58	90	126
5.02	Riž (Uncle Ben's)	500 g	0,50	79	110
5.03	Polenta	500 g	0,33	51	71
5.04	Koruzni kosmiči (Corn flakes)	250 g	0,43	68	94
5.05	Otroška hrana (čokolino)	200 g	0,37	58	81
5.06	Pšenična moka, tip 500	kg	0,46	72	100
	MLETO IN OLUŠČENO ŽITO		0,44	69	95
5.07	Kruh (moka tip 850)	kg	0,48	75	104
5.08	Kruh (moka tip 500)	kg	0,52	82	114
5.09	Francoski kruh	500 g	0,45	70	97
5.10	Mala žemlja	kos	0,45	71	99
5.11	Polnozrnat kruh	kg	0,56	87	121

Št.	Blagovna skupina	Enota	CP EUR/CHF	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
5.12	Krof	kos	0,39	61	85
5.13	Toast	pol kg	0,42	66	92
5.14	Koruzni kruh	kg	0,42	66	92
5.15	Prepečenec	330 g	0,36	56	78
	KRUH IN PECIVO		0,46	73	101
5.16	Testenine - polžki	500 g	0,35	55	77
5.17	Testenine - špageti	500 g	0,36	57	79
5.18	Sveže polnjene testenine	500 g	0,37	58	81
5.19	Zamrznjena pizza	1 kom	0,40	63	87
5.20	Vlečeno testo	500 g	0,38	59	82
	TESTENINE		0,37	58	80
5	IZDELKI IZ ŽIT		0,45	71	98
6.01	Zamrznjen grah	300 g	0,41	64	88
6.02	Zamrznjena mešana zelenjava	450 g	0,38	59	82
6.03	Zamrznjen krompir (pomfri)	kg	0,43	67	93
6.04	Zamrznjena špinača	450 g	0,37	59	82
	ZAMRZNJENE VRTNINE		0,40	63	88
6.05	Konzervirane kumarice	680 g	0,29	46	64
6.06	Feferoni	kg	0,41	65	90
6.07	Kisla paprika	kg	0,44	69	95
	VKISANE VRTNINE		0,35	55	76
6.08	Konzervirana koruza	340 g	0,42	66	92
6.09	Konzerviran grah	400 g	0,41	64	89
6.10	Konzervirana mešana zelenjava	400 g	0,51	81	112
6.11	Konzerviran fižol v zrnju	400 g	0,33	52	72
6.12	Pire krompir	200 g	0,38	60	84
6.13	Gorčica v kozarcu	200 g	0,37	59	82
	OSTALI IZDELKI IZ VRTNIN		0,41	64	89
6	PREDELANE IN KONZERVIRANE VRTNINE		0,39	61	84
7.01	Suhe slive	500 g	0,42	66	91
7.02	Suhe marelice	250 g	0,37	59	81
	SUHO SADJE		0,40	63	88
7.03	Marmelada (marelice)	870 g	0,41	64	89
7.04	Marmelada (jagode)	700 g	0,44	69	96
7.05	Kompot (ananas, konzerva)	836 g	0,44	70	97
7.06	Kompot (marelice, konzerva)	850 g	0,53	83	115
7.07	Sadna kašica	125 g	0,39	61	85
	PREDELANO SADJE		0,43	68	95
7	PREDELANO IN KONZERVIRANO SADJE		0,42	65	91
8.01	Goveji zrezek	kg	0,16	26	36
8.02	Goveje meso s kostjo	kg	0,26	40	56
8.03	Telečji zrezek	kg	0,26	40	56
8.04	Telečje meso s kostjo	kg	0,20	31	43
8.05	Svinjski zrezek	kg	0,18	29	40
8.06	Svinjski kare	kg	0,22	35	48
8.07	Očiščen piščanec	kg	0,28	43	60
8.08	Piščančji file	kg	0,26	41	56
8.09	Puranji zrezek	kg	0,34	54	75
8	SVEŽE MESO		0,23	36	50
9.01	Suha svinjska rebra	kg	0,20	32	44

Št.	Blagovna skupina	Enota	CP EUR/CHF	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
9.02	Suh svinjski vrat	kg	0,20	31	44
9.03	Suha svinjska slanina	kg	0,24	38	52
9.04	Pršut	kg	0,21	33	46
	SUHOMESNATI IZDELKI		0,22	34	47
9.05	Ogrska salama	kg	0,47	74	103
9.06	Piščanjča prsa	kg	0,27	42	59
9.07	Šunkarica	kg	0,24	38	52
9.08	Kranjske klobase	kg	0,42	66	92
9.09	Hrenovke	kg	0,39	61	84
9.10	Čajna klobasa	kg	0,36	57	80
9.11	Mortadela	kg	0,27	42	59
	KLOBASNI PROIZVODI		0,36	57	79
9.12	Pripravljena mesna omaka za testenine (bolognese)	400 g	0,54	85	118
9.13	Jetrna pašteta	95 g	0,55	86	120
9.14	Puranja pašteta	95 g	0,51	80	112
9.15	Pripravljena jed z mesom	kg	0,45	71	99
	MESNE KONZERVE		0,51	80	112
9.16	Kokošja juha Knorr	vrečka	0,47	73	102
9.17	Goveja juha Knorr	vrečka	0,46	72	100
	OSTALI IZDELKI IZ MESA		0,46	73	101
9	PREDELANO IN KONZERVIRANO MESO		0,37	58	81
10.01	Sardine v olju	105 g	0,44	69	95
10.02	Morski sadeži	125 g	0,37	58	80
10.03	Tuna v olivnem olju	160 g	0,63	99	137
10.04	Panirane ribje palčke	300 g	0,47	74	103
10.05	Zamrznjen osličji file	kg	0,42	66	92
10	PREDELANE IN KONZERVIRANE RIBE		0,49	77	107
11.01	Alpsko mleko (trajno)	l	0,52	82	114
11.02	Navadno mleko (kratkotrajno)	l	0,47	74	103
	SVEŽE MLEKO		0,51	79	110
11.03	Jogurt navadni	180 g	0,53	83	115
11.04	Sadni jogurt	150 g	0,55	86	119
11.05	Kisla smetana	180 g	0,37	58	81
	KISLO MLEKO		0,49	78	108
11.06	Skuta	500 g	0,46	72	100
11.07	Sir ementaler	kg	0,40	64	88
11.08	Sir gauda	kg	0,38	60	84
11.09	Topljeni sir	140 g	0,52	81	113
11.10	Lahki sir	kg	0,49	77	107
	SIRI		0,43	67	93
11.11	Sladka smetana	0,2 l	0,52	82	113
11.12	Sladoled (banjica)	l	0,41	65	90
11.13	Lučka (Magnum)	kos	0,50	79	109
11.14	Mlečni napitek (čokoladno mleko)	0,2 l	0,48	76	106
	OSTALI MLEČNI IZDELKI		0,47	74	102
11	SVEŽE IN PREDELANO MLEKO		0,47	74	103
12.01	Bučno olje	250 ml	0,37	58	80
12.02	Olivno olje	l	0,45	70	98
12.03	Jedilno olje sončnično	l	0,34	54	75
12.04	Surovo maslo	250 g	0,54	84	117
12.05	Margarina za peko	250 g	0,32	51	71

Št.	Blagovna skupina	Enota	CP EUR/CHF	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
12.06	Margarina mazljiva (Rama)	250 g	0,36	56	78
12.07	Margarina mazljiva (Becel)	250 g	0,42	66	92
12	MAŠČOBE		0,38	59	82
13.01	Sladkor	1 kg	0,48	76	105
13.02	Umetno sladilo (Natreen)	škatlica	0,45	71	98
	SLADKOR		0,48	75	104
13.03	Želatina	30 g	0,42	65	91
13.04	Mlečna čokolada (Lindt))	100 g	0,60	94	130
13.05	Mrvice	100 g	0,45	70	98
13.06	Mlečni kakav	500 g	0,40	62	86
	KAKAV IN KAKAV PROIZVODI		0,55	87	121
13.07	Bomboni Haribo	100 g	0,35	56	77
	BOMBONI		0,35	56	77
13.08	Keksi TUC	100 g	0,35	55	76
13.09	Milchshnite	28 g	0,56	88	122
13.10	Napolitanke Manner	400 g	0,48	76	106
13.11	Čips	175 g	0,35	55	76
13.12	Keksi domači (mešani)	400 g	0,47	73	102
13.13	Slano pecivo Chio	250 g	0,45	70	97
	KEKSI IN POD.		0,44	70	97
13.14	Pražena kava	kg	0,47	74	103
13.15	Instant kava	100 g	0,41	65	90
13.16	Čaj (šipek)	60 g	0,62	97	135
13.17	Čaj (pravi, vanilija)	50 g	0,50	79	110
13.18	Puding	100 g	0,41	65	91
13.19	Nutella	400 g	0,48	75	104
13.20	Med	900 g	0,48	76	105
13.21	Žvečilni gumi Orbit	kos	0,30	47	66
13.22	Majoneza	175 g	0,49	77	107
	DRUGI PREHRAMBENI IZDELKI		0,47	73	102
13.23	Kuhinjska sol	kg	0,38	60	83
13.24	Poper	50 g	0,37	58	81
13.25	Kis (vinski)	l	0,51	80	111
13.26	Mleta paprika	100 g	0,34	53	74
13.27	Quick soup 3x1	49 g	0,38	59	83
13.28	Jušne kocke (kokošje)	80 g	0,39	62	86
	ZAČIMBE		0,42	67	92
13.29	Hrana za pse (konzerva -Pedigree)	400 g	0,47	74	103
13.30	Hrana za pse (briketi)	500 g	0,50	78	108
13.31	Hrana za mačke (konzerva-Whiskas)	400 g	0,46	73	101
13.32	Hrana za mačke (briketi)	300 g	0,52	82	114
	HRANA ZA DOMAČE ŽIVALI		0,49	77	107
13	OSTALI ŽIVILSKI PROIZVODI		0,46	73	101
14.01	Vrhunsko belo vino	0,75 l	0,46	72	99
14.02	Penina	0,75 l	0,54	85	118
	VINA		0,48	76	105
14.03	Naravno žganje (sadjevec)	l	0,46	72	100
14.04	Whisky Ballantine's	0,7 l	0,45	70	97
	ŽGANE PIJAČE		0,45	71	99
14.05	Pivo (pločevinka)	0,5 l	0,53	84	116
14.06	Pivo (steklenica)	0,33 l	0,57	89	124

Št.	Blagovna skupina	Enota	CP EUR/CHF	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
14.07	Lahko pivo	0,5 l	0,31	49	69
	PIVO		0,51	80	112
14.08	Coca cola (pločevinka)	0,33 l	0,38	60	83
14.09	Coca cola	1,5 l	0,42	67	92
14.10	Fanta	1,5 l	0,46	72	99
14.11	Naravna pitna voda	1,5 l	0,38	60	83
14.12	Mineralna voda	1,5 l	0,39	61	85
14.13	Sadni sirup (malina)	1 l	0,61	96	134
14.14	Oranžni sadni sok	1 l	0,53	83	116
14.15	Ledeni čaj	1,5 l	0,35	55	76
	BREZALKOHOLNE PIJAČE		0,46	73	101
14	PIJAČE		0,48	76	105
15.01	Davidoff	zav.	0,42	66	92
15.02	Lucky Strike	zav.	0,38	59	82
15.03	L&M	zav.	0,33	52	72
15.04	Camel (rumeni)	zav.	0,42	66	92
15.05	Marlboro	zav.	0,41	64	89
15.06	Gauloises	zav.	0,39	62	86
15	CIGARETE		0,39	61	85
16.01	Volna (mešanica)	50 g	0,41	64	89
16.02	Bombaž za pletenje	50 g	0,38	60	83
16.03	Sukanec (200m)	kos	0,22	34	47
16	VOLNA IN NITI		0,33	53	73
17.01	Blago za ženske zimske plašče	m	0,40	63	88
17.02	Volneno blago za obleke	m	0,42	66	91
17.03	Blago za obleke (meš.)	m	0,38	60	84
17.04	Blago za obleke (lažje)	m	0,38	60	83
17.05	Tkanina za obleke (meš.)	m	0,46	73	101
17.06	Sint. tkan. za obleke	m	0,44	70	97
17	VOLNENE TKANINE		0,41	65	90
18.01	Posteljno platno	m	0,55	87	121
18.02	Damast	m	0,23	36	50
18.03	Poplin za ženske bluže	m	0,46	72	100
18	BOMBAŽNE TKANINE		0,37	58	81
19.01	Tkanina iz nar. svile	m	0,43	67	94
19.02	Tkanina iz viskoze	m	0,47	74	102
19.03	Podlaga iz umetne svile	m	0,40	62	86
19	SVILENE TKANINE		0,43	68	94
20.01	Moški pulover (bombaž)	kos	0,48	75	104
20.02	Moški pulover (meš.)	kos	0,42	66	92
20.03	Ženska jopica (meš.)	kos	0,56	87	121
20.04	Ženski puli (meš.)	kos	0,54	84	117
20.05	Ženski pulover (meš.)	kos	0,49	76	106
20.06	Ženski pulover (bombaž)	kos	0,53	84	117
20	TRIKOTAŽNA OBLAČILA		0,50	79	110
21.01	Moške nogavice (bombaž)	par	0,55	87	121
21.02	Moške nogavice (meš.)	par	0,46	72	100
21.03	Otroške dokolenke	par	0,31	48	67
21.04	Otroške žabe	par	0,41	65	90
21.05	Otroške kratke nogavice	par	0,40	62	87
21.06	Ženske hlače nogavice (tanke)	par	0,41	65	90

Št.	Blagovna skupina	Enota	CP EUR/CHF	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
21.07	Ženske hlače nogavice (debele)	par	0,44	69	96
21	NOGAVICE		0,44	70	97
22.01	Moška srajca (bombaž)	kos	0,54	84	117
22.02	Moška srajca (meš.)	kos	0,52	82	114
22.03	Moška srajca (kratki rokav)	kos	0,43	67	93
22.04	Moška pižama	kos	0,41	64	89
22.05	Otroška pižama	kos	0,40	63	88
	KONF. PERILA		0,47	74	102
22.06	Moška majica	kos	0,38	60	83
22.07	Moške spodnje hlače (bokserice)	kos	0,52	82	114
22.08	Moške spodnje hlače (klasične)	kos	0,40	63	87
22.09	Ženska pižama	kos	0,33	52	72
22.10	Ženska spodnja majica	kos	0,49	77	107
22.11	Ženske spodnje hlače	kos	0,53	84	116
22.12	Otroška spodnja majica	kos	0,40	62	86
22.13	Body za dojenčke	kos	0,33	52	73
22.14	Majčka za dojenčke	kos	0,49	78	108
	TRIK. SP. PERILO		0,46	73	101
22	PERILO		0,47	73	102
23.01	Moški zimski plašč	kos	0,51	80	111
23.02	Moška jakna, podložena	kos	0,51	80	111
23.03	Moški dežni plašč	kos	0,46	73	101
23.04	Moška volnena obleka	kos	0,56	88	122
23.05	Moška obleka	kos	0,38	60	83
23.06	Moški sako	kos	0,53	83	115
23.07	Moške hlače	kos	0,52	82	114
23.08	Kravata	kos	0,48	75	104
23.09	Hlače jeans	kos	0,53	84	116
	MOŠKA OBLAČILA		0,50	79	110
23.10	Ženski dežni plašč	kos	0,51	80	111
23.11	Ženski plašč	kos	0,50	78	108
23.12	Ženska jakna, prehodna	kos	0,55	86	120
23.13	Žensko krilo	kos	0,54	86	119
23.14	Žensko poletno krilo	kos	0,48	76	105
23.15	Ženske kopanke	kos	0,56	88	122
23.16	Ženska bluza dolg rokav	kos	0,54	84	117
23.17	Ženska bluza viskoza	kos	0,46	73	101
23.18	Ženska bluza kratek rokav	kos	0,53	83	116
23.19	Ženska majica brez ovratnika (kratek rokav)	kos	0,49	77	107
23.20	Ženske hlače	kos	0,40	62	87
23.21	Ženski kostim	kompl.	0,56	89	123
	ŽENSKA OBLAČILA		0,51	80	111
23.22	Otroška vetrovka	kos	0,53	83	115
23.23	Otroška trenerka	kos	0,55	87	121
23.24	Otroške kavbojke	kos	0,57	89	124
23.25	Pajac brez rokavov	kos	0,50	79	110
23.26	Otroški pullover	kos	0,38	60	83
23.27	Otroška majica (kratek rokav)	kos	0,51	80	110
23.28	Otroška jakna	kos	0,45	71	99
	OTROŠKA OBLAČILA		0,51	80	112
23	KONFEKCIJA OBLEKE		0,51	79	110

Št.	Blagovna skupina	Enota	CP EUR/CHF	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
24.01	Jogi rjuha	kos	0,38	60	83
24.02	Damast posteljnina	kompl.	0,35	55	77
24.03	Prešita odeja	kos	0,37	59	81
24.04	Volnena odeja	kos	0,51	80	112
24.05	Sintetična odeja	kos	0,41	65	90
24.06	Zavese	m	0,56	87	121
24.07	Jogi žimnica	kos	0,49	77	108
24.08	Brisača	kos	0,50	79	110
24.09	Namizni prt	kos	0,53	84	116
24	KONFEKCIJA ZA GOSPODINJSTVO		0,47	74	103
25.01	Preproga volnena	m2	0,53	83	115
25.02	Preproga sintetična	m2	0,56	88	122
25.03	Itison	m2	0,55	87	121
25	TALNE PREPROGE		0,55	86	119
26.01	Moški prehodni čevlji	par	0,50	79	110
26.02	Moški športni sandali	par	0,50	78	109
26.03	M. nizki čevlji (usn.)	par	0,57	89	124
26.04	M. nizki čevlji (um.)	par	0,50	78	109
	MOŠKA OBUTEV		0,52	81	113
26.05	Ženski čevlji	par	0,52	82	114
26.06	Ženske sandale	par	0,58	90	126
26.07	Ženske gležnarji	par	0,55	86	120
26.08	Ž. škornji	par	0,49	77	106
26.09	Ž. salonarji (usn.pod)	par	0,58	91	127
26.10	Ž. salonarji (um.pod.)	par	0,55	86	119
	ŽENSKA OBUTEV		0,55	87	120
26.11	Deški nizki čevlji (št. 37)	par	0,49	77	107
26.12	Deški visoki č. (št.37)	par	0,53	83	115
26.13	Otroški nizki č. (25)	par	0,53	83	116
26.14	Otroški visoki č. (25)	par	0,54	84	117
	OTROŠKA OBUTEV		0,52	81	113
26.15	Športni copati (košarka)	par	0,55	87	120
26.16	Športni copati (tek)	par	0,54	84	117
26.17	Športni copati (tenis)	par	0,56	88	122
	OSTALA OBUTEV		0,55	86	120
26	OBUTEV SKUPAJ		0,54	84	117
27.01	Moške usnjene rokavice	par	0,50	79	110
27.02	Ženske usnjene rokavice	par	0,54	85	118
27.03	Ženska usnjena torbica	kos	0,52	81	113
27.04	Moška denarnica	kos	0,56	89	123
27.05	Poslovni kovček	kos	0,52	81	113
27.06	Šolski nahrbtnik	kos	0,53	83	116
27.07	Moški pas	kos	0,54	85	118
27	USNJENA GALANTERIJA		0,53	83	115
28.01	El. energ. za gosp. (nočna)	KWh	0,50	79	109
28.02	El. energ. za gosp. (dnevna)	KWh	0,46	72	100
	ELEK. ENERG. ZA GOSPODINJSTVO		0,47	75	104
28.03	Žarnica (60W), varčna	kos	0,54	85	118
28.04	Žarnica, navadna	kos	0,56	88	122
28.05	Baterijski vložek (1.5V)	kos	0,41	64	89
28.06	Baterijski vložek (9V)	kos	0,55	87	121

Št.	Blagovna skupina	Enota	CP EUR/CHF	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
28.07	Zidno stikalo	kos	0,24	37	52
	SREDSTVA ZA RAZSVETLJAVO		0,46	72	100
28.08	Rjavi premog	t	0,56	88	123
28.09	Leseni briketi	kg	0,56	87	121
28.10	Kurilno olje	l	0,66	104	145
	KURJAVA		0,64	101	141
28	RAZSVETLJAVA IN KURJAVA		0,57	89	124
29.01	Spalnica	kompl.	0,55	86	120
29.02	Raztegljiv kavč trosed	kos	0,35	55	76
29.03	Dvokrilna omara	kos	0,50	79	109
29.04	Dvokrilna vitrina	kos	0,43	68	94
29.05	Kuhinjska garnitura	kompl.	0,50	79	110
29.06	Sedežna garnitura	kompl.	0,53	83	115
29.07	Kuhinjska miza	kos	0,56	87	121
29.08	Kuhinjski stol	kos	0,56	88	123
29.09	Kuh. omarica viseča	kos	0,42	66	91
29.10	Luč (stropna)	kos	0,49	77	107
29.11	Pomivalno korito	kos	0,52	81	113
29	POHIŠTVO		0,50	79	109
30.01	Kozarec za vodo	kos	0,34	53	74
30.02	Kozarec za vino	kos	0,36	57	79
30.03	Stekleni vrč	kos	0,39	61	85
	POSODA IZ STEKLA		0,37	58	81
30.04	Globok krožnik	kos	0,42	67	93
30.05	Servis za črno kavo	kos	0,37	59	81
30.06	Jedilni servis	kompl.	0,41	65	90
	POSODA IZ PORCELANA		0,40	62	86
30.07	Nerjaveč lonec	kos	0,47	74	103
30.08	Nerjaveča kozica	kos	0,39	61	84
30.09	Teflonska ponev	kos	0,42	66	91
30.10	Ekonom lonec	kos	0,43	67	93
	KOVINSKA POSODA		0,43	67	94
30.11	Nerj. jedilni pribor	kompl.	0,44	69	96
	JEDILNI PRIBOR		0,44	69	96
30	POSODA IN PRIBOR		0,41	65	90
31.01	Plastična posoda za živ.	1 kom	0,56	87	121
31.02	Budilka	kos	0,52	81	113
31.03	Sveča	20 kos	0,53	83	115
31.04	Plastična skleda	kos	0,49	77	107
31.05	Plastično vedro	kos	0,51	81	112
31.06	Topli pod PVC	m2	0,34	53	73
31	DRUGI PREDMETI ZA GOSPODINJSTVO		0,52	82	113
32.01	Radio	kos	0,53	83	115
32.02	Barvni TV (LCD)	kos	0,69	109	152
32.03	Barvni TV (plazma)	kos	0,62	97	135
32.04	Glasbeni stolp (Sony)	kompl.	0,52	82	114
32.05	DVD predvajalnik	kos	0,57	89	124
32.06	MP3 predvajalnik	kos	0,61	97	134
	AUDIO-VIDEO OPREMA		0,61	96	134
32.07	Steklokeramična plošča	kos	0,54	85	118
32.08	Kombiniran štedilnik	kompl.	0,54	85	118

Št.	Blagovna skupina	Enota	CP EUR/CHF	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
32.09	Mikrovalovna pečica	kos	0,56	87	121
32.10	Bojler	kos	0,56	88	122
32.11	Likalnik na paro	kos	0,63	98	137
32.12	Električni radiator	kos	0,63	99	137
32.13	Sušilec za lase	kos	0,39	62	86
	TOPLOTNE NAPRAVE		0,55	87	121
33.01	Hladilnik (vgradljiv)	kos	0,50	79	109
33.02	Hladilnik (kombiniran)	kos	0,46	73	101
33.03	Klimatska naprava	kos	0,40	64	88
	HLADILNE NAPRAVE		0,47	75	104
33.04	Pralni stroj	kos	0,62	98	136
33.05	Sušilni stroj	kos	0,52	82	114
33.06	Pomivalni stroj	kos	0,55	86	119
33.07	Sesalec za prah	kos	0,53	84	116
33.08	Mešalnik	kos	0,46	72	100
33.09	Rezalnik	kos	0,57	90	125
33.10	Brivski aparat	kos	0,46	72	99
	OSTALE NAPRAVE		0,55	87	121
32	ELEKTRIČNI APARATI ZA GOSPODINJSTVO		0,54	85	118
33.01	Čistilo za sanitarije	750 ml	0,53	83	115
33.02	Detergent za strojno pranje perila	3 kg	0,51	79	110
33.03	Detergent za ročno pranje perila	1,5 l	0,54	84	117
		22			
33.04	Sredstvo za strojno pomivanje posode	kosov	0,56	87	121
33.05	Mehčalec	1 l	0,46	72	101
33.06	Tekoči detergent za posodo	500 ml	0,42	67	93
33.07	Tekoče čistilo (Ajax)	1 l	0,53	84	116
	PRALNA SREDSTVA		0,50	79	110
33.08	Toaletno milo (Fa)	100 g	0,48	75	104
33.09	Lak za lase Taft	250 ml	0,41	64	89
33.10	Deodorant spray Fa	150 ml	0,38	60	84
33.11	Šminka za usnice	kos	0,54	85	118
33.12	Barvni preliv za lase	kos	0,46	73	101
33.13	Električna zobna ščetka	kos	0,37	59	82
33.14	Šampon za lase	200 ml	0,37	57	80
33.15	Zobna pasta	75 ml	0,50	79	109
33.16	Zobna ščetka	kos	0,53	83	116
33.17	Mleko za telo (Nivea)	400 ml	0,57	89	124
33.18	Pena za britje	250 ml	0,61	95	133
33.19	Krema za roke	75 ml	0,56	88	122
33.20	Krema Nivea	150 ml	0,56	88	123
	TOALETNO-KOZMETIČNI PROIZVODI		0,47	74	103
33.21	Cikcak vata	200 ml	0,38	60	83
33.22	Pasta za čevlje	75 ml	0,43	68	94
33.23	Papirnati robčki	kos	0,52	82	114
33.24	Papirnate brisače	2 roli	0,51	80	111
33.25	Otroške plenice (za enkratno uporabo)	44 kom	0,34	53	74
33.26	Toaletni papir	8 rolc	0,38	60	83
33.27	Tamponi	16 kom.	0,56	88	122
33.28	Higienski vložki	12 zav.	0,35	55	76
	PROIZVODI ZA OSEBNO HIGIENO		0,42	66	91

Št.	Blagovna skupina	Enota	CP EUR/CHF	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
33.29	Apno	25 kg	0,32	50	70
33.30	Sint. bela barva (za les)	0,75 l	0,53	83	115
33.31	Sint. bela barva (za kovino)	0,75 l	0,33	52	73
33.32	Insekticid (Pips)	400 ml	0,33	52	72
33.33	Gobica za pomivanje	kos	0,52	81	113
33.34	Vrečka za smeti	20 l	0,50	79	109
33.35	Vodotopna barva (za stene)	0,75 l	0,42	66	92
	PROIZVODI ZA STANOVANJSKO HIGIENO		0,44	70	97
33	HIGIENSKE POTREBŠČINE SKUPAJ		0,47	73	102
34.01	Aspirin (Bayer)	škatl.	0,57	90	125
34.02	Aspirin C (Bayer)	škatl.	0,44	70	97
34.03	Sirup proti kašlju (Sinecod)	200 ml	0,10	15	21
34.04	Bisolvon TB	škatl.	0,21	33	45
34.05	Vitaminske tablete	skatl.	0,16	25	35
34.06	Vitamin C	škatl.	0,20	31	44
34.07	Hansaplast Robust	škatl.	0,49	77	107
	ZDRAVILA		0,38	60	84
34.08	Palčke za ušesa	škatl.	0,54	84	117
34.09	Kontaktne leče	kompl.	0,56	88	123
34.10	Termometer (elektronski)	kos	0,51	80	111
34.11	Kondomi (6 kosov)	zav.	0,81	128	178
	ZDRAVSTVENI PRIPOMOČKI		0,59	93	129
34	ZDRAVILA IN ZDRAVSTVENI PRIPOMOČKI		0,44	70	97
35.01	Knjiga (Harry Potter)	kos	0,61	96	134
35.02	Avtokarta	kos	0,50	78	109
35.03	Žepni slovar	kos	0,59	93	129
35.04	Windows (Word, Excel)	kos	0,68	106	147
	KNJIGE IN UČBENIKI		0,60	94	131
35.05	PC	kos	0,57	89	124
35.06	Prenosni računalnik (Acer)	kos	0,55	87	120
35.07	Monitor za PC (LCD 22")	kos	0,57	89	124
35.08	Scanner	kos	0,68	107	149
35.09	Tiskalnik za PC	kos	0,59	92	128
35.1	Kartuša za tiskalnik	kos	0,54	85	117
35.11	Windows Vista (Home basic)	paket	0,40	64	88
35.12	Windows Vista (Home premium)	paket	0,40	64	88
35.13	Miška za PC	kos	0,48	76	105
35.14	Web-Cam	kos	0,61	96	134
35.15	Neposnet DVD R	10 kos	0,38	60	84
35.16	USB ključ (2GB)	kos	0,43	68	95
35.17	Neposnet CD	10 kos	0,55	86	120
	RAČUNALNIŠKA OPREMA		0,54	86	119
35.18	Šolski zvezek	kos 500	0,38	60	83
35.19	Pisalni papir (A4)	kom.	0,53	84	117
35.20	Plastična mapa	10 kom.	0,41	65	90
35.21	Svinčnik, lesen	kos	0,44	69	96
35.22	Minice za teh. svinčnik	12 kom.	0,41	64	89
35.23	Vložek za kem. svinčnik	kos	0,50	78	108
35.24	Črnilo (bombice)	6 kom.	0,43	68	95
35.25	Navadna radirka	kos	0,43	68	94

Št.	Blagovna skupina	Enota	CP EUR/CHF	RAVEN CP	
				TECB-100	ACP-100
35.26	Šolske škarje	kos	0,52	81	113
35.27	Marker	kos	0,56	88	122
35.28	Šolske navadne barvice (12)	kompl.	0,60	94	130
35.29	Plastični geotrikotnik	kom.	0,38	60	83
	ŠOLSKI PRIBOR		0,47	73	102
35	SREDSTVA ZA IZOBRAŽEVANJE		0,54	85	118
36.01	Dnevni časopis	kos	0,34	53	74
36.02	Tedenska revija (mladinska)	kos	0,30	47	65
36.03	Tedenska revija	kos	0,63	100	138
36.04	Cosmopolitan	kos	0,64	100	139
36.05	Men's health	kos	0,51	80	112
36.06	National geographic (v domačem jeziku)	kos	0,58	91	127
36.07	GEO (v domačem jeziku)	kos	0,25	40	55
36.08	Strokovna revija	kos	0,52	82	114
36	SREDSTVA ZA KULTURO		0,49	77	108
37.01	Glasbeni CD 1	kos	0,55	86	119
37.02	Glasbeni CD 2	kos	0,62	98	135
37.03	Film na DVD	kos	0,57	89	124
37.04	PC igra (Sims 2)	kos	0,55	86	119
37.05	Igralna konzola - prenosna (Sony PSP)	kos	0,62	98	136
37.06	Igralna konzola - hišna (PS 3)	kos	0,62	97	135
37.07	Kitara	kos	0,56	87	121
	GLASBILA IN DRUGO		0,58	92	128
37.08	Smuči (alpske, brez vezi)	par	0,37	58	81
37.09	Rolerji	par	0,53	83	115
37.10	Sobno kolo	kos	0,49	77	106
37.11	Trampolin	kos	0,53	83	115
37.12	Lopar za badminton	kos	0,55	87	121
37.13	Žogice za tenis (Wilson)	kos	0,54	85	118
37.14	Nogometna žoga (Adidas)	kos	0,54	85	119
37.15	Košarkaška žoga (Nike)	kos	0,37	58	81
37.16	Športni nahrbtnik (Adidas)	kos	0,60	94	131
	ŠPORTNI REKVIZITI		0,47	74	103
37.17	Poročni prstan	kos	0,40	63	87
37.18	Družabna igra (Monopoly)	kos	0,53	83	116
37.19	Barbi punčka	kos	0,54	85	118
37.2	Lego kocke (serija Bionicle)	kompl.	0,63	98	137
37.21	Spominska kartica za fotoaparatus (1GB)	kos	0,50	79	109
37.22	Spominska kartica za fotoaparatus 1 (2GB)	kos	0,61	96	134
37.23	Spominska kartica za fotoaparatus 2 (2GB)	kos	0,60	94	131
37.24	Digitalni fotoaparatus	kos	0,63	98	137
	OSTALO		0,53	83	115
37.25	Vrtnica	kos	0,55	87	121
37.26	Nagelj	kos	0,38	59	82
37.27	Tekoče gnojilo za sobne rastline (Substral)	kos	0,46	73	101
37.28	Orhideja v lončku	kos	0,43	68	94
37.29	Seme za setev (solata)	zav.	0,44	69	96
	CVETJE IN IZDELKI ZA VRTNARSTVO		0,45	71	99
37	SREDSTVA ZA RAZVEDRILO		0,49	81	107
38.01	Renault Megane	kom.	0,58	91	127
38.02	Toyota Yaris	kom.	0,59	93	130

Št.	Blagovna skupina	Enota	CP EUR/CHF	RAVEN CP	
				TECB-100	ACP-100
38.03	Fiat (Grande Punto)	kom.	0,51	80	111
38.04	Opel Corsa	kom.	0,53	84	116
	AVTOMOBILI		0,55	87	121
38.05	Otroško kolo s pomožnimi kolesi	kom.	0,53	84	116
38.06	Žensko kolo	kom.	0,50	79	109
38.07	Mountain bike	kom.	0,53	84	117
	KOLESA		0,52	82	114
38.08	Motorno kolo (Aprillia)	kom.	0,68	106	148
	MOTORNA KOLESA		0,68	106	148
38.09	Plašč za m. kolo	kos	0,57	90	125
38.10	Avtomobilski plašč	kos	0,70	111	154
38.11	Akumulator	kos	0,31	49	68
38.12	Filter za olje	kos	0,46	72	100
38.13	Svečke za avto	kos	0,31	49	68
38.14	Tekočina za pranje stekel	3 l	0,19	29	40
38.15	Zadnja izpušna cev	kos	0,18	28	39
	DELI ZA VOZILA		0,38	60	83
38	PROMETNA SREDSTVA IN DELI ZA VOZILA		0,53	83	116
39.01	Bencin 95	l	0,59	93	129
39.02	Bencin 98	l	0,57	89	124
39.03	Motorno olje Castrol	l	0,47	74	103
39.04	Plinsko olje	l	0,55	86	120
39	TEKOČA GORIVA IN MAZIVA		0,58	91	126
40.01	Vile za lopatanje	kos	0,33	52	73
40.02	Motika	kos	0,55	86	119
40.03	Grablje	kos	0,44	69	95
40.04	Lestev (aluminijasta A)	kos	0,55	86	120
40.05	Zalivalka za vrt	kos	0,50	79	110
40	KMETIJSKO ORODJE		0,48	75	104
41.01	Motorna žaga za les	kos	0,56	88	122
41.02	Električne škarje za živo mejo	kos	0,43	68	94
41.03	Motorna kosilnica	kos	0,51	80	111
41	OPREMA ZA KMETIJSTVO		0,50	78	109
42.01	Električni razdelilec (3m)	kos	0,71	112	155
42.02	Mavčna plošča	m2	0,30	47	66
42.03	Lepilo za keramične ploščice	kos	0,29	46	64
42.04	Cement	25 kg	0,55	86	120
42.05	Stiropor	m2	0,32	50	70
42.06	Vrtalnik Black&Decker	kos	0,55	86	120
42.07	Žeblji	kg	0,32	51	70
42.08	Meter (3m)	kos	0,37	58	80
42.09	Izolirni trak	kos	0,28	43	60
42.10	Silikonski kit (tuba)	kos	0,27	42	59
42.11	Kladivo 500g	kos	0,63	99	137
42.12	Laminat	m2	0,65	103	142
42.13	Okenško steklo	m2	0,50	79	109
42	GRADBENI MATERIAL		0,45	71	98
43.01	Šivanje moške volnene obleke		0,17	27	37
43.02	Krajšanje moških hlač	kos	0,33	52	72
43.03	Šivanje ženskega krila	kos	0,27	42	58

Št.	Blagovna skupina	Enota	CP EUR/CHF	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
43.04	Podplatenje čevljev	par	0,28	44	61
43.05	Popravilo pet	par	0,40	63	88
43.06	Popravilo radia	ura	0,34	53	74
43.07	Popravilo televizorja	ura	0,38	60	83
43.08	Popravilo štedilnika	ura	0,28	44	61
43.09	Popravilo avtomobila	ura	0,34	54	75
43.10	Pranje avta	kos	0,20	31	44
43.11	Zamenjava olja in filtra	kos	0,33	52	72
43.12	Vulkanizerska storitev (zamenjava gum)	kos	0,42	66	92
43.13	Barvanje prostorov	m2	0,35	56	77
43.14	Izdelava ključa	kos	0,29	45	62
43	OBRITNE STORITVE IN POPRAVILA		0,33	52	72
44.01	Moško striženje		0,39	62	86
44.02	Žensko striženje		0,32	50	70
44.03	Trajna ondulacija		0,29	46	64
44.04	Barvanje las		0,41	64	89
44.05	Obisk solarija	1 min	0,44	69	96
44.06	Kemično čišč. m. obleke	kos	0,43	67	93
44.07	Kemično čišč. ž. plašča	kos	0,40	63	87
44.08	Pranje srajce	kos	0,41	65	90
44.09	Pranje posteljne rjuhe	kos	0,27	42	58
44.10	Fotografiranje za osebno izkaznico	4 slike	0,33	52	73
44.11	Razvijanje barvnega filma	kos	0,34	54	75
44.12	Izdelava barvnih fotografij	kos	0,34	54	74
44.13	Fotokopiranje (dvostransko)	list	0,24	37	52
44	OSEBNE IN DRUGE STORITVE SKUPAJ		0,35	55	77
45.01	Stanarina (center mesta, dvosobno stanovanje)	m2	0,35	55	76
45.02	Stanarina (center mesta, garsonjera)	m2	0,30	47	65
45.03	Stanarina (center mesta, trosobno stanovanje)	m2	0,36	57	79
45	STANARINA		0,33	52	73
46.01	Voda za gospodinjstvo	m3	0,36	57	79
46.02	Kanalščina	m3	0,75	117	163
46.03	Odvoz smeti	m3	0,45	72	99
46.04	Ogrevanje stanovanja na daljavo (toplarna)	MWh	0,49	77	107
46.05	Ogrevanje stanovanja na daljavo (toplarna)	mes.	0,55	86	120
46.06	Parkiranje (garaža)	ura	0,38	59	83
46.07	Parkiranje (na prostem)	ura	0,32	50	70
46	KOMUNALNE STORITVE		0,48	75	104
47.01	Zavarovanje stanovanja	leto	0,32	50	69
47.02	Stroški vodenja računa	mes.	0,39	61	85
47.03	Tehnični pregled vozila	leto	0,51	80	111
47.04	Obvezno zavarovanje vozila	leto	0,43	67	94
47	FINANČNE IN DRUGE STORITVE		0,43	68	95
48.01	Vozniški izpit	cel izpit	0,25	39	54
48.02	Vstopnica za kino	kos	0,31	49	68
48.03	Vstopnica za gledališče	kos	0,51	80	111
48.04	Vstopnica za nogometno tekmo	kos	0,37	58	80
48.05	Izdatek za tečaj tujega jezika	ura	0,44	69	96
48.06	Internet dostop	mes.	0,44	70	97
48.07	Fitness	obisk	0,42	66	92
48.08	Tečaj plesa	8	0,45	70	98

Št.	Blagovna skupina	Enota	CP EUR/CHF	RAVEN CP	
				TECB-100	ACP-100
48.09	Kabelska televizija	obiskov mes.	0,56	88	122
48	STORITVE ZA IZOBRAŽEVANJE IN KULTURO		0,48	75	104
49.01	Izdatek za vrtec (polna cena)	mes.	0,28	44	62
49.02	Izdatek za študentski dom	mes.	0,27	42	59
49.03	Izdatek za dijaški dom	mes.	0,33	53	73
49	STORITVE DRUŽBENEGA VARSTVA		0,30	47	65
50.01	Delavska mesečna karta (MPP)	mes.	0,33	52	72
50.02	Mestni potniški promet	voz.	0,21	33	45
50.03	Avtobus (60 km)	voz.	0,41	65	90
50.04	Taksi v mestu	km	0,34	54	75
50.05	Najem vozila	dan	0,48	76	105
50.06	Letalska vozovnica (London, ekonomski razred)	voz.	0,48	76	105
50.07	Prevoz z vlakom	km	0,31	49	68
50	PROMETNE STORITVE		0,37	58	81
51.01	Coca-cola	0,25 l	0,35	55	77
51.02	Pivo (steklenica)	0,33 l	0,42	66	92
51.03	Črna kava	skodel.	0,26	41	57
51.04	Buteljčno vino	0,75 l	0,33	51	71
51.05	Žganje	0,03 l	0,26	41	57
51.06	Whiskey	0,03 l	0,24	38	52
51.07	Mineralna voda	0,5 l	0,35	55	76
51.08	Naravni pomarančni sok	0,2 l	0,46	72	101
51.09	Čaj z limono	skodel.	0,33	51	71
51.10	Pizza	kos	0,29	45	62
51.11	Dunajski zrezek	kos	0,36	56	78
51.12	Špageti po bolonjsko	porcija	0,40	63	87
51.13	Mešana solata (porcija)	porcija	0,24	38	52
51.14	Višnjeva torta	porcija	0,33	52	73
51.15	Zelenjavna juha	porcija	0,29	45	62
	GOSTINSKE STORITVE		0,34	53	74
51.16	Prenočevanje v hotelu *** (dvoposteljno)	noč	0,32	50	70
51.17	Prenočevanje v hotelu **** (dvoposteljno)	noč	0,41	64	89
	HOTELSKE STORITVE		0,37	58	81
51.18	Hamburger	kom	0,26	40	56
51.19	Big Mac	kom	0,35	56	77
51.20	McChicken	kom	0,45	71	98
51.21	Fish Mac	kom	0,35	54	75
51.22	Chicken McNuggets	6 kom	0,21	33	46
51.23	Pijača	0,5 l	0,40	63	87
51.24	Sladoled	kom	0,29	45	62
51.25	Krompirček - veliki	kom	0,37	58	81
51.26	Happy Meal	kom	0,35	54	76
	HITRA HRANA		0,34	53	73
51	GOSTINSKE HOTELSKE STORITVE		0,34	54	75
52.01	Znamka za pismo (doma)	kos	0,24	38	52
52.02	Priporočeno pismo (doma)	kos	0,18	29	40
52.03	Hitra pošta	2 kg	0,51	79	110
52.04	GSM impulz (fiksno omrežje, predplačniški paket)	impulz	0,31	48	67
52.05	GSM impulz (fiksno omrežje, naročniki)	impulz	0,48	76	105
52.06	GSM aparat (brez naročnine)	kos	0,68	107	148

Št.	Blagovna skupina	Enota	CP EUR/CHF	RAVEN CP	
				TECB=100	ACP=100
52.07	SIM kartica (prednaročniška, brez impulzov)		0,45	71	98
52.08	Nacionalni pogovor	min.	0,42	66	91
52.09	Pogovor v tujino	min.	0,15	24	33
52.10	Pogovor v mobilno omrežje	min.	0,52	82	114
52.11	Tel. naročnina (analogna)	mes.	0,44	69	96
52.12	ISDN naročnina	mes.	0,33	53	73
52	KOMUNIKACIJE		0,41	64	89